

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών
Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού

Διπλωματική Εργασία

**Στρατηγικός Σχεδιασμός σε Τοπική Κλίμακα:
Η Περίπτωση του Δήμου της Νεμέας**

Ευαγγελία Π. Αραμπού

Επιβλέπουσα: Αναστασία Στρατηγέα, Καθηγήτρια Ε.Μ.Π.

Αθήνα
Οκτώβριος 2020

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα Αναστασία Στρατηγέα, για όσα μου δίδαξε, καθώς και για την υποστήριξη και την καθοδήγηση που μου παρείχε σε όλα τα στάδια της εργασίας.

Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα Νεκταρία Μαραβά και την Μαρία Παναγιωτοπούλου για την πολύτιμη βοήθειά τους.

Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ανθρώπους από την τοπική αυτοδιοίκηση του Δήμου Νεμέας για τις πληροφορίες που μου παρείχαν, καθώς και για την επικοινωνία που είχαμε κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Ακόμα θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους μου, οι οποίοι ήταν συνοδοιπόροι μου σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου, για όλες τις μοναδικές αναμνήσεις που δημιουργήσαμε μαζί και για την πολύτιμη στήριξή τους.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους γονείς μου, Παναγιώτη και Σοφία, και την αδερφή μου Γεωργία, για την αμέριστη αγάπη και στήριξή τους σε όλη την μέχρι τώρα πορεία μου, καθώς και για την εμπιστοσύνη που μου δείχνουν σε κάθε μου βήμα.

Αθήνα, Οκτώβριος 2020

Αραμπού Ευαγγελία

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στον Τομέα Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού της Σχολής Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου με επιβλέπουσα την κα Αναστασία Στρατηγέα, Καθηγήτρια Ε.Μ.Π. και ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2020.

Η περιοχή μελέτης της εργασίας είναι ο Δήμος Νεμέας, της Περιφερειακής Ενότητας της Κορινθίας, ο οποίος αποτελεί έναν εν δυνάμει εναλλακτικό τουριστικό πόλο τοπικής αλλά και υπερτοπικής εμβέλειας.

Στόχος της εργασίας, είναι η διαμόρφωση ενός Ολοκληρωμένου Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης για την περιοχή της Νεμέας, με έμφαση σε συγκεκριμένους τομείς. Πιο συγκεκριμένα, αναλύοντας και αξιολογώντας τα διαθέσιμα δεδομένα για την περιοχή μελέτης, κατατίθενται προτάσεις με στόχο τη μελλοντική, βιώσιμη και ανθεκτική, ανάπτυξή της. Για την επίτευξη του στόχου, αξιοποιήθηκε μία σύγχρονη σχεδιαστική προσέγγιση, η οποία δίνει έμφαση στο μέλλον και χαρακτηρίζεται από ρεαλισμό και δυναμισμό, αυτή του Στρατηγικού Σχεδιασμού. Επιπρόσθετα, ο συγκεκριμένος σχεδιασμός αποτελεί ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για την διαχείριση χωρικών προβλημάτων, τα οποία χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα και αβεβαιότητα.

Αθήνα

Οκτώβριος 2020

ABSTRACT

The present Diploma Thesis was carried out at the Dept. of Geography and Regional Planning, School of Rural and Surveying Engineering, National Technical University of Athens under the supervision of Anastasia Stratigea, Professor at NTUA; and was completed in September 2020.

The spatial focus of the Thesis is the Municipality of Nemea, Regional Unit of Corinth, perceived as a potential alternative tourist node at the local and supralocal level.

The goal of the Thesis is to formulate an Integrated Strategic Development Plan for the Municipality of Nemea, with emphasis on specific sectors. After the analysis and the evaluation of the available data for the study area, future development directions are formulated. These directions aim to achieve a sustainable and resilient future state of this specific area. The contemporary prevailing approach of Strategic Planning was used in order to achieve this goal. Strategic Planning places emphasis on a more long term perspective and is characterized by high realism and dynamism. In addition, this type of planning is a very useful tool for managing spatial problems, which are characterized by complexity and uncertainty.

Athens

October 2020

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως περιοχή μελέτης τον Δήμο της Νεμέας, ο οποίος υπάγεται στην Περιφερειακή Ενότητα της Κορινθίας. Ο Δήμος αποτελείται συνολικά από δέκα (10) κοινότητες, μία δημοτική και εννέα (9) τοπικές. Χαρακτηρίζεται στην μεγαλύτερη έκτασή του ως ορεινός, με εξαίρεση να αποτελεί ο έφορος κάμπος του, ο οποίος αξιοποιείται για την καλλιέργεια αμπελώνων, που είναι και το σήμα κατατεθέν ολόκληρης της περιοχής.

Η περιοχή μελέτης, αν και είναι προικισμένη με πλούσια ιστορική κληρονομιά, σημεία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και μία μοναδική παράδοση στον χώρο της αμπελοκαλλιέργειας και οινοπαραγωγής, δεν καταγράφει αξιόλογη αναπτυξιακή πορεία, ενώ ταυτόχρονα καλείται να αντιμετωπίσει ποικίλα προβλήματα της σύγχρονης εποχής, όπως είναι η ανεργία, η οικονομική κρίση, η αστικοποίηση και η κλιματική αλλαγή. Στο πλαίσιο αυτό, η διαμόρφωση ενός Ολοκληρωμένου Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης για την περιοχή κρίνεται απαραίτητη και αποτελεί το αντικείμενο της εργασίας.

Η παρούσα διπλωματική εργασία διαρθρώνεται σε **επτά (7) κεφάλαια**, που έχουν ως ακολούθως:

Το **πρώτο κεφάλαιο**, το οποίο αποτελεί την **εισαγωγή** της εργασίας, περιλαμβάνει τον **στόχο** της, βασικές **πληροφορίες για την περιοχή μελέτης** στην οποία εστιάζει, **το θεωρητικό πλαίσιο** πάνω στο οποίο στηρίχθηκε η εργασία και την **μεθοδολογία** που ακολουθήθηκε για την εκπόνησή της. Έπειτα από μία συνοπτική περιγραφή της περιοχής, με στόχο μία πρώτη επαφή του αναγνώστη με αυτή, ακολουθεί η ανάλυση του θεωρητικού πλαισίου της και πιο συγκεκριμένα μία συνοπτική παρουσίαση των κύριων χαρακτηριστικών του Στρατηγικού Σχεδιασμού. Η διαδικασία του τελευταίου, αποτελείται από πολλά και ανατροφοδοτούμενα στάδια, τα οποία παρουσιάζονται αναλυτικά. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τη διατύπωση του πρώτου βήματος του Στρατηγικού Σχεδιασμού, το οποίο περιλαμβάνει τον ορισμό του οράματος για την περιοχή μελέτης, σε συνδυασμό με τον καθορισμό των στόχων και των υποστόχων, που μπορούν να υλοποιήσουν το όραμα αυτό.

Το **δεύτερο κεφάλαιο**, αποτελεί το επόμενο βήμα του Στρατηγικού Σχεδιασμού και έχει ως αντικείμενο την **ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος** της περιοχής μελέτης. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιείται παρουσίαση της γεωγραφικής της θέσης, της ιστορίας της, της διοικητικής της οργάνωσης, καθώς και του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Το **τρίτο κεφάλαιο**, συμπληρώνει το στάδιο μελέτης της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής μελέτης εστιάζοντας στο **εξωτερικό της περιβάλλον**. Το συγκεκριμένο κεφάλαιο, εκτός από το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Πολιτικής και τις Χωρικές Πολιτικές σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, εστιάζει επίσης το ενδιαφέρον του στις σύγχρονες τάσεις που καταγράφονται στον τομέα του τουρισμού, ενώ ένα τμήμα του είναι αφιερωμένο στην κλιματική αλλαγή, τις επιπτώσεις της και τις στρατηγικές που έχουν διαμορφωθεί για την αντιμετώπισή τους.

Το **τέταρτο κεφάλαιο** αποτελεί μία **αξιολόγηση των δεδομένων του εσωτερικού και του εξωτερικού περιβάλλοντος** του Δήμου Νεμέας. Επιπρόσθετα, στο κεφάλαιο

αυτό αξιοποιείται η μέθοδος ποιοτικής ανάλυσης SWOT, με σκοπό μία όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη σκιαγράφηση των **κρίσιμων ζητημάτων** της μελλοντικής εξέλιξης της περιοχής μελέτης.

Το **πέμπτο κεφάλαιο**, έχει ως αντικείμενό την ανάλυση και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων μίας **διαδικτυακής έρευνας ερωτηματολογίου** η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας με στόχο την εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας στη διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού, μέσω της ανάδειξης των προβλημάτων και των προσδοκιών τους, καθώς και του οράματός τους για αυτήν. Από την ανάλυση της έρευνας ερωτηματολογίου, προέκυψαν χρήσιμα συμπεράσματα τα οποία ανατροφοδότησαν τα προηγούμενα και εμπλούτισαν τα επόμενα στάδια του στρατηγικού σχεδιασμού με πολύτιμες πληροφορίες.

Το **έκτο κεφάλαιο** της εργασίας εστιάζει στη **δόμηση των προτεινόμενων σεναρίων** για την περιοχή μελέτης. Στο συγκεκριμένο στάδιο ιδιαίτερο ρόλο διαδραματίζουν τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών και η συμβολή τους στη διαχείριση χωρικών δεδομένων, απαραίτητων για την οπτικοποίηση των δύο σεναρίων μελλοντικής ανάπτυξης του Δήμου Νεμέας. Τα δύο διαφορετικά σενάρια παρουσιάζονται αναλυτικά, συνοδευόμενα από το απαραίτητο χαρτογραφικό υλικό. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση μίας μικρής έρευνας ερωτηματολογίου, με σκοπό την εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας και στο συγκεκριμένο στάδιο της δόμησης των σεναρίων. Μέσω του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες εκφράζουν την άποψή τους για τα δύο σενάρια. Η ανάλυση της έρευνας εμπλουτίζει το συγκεκριμένο κεφάλαιο με ιδιαίτερα χρήσιμα συμπεράσματα.

Στο **έβδομο κεφάλαιο** παρουσιάζεται η **συνεισφορά** της παρούσας διπλωματικής εργασίας καθώς και τα **συμπεράσματα** τα οποία εξήχθησαν έπειτα από την ολοκλήρωσή της.

Τέλος, η παρούσα διπλωματική εργασία περιλαμβάνει και ένα **παράρτημα** στο οποίο παρουσιάζεται το ερωτηματολόγιο το οποίο σχεδιάστηκε για την έρευνα του ερωτηματολογίου το πέμπτου κεφαλαίου.

Περιεχόμενα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1. Η Περιοχή Μελέτης.....	1
1.2. Θεωρητικό Πλαίσιο - Στρατηγικός Σχεδιασμός.....	1
1.3. Μεθοδολογική Προσέγγιση.....	3
1.4. Όραμα, Στόχοι & Υποστόχοι	9
2. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	16
2.1. Γεωγραφική Θέση	16
2.2. Ιστορία – Μυθολογία	17
2.3. Διοικητική Οργάνωση	19
2.3.1. Φορείς περιφερειακής και τοπικής διοίκησης	20
2.4. Φυσικό Περιβάλλον	20
2.4.1. Μορφολογικά και υδρολογικά χαρακτηριστικά.....	20
2.4.2. Χλωρίδα-Πανίδα	21
2.4.3. Κλίμα – Σεισμογραφία	21
2.4.4. Περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.....	22
2.5. Ανθρωπογενές Περιβάλλον.....	22
2.5.1. Κοινωνικά χαρακτηριστικά.....	22
2.5.2. Οικονομική δραστηριότητα.....	47
2.5.3. Υφιστάμενες χρήσεις γης – Δεδομένα Corine Land Cover.....	49
2.5.4. Οικιστική ανάπτυξη.....	52
2.5.5. Κοινωνικός εξοπλισμός.....	53
2.5.6. Περιβάλλον και πολιτισμός.....	56
2.5.7. Τεχνική - παραγωγική υποδομή και δίκτυα.....	70
2.5.8. Υλοποιούμενα έργα.....	76
3. ΜΕΛΕΤΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	78
3.1. Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Πολιτικής	78
3.1.1. Κοινή Γεωργική Πολιτική.....	79
3.1.2. Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ).....	86
3.2. Χωρικές Πολιτικές σε Εθνικό Επίπεδο	91
3.2.1. Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.....	91
3.2.2. Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης	93
3.3. Περιφερειακό Πλαίσιο Πολιτικής	104
3.3.1. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου.....	104
3.3.2. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων 2014-2020	110
3.3.3. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Πελοποννήσου.....	113
3.4. Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Νεμέας – Επικαιροποίηση και Ανασύνταξη	120
3.5. Σύγχρονες Τάσεις Τουριστικής Ανάπτυξης	121
3.5.1. Εναλλακτικός τουρισμός.....	125
3.5.2. Οικονομία διαμερισμού.....	127
3.6. Κλιματική Αλλαγή	128
3.6.1. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής	128
3.6.2. Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή 2015	132

3.6.3. Τουρισμός και Κλιματική Αλλαγή: Πολιτικές Προσαρμογής και Νέα Στρατηγική Ανάπτυξης.....	140
4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	145
4.1. Αποτίμηση Εξωτερικού Περιβάλλοντος	145
4.2. Αποτίμηση Εσωτερικού Περιβάλλοντος.....	148
4.3. Ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats).....	149
4.4. Σκιαγράφηση Κρίσιμων Ζητημάτων Μελλοντικής Εξέλιξης	153
5. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	155
5.1. Έρευνα Ερωτηματολογίου	155
5.2. Ανάλυση Αποτελεσμάτων Έρευνας Ερωτηματολογίου.....	157
6. ΔΟΜΗΣΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ	182
6.1. Διαχείριση Χωρικών Δεδομένων & Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών.....	182
6.2. Μεθοδολογική Προσέγγιση Δόμησης Σεναρίων Μελλοντικής Ανάπτυξης Δ. Νεμέας.....	186
6.3. ΣΕΝΑΡΙΟ 1 / Νεμέα – Κέντρο Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης (ΚΕΚΑ) Οινοποιητικής Παραγωγής.....	188
6.4. ΣΕΝΑΡΙΟ 2 / Νεμέα – Ένας Πολυδιάστατος Εναλλακτικός Τουριστικός Προορισμός.....	194
6.5. Διαδικτυακή Έρευνα Ερωτηματολογίου	204
6.5.1. Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας ερωτηματολογίου	211
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	214
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	217
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	221

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 2.1: Ποσοστιαία συμμετοχή πληθυσμού οικισμών Δήμου Νεμέας στον συνολικό πληθυσμό της για τα έτη 1991, 2001 και 2011	24
Διάγραμμα 2.2: Μεταβολή πληθυσμού (%) σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου και Δήμου Νεμέας για τα χρονικά διαστήματα 1991-2001 και 2001-2011	26
Διάγραμμα 2.3: Ποσοστιαία απεικόνιση υπό μορφή ιστογράμματος της μεταβολής του μόνιμου πληθυσμού των κοινοτήτων του Δήμου Νεμέας.....	26
Διάγραμμα 2.4: Πληθυσμός Δήμου Νεμέας στο σύνολο του πληθυσμού της χώρας, της Περιφέρειας Πελοποννήσου και της Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας (%).....	27
Διάγραμμα 2.5: Ποσοστιαία απεικόνιση μορφωτικού επιπέδου πληθυσμού Δήμου Νεμέας για το έτος 2011.....	29
Διάγραμμα 2.6: Ποσοστιαία απεικόνιση πληθυσμού που εγκατέλειψε το σχολείο πριν την ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας και στον Δήμο Νεμέας	30
Διάγραμμα 2.7: Ποσοστιαία απεικόνιση μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού του Δήμου Νεμέας ανά φύλο για το έτος 2011.	32
Διάγραμμα 2.8: Μορφωτικό επίπεδο και φύλο (%) για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2011	33
Διάγραμμα 2.9: Ποσοστιαία απεικόνιση του οικονομικά ενεργού και μη πληθυσμού του Δήμου Νεμέας το 2011.....	34
Διάγραμμα 2.10: Ποσοστιαία απεικόνιση του οικονομικά ενεργού και μη πληθυσμού σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011.....	35
Διάγραμμα 2.11: Ποσοστιαία απεικόνιση απασχολούμενων ανά τομέα παραγωγής σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011	36
Διάγραμμα 2.12: Ποσοστιαία απεικόνιση απασχολούμενων ανά τομέα παραγωγής στο σύνολο της χώρας για το έτος 2011	37
Διάγραμμα 2.13: Διαγραμματική απεικόνιση απασχολούμενων ανά τομέα παραγωγής σε επίπεδο Δήμου Νεμέας το 2011	38
Διάγραμμα 2.14: Ποσοστιαία απεικόνιση απασχόλησης ανά φύλο, σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας, για το έτος 2011	41
Διάγραμμα 2.15: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός με βάση το μορφωτικό επίπεδο (%) για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2011	43
Διάγραμμα 2.16: Ποσοστιαία απεικόνιση οικονομικά ενεργού πληθυσμού σε επίπεδο χώρας για το έτος 2011.....	44
Διάγραμμα 2.17: Απασχολούμενοι και άνεργοι στον Δήμο Νεμέας το έτος 2011.....	44
Διάγραμμα 2.18: Ποσοστιαία απεικόνιση προέλευσης πληθυσμού μη ελληνικής υπηκοότητας του Δήμου Νεμέας το έτος 2011	46
Διάγραμμα 2.19: Ποσοστιαία απεικόνιση πληθυσμού μη ελληνικής υπηκοότητας στο σύνολο της χώρας και στον Δήμο Νεμέας το έτος 2011.....	46
Διάγραμμα 2.20: Απεικόνιση δικτύου αστικών κέντρων Δήμου Νεμέας, καθώς και γειτονικών οικισμών με τους οποίους σημειώνεται αλληλεπίδραση	53
Διάγραμμα 2.21: Αριθμός επισκεπτών αρχαιολογικών χώρων της Αρχαίας Νεμέας και του Σταδίου της πόλης ανά μήνα για τα έτη 2011-2018.....	60
Διάγραμμα 3.1: Ποσοτική αλλά και ποσοστιαία στήριξη γεωργών από τον συνολικό προϋπολογισμό της Ε.Ε. για το έτος 2018	80
Διάγραμμα 3.2: Στόχοι Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την περίοδο 2014-2020	115
Διάγραμμα 3.3: Τομείς αλυσίδας αξίας Περιφέρειας Πελοποννήσου	119
Διάγραμμα 5.1: Απόψεις πολιτών σχετικά με την ποιότητα ζωής στον Δήμο Νεμέας	158
Διάγραμμα 5.2: Απόψεις πολιτών σχετικά με την παροχή ουσιαστικών λύσεων, από τη Δημοτική Αρχή, για την αναβάθμιση της ποιότητας διαβίωσής τους.....	159

Διάγραμμα 5.3: Ποσοστιαία απεικόνιση της γνώσης πολιτών για την υλοποίηση κάποιου σημαντικού έργου στην περιοχή	159
Διάγραμμα 5.4: Απόψεις πολιτών για τη συμμετοχή τους στη διαμόρφωση των τοπικών πολιτικών σε θέματα που τους αφορούν	160
Διάγραμμα 5.5: Επιθυμητοί τρόποι συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση τοπικών πολιτικών σε θέματα που τους αφορούν	161
Διάγραμμα 5.6: Συχνότητα επίσκεψης των ερωτηθέντων στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα ή/και στις σελίδες του Δήμου στα κοινωνικά δίκτυα	162
Διάγραμμα 5.7: Αποψη πολιτών για την ανάγκη ενίσχυσης της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών του Δήμου	162
Διάγραμμα 5.8: Ικανοποίηση πολιτών από τον βαθμό ενημέρωσης που λαμβάνουν από τις Δημοτικές Αρχές για θέματα σχετικά με τις εξελίξεις στην πόλη τους	163
Διάγραμμα 5.9: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών (π.χ. ΚΑΠΗ, Παιδικοί σταθμοί κτλ.) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή	164
Διάγραμμα 5.10: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα της καθαριότητας-ανακύκλωσης (συχνότητα αποκομιδής σκουπιδιών, διαθέσιμοι κάδοι κτλ.) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή	164
Διάγραμμα 5.11: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον κυκλοφοριακό τομέα (κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, στάθμευση κτλ.) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή.....	165
Διάγραμμα 5.12: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα των συγκοινωνιακών συνδέσεων (συχνότητα και ποιότητα συγκοινωνιακής σύνδεσης μεταξύ δημοτικών διαμερισμάτων, υπερτοπική συγκοινωνία) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή.....	165
Διάγραμμα 5.13: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα του περιβάλλοντος (απόβλητα γεωργικών καλλιεργειών, βιοτεχνιών, οινοποιών) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή	166
Διάγραμμα 5.14: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στις αθλητικές υποδομές (επάρκεια, συντήρηση αθλητικών χώρων κτλ.) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή.....	166
Διάγραμμα 5.15: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα του πολιτισμού (συντήρηση πολιτιστικών/ιστορικών υποδομών, διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή	167
Διάγραμμα 5.16: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα της ασφάλειας/φύλαξης ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή	167
Διάγραμμα 5.17: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα των εκπαιδευτικών υποδομών ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή	168
Διάγραμμα 5.18: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα των υποδομών και της παροχής υπηρεσιών υγείας ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή.....	169
Διάγραμμα 5.19: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα της οικονομίας και της απασχόλησης (ανεργία, έμφαση τοπικής οικονομίας στη γεωργία) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή	169
Διάγραμμα 5.20: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα της γήρανσης του πληθυσμού/μετανάστευσης ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή.....	170
Διάγραμμα 5.21: Απόψεις πολιτών σχετικά με την ποιότητα των παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών προς αυτούς – Αξιολόγηση εξυπηρέτησης και συμπεριφοράς υπαλλήλων του Δήμου προς τους πολίτες.....	174
Διάγραμμα 5.22: Απόψεις πολιτών σχετικά με την ποιότητα των παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες – Αξιολόγηση κατάρτισης και ενδιαφέροντος υπαλλήλων του Δήμου	175

Διάγραμμα 5.23: Απόψεις πολιτών σχετικά με την ποιότητα των παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες – Αξιολόγηση ποιότητας και αμεσότητας των πληροφοριών που παρέχει ο Δήμος	176
Διάγραμμα 5.24: Απόψεις πολιτών σχετικά με την ποιότητα παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες – Αξιολόγηση αμεσότητας αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων από την Δημοτική Αρχή (πυρκαγιές, COVID-19 κτλ.)	177
Διάγραμμα 5.25: Φύλο συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο.....	178
Διάγραμμα 5.26: Ηλικία συμμετεχόντων στην έρευνα ερωτηματολογίου	178
Διάγραμμα 5.27: Περιοχή κατοικίας συμμετεχόντων στην έρευνα ερωτηματολογίου	179
Διάγραμμα 5.28: Μορφωτικό επίπεδο συμμετεχόντων στην έρευνα ερωτηματολογίου	179
Διάγραμμα 5.29: Απασχόληση συμμετεχόντων στην έρευνα ερωτηματολογίου	180
Διάγραμμα 5.30: Οικογενειακή κατάσταση συμμετεχόντων στην έρευνα ερωτηματολογίου	180
Διάγραμμα 6.1: Απόψεις πολιτών για το Σενάριο 1: Νεμέα κέντρο Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης (ΚΕΚΑ) Οινοποιητικής Παραγωγής	211
Διάγραμμα 6.2: Απόψεις πολιτών για το Σενάριο 2: Ένας Πολυδιάστατος Εναλλακτικός Πολιτιστικός Προορισμός	212
Διάγραμμα 6.3: Απόψεις πολιτών για το Σενάριο 1 και για το Σενάριο 2.....	213

Ευρετήριο Εικόνων

Εικόνα 2.1: Γεωγραφικός εντοπισμός Δήμου Νεμέας, σε περιβάλλον Google-maps.....	16
Εικόνα 2.2: Θέση Δήμου Νεμέας και δήμοι με τους οποίους συνορεύει	17
Εικόνα 2.3: Ο Ηρακλής με την χαρακτηριστική λεοντή εκτελώντας τον δεύτερο άθλο του. 18	
Εικόνα 2.4: Χάλκινο ειδώλιο ελληνιστικών χρόνων του Οφέλτη, που βρίσκεται στο αρχαιολογικό μουσείο της Νεμέας.....	18
Εικόνα 2.5: Σχέδιο απεικόνισης αρχαίου σταδίου Νεμέας.....	61
Εικόνα 2.6: Αρχαιολογικός χώρος ιερού του Δία	61
Εικόνα 2.7: Μυκηναϊκό νεκροταφείο Αηδονίων.....	63
Εικόνα 2.8: Το κάστρο Πολυφέγγους στην κορυφή του βράχου και η Παναγία των βράχων στο κεντρικό κάτω μέρος του.....	64
Εικόνα 2.9: Χρυσό δαχτυλίδι-σφραγίδα (περίπου 1500 π.Χ.) από τον θησαυρό των Αηδονίων	65
Εικόνα 2.10: Κατανομή των οργανωτών δράσεων σχετικών με τις Μεγάλες Μέρες της Νεμέας για το έτος 2019.....	67
Εικόνα 2.11: Η διαδρομή του Ολύμπιου δρόμου και τα χαρακτηριστικά της για το έτος 2016	69
Εικόνα 2.12: Η διαδρομή του αγώνα δρόμου των 62 χιλιομέτρων και τα χαρακτηριστικά της για το έτος 2016. Τα κίτρινα σύμβολα αναπαριστούν τους σταθμούς ανεφοδιασμού.....	70
Εικόνα 6.1: Έγχρωμο σύνθετο της περιοχής μελέτης με την αξιοποίηση δορυφορικών εικόνων και ψηφιακού μοντέλου εδάφους	184
Εικόνα 6.2: Ψηφιοποίηση δεδομένων οινοποιείων της περιοχής μελέτης σε περιβάλλον QGIS.....	194
Εικόνα 6.3: Θρησκευτικά μνημεία της περιοχής μελέτης σε συνδυασμό με δεδομένα σχετικά με το όνομα και το είδος τους στο περιβάλλον QGIS	201
Εικόνα 6.4: Σταφύλια ποικιλίας "Αγιωργίτικου", χαρακτηριστική ποικιλία της περιοχής μελέτης	202
Εικόνα 6.5: Έρευνα ερωτηματολογίου Εναλλακτικών Σεναρίων Στρατηγικής, παρουσίαση Σεναρίου 1	207
Εικόνα 6.6: Έρευνα ερωτηματολογίου Εναλλακτικών Σεναρίων Στρατηγικής, παρουσίαση Σεναρίου 1	208
Εικόνα 6.7: Έρευνα ερωτηματολογίου Εναλλακτικών Σεναρίων Στρατηγικής, παρουσίαση Σεναρίου 2	209

Εικόνα 6.8: Έρευνα ερωτηματολογίου Εναλλακτικών Σεναρίων Στρατηγικής, παρουσίαση Σεναρίου 2.....	210
---	-----

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1.1: Μορφή και συστατικά στοιχεία ανάλυσης SWOT στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού.....	5
Πίνακας 2.1: Κοινότητες και οικισμοί Δήμου Νεμέας.....	19
Πίνακας 2.2: Πληθυσμιακή εξέλιξη περιοχής μελέτης - Σύγκριση με στοιχεία Περιφέρειας και χώρας.....	23
Πίνακας 2.3: Ποσοστιαίες μεταβολές μόνιμου πληθυσμού ανά δεκαετία και διοικητική μονάδα Δήμου Νεμέας, Περιφέρειας και χώρας.....	25
Πίνακας 2.4: Συνολικός πληθυσμός χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας το 2011.....	27
Πίνακας 2.5: Μορφωτικό επίπεδο πληθυσμού σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας, Περιφερειακής Ενότητας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011.....	28
Πίνακας 2.6: Μορφωτικό επίπεδο μόνιμου πληθυσμού Δήμου Νεμέας ανά φύλο για το έτος 2011.....	31
Πίνακας 2.7: Μορφωτικό επίπεδο πληθυσμού Δήμου Νεμέας ανά φύλο, σε ποσοστά, για το έτος 2011.....	31
Πίνακας 2.8: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας το 2011.....	34
Πίνακας 2.9: Ποσοστά οικονομικά ενεργού και μη πληθυσμού σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας το 2011.....	34
Πίνακας 2.10: Σύνολο απασχολούμενων ανά τομέα παραγωγής σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011.....	35
Πίνακας 2.11: Ποσοστά οικονομικά ενεργού και μη πληθυσμού σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011.....	36
Πίνακας 2.12: Κατανομή απασχολούμενων ανά επαγγελματική κατηγορία για το έτος 2011.....	39
Πίνακας 2.13: Κατηγορίες μορφωτικού επιπέδου στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ.....	40
Πίνακας 2.14: Απασχόληση ανά φύλο σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011.....	40
Πίνακας 2.15: Ποσοστά απασχόλησης ανά φύλο σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011.....	40
Πίνακας 2.16: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός (απόλυτα μεγέθη) ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2011.....	42
Πίνακας 2.17: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός (ποσοστά) ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο, για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2011.....	42
Πίνακας 2.18: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός-απασχολούμενοι και άνεργοι.....	44
Πίνακας 2.19: Συγκεντρωτικός πίνακας δεδομένων απασχόλησης και ανεργίας για το έτος 2011.....	45
Πίνακας 2.20: Υπηκοότητα κατοίκων σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας το 2011.....	45
Πίνακας 2.21: Τύπος σχολικής μονάδας φοίτησης παλιννοστούντων και αλλοδαπών σε επίπεδο νομού, ανά φορέα και είδος μονάδας.....	47
Πίνακας 2.22: Χρήσεις γης που εντοπίζονται στο Corine Land Cover για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2018.....	51
Πίνακας 2.23: Επισκεψιμότητα αρχαιολογικών χώρων Δήμου Νεμέας ανά μήνα για την περίοδο 2011-2019 (Μήνες: Ιανουάριος-Ιούνιος).....	57
Πίνακας 2.24: Επισκεψιμότητα αρχαιολογικών χώρων Δήμου Νεμέας ανά μήνα για την περίοδο 2011-2019 (Μήνες: Ιούλιος-Δεκέμβριος).....	58
Πίνακας 2.25: Σύνολο επισκεπτών αρχαιολογικών χώρων ανά μήνα για τα έτη 2011-2018.....	58

Πίνακας 2.26: Επισκεψιμότητα αρχαιολογικών χώρων Δήμου Νεμέας ανά έτος.....	59
Πίνακας 2.27: Αγωνίσματα γυμνικών και ιππικών αγώνων Νέμεων.....	68
Πίνακας 2.28: Ιεράρχηση επαρχιακού και αστικού οδικού δικτύου Δήμου Νεμέας και διάρθρωση ανά κατηγορία οδικού δικτύου.....	72
Πίνακας 2.29: Στοιχεία επικινδυνότητας επαρχιακού και αστικού οδικού δικτύου Δήμου Νεμέας.....	72
Πίνακας 2.30: Οινοποιεία Δήμου Νεμέας, περιοχή έδρας και ιστότοπος.....	75
Πίνακας 3.1: Εγκεκριμένα έργα προγράμματος ΕΣΠΑ για την χρονική περίοδο 2014-2020, για την περιοχή του Δήμου Νεμέας.....	87
Πίνακας 3.2: Εγκεκριμένα έργα οικονομικής ενίσχυσης προγράμματος ΕΣΠΑ για την χρονική περίοδο 2014-2020, για την περιοχή του Δήμου Νεμέας.....	87
Πίνακας 3.3: Ανάγκες της χώρας στον αγροτικό τομέα, οι οποίες αναδείχθηκαν από την ποιοτική αξιολόγηση του τομέα με τη χρήση της μεθόδου SWOT.....	90
Πίνακας 3.4: Στόχοι Γενικού (χώρα) και Περιφερειακού (Περιφέρεια Πελοποννήσου) Πλαισίου.....	94
Πίνακας 3.5: Περιοχές αποκλεισμού χωροθέτησης εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και σύνδεσή τους με περιοχή μελέτης.....	103
Πίνακας 3.6: Στρατηγικές επιλογές Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά τομέα παραγωγής.....	107
Πίνακας 3.7: Ανάγκες Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά αναπτυξιακό τομέα.....	111
Πίνακας 3.8: Στόχοι ικανοποίησης αναγκών Περιφέρειας και κριτήρια επιλογής τους.....	113
Πίνακας 3.9: Κατανομή τρωτότητας ανά περιφέρεια.....	134
Πίνακας 3.10: Ζημιές ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, Περιφέρεια Πελοποννήσου.....	135
Πίνακας 3.11: Τρωτότητα ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας Περιφέρειας Πελοποννήσου.....	135
Πίνακας 3.12: Προτεινόμενες δράσεις στρατηγικής για τον αγροτικό τομέα και επιμέρους μέτρα.....	138
Πίνακας 3.13: Προτεινόμενες δράσεις μιας στρατηγικής για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από την κλιματική αλλαγή και επιμέρους μέτρα.....	140
Πίνακας 4.1: Ανάλυση SWOT Δήμου Νεμέας.....	152
Πίνακας 5.1: Υλοποιούμενα έργα στην περιοχή μελέτης που γνωρίζουν οι συμμετέχοντες.....	160
Πίνακας 5.2: Προβλήματα που αξιολογήθηκαν από τους συμμετέχοντες ως «πέρα πολύ σημαντικά» για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή του Δήμου Νεμέας.....	172
Πίνακας 5.3: Απαραίτητα έργα προς υλοποίηση σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, τόσο για την περιοχή τους, όσο και για την ευρύτερη περιοχή του Δήμου Νεμέας.....	174

Ευρετήριο Σχημάτων

Σχήμα 1.1: Βασικά χαρακτηριστικά στρατηγικού σχεδιασμού.....	4
Σχήμα 1.2: Στάδια Στρατηγικού Σχεδιασμού.....	6
Σχήμα 1.3: Στάδια Στρατηγικού Σχεδιασμού στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εργασίας.....	7
Σχήμα 1.4: Παράγοντες διαμόρφωσης οράματος.....	10
Σχήμα 1.5: Στόχος και υποστόχοι του Στρατηγικού Σχεδιασμού.....	12
Σχήμα 3.1: Δείκτες παραγωγικότητας, αξιολόγηση Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2014-2020.....	81
Σχήμα 3.2: Δείκτες εργασίας και ανάπτυξης αγροτικών περιοχών, Αξιολόγηση Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2014-2020.....	82
Σχήμα 3.3: Δείκτες κλιματικής αλλαγής και ποιότητας αέρα, Αξιολόγηση Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2014-2020.....	84
Σχήμα 3.4: Βασικά μεγέθη τουριστικού προφίλ Ελλάδας για το έτος 2018.....	124
Σχήμα 3.5: Βασικά μεγέθη τουριστικού προφίλ Ελλάδας για το έτος 2018.....	125
Σχήμα 3.6: Μορφές εναλλακτικού τουρισμού.....	127

Σχήμα 3.7: Αναμενόμενες μεταβολές σε τέσσερις κλιματικές παραμέτρους (ως προς τις Μέσες Ετήσιες Τιμές) σε επίπεδο χώρας, για το διάστημα 2046-2065, συγκριτικά με το διάστημα 1961-1990.....	130
Σχήμα 3.8: Εκτιμώμενες μεταβολές στις κλιματικές παραμέτρους που αφορούν στον οινοπαραγωγικό κλάδο για το διάστημα 2046-2065 σε σύγκριση με το διάστημα 1961-1990	132
Σχήμα 3.9: Βασικές αρχές Γενικού Πλαισίου Δράσης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον τομέα του τουρισμού	142
Σχήμα 3.10: Επιχειρησιακοί άξονες παρέμβασης γενικού πλαισίου δράσης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον τομέα του τουρισμού.....	143
Σχήμα 4.1: Κατάλογος κρίσιμων ζητημάτων Δήμου Νεμέας	154
Σχήμα 5.1: Δομικά μέρη ερωτηματολογίου	157
Σχήμα 5.2: Κατάταξη κατηγοριών προβλημάτων σύμφωνα με τις απόψεις των πολιτών ως προς τη σημαντικότητα αντιμετώπισής τους για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή μελέτης.....	171
Σχήμα 6.1: Στάδια επεξεργασίας χωρικών δεδομένων στο περιβάλλον QGIS	183
Σχήμα 6.2: Μεθοδολογική προσέγγιση δύο αξόνων αβεβαιότητας για τη δόμηση των σεναρίων.....	187
Σχήμα 6.3: Θετικές προδιαγραφές / Συγκριτικά πλεονεκτήματα ανάπτυξης του Δήμου Νεμέας ως Κέντρου Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης της οινοπαραγωγής.....	189
Σχήμα 6.4: Συστατικά στοιχεία Κέντρου Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης Οίνου Δήμου Νεμέας.....	191
Σχήμα 6.5: Μορφές εναλλακτικού τουρισμού προς ανάπτυξη στον Δήμο Νεμέας μελέτης	196
Σχήμα 6.6: Δομικά μέρη ερωτηματολογίου Πηγή: Ίδια επεξεργασία.....	206

Ευρετήριο Χαρτών

Χάρτης 2.1: Ζώνες σεισμικής επικινδυνότητας ελλαδικού χώρου	22
Χάρτης 2.2: Κατανομή ελαιοτριβείων στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Νεμέας.....	49
Χάρτης 2.3: Χρήσεις γης από το Corine Land Cover για την Πελοπόννησο το έτος 2018 ...	50
Χάρτης 2.4: Χρήσεις γης Corine Land Cover για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2018	51
Χάρτης 2.5: Ιεράρχηση οδικού δικτύου ευρύτερης περιοχής Δήμου Νεμέας.....	71
Χάρτης 2.6: Επικίνδυνα σημεία οδικού δικτύου Δήμου Νεμέας και ευρύτερης περιοχής	73
Χάρτης 2.7: Ξενοδοχεία και άλλοι χώροι διαμονής στην ευρύτερη περιοχή γύρω από τον Δήμο Νεμέας.....	74
Χάρτης 2.8: Οινοποιεία Δήμου Νεμέας	76
Χάρτης 3.1: Πλέγμα αστικών πόλεων και αξόνων οργάνωσης πολυκεντρικής οργάνωσης Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.....	92
Χάρτης 3.2: Κατευθύνσεις άσκησης χωρικής πολιτικής για τη βιομηχανία σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας (Π.Ε.), με την Π.Ε. της Κορινθίας να εμφανίζει πολύ υψηλή γενική προτεραιότητα μεταποίησης.....	95
Χάρτης 3.3: Χάρτης βασικών κατευθύνσεων χωρικής οργάνωσης του τουρισμού.....	97
Χάρτης 3.4: Υδροδυναμικό της Ελλάδας σε MW(έτος σύνταξης φύλλου 2008).....	104
Χάρτης 3.5: Οικιστικό δίκτυο Περιφέρειας Πελοποννήσου	108
Χάρτης 3.6: Προβλήματα Περιφέρειας Πελοποννήσου, στο πλαίσιο της Αξιολόγησης της χωροταξικής της οργάνωσης.....	109
Χάρτης 3.7: Προοπτικές Περιφέρειας Πελοποννήσου, στο πλαίσιο της Αξιολόγησης της χωροταξικής της οργάνωσης.....	109
Χάρτης 3.8: Κάλυψη ADSL στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	118
Χάρτης 3.9: Διαδρομές ιστορίας και κρασιού.....	122
Χάρτης 3.10: Ποσοστά αφίξεων συγκριτικά με παλαιότερα έτη, σε παγκόσμιο επίπεδο για το έτος 2017	123

Χάρτης 3.11: Ποσοστά αφίξεων συγκριτικά με παλαιότερα έτη, σε παγκόσμιο επίπεδο για το έτος 2018	124
Χάρτης 4.1: Αριθμός διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχεία και camping το 2012	146
Χάρτης 6.1: Κατηγορίες εδάφους Δήμου Νεμέας.....	185
Χάρτης 6.2: Αποτελέσματα ψηφιοποίησης συστατικών στοιχείων του Δήμου Νεμέας.....	186
Χάρτης 6.3: Χαρτογραφική απόδοση σεναρίου 1 - Δίκτυο οινοτουρισμού και λοιπές εναλλακτικές μορφές τουρισμού της περιοχής της Νεμέας	193
Χάρτης 6.4: Οινοποιεία και προτεινόμενη διαδρομή οινοτουρισμού Δήμου Νεμέας σε περιβάλλον QGIS	198
Χάρτης 6.5: Αρχαιολογικοί χώροι & ιστορικά μνημεία του Δήμου Νεμέας, στο περιβάλλον QGIS – Πολιτιστική διαδρομή	199
Χάρτης 6.6: Εν δυνάμει σημεία ανάπτυξης αθλητικού τουρισμού – ορειβασία και αναρρίχηση – στον Δήμο Νεμέας σε περιβάλλον QGIS	200
Χάρτης 6.7: Θρησκευτικά μνημεία / Διαδρομή θρησκευτικού τουρισμού Δήμου Νεμέας σε περιβάλλον QGIS	201
Χάρτης 6.8: Σημεία ανάπτυξης μορφών εναλλακτικού τουρισμού σεναρίου «Νεμέα – Ένας πολυδιάστατος εναλλακτικός τουριστικός προορισμός», στο περιβάλλον Qgis	203
Χάρτης 6.9: Μορφές εναλλακτικού τουρισμού προς ανάπτυξη στην περιοχή μελέτης και χωρική εμβέλειά τους.....	204

Συντομογραφίες

AKIS	Agricultural Knowledge and Innovation Systems
EMAS	Eco-Management and Audit Scheme-
GIS	Geographical Information Systems
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΑΣΠΑΙΤΕ	Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
ΑΤΕΙ	Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΓΓΕΤ	Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας
ΓΣΠ	Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών
ΕΓΤ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο
ΕΓΤΑΑ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΔΕΤ	Εθνικό Δίκτυο Έρευνας και Τεχνολογίας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΛ	Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων
ΕΕΤΤ	Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων Ελλάδος
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο
ΕΛΓΑ	Ελληνικές Γεωργικές Ασφαλίσεις
ΕΛΓΟ	Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία
ΕΜΕΚΑ	Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής
ΕΟΧ	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
ΕΠΑΛ	Επαγγελματικό Λύκειο
ΕΠΑνΕΚ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»
ΕΠΑΣ	Επαγγελματική Σχολή
ΕΠΧΣΑΑΤ	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΤΘΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΚΑ	Κλιματική Αλλαγή
ΚΓΠ	Κοινή Γεωργική Πολιτική
ΚΕΠ	Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών
ΚΤΕΛ	Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού
ΟΠΑΠ	Ονομασία Προέλευσης Ανωτέρας Ποιότητας
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΠΑΘΕ	Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Εύζωνοι
ΠΓΕ	Προστασία Γεωγραφικής Ένδειξης
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΕΣΔΑ	Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
ΠΟΠ	Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης
ΠΟΤ	Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών

ΤΣΔΑ
ΥΜΕΠΕΡΑΑ
ΧΥΤΑ
ΧΥΤΥ

Τοπικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης
Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο του εισαγωγικού αυτού κεφαλαίου αποτελεί η παρουσίαση του αντικειμένου της παρούσας διπλωματικής εργασίας, η συνοπτική περιγραφή της περιοχής μελέτης στην οποία η εργασία εστιάζει, η σκιαγράφηση του θεωρητικού πλαισίου στο οποίο αυτή στηρίχθηκε, καθώς και τα στάδια της μεθοδολογικής προσέγγισης που ακολουθείται κατά τη διάρκεια εκπόνησής της.

Πιο αναλυτικά, **στόχο** της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αποτελεί η διατύπωση ενός **Ολοκληρωμένου Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης** για τον Δήμο της Νεμέας. Στο πλαίσιο της εργασίας αξιοποιήθηκε μία σύγχρονη σχεδιαστική προσέγγιση, αυτή του Στρατηγικού Σχεδιασμού, η οποία σήμερα αποτελεί τον θεμέλιο λίθο τόσο για τη χάραξη **αναπτυξιακής πολιτικής** όσο και για τη διατύπωση του επιχειρησιακού εκείνου σχεδίου, που θα υποστηρίζει την υλοποίηση της εν λόγω πολιτικής στην τοπική αυτή χωρική κλίμακα.

1.1. Η Περιοχή Μελέτης

Η περιοχή μελέτης της παρούσας εργασίας είναι ο **Δήμος Νεμέας**. Ο Δήμος Νεμέας εντάσσεται γεωγραφικά στην Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας, που αποτελεί το βορειοανατολικό τμήμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Ο Δήμος αποτελείται από μία δημοτική και εννέα τοπικές κοινότητες. Σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη απογραφή της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (2011), ο πληθυσμός του εν λόγω Δήμου ανέρχεται σε 10954 κατοίκους.

Η Νεμέα είναι γνωστή τόσο για την πλούσια ιστορία της, η οποία παραμένει ζωντανή μέχρι σήμερα μέσω των αρχαίων μνημείων και ευρημάτων που συνδέονται με αυτήν, όσο και για τα περίφημα κρασιά της, τα οποία είναι γνωστά εντός και εκτός συνόρων. Η περιοχή συνδυάζει την ιστορία με το φυσικό κάλλος και την παράδοση. Η μυθολογία και η αρχαία πολιτιστική κληρονομιά της Νεμέας συνδέονται αρμονικά με τη φυσική ομορφιά των κάμπων και των ορεινών όγκων της περιοχής, το αμπέλι και την ελιά, αλλά και τα ήθη και τα έθιμα των κατοίκων της.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά της περιοχής της Νεμέας, ορισμένα εκ των οποίων αξιοποιούνται σε έναν βαθμό, ενώ αλλά παραμένουν αναξιοποίητα, συνθέτουν το προφίλ μίας περιοχής, η οποία δείχνει να διαθέτει ιδιαίτερες δυνατότητες, αλλά και αδυναμίες. Η εμβάθυνση στα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες της εν λόγω περιοχής, τα οποία παρουσιάζονται διεξοδικά σε επόμενη ενότητα της παρούσας εργασίας, καθώς και οι εξελίξεις του ευρύτερου περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο η εν λόγω περιοχή εντάσσεται, θα αποτελέσουν τη βάση για τη δημιουργία ενός Ολοκληρωμένου Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης για την περιοχή της Νεμέας.

1.2. Θεωρητικό Πλαίσιο - Στρατηγικός Σχεδιασμός

Ως σχεδιασμός, ορίζεται η «λογική διαδικασία προς την επίτευξη μιας κατάστασης, η οποία παρουσιάζει ορισμένα επιθυμητά χαρακτηριστικά» (Αραβαντινός, 1997/2007: 53). Μία από τις πιο σύγχρονες προσεγγίσεις του σχεδιασμού, η οποία εξελίσσεται και κερδίζει συνεχώς έδαφος για τη διαχείριση των προβλημάτων του σχεδιασμού είναι αυτή του **Στρατηγικού Σχεδιασμού**. Ο τελευταίος διακρίνεται ανάμεσα στις

ποικίλες θεωρητικές προσεγγίσεις του σχεδιασμού, αφού επιτρέπει αλλά και ενθαρρύνει την προσαρμογή της μεθοδολογίας του σχεδιασμού στα διαφορετικά περιβάλλοντα λήψης απόφασης, καθιστώντας αυτόν ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό εργαλείο για τη διαχείριση της αβεβαιότητας και της πολυπλοκότητας που συνιστούν εγγενή χαρακτηριστικά στα ζητήματα του χώρου.

Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός αποτελεί ουσιαστικά μία εναλλακτική μορφή του ορθολογικού σχεδιασμού, η οποία έχει στο επίκεντρό της την ίδια τη διαδικασία του σχεδιασμού και όχι το τελικό προϊόν της. Βασικό χαρακτηριστικό του ορθολογικού σχεδιασμού αποτελεί η ανάδραση μεταξύ των διαφόρων σταδίων του. Η διαδικασία της συγκεκριμένης μορφής σχεδιασμού, σύμφωνα με τον Αραβαντινό (1997/2007:56, Βασενχόβεν, 2002:3) περιλαμβάνει τα ακόλουθα στάδια:

- Περιγραφή του συστήματος και διατύπωση του προβλήματος
- Διαμόρφωση και ανάλυση εναλλακτικών λύσεων
- Αξιολόγηση και επιλογή κατάλληλης εναλλακτικής λύσης
- Εφαρμογή επιλεγόμενης λύσης και παρακολούθηση της εφαρμογής της
- Επανατροφοδότηση των προηγούμενων σταδίων
- Επιστροφή στη διαδικασία και ενδεχόμενη αναθεώρηση

Αν και η συγκεκριμένη μορφή σχεδιασμού είχε και έχει μέχρι και σήμερα ευρύτατες εφαρμογές, από τα τέλη της δεκαετίας του '70 δέχθηκε κριτική και πολλές φορές διαπιστώθηκε ότι η εφαρμογή της ήταν κατώτερη των προσδοκιών, αφού προέκυπταν σημαντικά προβλήματα, τα οποία δεν είχαν προβλεφθεί και δεν επιδέχονταν λύση. Ένα ακόμα επιχείρημα στην κριτική της προσέγγισης του ορθολογικού σχεδιασμού συνδέεται με το μειονέκτημά του να αγνοεί τη σύγχρονη, πολυπολιτισμική και πολύπλοκη πραγματικότητα, η οποία αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της σημερινής εποχής.

Ως μία βελτιωμένη, εναλλακτική πρόταση του ορθολογικού σχεδιασμού, εμφανίστηκε ο **στρατηγικός σχεδιασμός**. Σύμφωνα με τους Kaufman και Jacobs (1987), βασικά χαρακτηριστικά του στρατηγικού σχεδιασμού, τα οποία αποτελούν και τις ειδοποιούς διαφορές του από τις υπόλοιπες μορφές σχεδιασμού, είναι τα ακόλουθα:

- Προσανατολίζεται περισσότερο στην **ανάληψη δράσης**, την **εφαρμογή** και τα **αποτελέσματα**.
- Προάγει την ευρύτερη και με μεγαλύτερη ποικιλία, **συμμετοχή** των αποδεκτών του σχεδιασμού στα διάφορα στάδια της διαδικασίας αυτού.
- Δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν μια τοπική κοινωνία, αλλά και στο ευρύτερο περιβάλλον εντός του οποίου οι παράγοντες αυτοί εξελίσσονται, οριοθετώντας τις **ευκαιρίες** και τις **απειλές** που προέρχονται από αυτό.
- Ενθαρρύνει την **ανταγωνιστικότητα** εκ μέρους των τοπικών κοινωνιών.
- Δίνει έμφαση στην αξιολόγηση των **δυνατοτήτων** και **αδυναμιών** μιας τοπικής κοινωνίας σε σχέση με τις **ευκαιρίες** και τις **απειλές** που απορρέουν από το ευρύτερο περιβάλλον της.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο στρατηγικός σχεδιασμός αποτελεί μία μορφή σχεδιασμού, η οποία στοχεύει και δίνει έμφαση στο **μέλλον**. Ξεφεύγει έντονα από τις συντηρητικές μορφές σχεδιασμού, ενσωματώνοντας και ενισχύοντας την συμμετοχικότητα σε όλα τα στάδιά του· ενώ ταυτόχρονα χαρακτηρίζεται από έντονο ρεαλισμό και δυναμισμό, αναλύοντας τα θετικά και αρνητικά στοιχεία τόσο του εσωτερικού περιβάλλοντος της εκάστοτε περιοχής μελέτης όσο και του εξωτερικού περιβάλλοντος, εντός του οποίου μελετάται μία περιοχή και υλοποιούνται οι σχετικές αποφάσεις του σχεδιασμού.

Στο Σχήμα 1.1 παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά του στρατηγικού σχεδιασμού, τα οποία καθιστούν αυτόν ένα πολύτιμο εργαλείο και ταυτόχρονα αναδεικνύουν τις ειδοποιούς διαφορές του από τα υπόλοιπα είδη σχεδιασμού.

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά του Στρατηγικού Σχεδιασμού, προκύπτει μία ποικιλία πλεονεκτημάτων του, έναντι των υπόλοιπων μορφών σχεδιασμού.

Πιο αναλυτικά, ο στρατηγικός σχεδιασμός έχει ως κύριο μέλημά του την ανάληψη δράσης και στοχεύει σε συγκεκριμένα **αποτελέσματα**, γεγονός που τον καθιστά μια δυναμική μορφή σχεδιασμού. Επιπρόσθετα, εμπεριέχει την έννοια της **συμμετοχικότητας**, ενσωματώνοντας έτσι στα διάφορα στάδια της διαδικασίας σχεδιασμού πολυποίκιλες ομάδες ενδιαφέροντος. Με βάση το χαρακτηριστικό αυτό, παράγει αποτελέσματα τα οποία ικανοποιούν ένα μεγαλύτερο εύρος αποδεκτών του σχεδιασμού, αξιοποιώντας διαφορετικές απόψεις και ιδέες διαφορετικών καταβολών. Σε αυτό το σημείο, ιδιαίτερη αναφορά οφείλει να γίνει στη δυναμική της συγκεκριμένης μορφής σχεδιασμού. Πρόκειται για μία προσέγγιση, η οποία ενημερώνεται συνεχώς και ανατροφοδοτείται από τα στάδιά της, με σκοπό την προσαρμογή στους σύγχρονους γρήγορους ρυθμούς των συνεχών, αλλεπάλληλων και πολλές φορές αντικρουόμενων αλλαγών. Το γεγονός αυτό συνδέεται και με την ενθάρρυνση της ανταγωνιστικότητας, η οποία αποτελεί ίδιο της εποχής αλλά και του Στρατηγικού Σχεδιασμού. Τέλος, ένα ακόμα ιδιαίτερο πλεονέκτημά του, αποτελεί και η ανάδρασή του με μία ποικιλία άλλων κλάδων, γεγονός που τον καθιστά πάντα ενημερωμένο και όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένο.

1.3. Μεθοδολογική Προσέγγιση

Η διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού, η οποία αποτελεί και τη μεθοδολογική προσέγγιση της παρούσα διπλωματικής εργασίας, αποτελείται από πολλά διαφορετικά και ανατροφοδοτούμενα μεταξύ τους στάδια.

Πρώτο βήμα της εν λόγω διαδικασίας αποτελεί ο προσδιορισμός του «**οράματος**» (vision) για την περιοχή μελέτης. Η έννοια «όραμα» στη διαδικασία του σχεδιασμού είναι ταυτόσημη με μία μελλοντική, επιθυμητή εικόνα, έτσι όπως αυτή διαμορφώνεται από τις ιδέες, τις προσδοκίες και τις ανάγκες ενός συνόλου δρώντων και συγκεκριμένα του τοπικού πληθυσμού, της επιχειρηματικής κοινότητας και της τοπικής διοίκησης, υπό την καθοδήγηση της επιστημονικής κοινότητας και των εργαλείων και τεχνικών προσεγγίσεων που οι ειδικοί διαθέτουν στο αντικείμενο του σχεδιασμού.

Για την υλοποίηση του οράματος, είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν οι επιμέρους **στόχοι** και **υποστόχοι**, η επίτευξη των οποίων οδηγεί στην κατάκτηση της τελικής επιθυμητής εικόνας.

Σχήμα 1.1: Βασικά χαρακτηριστικά στρατηγικού σχεδιασμού

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Το στάδιο του καθορισμού στόχου και υποστόχων ακολουθεί η ανάλυση του **εσωτερικού περιβάλλοντος** της περιοχής μελέτης, αλλά και του **εξωτερικού περιβάλλοντος**, εντός του οποίου ο σχεδιασμός λαμβάνει χώρα. Πιο συγκεκριμένα, αρχικά αναλύεται η υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής, μέσα από τη μελέτη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών αυτής. Η εικόνα της περιοχής μελέτης στην παρούσα χρονική στιγμή και η ανάλυσή της στα επιμέρους συστατικά της στοιχεία αποτελεί τον καμβά, πάνω στον οποίο θα μελετηθούν και θα σχεδιαστούν οι μελλοντικές σχεδιαστικές παρεμβάσεις. Επιπρόσθετα, η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης αποτελεί τη βάση για την ανάδειξη των αδυναμιών αλλά και των πλεονεκτημάτων της μελετούμενης περιοχής, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν τα συγκριτικά της

πλεονεκτήματα, έναντι άλλων περιοχών, προς περαιτέρω αξιοποίηση. Το υφιστάμενο πλαίσιο πολιτικών που αφορά στο εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και στις τάσεις εξέλιξης του ευρύτερου περιβάλλοντος (περιφερειακού, εθνικού και υπερεθνικού), συνθέτουν το εξωτερικό της περιβάλλον. Το πλαίσιο αυτό, καθώς και οι διαπιστωμένες τάσεις εξέλιξης του εξωτερικού περιβάλλοντος, μπορούν να αναδείξουν σημαντικές ευκαιρίες αλλά και απειλές για την περιοχή μελέτης, στοιχεία τα οποία λαμβάνονται υπόψιν στις όποιες επιλογές του πραγματοποιούμενου σχεδιασμού.

Σε αυτό το σημείο, οφείλει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά σε μία χρήσιμη μέθοδο ανάλυσης των δεδομένων του εσωτερικού και του εξωτερικού περιβάλλοντος μίας περιοχής, τη μέθοδο ανάλυσης SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats).

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
Τι κάνει την περιοχή ξεχωριστή;	Τι θα μπορούσε να βελτιωθεί;
Τι συμβάλλει στην αξιοποίηση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων και την ανταγωνιστικότητά της;	Τι θα έπρεπε να αποφευχθεί;
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
Ποιες είναι οι τάσεις που επικρατούν και αφορούν την περιοχή;	Ποια εμπόδια, περιορισμοί και κίνδυνοι εμφανίζονται;
Τι ευκαιρίες του εξωτερικού περιβάλλοντος μπορούν να αξιοποιηθούν;	Ποιες εξελίξεις του εξωτερικού περιβάλλοντος συνιστούν απειλές για την περιοχή;
	Τι είδος ανταγωνισμού υπάρχει;

Πίνακας 1.1: Μορφή και συστατικά στοιχεία ανάλυσης SWOT στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η ανάλυση SWOT αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού, επιχειρώντας να συνδέσει τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες του εσωτερικού περιβάλλοντος με τις ευκαιρίες και απειλές που απορρέουν από το εξωτερικό περιβάλλον. Έτσι η υλοποίησή της απαιτεί την καταγραφή των δυνατών και των αδύνατων σημείων του εσωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής και των ευκαιριών και των απειλών που αντανακλώνται σε αυτή από το εξωτερικό της περιβάλλον. Η μορφή και τα συστατικά στοιχεία μιας ανάλυσης μορφής SWOT παρουσιάζεται στον Πίνακα 1.1.

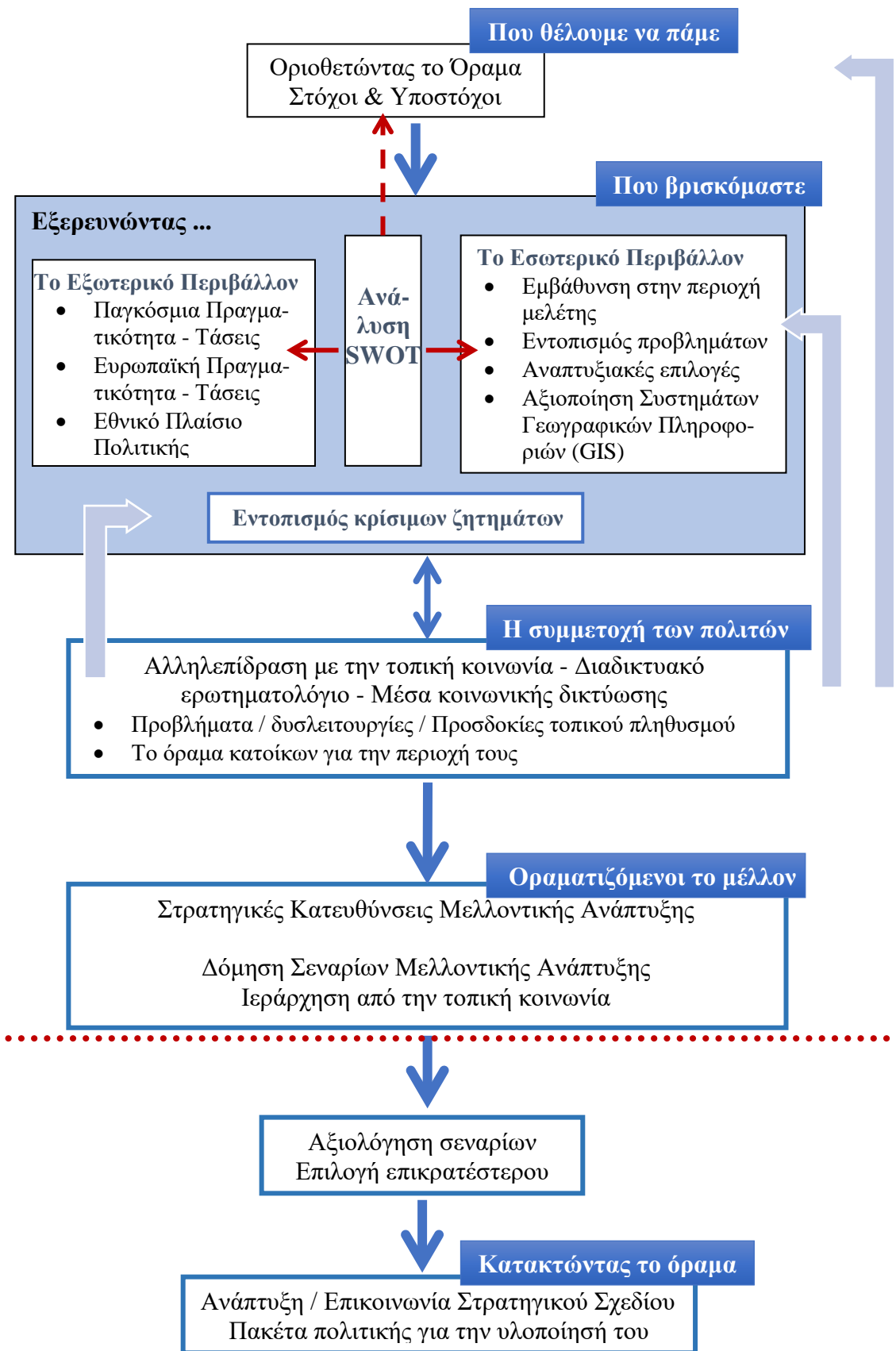
Για την καλύτερη κατανόηση της διάρθρωσης των επιμέρους σταδίων του Στρατηγικού Σχεδιασμού, παρατίθεται το Σχήμα 1.2, στο οποίο αποτυπώνεται και η αλληλεξάρτησή τους, αφού το ένα στάδιο επηρεάζει και τροφοδοτεί τόσο τα επόμενα όσο και τα προηγούμενα από αυτό με νέες πληροφορίες.

Σχήμα 1.2: Στάδια Στρατηγικού Σχεδιασμού

Πηγή: Κοκκώσης και άλλοι, 2006 και ίδια επεξεργασία

Η παρούσα διπλωματική εργασία αξιοποιεί ως μεθοδολογική προσέγγιση αυτή του στρατηγικού σχεδιασμού, εξειδικεύοντας περαιτέρω τη διαδικασία του στα στάδια που αποτυπώνονται στο Σχήμα 1.3.

Σχήμα 1.3: Στάδια Στρατηγικού Σχεδιασμού στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εργασίας

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Πιο αναλυτικά, αρχικά επιδιώκεται η οριοθέτηση ενός «**οράματος**» για την περιοχή μελέτης, καθώς και η εξειδίκευση αυτού σε στόχους και υποστόχους, λαμβάνοντας υπόψιν το τοπικό αξιακό σύστημα και τις τρέχουσες πολιτικές.

Παράλληλα γίνεται η **ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης**, η οποία περιλαμβάνει στοιχεία για τη γεωγραφική θέση της περιοχής, την ιστορία και τη μυθολογία που συνδέονται με αυτή, τη διοικητική της οργάνωση, τα χαρακτηριστικά του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, κ.ά.

Την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης διαδέχεται η ανάλυση του **εξωτερικού περιβάλλοντος** της περιοχής. Σε αυτό εντάσσεται το Ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής, οι χωρικές πολιτικές εθνικού και περιφερειακού επιπέδου και οι σύγχρονες τάσεις εξέλιξης στους τομείς του τουρισμού και της αγροτικής ανάπτυξης. Επιπρόσθετα, ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην κλιματική αλλαγή, η οποία αποτελεί μία πρόκληση της σημερινής εποχής, με επιπτώσεις σε όλους τους τομείς της σύγχρονης οικονομικής δραστηριότητας, ανάμεσα στους οποίους περιλαμβάνεται και ο τομέας του τουρισμού αλλά και ο αγροτικός τομέας, δύο τομείς με ιδιαίτερη σημασία για την τοπική οικονομία της μελετούμενης περιοχής.

Ολοκληρώνοντας την ανάγνωση των στοιχείων του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης, ακολουθεί η ανάλυση και αξιολόγησή τους αξιοποιώντας τη μέθοδο ποιοτικής αξιολόγησης SWOT. Με τη συμβολή της ανάλυσης αυτής, ανατροφοδοτούνται, ενημερώνονται και επικαιροποιούνται οι στόχοι και οι υποστόχοι του πρώτου σταδίου του σχεδιασμού, ώστε να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και να καλύπτουν ένα όσο το δυνατόν μεγαλύτερο φάσμα της.

Ακολουθεί το στάδιο της **εμπλοκής των πολιτών** για την καλύτερη ανάγνωση των προβλημάτων και της προτεραιότητάς τους, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από τους ίδιους τους πολίτες· τον εντοπισμό των δυσλειτουργιών της περιοχής· την «ανάγνωση» των προσδοκιών των πολιτών για το μέλλον της περιοχής τους· κ.λπ. Το εν λόγω στάδιο συμβάλλει στον εμπλουτισμό της γνώσης του εσωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής, στην ανατροφοδότηση και οριστικοποίηση του οράματος για αυτή («Που θέλουμε να πάμε»? – επιθυμητή μελλοντική εικόνα), καθώς και στον περισσότερο ρεαλιστικό καθορισμό των στόχων και των υποστόχων. Ταυτόχρονα, αναδεικνύει τα **κρίσιμα, από αναπτυξιακή άποψη, ζητήματα**, τα οποία θα αποτελέσουν τον οδηγό τόσο για την αναδιτύπωση και καλύτερη εστίαση των στόχων και υποστόχων, όσο και για την τροφοδότηση του σταδίου της δόμησης σεναρίων για την επιδίωξη του οράματος. Η εμπλοκή των πολιτών γίνεται με τη βοήθεια ενός **ερωτηματολογίου**, το οποίο αναρτάται στην ιστοσελίδα του Δήμου της Νεμέας και διακινείται μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα.

Η εμπάθυνση στην υπάρχουσα κατάσταση της περιοχής μελέτης (εσωτερικό περιβάλλον), η μελέτη των τάσεων εξέλιξης του εξωτερικού περιβάλλοντος, η συσχέτιση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος με τη βοήθεια της ανάλυσης SWOT, η πληροφορία που συλλέχθηκε από την ανταπόκριση των πολιτών, καθώς και ο εντοπισμός των κρίσιμων ζητημάτων για το μέλλον της περιοχής μελέτης αποτέλεσαν τη βάση για το επόμενο στάδιο της μεθοδολογικής προσέγγισης, που αφορά στη διατύπωση **δύο εναλλακτικών σεναρίων μελλοντικής εξέλιξης**, που συνάδουν με τα παραπάνω και μπορούν να επιτύχουν τους στόχους που έχουν τεθεί.

Η **εμπλοκή των πολιτών** αξιοποιείται επίσης, στο στάδιο αυτό, για την επισκόπηση από αυτούς των σχεδιαζόμενων σεναρίων· και τη διερεύνηση του **βαθμού συμφωνίας ή ασυμφωνίας** των πολιτών με αυτά, έτσι ώστε να γίνουν οι κατάλληλες επιλογές ή ενδεχομένως προσαρμογές των σεναρίων στο αντίστοιχο στάδιο, πριν την τελική επιλογή του επικρατέστερου στο στάδιο της αξιολόγησης. Για τον σκοπό αυτό αξιοποιήθηκε και πάλι η **ιστοσελίδα του Δήμου** για την ανάρτηση της σχετικής περιγραφής των δύο σεναρίων, που δομήθηκαν με τη βοήθεια φόρμας Google, καθώς και τη χαρτογραφική απεικόνιση αυτών, έτσι ώστε να είναι περισσότερο κατανοητά από τους αποδέκτες του σχεδιασμού.

Στην παρούσα εργασία, από τα στάδια της μεθοδολογικής προσέγγισης που παρουσιάζεται στο Σχήμα 1.3, έχουν υλοποιηθεί όλα τα στάδια έως αυτό της δόμησης των σεναρίων και της έκθεσής τους στην τοπική κοινωνία για μία πρώτη αντίδραση των πολιτών σε αυτά. Έτσι, η εργασία ολοκληρώνεται με την επισκόπηση των απόψεων των πολιτών σχετικά με το σχεδιαζόμενο μέλλον της περιοχής της Νεμέας. Η μη ολοκλήρωση όλων των σταδίων της περιγραφόμενης μεθοδολογίας συνδέεται στενά με τις τρέχουσες εξελίξεις του COVID-19 και τη σημαντική καθυστέρηση που αυτές επέφεραν στην ομαλή εξέλιξη της εργασίας, τόσο στο πλαίσιο των εργασιών πεδίου στην περιοχή μελέτης (ερωτηματολόγια και συμμετοχικά workshops) όσο και σε αυτό της επικοινωνίας με την τοπική κοινωνία και τη δημοτική αρχή. Παρόλα αυτά το προϊόν της διπλωματικής εργασίας έως το στάδιο αυτό απετέλεσε μία ιδιαίτερα χρήσιμη εμπειρία και συλλογή γνώσης για τη γράφουσα, ενώ ακόμη μπορεί να αξιοποιηθεί από τον εν λόγω Δήμο για την ολοκλήρωση της αξιολόγησης των σεναρίων και την επιλογή προς υλοποίηση εκείνου που θεωρείται ως περισσότερο επιθυμητό για τη χάραξη της μελλοντικής επιθυμητής πορείας της εν λόγω περιοχής μελέτης.

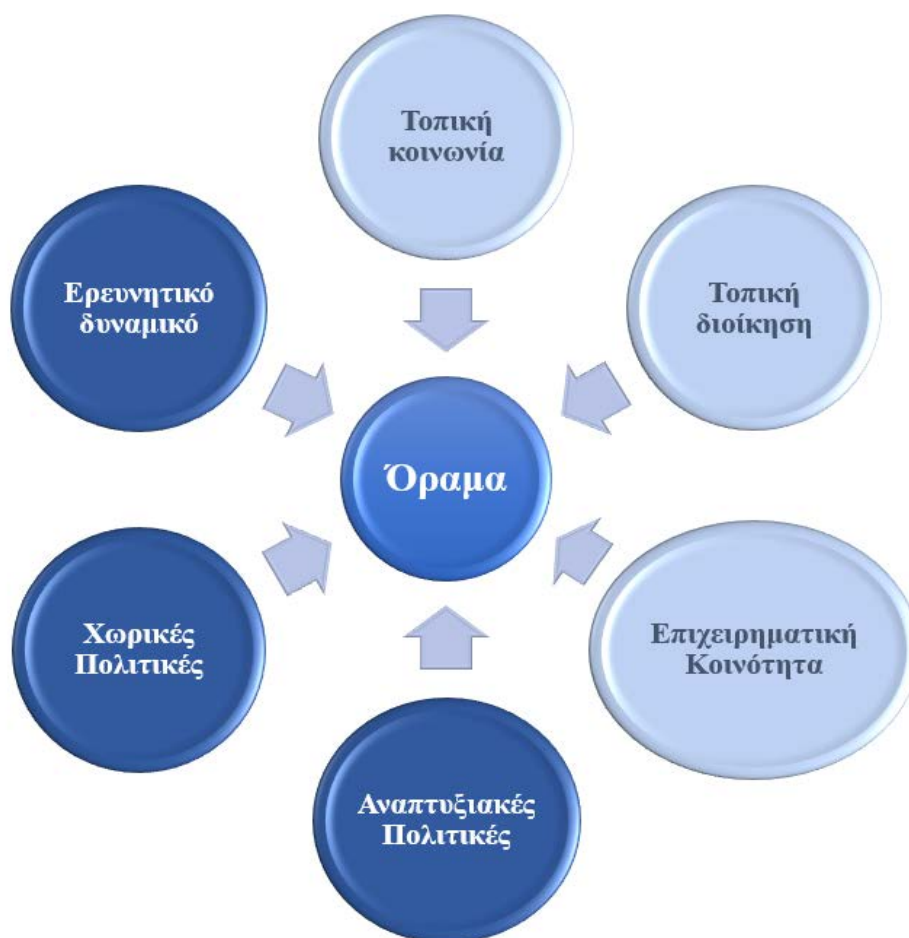
1.4. Όραμα, Στόχοι & Υποστόχοι

Ένα πρώτο και κομβικό στάδιο του Στρατηγικού Σχεδιασμού αποτελεί η οριοθέτηση του **«οράματος»** για την περιοχή ενδιαφέροντος και η σύνδεση ή η αποδεκτικότητά του σε στόχους και υποστόχους, οι οποίοι καθοδηγούν την επίτευξή του.

Ως **«Όραμα»** για μία περιοχή μελέτης νοείται μία μελλοντική, επιθυμητή αναπτυξιακή της εικόνα, η οποία εντάσσεται στο ευρύτερο χωρικό και αναπτυξιακό πλαίσιο υπερκείμενων πλαισίων πολιτικής, συν-διαμορφώνεται από όλες τις κοινωνικές ομάδες της μελετούμενης περιοχής και εξασφαλίζει τη μεγαλύτερη δυνατή **συναίνεση** ανάμεσα στις ομάδες αυτές.

Στο Σχήμα 1.4 παρουσιάζονται οι ομάδες αυτές, οι οποίες περιλαμβάνουν την τοπική κοινωνία (δρώντες του εσωτερικού περιβάλλοντος της μελετούμενης περιοχής), την επιχειρηματική κοινότητα και την τοπική διοίκηση. Ιδιαίτερο ρόλο στη διαμόρφωση του οράματος ωστόσο, εκτός από το εσωτερικό περιβάλλον της περιοχής και τους παράγοντες που δρουν σε αυτό, διαδραματίζουν και οι εξελίξεις του εξωτερικού περιβάλλοντος, όπως είναι οι επικρατούσες τάσεις (π.χ. στον τουρισμό, τον αγροτικό τομέα, την αγροτική παραγωγή), οι κατευθύνσεις πολιτικής σε διεθνές επίπεδο (π.χ. Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών), καθώς και η εμπειρία, οι απόψεις και αντιλήψεις των μελετητών, που επιχειρούν να συνθέσουν την παραπάνω πληροφορία σε ένα ευρέως αποδεκτό «όραμα» στην εκάστοτε περιοχή μελέτης, το οποίο είναι δυνατό να υλοποιηθεί μέσα στο ευρύτερο περιβάλλον λήψης απόφασης, που

οριοθετούν οι εκτός της περιοχής εξελίξεις (στο Σχήμα 1.4, τα στοιχεία του εσωτερικού περιβάλλοντος απεικονίζονται με πιο ανοιχτούς τόνους, ενώ αυτά του εξωτερικού με πιο σκούρους).

Σχήμα 1.4: Παράγοντες διαμόρφωσης οράματος

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η διατύπωση του οράματος λαμβάνει υπόψη τα συγκριτικά / ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της περιοχής και τις ευκαιρίες / απειλές του ευρύτερου περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο το όραμα αναμένεται να υλοποιηθεί.

Ως «όραμα» για την περιοχή μελέτης – Δήμος Νεμέας – ορίζεται:

... η βιώσιμη και ανθεκτική μελλοντική ανάπτυξη της περιοχής

Ο όρος της «βιωσιμότητας» αποτελεί έναν διαχρονικό στόχο που έχει ήδη διατυπωθεί από την Έκθεση Brundtland, το 1987 (Brundtland Report, 1987). Συνδέεται με τις επιλογές που γίνονται στο πεδίο της διαχείρισης των πόρων μιας περιοχής έτσι ώστε αυτή να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του σήμερα χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών για την κάλυψη, με την ίδια ποιότητα, των δικών τους αναγκών. Ο στόχος αυτός επικαιροποιείται και

εξειδικεύεται περαιτέρω σήμερα υπό το φως των στόχων της βιωσιμότητας, όπως αυτοί διατυπώνονται από τα Ηνωμένα Έθνη στην Ατζέντα 2030.

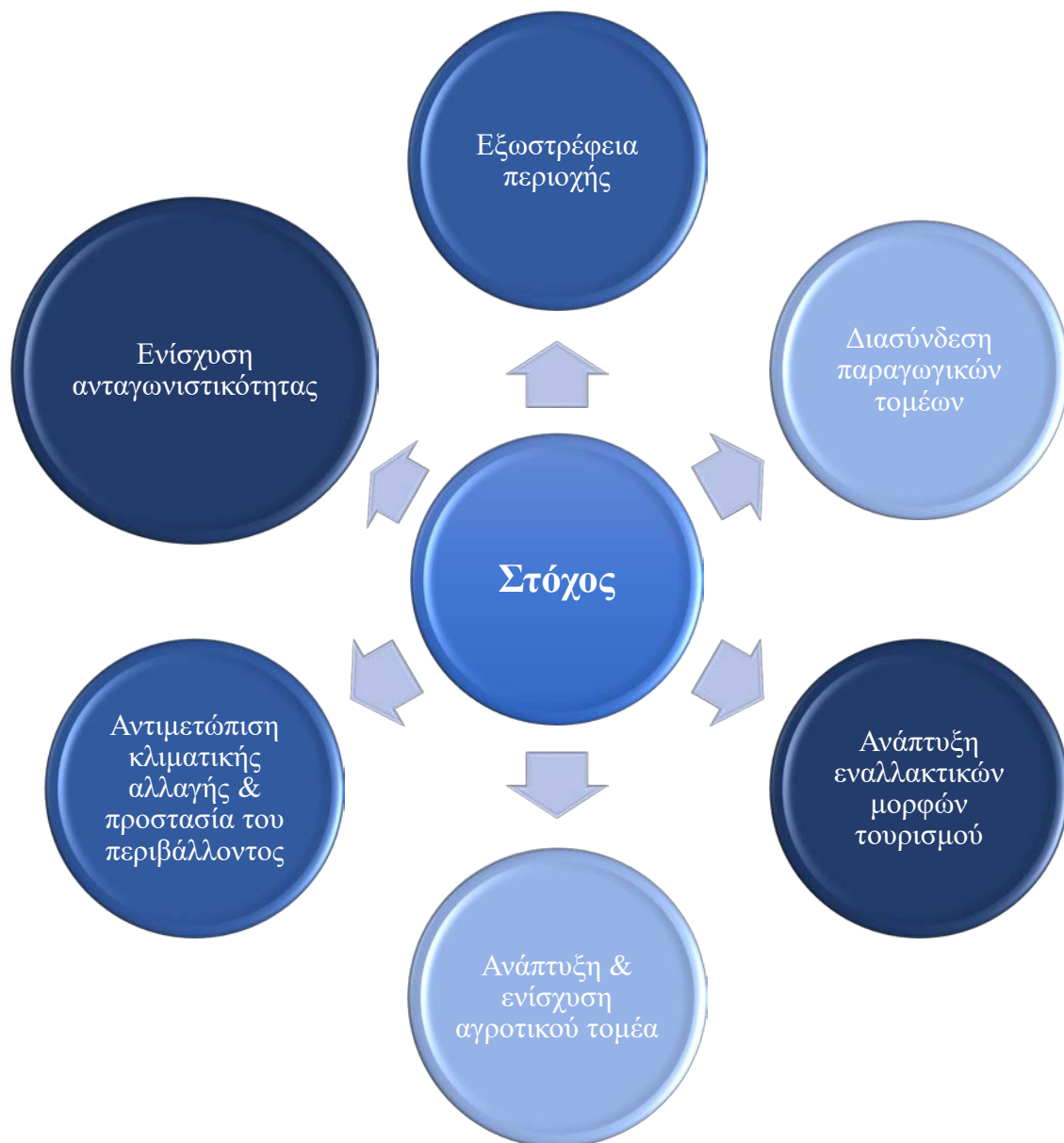
Ο όρος της «**ανθεκτικότητας**» αποτελεί το προϊόν του σύγχρονου προβληματισμού σχετικά με τη δυνατότητα των περιοχών να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις επιπτώσεις απότομων αλλαγών (shocks όπως μία πλημμύρα, μία ξηρασία ή ένας σεισμός, μία πανδημία) ή τις χρόνιες πιέσεις (π.χ. δομική μακροχρόνια ανεργία, φτώχεια και κοινωνικός διαχωρισμός), αντανakλώντας την ανησυχία κυρίως από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Η έννοια της ανθεκτικότητας δηλαδή, όπως διατυπώθηκε από το **Sendai Framework** (2015), συνδέεται με την ικανότητα μιας περιοχής να ανταπεξέλθει σε μελλοντικές απότομες αλλαγές ή χρόνιες δυσμενείς τάσεις, με όσο το δυνατόν μικρότερες απώλειες για την τοπική κοινωνία και οικονομία, καθώς και το φυσικό και πολιτιστικό της περιβάλλον. Η έννοια της ανθεκτικότητας, παρά το γεγονός ότι αρχικά είχε ως αναφορά το φυσικό περιβάλλον, σήμερα επεκτείνεται στο κοινωνικό, το οικονομικό και το πολιτιστικό περιβάλλον.

Τη διατύπωση του «οράματος» διαδέχεται ο ορισμός του στόχου και των υποστόχων, η επίτευξη των οποίων οδηγεί στην υλοποίηση του. Ως **στόχος** ορίζεται:

... η ενδυνάμωση του μελετώμενου τοπικού οικοσυστήματος για την ενίσχυση της βιωσιμότητας και ανθεκτικότητάς του, με επίκεντρο τους τομείς του πολιτισμού-τουρισμού και της αγροτικής ανάπτυξης

Οι **υποστόχοι** (Σχήμα 1.5) που εξειδικεύουν τον παραπάνω στόχο έχουν ως ακολούθως:

- Ενίσχυση της εξωστρέφειας της περιοχής
- Διασύνδεση παραγωγικών τομέων
- Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- Ανάπτυξη και ενίσχυση αγροτικού τομέα
- Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής και προστασία του περιβάλλοντος
- Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας

Σχήμα 1.5: Στόχος και υποστόχοι του Στρατηγικού Σχεδιασμού

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Εξωστρέφεια περιοχής

Ο χαρακτήρας μίας περιοχής διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξή της. Ένα βασικό συστατικό του στοιχείο είναι και η εξωστρέφεια, η οποία διαδραματίζει ιδιαίτερο ρόλο τόσο για τις εξελίξεις του εσωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής όσο και για τις σχέσεις της με το εξωτερικό περιβάλλον της.

Η εξωστρέφεια αποτελεί θεμέλιο λίθο για την ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων αλλά και σχέσεων επικοινωνιακής συνεργασίας και καλής γειτνίασης, με όλες τις περιοχές της επικράτειας, οι οποίες αποτελούν δυναμικούς συνεργάτες σε ποικίλους τομείς. Μία περιοχή με έντονο το συγκεκριμένο στοιχείο, αποτελεί έναν ελκυστικό συνεργάτη και ταυτόχρονα έναν τόπο πολλών δυνατοτήτων και ευκαιριών για τους

κατοίκους του. Τέλος, η εξωστρέφεια είναι άρρηκτα συνδεδεμένη και με την έννοια της προσαρμοστικότητας, αφού μία περιοχή που βρίσκεται σε στενή αλληλεπίδραση και ενημερώνεται για τις εξελίξεις του εξωτερικού περιβάλλοντος, μπορεί ευκολότερα να διακρίνει τάσεις και να προσαρμοστεί σε αλλαγές .

Διασύνδεση παραγωγικών τομέων

Σημαντικό συστατικό για την πολύπλευρη ενδυνάμωση της περιοχής μελέτης είναι η συνεκτικότητα και η στενή διασύνδεση μεταξύ των παραγωγικών της τομέων. Λαμβάνοντας υπόψιν ότι κάθε περιοχή αποτελεί ένα χωρικό σύστημα που απαρτίζεται από στοιχεία που αλληλεπιδρούν, για την ομαλή αλλά και αποδοτική λειτουργία του απαιτείται η δημιουργία σχέσεων **αρμονικής συνύπαρξης και συμπληρωματικότητας**, με συμβολή κάθε ενός στοιχείου ξεχωριστά, αλλά και όλων μαζί συνολικά στην αναπτυξιακή πορεία του εν λόγω συστήματος.

Σε μία περιοχή με έντονα ανεπτυγμένο τον έναν παραγωγικό τομέα έναντι των υπολοίπων, όπως η περιοχή της Νεμέας με κυρίαρχο τον τομέα της οινοπαραγωγής, η αποτελεσματικότερη διασύνδεση των τομέων, σε συνδυασμό με την προσπάθεια ισόρροπης ανάπτυξης τους αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξή της. Πιο συγκεκριμένα, στον Δήμο Νεμέας, στον οποίο ο πρωτογενής τομέας παραγωγής συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης σε συνδυασμό με τον δευτερογενή (μεταποίηση), η ανάγκη για καλύτερη διασύνδεσή του με τον δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα είναι επιτακτική, ειδικά στη σύγχρονη εποχή η οποία χαρακτηρίζεται από το φαινόμενο της τριτογενοποίησης της οικονομίας.

Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Στο πλαίσιο ενίσχυσης της βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητας της περιοχής με επίκεντρο τους τομείς του τουρισμού-πολιτισμού και της αγροτικής ανάπτυξης, εντάσσεται ως υποστόχος και η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού.

Η πλούσια ιστορία της περιοχής της Νεμέας, το φυσικό της κάλλος, το σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα και οι μύθοι που συνδέονται με την περιοχή, τα ήθη και τα έθιμα, αλλά και η μακρόχρονη παράδοση στον τομέα του κρασιού, καθιστούν την περιοχή μοναδική. Ιδιαίτερη αναφορά οφείλει να γίνει στην ποικιλομορφία αυτών των χαρακτηριστικών, που καθιστούν τη Νεμέα ιδανικό προορισμό ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ως συστατικά στοιχεία του σχεδιαζόμενου οράματος με συμβολή στη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα της περιοχής.

Δυστυχώς, μέχρι και σήμερα, τα ξεχωριστά χαρακτηριστικά της περιοχής δεν αξιοποιούνται και η Νεμέα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας πόλος έλξης επισκεπτών, αλλά ως μία αγροτική περιοχή, με ελάχιστη τουριστική κίνηση, κυρίως για τους αρχαιολογικούς της χώρους. Συνεπώς, η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού αποτελεί έναν από τους πιο βασικούς υποστόχους προς επίτευξη, για την τελική ενίσχυση και αναβάθμιση της περιοχής.

Ενίσχυση αγροτικού τομέα

Ο αγροτικός τομέας αποτελεί τον βασικό πυλώνα της οικονομίας της περιοχής μελέτης. Ο Δήμος Νεμέας αποτελεί μία κατεξοχήν αγροτική περιοχή και οι

πλειονότητα των κατοίκων της απασχολούνται σε αγροτικούς κλάδους ή κλάδους που σχετίζονται άμεσα με αυτούς. Τα δύο πιο βασικά αντικείμενα αγροτικής απασχόλησης είναι η άμπελος και η ελιά. Ειδικά στον τομέα της οινοπαραγωγής η Νεμέα διαθέτει ιδιαίτερη παράδοση, ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι αποτελεί την μεγαλύτερη οινοποιητική δύναμη ολόκληρης της χώρας, με εξαγωγές των προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ) κρασιών της και στο εξωτερικό.

Παρόλο που η περιοχή είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον αγροτικό κλάδο, ο συγκεκριμένος τομέας χρήζει άμεσης και αποτελεσματικής ενίσχυσης, έτσι ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί σε προκλήσεις που σχετίζονται π.χ. με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις της, τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών παραγωγής, τη διασύνδεση της παραγωγής με την έρευνα και ανάπτυξη κ.λπ. Η βιωσιμότητα και η ανθεκτικότητα της περιοχής της Νεμέας άλλωστε, εξαρτάται άμεσα και από την ανάπτυξη, τη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα του αγροτικού τομέα.

Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής και προστασία του περιβάλλοντος

Η κλιματική αλλαγή και η ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος αποτελούν δύο συνιστώσες της σύγχρονης πραγματικότητας τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Η σταδιακή αλλαγή του κλίματος, η οποία αποκτά συνεχώς αυξανόμενες διαστάσεις, υπενθυμίζει την αναγκαιότητα της προστασίας του περιβάλλοντος και τη διαχείριση πιθανών κρίσεων, στοιχεία που αποτελούν αναπόσπαστα συστατικά των πολιτικών όλων των επιπέδων, από τα κατώτερα μέχρι τα υψηλότερα.

Η στήριξη της ανθεκτικότητας του κυρίαρχου αγροτικού τομέα στην περιοχή της Νεμέας, υπό το φως της κλιματικής αλλαγής, αποτελεί κρίσιμη παράμετρο για την «επιβίωση» της περιοχής, δεδομένου ότι αυτή έχει διαχρονικά στηρίζεται το παραγωγικό της πρότυπο σε μία **μονοτομεακή προσέγγιση**. Η στήριξη αυτή μπορεί να ιδωθεί τόσο μέσα από τον σχεδιασμό δράσεων αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον πρωτογενή τομέα (αμπελοκαλλιέργεια), όσο και μέσα από τη σταδιακή μετάβαση από το μονοτομεακό σε ένα **ισόρροπο μοντέλο ανάπτυξης** και άλλων τομέων του τοπικού παραγωγικού συστήματος.

Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας

Με τον όρο ανταγωνιστικότητα, εννοείται η ικανότητα κάθε περιοχής να μπορεί να προσφέρει στην «αγορά» προϊόντα και υπηρεσίες με έναν αποδοτικό τρόπο, στις συνθήκες που θέτει ο ανταγωνισμός. Πιο αναλυτικά, σε τοπικό επίπεδο, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας παραπέμπει στην ενδυνάμωση της εκάστοτε περιοχής και στην ενίσχυση της βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητάς της, σε ένα περιβάλλον όπου αναπτύσσονται ανταγωνιστικές σχέσεις σε όλα τα επίπεδα.

Η ευρύτερη περιοχή της Νεμέας περιλαμβάνει περιοχές, πολλές από τις οποίες αποτελούν ισχυρούς ανταγωνιστές στο επίπεδο των δραστηριοτήτων τους. Η ανάπτυξη της Νεμέας στον αγροτικό τομέα ή σε αυτόν του εναλλακτικού τουρισμού απαιτεί τον σχεδιασμό δράσεων για τη δημιουργία μιας **ξεχωριστής ταυτότητας**, η οποία να έχει διττό χαρακτήρα και πιο συγκεκριμένα: α) να παρέχει μία διακριτή, ξεχωριστή εικόνα σε σχέση με αυτή των γειτονικών περιοχών της, και β) η εικόνα αυτή να δομηθεί έτσι ώστε να διασφαλίζει τη συμπληρωματικότητα των επιμέρους

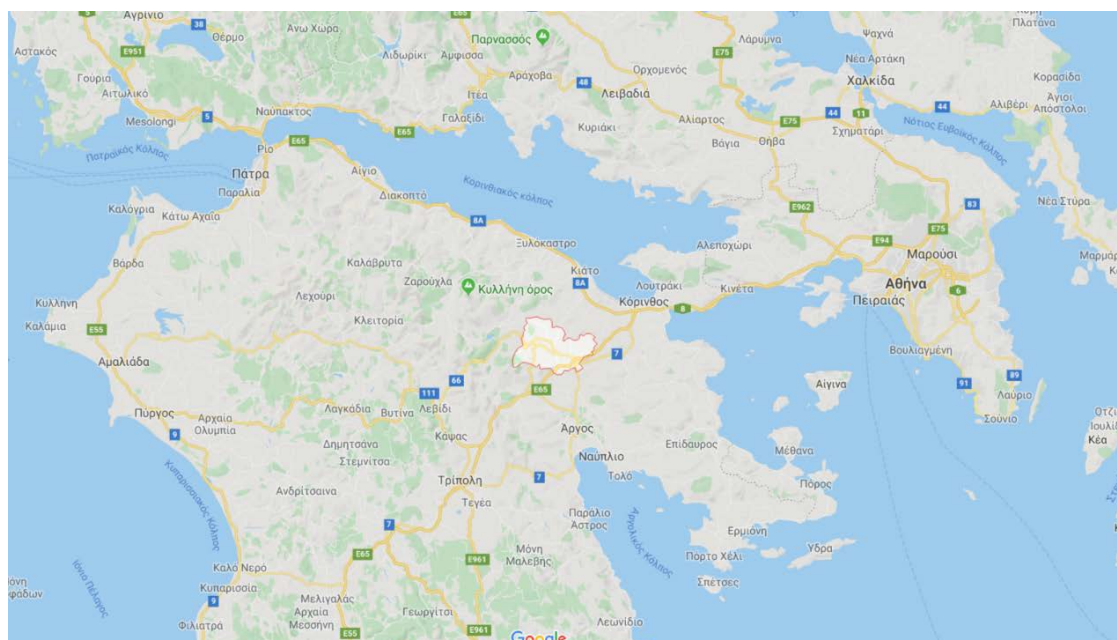
περιοχών με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Η αξιοποίηση λοιπόν των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της με τους παραπάνω όρους αποτελούν κομβικό σημείο της μελλοντικής αναπτυξιακής της πορείας.

2. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Αντικείμενο της παρούσας ενότητας αποτελεί η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής μελέτης - Δήμος Νεμέας - με όλα τα επιμέρους τμήματα που τη συνθέτουν. Πιο συγκεκριμένα, παρατίθενται πληροφορίες αναφορικά με τη γεωγραφική θέση του Δήμου Νεμέας, τη διοικητική του οργάνωση, τον φυσικό του πλούτο, αλλά και τα ιστορικά και μυθολογικά στοιχεία που συνδέονται με αυτόν. Επίσης αναλύονται βασικά μεγέθη για τη διαμόρφωση μιας πιο πλήρους εικόνας του, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάλυση των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών του. Τέλος, γίνεται αναφορά σε έργα και προγράμματα που αφορούν την περιοχή μελέτης.

2.1. Γεωγραφική Θέση

Ο Δήμος Νεμέας ανήκει στην Περιφέρεια Πελοποννήσου και συστάθηκε το 2001, στο πλαίσιο του Προγράμματος Καποδίστριας. Βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της Περιφέρειας και πιο συγκεκριμένα στο νότιο τμήμα της Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας, στα σύνορά της με την Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας (Εικόνα 2.1). Βορειοανατολικά συνορεύει με τον Δήμο Βέλου-Βόχας, δυτικά με τον Δήμο Σικωνίων, νότια με την Περιφερειακή Ενότητα Αργολίδας και ανατολικά με τον Δήμο Κορινθίων (Εικόνα 2.2). Απέχει μόλις 35 χιλιόμετρα από την πόλη της Κορίνθου, 30 χιλιόμετρα από το Άργος, 37 από το Ναύπλιο και 110 από την Αθήνα. Έδρα του συγκεκριμένου Δήμου είναι η κωμόπολη της Νεμέας, η οποία βρίσκεται στο δυτικό τμήμα του.

Εικόνα 2.1: Γεωγραφικός εντοπισμός Δήμου Νεμέας, σε περιβάλλον Google-maps

Πηγή: Ίδια επεξεργασία σε περιβάλλον Google-maps

Εικόνα 2.2: Θέση Δήμου Νεμέας και δήμοι με τους οποίους συνορεύει

Πηγή: <http://www.hellenicaworld.com/Greece/Geo/Maps/DimosNemeas.jpg>

2.2. Ιστορία – Μυθολογία

Η αναφορά στα ιστορικά αλλά και μυθολογικά στοιχεία που συνδέονται με τον Δήμο Νεμέας είναι σημαντική. Έχει δε ως αφετηρία της τα μυθικά χρόνια, συνεχίζει στα αρχαία χρόνια και καταλήγει στη σύγχρονη ιστορία.

Η ευρύτερη περιοχή της Νεμέας συνδέεται με πολλούς διαφορετικούς μύθους. Αρχικά, λέγεται ότι οφείλει το όνομά της στη νύμφη Νεμέα, η οποία ήταν κόρη του ποταμού Ασωπού. Το όνομα αυτό ωστόσο δόθηκε στην περιοχή το 1925, αφού μέχρι τότε ονομαζόταν Άγιος Γεώργιος. Επιπρόσθετα η αρχαία Νεμέα σχετίζεται με τον πρώτο άθλο του Ηρακλή, σύμφωνα με τον οποίο ο μυθικός ήρωας σκότωσε το λιοντάρι που κατοικούσε στην περιοχή και σκόρπιζε τον φόβο στους κατοίκους της. Σύμφωνα με τον μύθο, ο Ευρυσθέας ανέθεσε στον Ηρακλή δώδεκα άθλους, ο πρώτος εκ των οποίων ήταν να σκοτώσει το λιοντάρι, το οποίο είχε πολύ σκληρό δέρμα και δεν μπορούσε να τρυπηθεί από όπλο. Ο ήρωας προσπάθησε αρχικά να το σκοτώσει με το τόξο και το σπαθί του και αφού δεν τα κατάφερε το έπνιξε με τα ίδια του τα χέρια. Έπειτα, με τη βοήθεια της θεάς Αθηνάς, του αφαίρεσε το δέρμα και το φόρεσε. Η εικόνα του Ηρακλή με τη λεοντή ως πανοπλία, αποτελεί χαρακτηριστική εικόνα για την περιοχή μελέτης (Εικόνα 2.3). Ιδιαίτερο στοιχείο του μύθου, αποτελεί το γεγονός ότι το νεκρό σώμα του λιονταριού μεταφέρθηκε από τους θεούς στον ουρανό, σχηματίζοντας τον αστερισμό του Λέοντα· αλλά και η φήμη ότι κατά τη μάχη το λιοντάρι γρατζούνισε τον Ηρακλή στον ώμο, εκείνος μάτωσε και το αίμα του έβαψε κόκκινους τους καρπούς των σταφυλιών που βρίσκονταν γύρω του, και έτσι δημιουργήθηκε η κόκκινη ποικιλία του σημερινού Αγιωργίτικου σταφυλιού.

Εικόνα 2.3: Ο Ηρακλής με την χαρακτηριστική λεοντή εκτελώντας τον δεύτερο άθλο του

Πηγή: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-C103/737/4824,21988/>

Ένας ακόμα μύθος της περιοχής, όχι τόσο γνωστός όσο ο προηγούμενος, αναφέρεται στον Οφέλη, ο οποίος ήταν ο μικρός γιος του βασιλιά της Νεμέας Λυκούργου και της Ευρυδίκης. Σύμφωνα με έναν χρησμό του μαντείου των Δελφών, αν το μικρό αγόρι άγγιζε τη γη πριν αρχίσει να περπατά θα πέθαινε. Όταν οι Επτά επί Θήβας βρέθηκαν στην περιοχή της Νεμέας, αναζητώντας μια πηγή που να μην είχε δηλητηριαστεί από τον θεό Διόνυσο, συνάντησαν την τροφό του Οφέλη, Υψιπύλη. Η γυναίκα οδήγησε τους ηγέτες σε μία πηγή, αλλά μη γνωρίζοντας τον χρησμό άφησε πάνω σε ένα λίκνο το μικρό παιδί. Τότε εμφανίστηκε ένα φίδι, το οποίο σύμφωνα με τον μύθο είτε ήταν ο φύλακας της πηγής είτε εξέφραζε τον θυμό του Διονύσου και δάγκωσε και σκότωσε το παιδί. Ο ηγέτης των επτά, ο Άδραστος, σκότωσε το φίδι ενώ ο Αμφιάραος, θεωρώντας το συμβάν ως κακό οιονό, έδωσε στο μωρό το όνομα Αρχέμωρο, δηλαδή «αρχηγός του θανάτου». Τέλος, οι επτά άντρες για να εξευμενίσουν τους θεούς καθιέρωσαν τους αγώνες των Νέμεων. Οι αγώνες αυτοί σύμφωνα με τις αρχαίες πηγές, τελούνταν από το 573 π.Χ., υπό την εποπτεία των Κλεωνών (αν και κυρίαρχο ήταν ουσιαστικά το Άργος).

Εικόνα 2.4: Χάλκινο ειδώλιο ελληνιστικών χρόνων του Οφέλη, που βρίσκεται στο αρχαιολογικό μουσείο της Νεμέας

Πηγή: http://cultureportal.uop.gr/popup.php?photo_id=2173&lang=gr

Στην αρχαιότητα δεν υπήρξε κάποιος οικισμός με το όνομα «Νεμέα». Ο χώρος που περιβάλλει το μέχρι σήμερα διασωθέν στάδιο, τον ιππόδρομο και τα γύρω οικήματα που χρησιμοποιούνταν κατά τη διάρκεια των αγώνων, ζωντάνευε κάθε δύο χρόνια με τη διεξαγωγή των αγώνων των Νέμεων.

Ιστορικό κέντρο της περιοχής ήταν η πόλη της Αρχαίας Φλιούς, η ύπαρξη της οποίας χρονολογείται από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι και τον 10^ο αιώνα π.Χ. Η συγκεκριμένη πόλη ήταν γνωστή στα ομηρικά χρόνια με το όνομα Αιρεθυρέα, που σημαίνει θελκτική. Ο Φλιούντας, όπως ήταν αλλιώς γνωστή η πόλη, ήταν μεγαλύτερος από τις Κλεωνές και κατά τους δωρικούς χρόνους ήταν προσκολλημένος στη Σπάρτη. Με τους κατοίκους του, τους Φλιάσιους, συνδέονται μεγάλα ιστορικά γεγονότα, ενώ πολλοί από αυτούς υπήρξαν σπουδαίες προσωπικότητες, όπως ο φιλόσοφος Ασκληπιάδης· ο ζωγράφος Κλεαγόρας· ο Τίμων ο Σιλλογράφος· οι Πυθαγόρειοι Πολύμηστος, Φιντίας και Εχεκράτις· ο Ασωπόδωρος· αλλά και ο Πρατίνας, ο οποίος δίδαξε στην Αθήνα το σατιρικό δράμα που εμφανίστηκε και διδάχθηκε για πρώτη φορά στον Φλιούντα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πόλη έστειλε στρατό 200 ανδρών στις Θερμοπύλες, ενώ γενικότερα, με τη σχέση που ανέπτυξε με τη Σπάρτη, βρίσκονταν συχνά σε εμπόλεμη κατάσταση. Ο Πausanias βρήκε τον Φλιούντα σε μέτρια ακμή, με πολλούς ναούς, αγάλματα και ιερά, όπως ο ναός της Δήμητρας, αλλά και μεγάλη αγροτική παραγωγή, ειδικά σε αμπέλια.

Κατά τον μεσαιώνα η περιοχή, όπως και ολόκληρη η Πελοπόννησος, πρόβαλλε ιδιαίτερη και θερμή αντίσταση ενάντια στους Οθωμανούς, γεγονός που το 1460 π.Χ. οδήγησε σε μεγάλες καταστροφές από τον οθωμανικό στρατό.

2.3. Διοικητική Οργάνωση

Σύμφωνα με τη διοικητική οργάνωση της χώρας, που διαμορφώθηκε από το Πρόγραμμα Καλλικράτης με ισχύ από το 2011, ο Δήμος Νεμέας αποτελεί πρωτοβάθμιο οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης. Ο Δήμος Νεμέας συνίσταται από μία δημοτική κοινότητα, τη Νεμέα· και από εννέα τοπικές κοινότητες, που είναι αυτή των Αηδονιών, της Αρχαίας Νεμέας, των Αρχαίων Κλεωνών, του Γαλατά, της Δάφνης-Λέριζας, του Καστρακίου, του Κουτσίου, του Λεοντίου και του Πετρίου. Οι κοινότητες αυτές αποτελούνται από κάποιους οικισμούς, οι οποίοι παρατίθενται στον Πίνακα 2.1.

Είδος κοινότητας	Όνομα κοινότητας	Οικισμοί
Δημοτική	Νεμέας	Νεμέα, Ηλιοπουλέικα
Τοπική	Αηδονιών	Αηδόνια
Τοπική	Αρχαίας Νεμέας	Αρχαία Νεμέα, Δερβενάκια, Κουτσομόδι
Τοπική	Αρχαίων Κλεωνών	Αρχαίες Κλεωνές
Τοπική	Κουτσίου	Κούτσι
Τοπική	Λεοντίου	Λεόντιο
Τοπική	Πετρίου	Πετρί

Πίνακας 2.1: Κοινότητες και οικισμοί Δήμου Νεμέας

Πηγή: Βικιπαίδεια – Η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

2.3.1. Φορείς περιφερειακής και τοπικής διοίκησης

Υπεύθυνος για τη διοίκηση της Περιφέρειας Πελοποννήσου είναι ο Περιφερειάρχης, που πλαισιώνεται από το Περιφερειακό Συμβούλιο και οι Αντιπεριφερειάρχες, υπεύθυνοι για τις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας. Σε τοπικό επίπεδο (Δήμος Νεμέας), τη διοίκηση ασκεί ο Δήμαρχος Νεμέας, σε συνεργασία με το εκλεγμένο Δημοτικό Συμβούλιο. Τοπικά Συμβούλια διαθέτουν και οι επιμέρους κοινότητες του Δήμου, τα οποία ωστόσο έχουν καθαρά συμβουλευτικό χαρακτήρα και δεν λαμβάνουν αποφάσεις. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί η σημασία της ύπαρξης και της ενεργού συμμετοχής των Τοπικών Συμβουλίων στα τοπικά δρώμενα και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, καθώς διαθέτουν πιο άμεση και συνεπώς καλύτερη γνώση των τοπικών προβλημάτων της εκάστοτε περιοχής και μπορούν να μεταφέρουν πληροφορίες σχετικά με τις επιμέρους ανάγκες στους αρμόδιους να τα διαχειριστούν.

2.4. Φυσικό Περιβάλλον

Στην ενότητα αυτή παρατίθενται τα γεωμορφολογικά, υδρολογικά και κλιματικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης. Πιο συγκεκριμένα γίνεται περιγραφή των ορεινών και των πεδινών της στοιχείων, αλλά και αναφορά στους επιφανειακούς υδάτινους αποδέκτες (ποτάμια). Επίσης γίνεται αναφορά στη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής, καθώς και στα τοπία ξεχωριστού φυσικού κάλλους, ενώ η ενότητα ολοκληρώνεται με αναφορά στη σεισμικότητα που η περιοχή εμφανίζει.

2.4.1. Μορφολογικά και υδρολογικά χαρακτηριστικά

Η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Νεμέας έχει υψόμετρο που ξεκινά από τα 280 μέτρα, ενώ στα ορεινά της σημεία αγγίζει τα 800 μέτρα, γεγονός που οδηγεί στον χαρακτηρισμό της ως ορεινού δήμου. Το κυρίως τμήμα της αποτελείται από τον γνωστό κάμπο της Νεμέας, αλλά έντονο όπως αναφέρθηκε είναι και το ορεινό στοιχείο, αφού βρίσκεται στις υπώρειες των Αρκαδικών ορεινών όγκων και ουσιαστικά περιβάλλεται από αυτούς.

Στην ευρύτερη περιοχή μελέτης υπήρχαν στο παρελθόν έλη, αλλά και βάλτοι, οι οποίοι αποξηράθηκαν και οδήγησαν στον σχηματισμό εύφορων εκτάσεων. Ανάμεσα στο οροπέδιο της Νεμέας και τον κάμπο της Βόχας έχει σχηματιστεί ποτάμιο οικοσύστημα μόνιμης ροής, με επίκεντρο τον ποταμό Ασωπό. Ο ποταμός συγκεντρώνει τα νερά από τον ορεινό όγκο του Φαρμακά, ο οποίος βρίσκεται στην Αργολίδα, συνεχίζει κινούμενος υπόγεια σε τεχνητή κοίτη και καταλήγει στον οικισμό Πλατάνι, στον οποίο και σχηματίζει καταρράκτη. Αφού διασχίζει τον κάμπο της Νεμέας και της Σικυωνίας τελικά εκβάλλει στην περιοχή Νεράντζας, ανατολικά του Κιάτου, στον Κορινθιακό Κόλπο.

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στον χείμαρρο Ζαπάντι ή αλλιώς το ποτάμι της Νεμέας, το οποίο ωστόσο είναι πλέον ξεροπόταμος και φέρει περιστασιακά νερό, ανάλογα με τις βροχοπτώσεις ή το λιώσιμο των πάγων στα ορεινά. Αναφορικά με τον χείμαρρο, αυτός πήγαζε από το βόρειο κράσπεδο της πεδιάδας της Αρχαίας Νεμέας και πιο συγκεκριμένα από τον οικισμό Ηράκλειο, δίπλα από την Αρχαία Νεμέα. Εκβάλλει στον Κορινθιακό κόλπο, στη δημοτική κοινότητα Βραχατίου και η υδρογραφική του λεκάνη είναι νέα, εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου και έχει

μικρή έκταση, της τάξης των 68.73 Km². Όπως προαναφέρθηκε, είναι πλέον ξεροπόταμος, ωστόσο διατηρεί νερό στα υψηλότερα τμήματά του καθόλη τη διάρκεια του χρόνου. Στην κοιλάδα του συναντά κανείς αμπέλια και κυρίως την περίφημη Σουλτανίνα, καθώς και διάφορες ποικιλίες εσπεριδοειδών και ελαιώνων. Τέλος, αρκετές αναφορές υπήρξαν στο παρελθόν για την ύπαρξη ψαριών στον ποταμό, τα οποία εξαφανίστηκαν μετά την ξηρασία στα τέλη του 1980. Κάτι τέτοιο ωστόσο δεν αποδείχθηκε από δειγματοληψίες που πραγματοποιήθηκαν κατά καιρούς στην περιοχή.

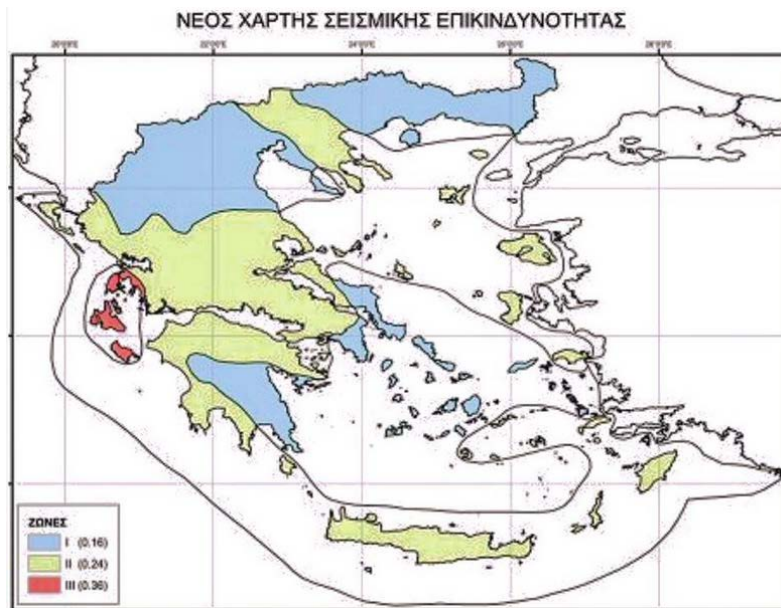
2.4.2. Χλωρίδα-Πανίδα

Αναφορικά με τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής του Δήμου Νεμέας, η μεγάλη ευφορία των εδαφών, σε συνδυασμό πάντα με το μικροκλίμα της, ευνοεί συγκεκριμένες καλλιέργειες και κυρίως αυτές των αμπελώνων και των ελαιόδεντρων. Άλλωστε, όπως προδίδει και ο χάρτης χρήσεων γης (Corine Land Cover), που αναλύεται σε επόμενη ενότητα, το μεγαλύτερο τμήμα του Δήμου Νεμέας καλύπτεται από αμπελώνες, ελαιόδεντρα και χερσότοπους και ένα πολύ μικρότερο τμήμα από μη αρδύσιμη γη και κωνοφόρα δάση. Η πανίδα της περιοχής δεν έχει κάποια ιδιαιτερότητα και αποτελείται κυρίως από νερόφιδα, βατράχους, καβούρια, μικρά αρπακτικά και υδρόβια πτηνά, ψάρια, αγριόπαπιες, μεκάτσες και νερόκοτες. Τα παραπάνω είδη απαντώνται κυρίως στις όχθες του Ασωπού ποταμού, ενώ πτηνοπανίδα απαντάται και στην περιοχή του λόφου της Παναγίας του Βράχου. Τέλος, στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν και κοπάδια αιγοπροβάτων, στο πλαίσιο ανάπτυξης της κτηνοτροφίας.

2.4.3. Κλίμα – Σεισμογραφία

Ο Δήμος Νεμέας βρίσκεται στο ηπειρωτικό τμήμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Το κλίμα της Πελοποννήσου είναι μεσογειακό, ωστόσο διαφέρει ανάλογα με την περιοχή και το υψόμετρό της. Στο εσωτερικό της, στο οποίο ανήκει και η Νεμέα, χαρακτηρίζεται ως ψυχρό αλλά υγιεινό. Κύριο γνώρισμα του χειμώνα στην περιοχή μελέτης αποτελούν οι έντονες χιονοπτώσεις και το μεγάλο ύψος των βροχοπτώσεων, ενώ κατά τους θερινούς μήνες δεν σημειώνονται πολύ υψηλές θερμοκρασίες, όπως σε άλλες γειτονικές περιοχές (Αργολίδα, Αχαΐα).

Γενικότερα, η ευρύτερη περιοχή της Πελοποννήσου είναι ευάλωτη σε σεισμούς, μερικοί από τους οποίους μάλιστα επέφεραν στο παρελθόν μεγάλες καταστροφές. Πιο συγκεκριμένα, η περιοχή της Κορινθίας χαρακτηρίζεται ως μεσαίας επικινδυνότητας (Χάρτης 2.1), μαζί με την Αργολίδα και την Αρκαδία και ιδιαίτερα τα δυτικά παράλια της Πελοποννήσου. Οι πιο πρόσφατοι καταστρεπτικοί σεισμοί που καταγράφηκαν στην περιοχή είναι το 1928 στην Κόρινθο, το 1947 στην Πυλία, το 1986 στην Καλαμάτα και το 1995 στο Αίγιο.

Χάρτης 2.1: Ζώνες σεισμικής επικινδυνότητας ελλαδικού χώρου

Πηγή: <http://portal.tee.gr>

2.4.4. Περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους

Σύμφωνα με τη Βάση Δεδομένων για την Ελληνική Φύση, ο λόφος «Παναγιά», που αποτελεί ένα απόκρημνο, βραχώδες ύψωμα δυτικά της Αρχαίας Νεμέας και νότια της Νεμέας, αποτελεί μία περιοχή με ιδιαίτερη φυσική ομορφιά και ανεξερεύνητη, σε μεγάλο βαθμό, φυσική αξία. Στη βόρεια πλευρά του υπάρχει μία μεγάλη, κάθετη ορθοπλαγιά, γεμάτη με μικρά και μεγάλα σπήλαια και πάνω στα βράχια βρίσκεται ένα μικρό μοναστήρι, αυτό του Αγίου Αθανασίου. Αν και η κατάσταση της περιοχής είναι καλή, με όμορφη θέα σε όλα τα σημεία της, δυστυχώς δεν υπάρχουν στοιχεία για την οικολογική της αξία αναφορικά με τη χλωρίδα και την πανίδα της, αφού ακόμη δεν έχει μελετηθεί σε βάθος.

2.5. Ανθρωπογενές Περιβάλλον

Εκτός από το φυσικό περιβάλλον, το οποίο δίνει έναν ξεχωριστό χαρακτήρα στην περιοχή μελέτης, ιδιαίτερο στίγμα προσδίδουν σε αυτή τα στοιχεία που σχετίζονται με την ανθρώπινη δραστηριότητα. Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνονται πληροφορίες που αφορούν τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης, την οικονομική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε αυτή, την οικιστική ανάπτυξη, τον κοινωνικό εξοπλισμό, την τεχνική και την παραγωγική υποδομή, τα δίκτυα μεταφορών και τα στοιχεία πολιτισμού που συμπληρώνουν το πορτραίτο της. Επίσης γίνεται αναφορά στις υφιστάμενες χρήσεις γης, ενώ έμφαση δίνεται σε στοιχεία που σχετίζονται με την ανεργία και τη μετανάστευση.

2.5.1. Κοινωνικά χαρακτηριστικά

Η ανάλυση των κοινωνικών χαρακτηριστικών της περιοχής μελέτης στηρίζεται σε δεδομένα της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, τα οποία ωστόσο ανανεώθηκαν τελευταία φορά το 2011. Από τη χρονιά αυτή μέχρι και σήμερα μπορεί να έχουν

σημειωθεί σημαντικές αλλαγές, ιδίως στους τομείς που σχετίζονται με την απασχόληση, την ανεργία και τη μετανάστευση, αλλαγές που σχετίζονται με τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, αλλά και τη μεγάλη εισροή μεταναστών στον ελλαδικό χώρο. Παρόλα αυτά, επειδή ο Δήμος Νεμέας αποτελεί έναν μικρό επαρχιακό Δήμο, γίνεται η υπόθεση ότι οι μεταβολές αυτές δεν είναι τόσο μεγάλες. Η επόμενη ανανέωση αυτών των στοιχείων είναι προγραμματισμένη για το 2021. Τέλος, σε όποιο σημείο είναι εφικτό και κρίνεται απαραίτητο, γίνεται αναφορά στην επικαιρότητα και πιο συγκεκριμένα τόσο σε σύγχρονα δεδομένα, όσο και σε τάσεις που επικρατούν και στις αλλαγές που αυτές επιφέρουν.

Πληθυσμιακά στοιχεία

Τα στοιχεία που παρατίθενται αναφέρονται σε διαχρονικά δεδομένα της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας και αφορούν τον μόνιμο πληθυσμό του Δήμου Νεμέας και των κοινοτήτων που τον απαρτίζουν για τα έτη 1991, 2001 και 2011. Επιπρόσθετα υπάρχουν στοιχεία για το σύνολο της χώρας και την Περιφέρεια Πελοποννήσου, τα οποία αξιοποιούνται για τη σύγκριση των πληθυσμιακών εξελίξεων της περιοχής μελέτης με αυτές της Περιφέρειας Πελοποννήσου και της χώρας συνολικά.

Στον Πίνακα 2.2 παρουσιάζονται τα πληθυσμιακά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ ανά δεκαετία και διοικητική μονάδα. Σε αυτό το σημείο παρατηρείται ότι ο Δήμος Νεμέας αποτελεί έναν μικρό δήμο της χώρας, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του οποίου κατοικεί στην ομώνυμη πόλη, ενώ το υπόλοιπο είναι διασκορπισμένο σε 9 τοπικές κοινότητες. Οι κοινότητες της Αρχαίας Νεμέας και των Αρχαίων Κλεωνών είναι οι πολυπληθέστερες και αμέσως μετά ακολουθούν αυτές του Λεοντίου, του Πετρίου, της Δάφνης, των Αηδονιών, του Καστρακίου, του Κουτσίου και του Γαλατά αντίστοιχα.

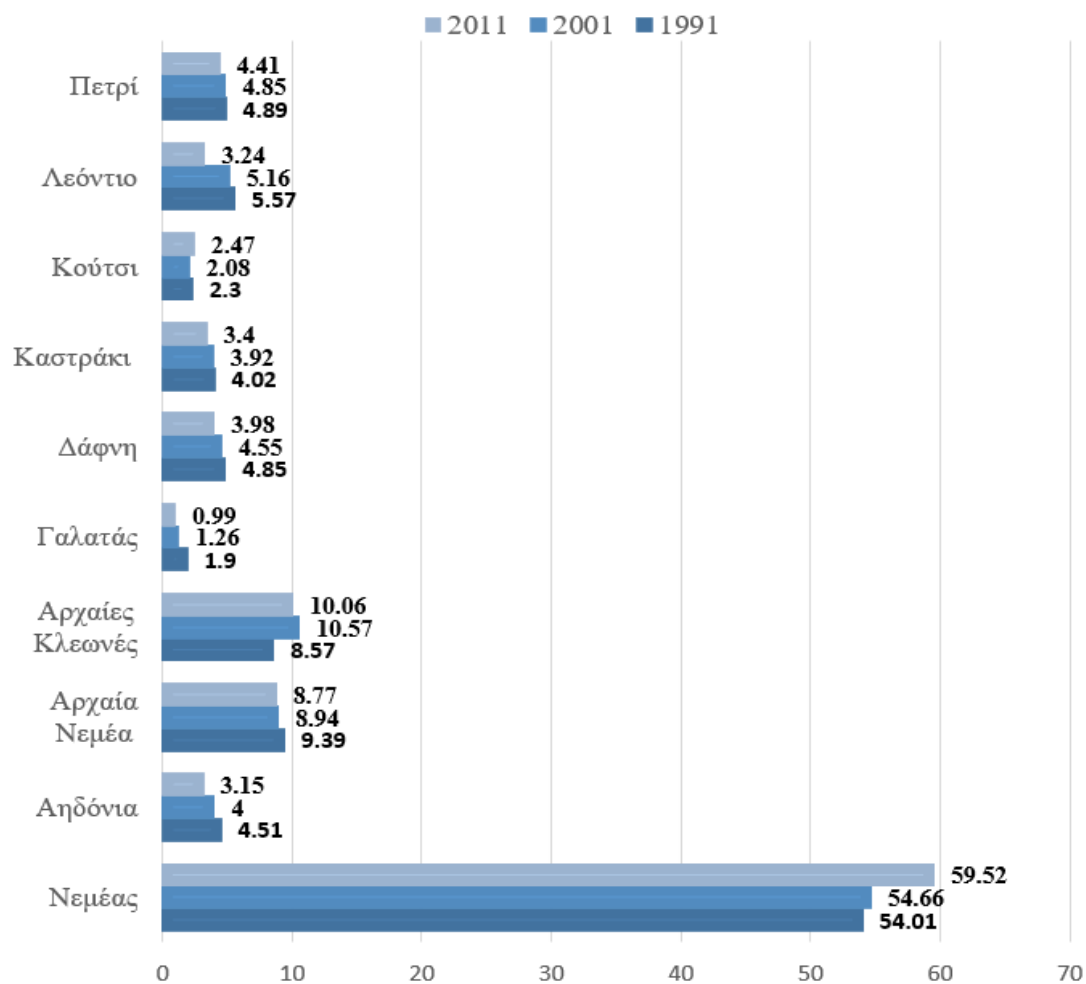
Περιοχή αναφοράς	Μόνιμος πληθυσμός		
	1991	2001	2011
Σύνολο χώρας	10223392	10934097	10815197
Περιφέρεια Πελοποννήσου	692265	597622	577903
Δήμος Νεμέας	7489	7774	6352
Δ.Κ. Νεμέας	4045	4249	3781
Τ.Κ. Αηδονιών	338	311	200
Τ.Κ. Αρχαίας Νεμέας	703	695	557
Τ.Κ. Αρχαίων Κλεωνών	642	822	639
Τ.Κ. Γαλατά	142	98	63
Τ.Κ. Δάφνης	363	354	253
Τ.Κ. Καστρακίου	301	305	216
Τ.Κ. Κουτσίου	172	162	157
Τ.Κ. Λεοντίου	417	401	206
Τ.Κ. Πετρίου	366	377	280

Πίνακας 2.2: Πληθυσμιακή εξέλιξη περιοχής μελέτης - Σύγκριση με στοιχεία Περιφέρειας και χώρας

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Στο Διάγραμμα 2.1 παρουσιάζεται η συμμετοχή κάθε τοπικής κοινότητας στον συνολικό πληθυσμό του Δήμου Νεμέας για τις τρεις διαφορετικές δεκαετίες για τις

οποίες υπάρχουν δεδομένα. Από το Διάγραμμα αυτό συνάγεται ότι διαχρονικά στη δημοτική κοινότητα Νεμέας κατοικούσε παραπάνω από το ήμισυ του πληθυσμού του Δήμου Νεμέας. Αμέσως μετά ακολουθούν οι κοινότητες της Αρχαίας Νεμέας και των Αρχαίων Κλεωνών και έπονται αυτές του Λεοντίου, του Πετρίου, της Δάφνης, των Αηδονιών, του Καστρακίου, του Κουτσίου και του Γαλατά αντίστοιχα. Η παραπάνω κατάταξη δεν φαίνεται να παρουσιάζει κάποια αλλαγή με την πάροδο του χρόνου, παρότι τα σχετικά ποσοστά εμφάνισαν μικρομεταβολές.

Διάγραμμα 2.1: Ποσοστιαία συμμετοχή πληθυσμού οικισμών Δήμου Νεμέας στον συνολικό πληθυσμό της για τα έτη 1991, 2001 και 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Περιοχή αναφοράς	Μεταβολή μόνιμου πληθυσμού %		
	1991-2001	2001-2011	1991-2011
	%	%	%
Σύνολο χώρας	7.00	-1.10	5.80
Περιφέρεια Πελοποννήσου	-13.68	-3.30	-16.52
Δήμος Νεμέας	3.81	-18.29	-15.18
Δ.Κ. Νεμέας	5.04	-11.01	-6.53
Τ.Κ. Αηδονιών	-7.99	-35.69	-40.83
Τ.Κ. Αρχαίας Νεμέας	-1.14	-19.86	-20.77
Τ.Κ. Αρχαίων Κλεωνών	28.04	-22.26	-0.47
Τ.Κ. Γαλατά	-30.99	-35.71	-55.63
Τ.Κ. Δάφνης	-2.48	-28.53	-30.30
Τ.Κ. Καστρακίου	1.33	-29.18	-28.24
Τ.Κ. Κουτσίου	-5.81	-3.09	-8.72
Τ.Κ. Λεοντίου	-3.84	-48.63	-50.60
Τ.Κ. Πετρίου	3.01	-25.73	-23.50

Πίνακας 2.3: Ποσοστιαίες μεταβολές μόνιμου πληθυσμού ανά δεκαετία και διοικητική μονάδα Δήμου Νεμέας, Περιφέρειας και χώρας

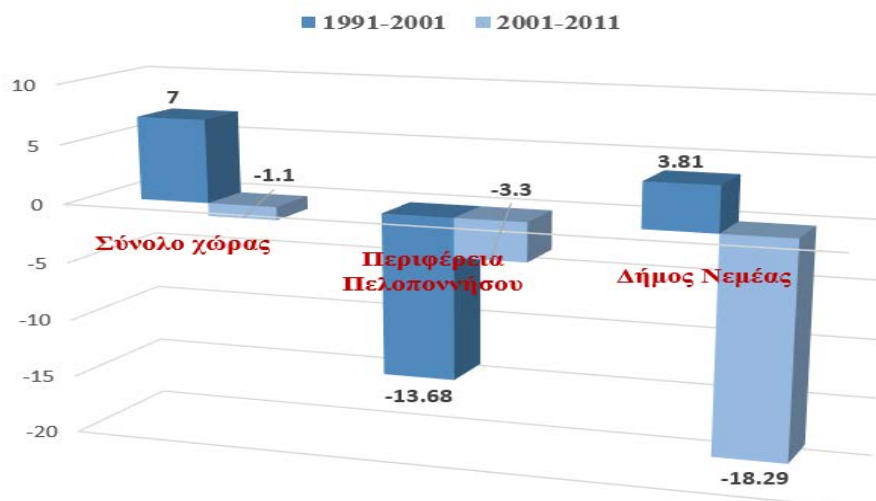
Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Η μελέτη των ποσοστιαίων μεταβολών του πληθυσμού τόσο για τις περιόδους 1991-2001 και 2001-2011 όσο και για τη συνολική περίοδο 1991-2011 φαίνεται στον Πίνακα 2.3, για τις ίδιες διοικητικές μονάδες του Πίνακα 2.2.

Όπως φαίνεται και στο Διάγραμμα 2.2, στο διάστημα 1991-2001 παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού της τάξης του 7% σε επίπεδο χώρας και 3.81% σε επίπεδο δήμου, ενώ ο πληθυσμός μειώνεται κατά 13.68% σε επίπεδο περιφέρειας.

Το διάστημα 2001-2011, ο πληθυσμός της χώρας μειώνεται κατά ένα μικρό ποσοστό (1.1%), της περιφέρειας κατά 3.3%, ενώ σε επίπεδο Δήμου παρατηρείται μεγάλη μείωση της τάξης του 18.29%.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στις μεταβολές του πληθυσμού των επιμέρους κοινοτήτων του Δήμου Νεμέας. Για την πιο ουσιαστική κατανόηση αυτών των μεταβολών, έγινε οπτικοποίηση των στοιχείων των κοινοτήτων του Δήμου Νεμέας του Πίνακα 2.3 σε μορφή διαγράμματος (Διάγραμμα 2.3).

Διάγραμμα 2.2: Μεταβολή πληθυσμού (%) σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου και Δήμου Νεμέας για τα χρονικά διαστήματα 1991-2001 και 2001-2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Στο Διάγραμμα 2.3, παρατηρείται ότι στο διάστημα 1991-2001 μόνο 3 από τις 10 κοινότητες του μελετώμενου Δήμου παρουσιάζουν αύξηση στον πληθυσμό τους, με πρώτη αυτή των αρχαίων Κλεωνών, που παρουσιάζει ποσοστιαία αύξηση της τάξης του 28.04%, παρασύροντας έτσι το ποσοστό ολόκληρου του Δήμου σε θετικό πρόσημο. Στην πλειοψηφία των υπόλοιπων κοινοτήτων παρατηρείται μείωση του πληθυσμού. Το διάστημα 2001-2011 τα δεδομένα αλλάζουν σε μεγάλο βαθμό και παρατηρείται ραγδαία μείωση του πληθυσμού, η οποία αγγίζει μέχρι και το ποσοστό του 48.63% στη τοπική κοινότητα Λεοντίου.

Διάγραμμα 2.3: Ποσοστιαία απεικόνιση υπό μορφή ιστογράμματος της μεταβολής του μόνιμου πληθυσμού των κοινοτήτων του Δήμου Νεμέας

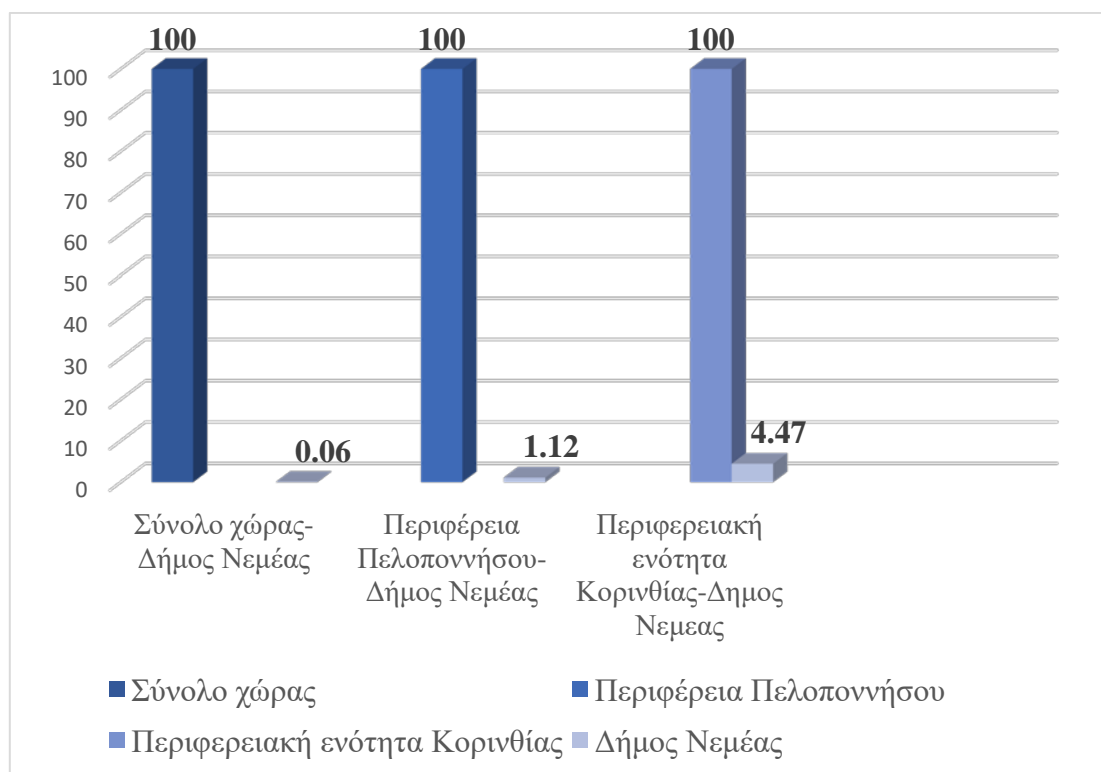
Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Ειδικότερα για την πιο πρόσφατη καταγραφή, παρατίθεται ο Πίνακας 2.4 και το Διάγραμμα 2.4 που ακολουθούν και στα οποία παρουσιάζεται ο συνολικός πληθυσμός για τη συγκεκριμένη χρονιά ανά διοικητική μονάδα και το ποσοστό του πληθυσμού που καταλαμβάνει ο Δήμος Νεμέας, συγκρινόμενος με τη χώρα, την περιφέρεια και την περιφερειακή ενότητα που ανήκει αντίστοιχα.

Χωρική μονάδα αναφοράς	Σύνολο πληθυσμού
Σύνολο χώρας	10816286
Περιφέρεια Πελοποννήσου	577903
Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας	145082
Δήμος Νεμέας	6483

Πίνακας 2.4: Συνολικός πληθυσμός χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας το 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 2.4: Πληθυσμός Δήμου Νεμέας στο σύνολο του πληθυσμού της χώρας, της Περιφέρειας Πελοποννήσου και της Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας (%)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Μορφωτικό Επίπεδο

Βασικό χαρακτηριστικό του πληθυσμού μιας περιοχής αποτελεί το μορφωτικό του επίπεδο. Στον Πίνακα 2.5 παρουσιάζονται στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το 2011, που αναφέρονται στο επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού ανά διοικητική μονάδα.

Ακολουθεί η οπτικοποίησή τους με τη μορφή ποσοστών στο Διάγραμμα 2.5, από το οποίο εξάγεται το συμπέρασμα ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού του

Δήμου Νεμέας, συγκεκριμένα το 36%, έχει ολοκληρώσει τη φοίτησή του σε επίπεδο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

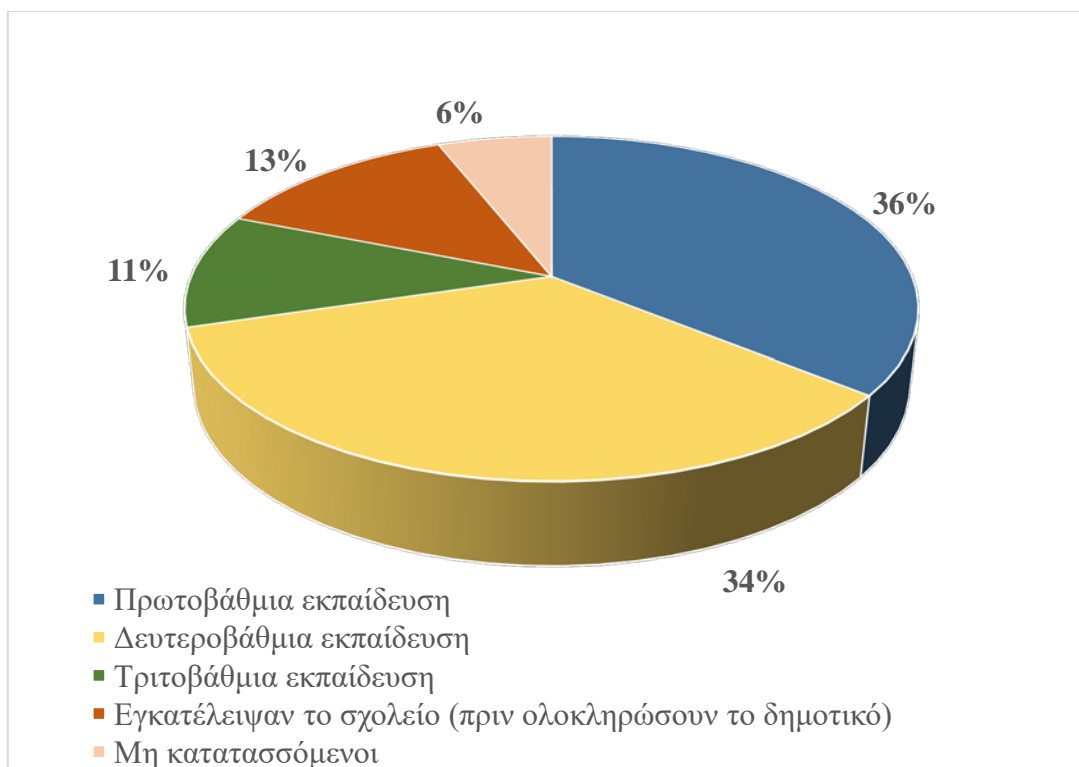
Ακολουθούν με ποσοστό 34% όσοι έχουν ολοκληρώσει και το λύκειο (δευτεροβάθμια εκπαίδευση), ενώ μόλις το 11% είναι κάτοχοι κάποιου πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου.

Τέλος ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού (13%) δεν έχει ολοκληρώσει τη φοίτησή του στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (δημοτικό).

	Σύνολο χώρας	Περιφέρεια Πελοποννήσου	Περιφ/κή Ενότητα Κορινθίας	Δήμος Νεμέας
Σύνολο	10816286	577903	145082	6483
Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου/Πτυχιούχοι Πανεπιστημίου-Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, ανώτερων επαγγελματικών και ισότιμων σχολών	1809087	68175	18080	510
Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολλέγια κλπ.)	502079	18817	5326	187
Απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Εκκλησιαστικού, Επαγγελματικού κ.λπ.)	2532396	126350	33222	1183
Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	1428490	87919	21813	1051
Απόφοιτοι Δημοτικού	2524345	164026	40325	2324
Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση / Ολοκλήρωσαν την προσχολική αγωγή / Δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	1343534	78932	17148	839
Μη κατατασσόμενοι (άτομα γεννηθέντα μετά την 1/1/2005)	676355	33684	9168	389

Πίνακας 2.5: Μορφωτικό επίπεδο πληθυσμού σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας, Περιφερειακής Ενότητας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011

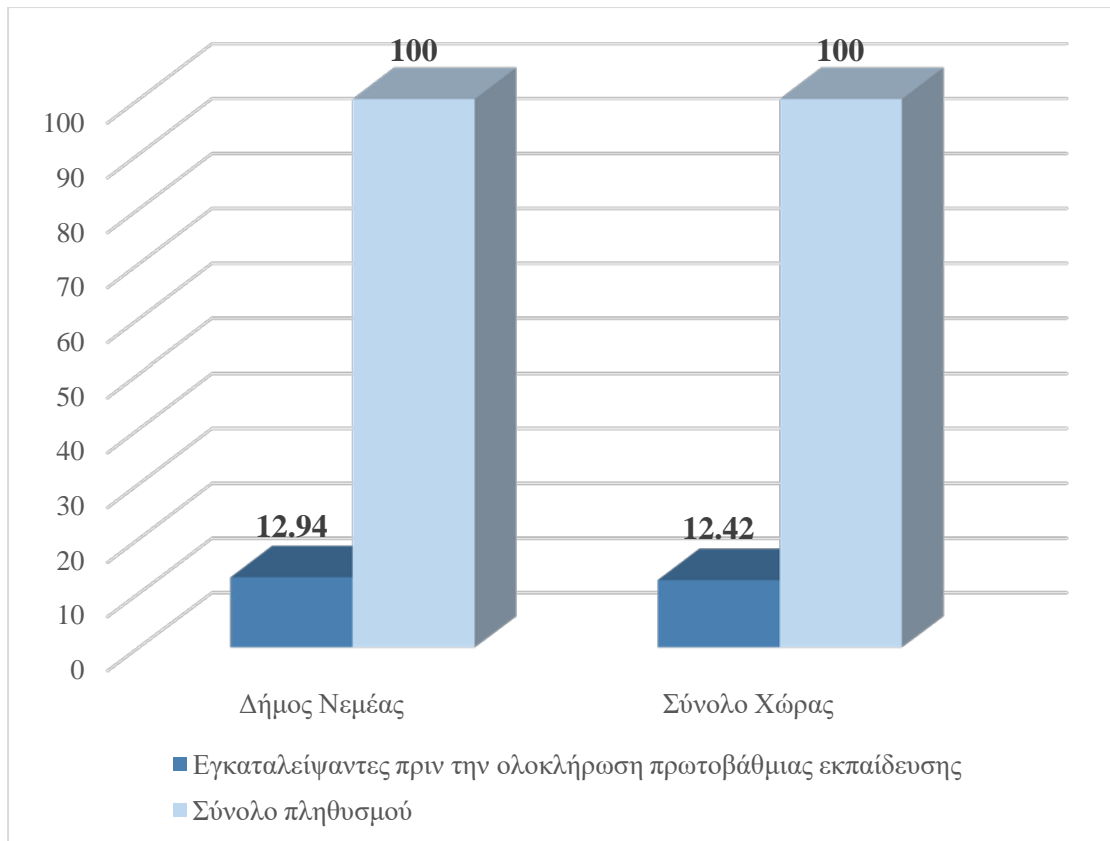
Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 2.5: Ποσοστιαία απεικόνιση μορφωτικού επιπέδου πληθυσμού Δήμου Νεμέας για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει σε όσους εγκατέλειψαν το σχολείο πριν ολοκληρώσουν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το ποσοστό των οποίων, σε επίπεδο Δήμου, όπως φαίνεται και στο Διάγραμμα 2.6, αγγίζει το 13% για το 2011. Σε κοντινά επίπεδα κυμαίνεται και το αντίστοιχο ποσοστό που αναφέρεται στον συνολικό πληθυσμό της χώρας.

Διάγραμμα 2.6: Ποσοστιαία απεικόνιση πληθυσμού που εγκατέλειψε το σχολείο πριν την ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας και στον Δήμο Νεμέας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Στον Πίνακα 2.6 γίνεται η συσχέτιση του μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού του Δήμου Νεμέας με το φύλο για το έτος 2011. Για την καλύτερη κατανόηση των συγκεκριμένων στοιχείων, ο Πίνακας 2.6 συνοδεύεται από έναν ακόμα ποσοστιαίο πίνακα (Πίνακας 2.7), καθώς και από το Διάγραμμα 2.7.

Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, οι γυναίκες κάτοχοι διδακτορικών ή μεταπτυχιακών τίτλων και πτυχιούχοι πανεπιστημίων και ανώτερων επαγγελματικών σχολών είναι περισσότερες από τους άντρες κατόχους αντίστοιχων τίτλων. Στις τρεις βαθμίδες που ακολουθούν (πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, απόφοιτοι λυκείου και απόφοιτοι γυμνασίου) οι άρρενες προπορεύονται.

Τέλος, οι γυναίκες απόφοιτοι δημοτικού, αλλά και εκείνες που εγκατέλειψαν το σχολείο, είναι περισσότερες από τους άντρες. Συμπερασματικά, αν και τα ποσοστά ανάμεσα στα δύο φύλα κυμαίνονται σε σχετικά κοντινά επίπεδα, ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στο ποσοστό όσων εγκατέλειψαν το σχολείο πριν την ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπου οι γυναίκες προπορεύονται, με ποσοστό 4% μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των αντρών.

Το ίδιο συμπέρασμα είναι εμφανές και στο ραβδόγραμμα του Διαγράμματος 2.8, στο οποίο η μεγαλύτερη ποσοστιαία διαφορά φαίνεται σε όσους εγκατέλειψαν το σχολείο.

Μορφωτικό επίπεδο	Άρρενες	Θήλειες
Σύνολο	3291	3192
Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου / Πτυχιούχοι Παν/μίου - Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, ανώτερων επαγγελματικών και ισότιμων σχολών	252	258
Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολλέγια κ.λπ.)	105	82
Απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Εκκλησιαστικού κ.λπ.) και πτυχιούχοι Επαγγελματικού Λυκείου Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	614	569
Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	598	453
Απόφοιτοι Δημοτικού	1151	1173
Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση / Ολοκλήρωσαν την προσχολική αγωγή / Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	365	474
Μη κατατασσόμενοι (άτομα γεννηθέντα μετά την 1/1/2005)	206	183

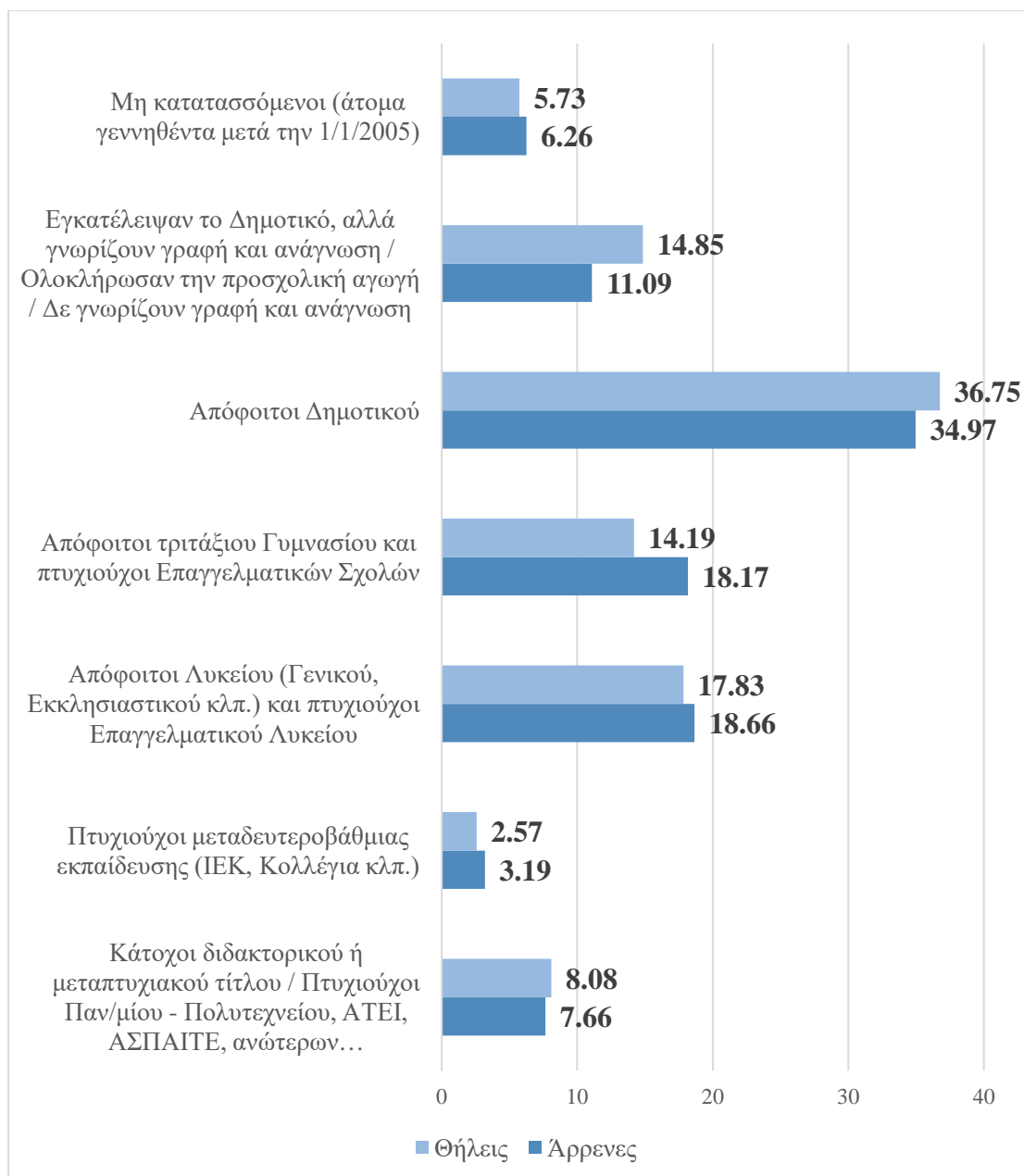
Πίνακας 2.6: Μορφωτικό επίπεδο μόνιμου πληθυσμού Δήμου Νεμέας ανά φύλο για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Μορφωτικό επίπεδο	Άρρενες (%)	Θήλειες (%)
Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου / Πτυχιούχοι Παν/μίου - Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, ανώτερων επαγγελματικών και ισότιμων σχολών	7.66	8.08
Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολλέγια κ.λπ.)	3.19	2.57
Απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Εκκλησιαστικού κ.λπ.) και πτυχιούχοι Επαγγελματικού Λυκείου, Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	18.66	17.83
Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	18.17	14.19
Απόφοιτοι Δημοτικού	34.97	36.75
Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση / Ολοκλήρωσαν την προσχολική αγωγή / Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	11.09	14.85
Μη κατατασσόμενοι (άτομα γεννηθέντα μετά την 1/1/2005)	6.26	5.73

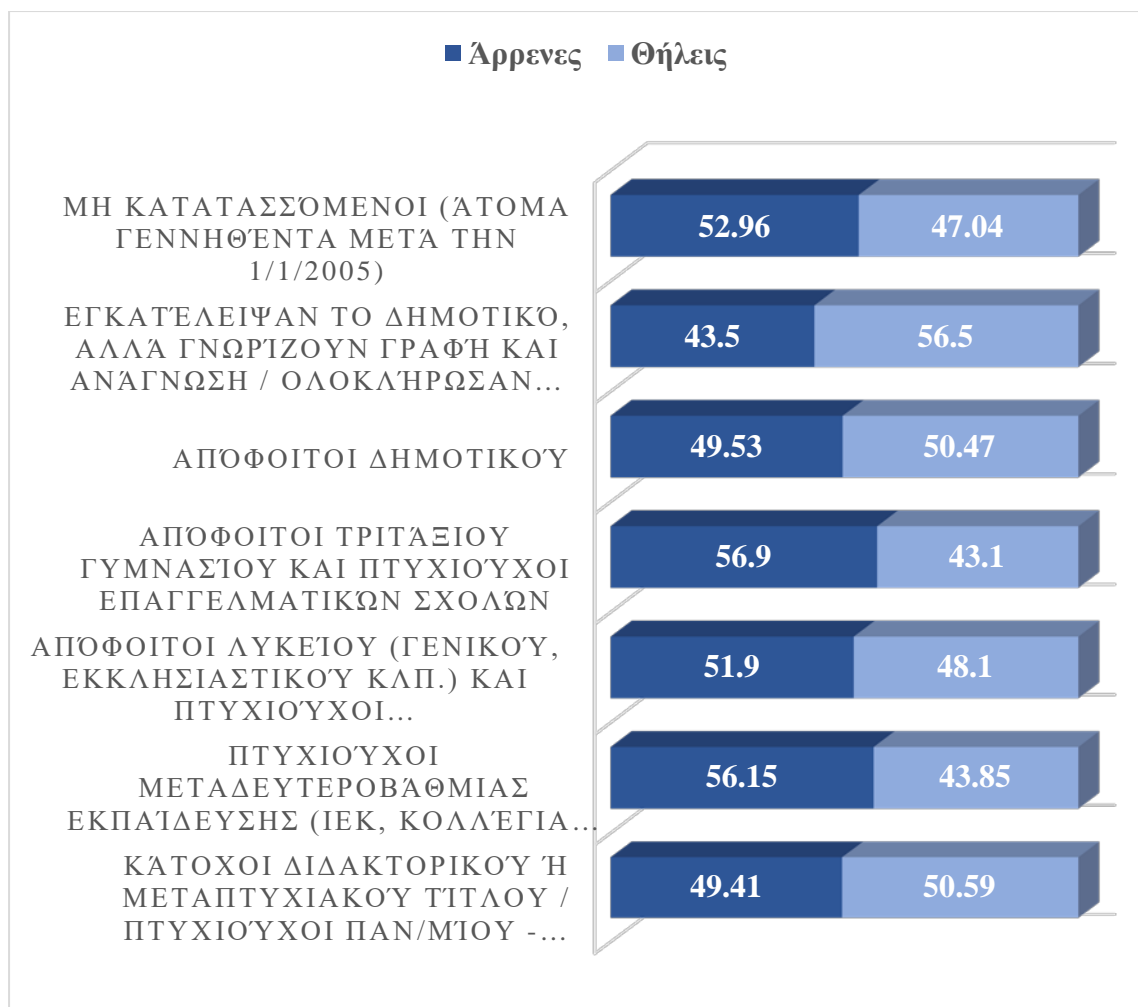
Πίνακας 2.7: Μορφωτικό επίπεδο πληθυσμού Δήμου Νεμέας ανά φύλο, σε ποσοστά, για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 2.7: Ποσοστιαία απεικόνιση μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού του Δήμου Νεμέας ανά φύλο για το έτος 2011.

Πηγή: ίδια επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 2.8: Μορφωτικό επίπεδο και φύλο (%) για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Απασχόληση

Στην ενότητα αυτή παρατίθενται στοιχεία που αναφέρονται στην εργασιακή κατάσταση του πληθυσμού του Δήμου Νεμέας. Σε πρώτο επίπεδο, τα στοιχεία αναφέρονται στον οικονομικά ενεργό και μη πληθυσμό της περιοχής, καθώς και στην κατανομή της απασχόλησης σε κάθε έναν από τους τρεις τομείς παραγωγής. Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι ο πρωτογενής τομέας παραγωγής αφορά την γεωργία και την κτηνοτροφία, ο δευτερογενής τη βιομηχανία και τη βιοτεχνία και ο τριτογενής την παροχή υπηρεσιών. Εμβαθύνοντας ακόμα περισσότερο στην ενότητα της απασχόλησης, παρουσιάζεται η κατανομή της σε 9 διαφορετικές κατηγορίες επαγγελματιών.

Στον Πίνακα 2.8 παρουσιάζονται τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2011 αναφορικά με τον οικονομικά ενεργό και μη πληθυσμό σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας. Τα σχετικά μεγέθη απεικονίζονται και εποπτικά (Διάγραμμα 2.9) σε ποσοστιαία αντιστοιχία, η οποία διευκολύνει τη σύγκριση και εξαγωγή συμπερασμάτων.

Χωρική Μονάδα Αναφοράς	Σύνολο πληθυσμού	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός	Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός
Σύνολο χώρας	10.816.286	4.586.636	6.229.650
Περιφέρεια Πελοποννήσου	577.903	233.986	343.917
Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας	145.082	59.872	85.210
Δήμος Νεμέας	6.483	2.592	3.891

Πίνακας 2.8: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας το 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Χωρική Μονάδα Αναφοράς	Σύνολο πληθυσμού (%)	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός (%)	Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός (%)
Σύνολο χώρας	100	42.4	57.60
Περιφέρεια Πελοποννήσου	100	40.49	59.51
Περιφ/κή Ενότητα Κορινθίας	100	41.27	58.73
Δήμος Νεμέας	100	39.98	60.02

Πίνακας 2.9: Ποσοστά οικονομικά ενεργού και μη πληθυσμού σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας το 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

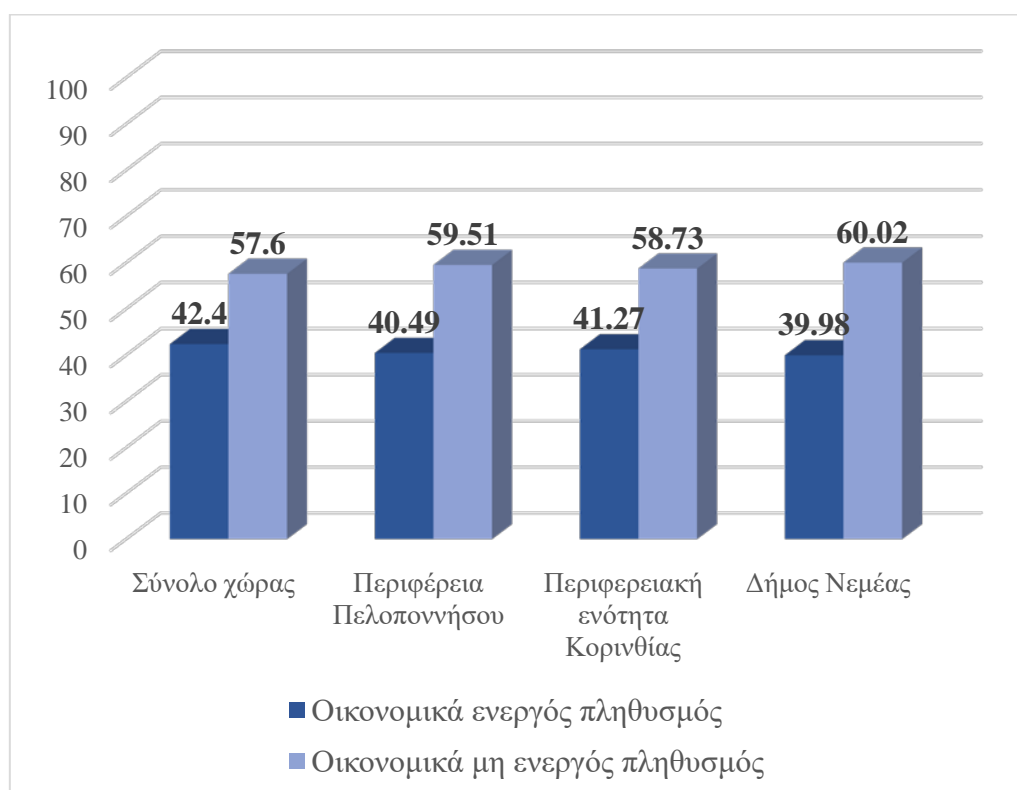

Διάγραμμα 2.9: Ποσοστιαία απεικόνιση του οικονομικά ενεργού και μη πληθυσμού του Δήμου Νεμέας το 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Πιο αναλυτικά από το Διάγραμμα 2.10 αλλά και από τον Πίνακα 2.9 με τα ποσοστά του οικονομικά ενεργού και μη πληθυσμού, φαίνεται ότι τόσο μακροσκοπικά σε επίπεδο χώρας, περιφέρειας και περιφερειακής ενότητας, όσο και μικροσκοπικά σε επίπεδο Δήμου, τα ποσοστά κυμαίνονται σε πολύ κοντινά επίπεδα. Στο επίπεδο του

Δήμον παρουσιάζεται το μεγαλύτερο ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού, με μία διαφορά που κυμαίνεται από 0.51% έως 2.42%.

Διάγραμμα 2.10: Ποσοστιαία απεικόνιση του οικονομικά ενεργού και μη πληθυσμού σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Στον Πίνακα 2.10 και στον Πίνακα 2.11 παρουσιάζεται η κατανομή του απασχολούμενου πληθυσμού ανά τομέα παραγωγής σε απόλυτες τιμές και ποσοστά αντίστοιχα. Το Διάγραμμα 2.11 παρουσιάζει την πληροφορία αυτή με οπτικοποιημένο τρόπο για την ευκολότερη εξαγωγή συμπερασμάτων.

Χωρική Μονάδα Αναφοράς	Σύνολο απασχολούμενων	Πρωτογενής Τομέας	Δευτερογενής Τομέας	Τριτογενής Τομέας
Σύνολο χώρας	3.727.633	372.209	654.377	2.701.047
Περιφέρεια Πελοποννήσου	196.761	50.439	33.740	112.582
Περιφ/κή Ενότητα Κορινθίας	49.454	10.520	9.395	29.539
Δήμος Νεμέας	2.280	1.112	258	910

Πίνακας 2.10: Σύνολο απασχολούμενων ανά τομέα παραγωγής σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

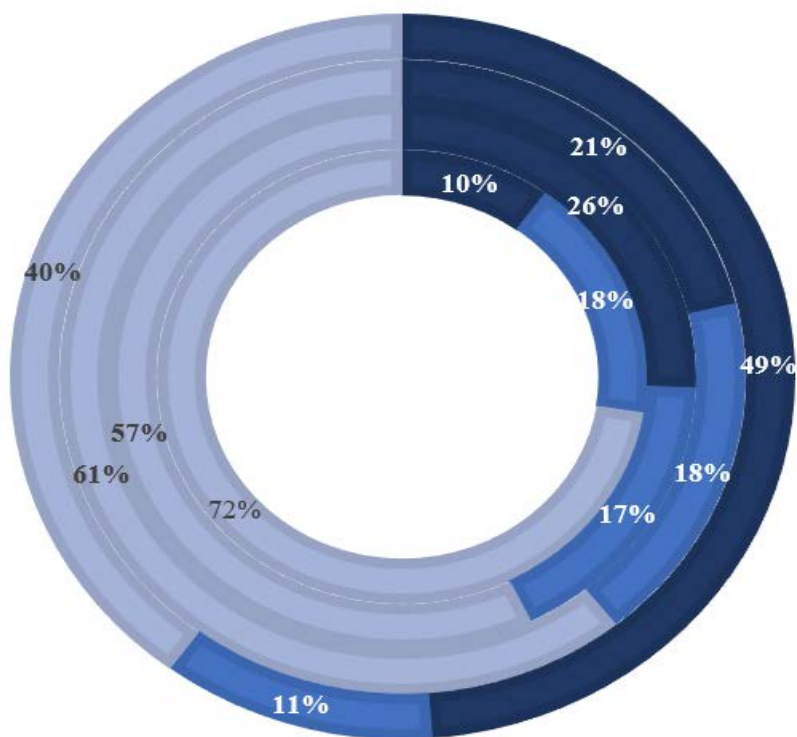
Χωρική Μονάδα Αναφοράς	Σύνολο απασχολούμενων (%)	Πρωτογενής Τομέας (%)	Δευτερογενής Τομέας (%)	Τριτογενής Τομέας (%)
Σύνολο χώρας	100	9.99	17.55	72.46
Περιφέρεια Πελοποννήσου	100	25.63	17.15	57.22
Περιφ/κή Ενότητα Κορινθίας	100	21.27	18	60.73
Δήμος Νεμέας	100	48.77	11.32	39.91

Πίνακας 2.11: Ποσοστά οικονομικά ενεργού και μη πληθυσμού σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Στο Διάγραμμα 2.11 φαίνεται ότι ο πρωτογενής τομέας παραγωγής απασχολεί διαχρονικά το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού της περιοχής, ενώ ακολουθεί ο τριτογενής τομέας.

- Πρωτογενής τομέας παραγωγής
- Δευτερογενής τομέας παραγωγής
- Τριτογενής τομέας παραγωγής

Διάγραμμα 2.11: Ποσοστιαία απεικόνιση απασχολούμενων ανά τομέα παραγωγής σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011

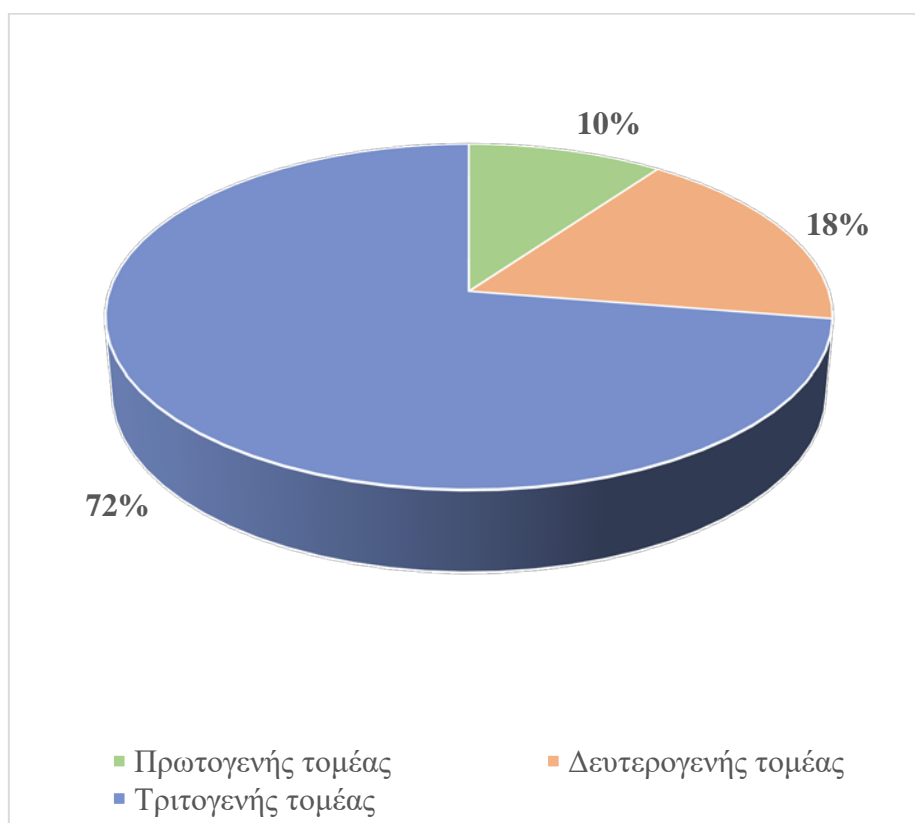
Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Όπως αναλύεται και στο επόμενο κεφάλαιο, ο **πρωτογενής τομέας** και ιδιαίτερα το τμήμα του που συνδέεται με την αμπελοκαλλιέργεια, και σε μικρότερο βαθμό με την καλλιέργεια ελαιόδεντρων, κερδίζουν το μεγαλύτερο μέρος των απασχολούμενων.

Αναφορικά με τον **δευτερογενή τομέα**, σημαντικό μέρος της δραστηριότητάς του συνδέεται με τη μεταποίηση προϊόντων του πρωτογενούς τομέα (αμπέλια και ελιές).

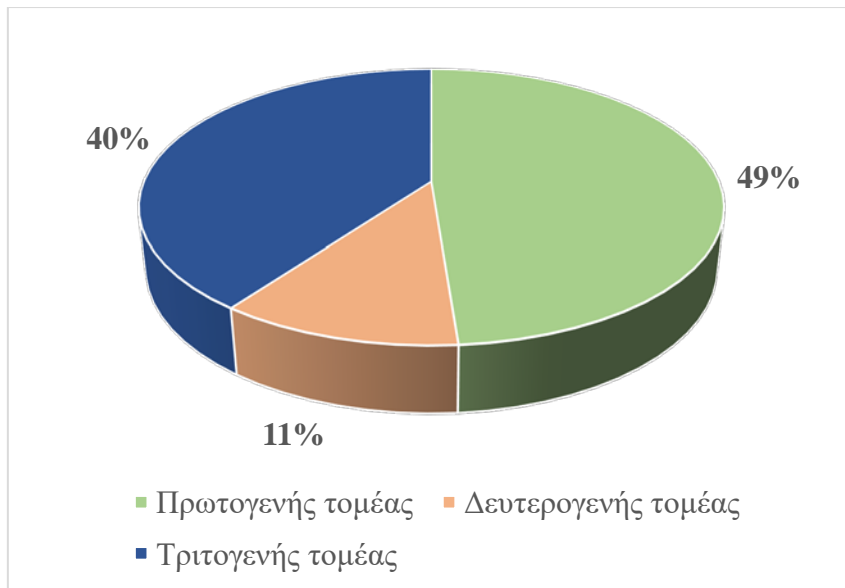
Ο **τριτογενής τομέας** παρουσιάζει επίσης μεγάλη άνοδο τα τελευταία χρόνια με την απομάκρυνση των εργαζομένων από τη γη και τα ζώα και την «τριτογενοποίηση» της τοπικής οικονομίας. Οι γρήγοροι ρυθμοί ζωής, η ανάπτυξη της τεχνολογίας και φυσικά οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες των ανθρώπων, καθιστούν τις υπηρεσίες επιτακτική ανάγκη και πολύτιμο αγαθό της εποχής.

Στα Διαγράμματα 2.12 και 2.13 που ακολουθούν παρουσιάζεται, για το έτος 2011 η διαφορά της κατανομής των απασχολούμενων στους τομείς παραγωγής σε επίπεδο χώρας, αλλά και σε επίπεδο Δήμου. Έτσι ενώ στο σύνολο της Ελλάδας ο πρωτογενής τομέας απασχολεί μόλις το 10% του πληθυσμού και ο τριτογενής το 72%, στο επίπεδο του Δήμου της Νεμέας επικρατεί η αντίθετη εικόνα. Ο πρωτογενής τομέας υπερέχει έναντι του τριτογενούς, γεγονός που φανερώνει και τον παραδοσιακά αγροτικό χαρακτήρα της περιοχής. Τα επίπεδα του δευτερογενούς τομέα απασχόλησης κυμαίνονται σε κοντινά ποσοστά και στα δύο χωρικά επίπεδα (εθνικό και επίπεδο Δήμου).

Διάγραμμα 2.12: Ποσοστιαία απεικόνιση απασχολούμενων ανά τομέα παραγωγής στο σύνολο της χώρας για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 2.13: Διαγραμματική απεικόνιση απασχολούμενων ανά τομέα παραγωγής σε επίπεδο Δήμου Νεμέας το 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Τέλος στον Πίνακα 2.12 παρατίθεται ενδεικτικά η κατανομή του πληθυσμού της χώρας, της περιφέρειας, της περιφερειακής ενότητας και του Δήμου Νεμέας σε κάποιες κατηγορίες επαγγελμάτων. Όπως ήταν αναμενόμενο και από τα στοιχεία που προηγήθηκαν, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του Δήμου ανήκει στην κατηγορία των ειδικευόμενων γεωργών, κτηνοτρόφων, δασοκόμων και αλιέων· ενώ με μεγάλη διαφορά ακολουθούν οι απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και οι πωλητές. Αμέσως μετά βρίσκονται οι ανειδίκευτοι εργάτες, οι χειρώνακτες και οι μικροεπαγγελματίες. Ακολουθούν οι ειδικευμένοι τεχνίτες και οι ασκούντες συναφή επαγγέλματα και μετά οι υπόλοιποι επαγγελματίες. Τέλος, με πολύ λιγότερους απασχολούμενους απαντώνται οι χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και οι συναρμολογητές (μονταδόροι), οι τεχνικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα, οι υπάλληλοι γραφείου και τα ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη.

Κλείνοντας την ενότητα της υπάρχουσας κατάστασης παρατίθενται ακόμη στοιχεία (Πίνακας 2.13 έως Πίνακας 2.17) που αφορούν τη συσχέτιση απασχόλησης, καθώς και τη συσχέτιση της απορρόφησης από την αγορά εργασίας με το μορφωτικό επίπεδο των απασχολούμενων.

Πιο συγκεκριμένα, στους Πίνακες 2.14 και 2.15, καθώς και στο Διάγραμμα 2.14, είναι φανερό ότι τόσο σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας, όσο και σε επίπεδο φύλου, το μεγαλύτερο ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού αποτελείται από άρρενες. Η διαφορά του ποσοστού των δύο φύλων είναι μεγαλύτερη σε επίπεδο Δήμου Νεμέας, αγγίζοντας μάλιστα το 20% στο μέρος των απασχολούμενων. Όπως είναι λογικό, οι γυναίκες κατέχουν μεγαλύτερο ποσοστό στο μέρος του μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Επίσης, μια μικρή αναφορά αξίζει να γίνει και στο ζήτημα της ανεργίας, ως σημαντικής παραμέτρου του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, όπου καταδεικνύεται ότι οι άρρενες συγκεντρώνουν μεγαλύτερο ποσοστό.

Χωρική Μονάδα Αναφοράς	1. Ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη	2. Επαγγελματίες	3. Τεχνικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	4. Υπάλληλοι γραφείου	5. Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές	6. Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς	7. Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	8. Χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές (μονταδόροι)	9. Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρώνακτες και μικροεπαγγελματίες
Σύνολο χώρας	218.437	678.794	330.187	293.288	844.702	316.390	458.183	234.843	352.809
Περιφέρεια Πελοποννήσου	10.232	24.839	12.583	10.594	37.106	40.932	25.156	11.072	24.247
Περιφ/κή Ενότητα Κορινθίας	2.668	6.171	3.440	3.337	9.807	9.386	6.205	3.241	5.199
Δήμος Νεμέας	91	178	96	95	285	989	188	103	255

Πίνακας 2.12: Κατανομή απασχολούμενων ανά επαγγελματική κατηγορία για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Κατηγορίες
1. Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου/ Πτυχιούχοι Παν/μίου – Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανωτέρων Επαγγελματικών και ισότιμων σχολών
2. Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κ.ά.)/Απόφοιτοι Λυκείου
3. Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών
4. Άλλη περίπτωση

Πίνακας 2.13: Κατηγορίες μορφωτικού επιπέδου στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Χωρικό επίπεδο αναφοράς	Φύλο	Σύνολο	Οικονομικά ενεργοί	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Οικονομικά μη ενεργοί
Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας		145082	59872	49454	10418	85210
	Άρρενες	72568	36788	30795	5993	35780
	Θήλεις	72514	23084	18659	4425	49430
Δήμος Νεμέας		6483	2592	2280	312	3891
	Άρρενες	3291	1690	1502	188	1601
	Θήλεις	3192	902	778	124	2290

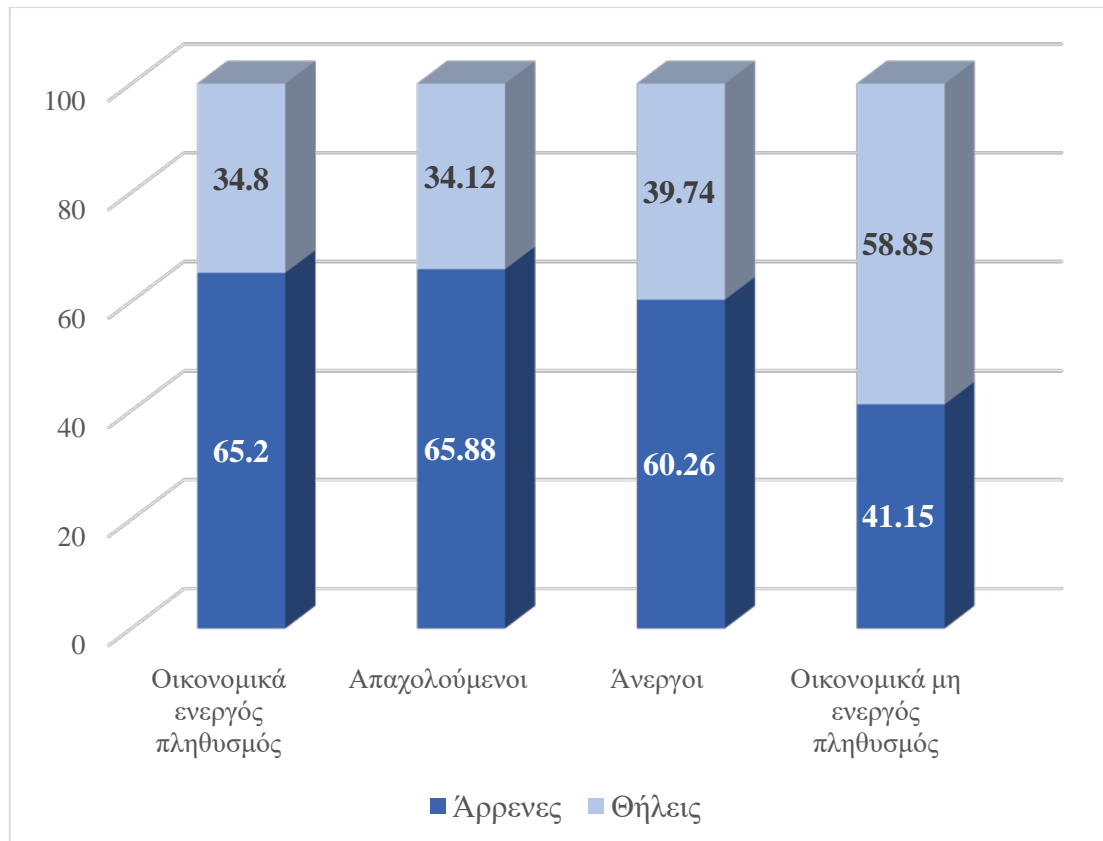
Πίνακας 2.14: Απασχόληση ανά φύλο σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Χωρικό επίπεδο αναφοράς	Φύλο	Σύνολο (%)	Οικονομικά ενεργοί (%)	Απασχολούμενοι (%)	Άνεργοι (%)	Οικονομικά μη ενεργοί (%)
Περιφ/κή Ενότητα Κορινθίας	Άρρενες	50.02	61.44	62.27	57.53	41.99
	Θήλεις	49.98	38.56	37.73	42.47	58.01
Δήμος Νεμέας	Άρρενες	50.76	65.20	65.88	60.26	41.15
	Θήλεις	49.24	34.80	34.12	39.74	58.85

Πίνακας 2.15: Ποσοστά απασχόλησης ανά φύλο σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 2.14: Ποσοστιαία απεικόνιση απασχόλησης ανά φύλο, σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας, για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Οι Πίνακες 2.16 και 2.17, καθώς και το Διάγραμμα 2.15 περιέχουν στοιχεία με ιδιαίτερη σημασία, αφού η σύνδεση της αγοράς εργασίας με το μορφωτικό επίπεδο του εκάστοτε ενδιαφερόμενου αποτελεί ένα διαχρονικό θέμα που απασχολεί όσους βρίσκονται ήδη ή θα εισέλθουν σύντομα στον στίβο αναζήτησης εργασίας. Πιο συγκεκριμένα και με σημείο αναφοράς το Διάγραμμα 2.15, ο εξωτερικός δίσκος του οποίου αφορά τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό ενώ ο εσωτερικός τον οικονομικά ενεργό, παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των κατόχων διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου, των πτυχιούχων πανεπιστημίου και ανωτάτων επαγγελματικών και ισότιμων σχολών, των πτυχιούχων μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των αποφοίτων λυκείου καθώς και των αποφοίτων τριτάξιου Γυμνασίου ή ΕΠΑΛ, ανήκει στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό· ενώ αντίθετα το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό των υπόλοιπων περιπτώσεων, που αντιστοιχούν στο δυναμικό χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου, εντάσσεται στην κατηγορία του οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού στον Δήμο Νεμέας.

Από τα παραπάνω προκύπτει το συμπέρασμα ότι το μορφωτικό επίπεδο στην περιοχή μελέτης είναι άρρητα συνδεδεμένο με τον εργασιακό τομέα και την απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα, το μέρος εκείνο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού που έχει ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση, όπως και οι κάτοχοι ανώτατων τίτλων σπουδών, ανήκουν στην πλειονότητά τους στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό.

Σύνολο πληθυσμού		6483
Οικονομικά ενεργός πληθυσμός	Σύνολο	2592
	Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου / Πτυχιούχοι Παν/μίου – Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανωτέρων Επαγγελματικών και ισότιμων σχολών	409
	Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κ.ά.) / Απόφοιτοι Λυκείου	931
	Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	539
	Άλλη περίπτωση	713
Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός	Σύνολο	3891
	Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου/ Πτυχιούχοι Παν/μίου – Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανωτέρων Επαγγελματικών και ισότιμων σχολών	101
	Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κ.ά.) / Απόφοιτοι Λυκείου	439
	Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	512
	Άλλη περίπτωση	2839

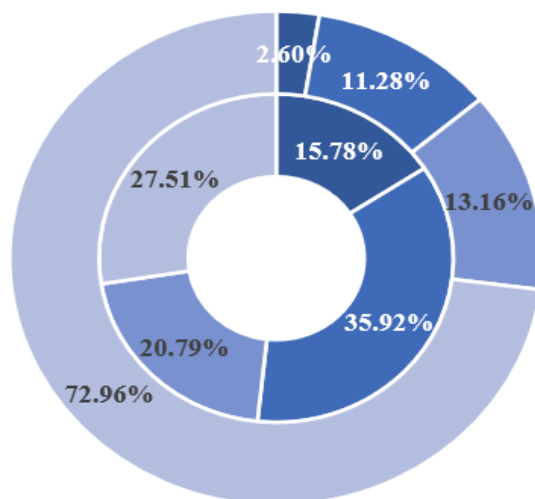
Πίνακας 2.16: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός (απόλυτα μεγέθη) ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός	Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου / Πτυχιούχοι Παν/μίου – Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανωτέρων Επαγγελματικών και ισότιμων σχολών	15.78%
	Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κ.ά.) / Απόφοιτοι Λυκείου	35.92%
	Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	20.79%
	Άλλη περίπτωση	27.51%
Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός	Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου/ Πτυχιούχοι Παν/μίου – Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανωτέρων Επαγγελματικών και ισότιμων σχολών	2.60%
	Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κ.ά.) / Απόφοιτοι Λυκείου	11.28%
	Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	13.16%
	Άλλη περίπτωση	72.96%

Πίνακας 2.17: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός (ποσοστά) ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο, για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

- Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου/ Πτυχιούχοι Παν/μίου – Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανωτέρων Επαγγελματικών και ισότιμων σχολών
- Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κ.α.) / Απόφοιτοι Λυκείου
- Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών
- Άλλη περίπτωση

Διάγραμμα 2.15: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός με βάση το μορφωτικό επίπεδο (%) για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Ανεργία

Ένα φαινόμενο το οποίο πλήττει τη σύγχρονη κοινωνία είναι αυτό της ανεργίας. Δυστυχώς τα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ αναφέρονται στη χρονική περίοδο πριν την οικονομική κρίση που βίωσε η χώρα, συνεπώς δεν μπορούμε να έχουμε μία ρεαλιστική και κυρίως σύγχρονη εικόνα του φαινομένου τόσο στην Ελλάδα όσο και πιο συγκεκριμένα στην περιοχή μελέτης. Παρόλα αυτά στη συνέχεια παρατίθενται τα διαθέσιμα στοιχεία.

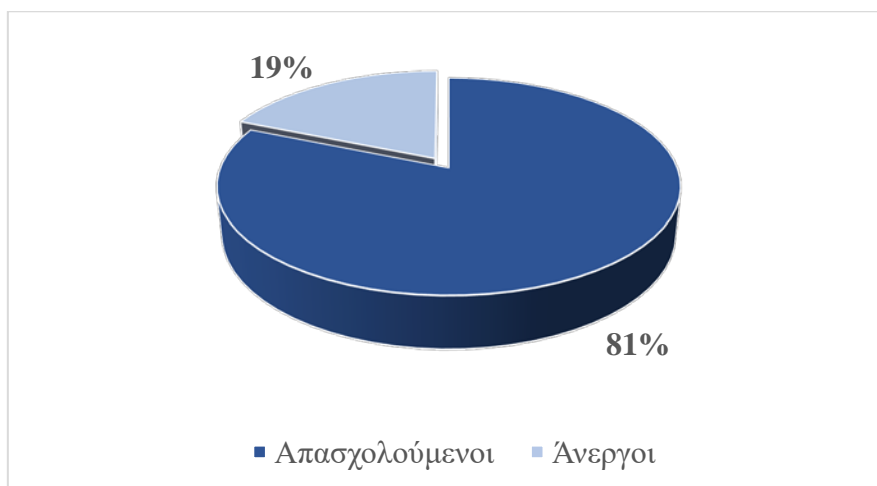
Στον Πίνακα 2.18 παρουσιάζονται τα δεδομένα για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, τόσο των απασχολούμενων όσο και των ανέργων, τα οποία οπτικοποιούνται στο Διάγραμμα 2.16 σε επίπεδο χώρας και στο Διάγραμμα 2.17 σε επίπεδο Δήμου Νεμέας.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 2.19, αλλά κυρίως στα Διάγραμμα 2.16 και Διάγραμμα 2.17, η ανεργία αγγίζει το 19% του πληθυσμού στο επίπεδο της χώρας, ενώ στον Δήμο Νεμέας το 12%. Το ποσοστό ανεργίας στον μελετώμενο δήμο είναι πιθανότατα συνδεδεμένο με την ενασχόληση με τον ιδιαίτερα δυναμικό και εξωστρεφή πρωτογενή τομέα παραγωγής και τη μικρότερη εξάρτηση από τον τριτογενή τομέα, σε αντίθεση με το πρότυπο απασχόλησης της χώρας στους επιμέρους παραγωγικούς τομείς.

Χωρική ενότητα αναφοράς	Σύνολο οικονομικά ενεργών	Απασχολούμενοι	Άνεργοι
Σύνολο χώρας	4.586.636	3.727.633	859.003
Περιφέρεια Πελοποννήσου	233.986	196.761	37.225
Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας	59.872	49.454	10.418
Δήμος Νεμέας	2.592	2.280	312

Πίνακας 2.18: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός-απασχολούμενοι και άνεργοι

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 2.16: Ποσοστιαία απεικόνιση οικονομικά ενεργού πληθυσμού σε επίπεδο χώρας για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 2.17: Απασχολούμενοι και άνεργοι στον Δήμο Νεμέας το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Στον Πίνακα 2.19 παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα μεγέθη που σχετίζονται με την απασχόληση και την ανεργία σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας για το έτος 2011.

Χωρικό επίπεδο αναφοράς	Σύνολο	Οικονομικά ενεργοί						Οικονομικά μη ενεργοί
		Σύνολο οικονομικά ενεργών	Απασχολούμενοι			Άνεργοι		
			Σύνολο απασχολούμενων	Α'γενής Τομέας	Β'γενής Τομέας		Γ'γενής Τομέας	
Σύνολο χώρας	10.816.286	4.586.636	3.727.633	372.209	654.377	2.701.047	859.003	6.229.650
Περιφ. Πελοποννήσου	577.903	233.986	196.761	50.439	33.740	112.582	37.225	343.917
Περιφ/κή Ενότητα Κορ/θίας	145.082	59.872	49.454	10.520	9.395	29.539	10.418	85.210
Δήμος Νεμέας	6.483	2.592	2.280	1.112	258	910	312	3.891

Πίνακας 2.19: Συγκεντρωτικός πίνακας δεδομένων απασχόλησης και ανεργίας για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Μετανάστευση

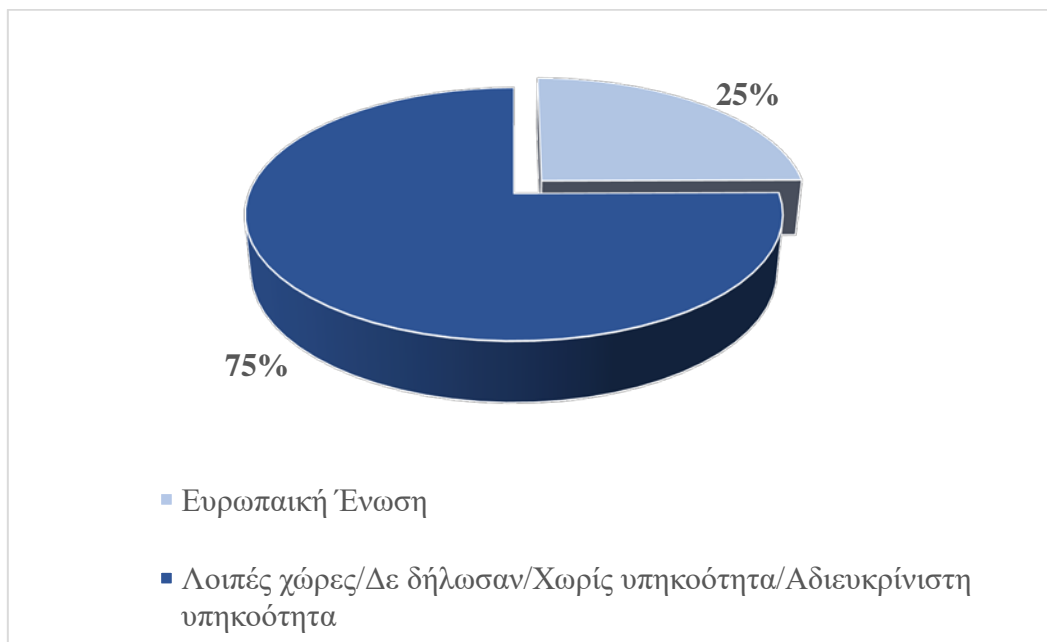
Ένα ακόμα φαινόμενο που αποκτά όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις τα τελευταία χρόνια είναι αυτό της μετανάστευσης, όπου παρατηρούνται τεράστιες και δυστυχώς μη διαχειρίσιμες εισροές μεταναστών και προσφύγων στη χώρα μας, κυρίως από χώρες της Μέσης Ανατολής, της Ασίας και της Βόρειας Αφρικής. Το συγκεκριμένο φαινόμενο δεν αγγίζει σε μεγάλο βαθμό την περιοχή μελέτης, αλλά κυρίως τα νησιά του Αιγαίου. Τα δεδομένα που παρατίθενται στη συνέχεια αφορούν τον αριθμό των μεταναστών και την προέλευσή τους και αναφέρονται στο έτος 2011. Οφείλει επίσης να σημειωθεί ότι τα διαθέσιμα στοιχεία δεν αντικατοπτρίζουν τη σύγχρονη πραγματικότητα, αλλά είναι αποτέλεσμα των πιο πρόσφατων ερευνών της ΕΛΣΤΑΤ.

Τόπος μόνιμης διαμονής	Συνολικός πληθυσμός	Ελληνική Υπηκοότητα	Μη ελληνική υπηκοότητα		
			Σύνολο	Χώρες Ε.Ε.	Λοιπές χώρες / Χωρίς ή με διευκρινιστή υπηκοότητα ή δεν δήλωσε
Σύνολο χώρας	10.816.286	9.904.286	912.000	199.121	712.879
Περ. Πελοποννήσου	577.903	516.001	61.902	22.397	39.505
Π.Ε. Κορινθίας	145.082	130.094	14.988	2.696	12.292
Δήμος Νεμέας	6.483	5.856	627	156	471

Πίνακας 2.20: Υπηκοότητα κατοίκων σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας και Δήμου Νεμέας το 2011

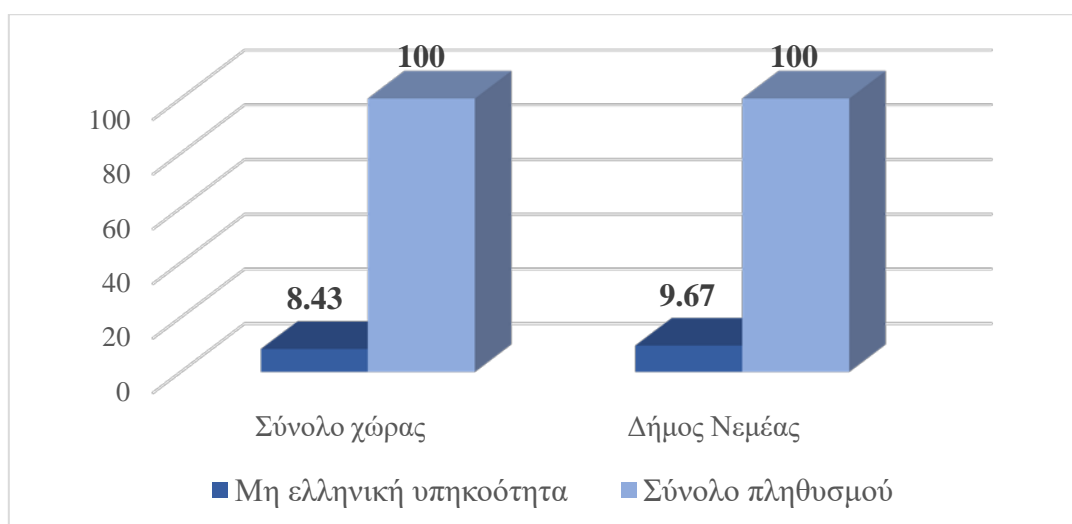
Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Τα δεδομένα του Πίνακα 2.20 παρουσιάζονται με εποπτικό τρόπο στα Διαγράμματα 2.18 και 2.19. Σύμφωνα με την απεικόνιση που τα διαγράμματα αυτά παρέχουν, συμπεραίνεται ότι συγκριτικά με τη χώρα, ο Δήμος Νεμέας συγκεντρώνει λίγο μεγαλύτερο ποσοστό κατοίκων μη ελληνικής υπηκοότητας. Επίσης, το 75% του ποσοστού των κατοίκων αυτών προέρχεται από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) ή έχει αδιευκρίνιστη υπηκοότητα.

Διάγραμμα 2.18: Ποσοστιαία απεικόνιση προέλευσης πληθυσμού μη ελληνικής υπηκοότητας του Δήμου Νεμέας το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 2.19: Ποσοστιαία απεικόνιση πληθυσμού μη ελληνικής υπηκοότητας στο σύνολο της χώρας και στον Δήμο Νεμέας το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στην εκπαίδευση που λαμβάνουν οι κάτοικοι μη ελληνικής υπηκοότητας. Όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 2.21 για το έτος 2011,

στην επαγγελματική σχολή του Νομού Κορινθίας, η οποία βρίσκεται στον Δήμο Νεμέας, φοίτησαν 32 αλλοδαποί, 28 εκ των οποίων είχαν αλβανική υπηκοότητα, 1 αλλοδαπός με υπηκοότητα της ΕΣΣΔ και 1 ακόμη από άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εποπτεύουσα αρχή, τύπος σχολικής μονάδας, ΥΠΑ, Νομός, Φορέας και Είδος	Σύνολο	Γερμανία	Λοιπές χώρες της Ε.Ε.	Αλβανία	Πρώην ΕΣΣΔ	ΗΠΑ - Καναδάς	Ωκεανία
Νομός Κορινθίας	290	2	22	252	12	1	1
Παλινοστούντες	19	2		15	1	1	
Αλλοδαποί	271		22	237	11		1
ΕΠΑ.Λ ΥΠΕΠΘ	258	2	20	224	11	1	
Παλινοστούντες	19	2		15	1	1	
Αλλοδαποί	239		20	209	10		
ΕΠΑ.Σ ΥΠΕΠΘ	32		2	28	1		1
Αλλοδαποί	32		2	28	1		1

Πίνακας 2.21: Τύπος σχολικής μονάδας φοίτησης παλινοστούντων και αλλοδαπών σε επίπεδο νομού, ανά φορέα και είδος μονάδας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Υπαρξη μειονοτήτων

Στην περιοχή μελέτης δεν έχει παρατηρηθεί η ύπαρξη κάποιας μειονότητας. Ωστόσο εν έτη 2019 και εξ αιτίας των όλο και μεγαλύτερων διαστάσεων που λαμβάνει το φαινόμενο της μετανάστευσης στη χώρα μας από υπηκόους ανατολικών χωρών, είναι πολύ πιθανό να εγκατασταθούν στην Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας, σε ειδικές δομές, άτομα αιτούντα άσυλο.

Πιο συγκεκριμένα, έχει ήδη συζητηθεί η δημιουργία χώρου φιλοξενίας στην πόλη της Κορίνθου και αναμένεται η ανακοίνωση δημιουργίας και άλλων τέτοιων χώρων. Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι ακόμα και αν δεν δημιουργηθεί χώρος φιλοξενίας στη Νεμέα, αναμένεται να υπάρχει κίνηση των φιλοξενούμενων στην ευρύτερη περιοχή του Νομού Κορινθίας και συνεπώς και στον συγκεκριμένο δήμο.

2.5.2. Οικονομική δραστηριότητα

Ο Δήμος Νεμέας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως **αγροτική περιοχή**, με ιδιαίτερα αναπτυγμένο τον πρωτογενή τομέα παραγωγής, και κυρίως το μέρος αυτού που συνδέεται με την αμπελοκαλλιέργεια. Ένα αρκετά μικρότερο μέρος του πληθυσμού ασχολείται με τον δευτερογενή τομέα και ιδίως με την επεξεργασία του σταφυλιού· ενώ μετά τον πρωτογενή τομέα, ο τριτογενής απασχολεί το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό του τοπικού πληθυσμού. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, τα οποία παρατέθηκαν αναλυτικά στο κεφάλαιο της απασχόλησης και αναφέρονται σε καταγραφές του 2011, **στον πρωτογενή τομέα απασχολείται το 49% του πληθυσμού**, σχεδόν δηλαδή ο μισός πληθυσμός της περιοχής, στον δευτερογενή τομέα το 11%, ενώ στον τριτογενή το 40%.

Πρωτογενής τομέας παραγωγής

Ο συγκεκριμένος τομέας αφορά τη γεωργία και την κτηνοτροφία που αναπτύσσεται στην περιοχή και αποτελεί πεδίο ενασχόλησης σχεδόν του μισού πληθυσμού της (49%), καθιστώντας τη Νεμέα ένα γεωργικό δήμο. Η κτηνοτροφία δεν ανθεί στον Δήμο Νεμέας, σε αντίθεση με τη γεωργία και ιδιαίτερα την καλλιέργεια της αμπέλου, αλλά και των ελαιόδεντρων.

Ξεχωριστό προϊόν του πρωτογενούς τομέα αποτελεί η ποικιλία τους Αγιωργίτικου σταφυλιού, η οποία παράγει, σε επόμενο στάδιο, **οίνο Ονομασίας Προέλευσης Ανωτέρας Ποιότητας (ΟΠΑΠ)**. Οι οίνοι ΟΠΑΠ αποτελούν τμήμα των οίνων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) που καλλιεργούνται στη χώρα μας.

Εκτός από τις οινοποιήσιμες ποικιλίες αμπελιών, καλλιεργείται και η περίφημη κορινθιακή σταφίδα και η σουλτανίνα για την παραγωγή αποξηραμένων και επιτραπέζιων σταφυλιών. Το μεγαλύτερο ποσοστό της παραγόμενης σταφίδας εξάγεται στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στοιχείο το οποίο σηματοδοτεί την **έντονη εξωστρέφεια του πρωτογενούς τομέα** στον Δήμο Νεμέας.

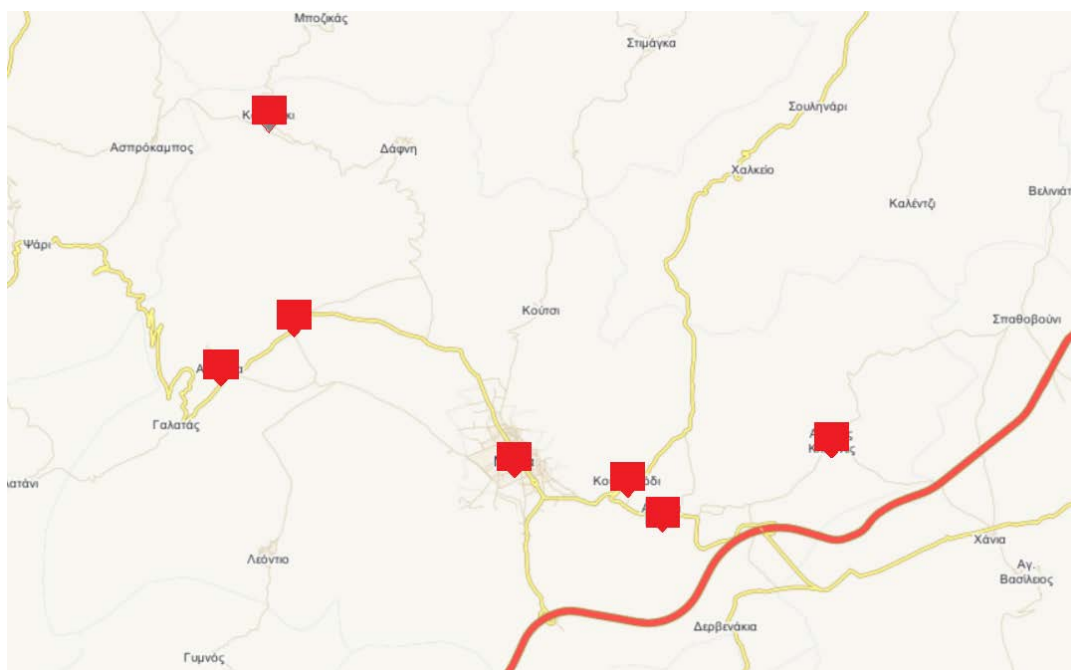
Επίσης, αναφορικά με την **ελαιοκαλλιέργεια**, ο κύριος όγκος της παραγωγής αποτελείται από ελαιοποιήσιμη ελιά, ενώ η βρώσιμη καταλαμβάνει πολύ μικρό μέρος.

Τέλος, στο Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου Νεμέας γίνεται αναφορά στον πλούσιο αλλά αναξιοποίητο δασικό πλούτο, που παρουσιάζει προοπτικές ανάπτυξης μελισσοκομίας, γεγονός που προσδίδει μία ιδιαίτερη διάσταση στις προτάσεις ανάπτυξης της περιοχής.

Δευτερογενής τομέας παραγωγής

Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής κατέχει μικρό μερίδιο στην τοπική απασχόληση (11%). Ο συγκεκριμένος τομέας εξαρτάται άμεσα από την παραγωγή του πρωτογενούς τομέα, ενώ σήμα κατατεθέν του, όπως και ολόκληρης της περιοχής μελέτης, αποτελεί το σταφύλι. Σύμφωνα με τον ιστότοπο Οινοποιείων Νεμέας, στην περιοχή λειτουργούν **25 οινοποιεία**, μία βιομηχανία τυποποίησης σταφίδας, μία βιομηχανία παραγωγής ζωοτροφών, καθώς και 7 ελαιοτριβεία.

Αναφορικά με τα ελαιοτριβεία, αξίζει να σημειωθεί πως αυτά είναι ομοιόμορφα κατανομημένα σε ολόκληρο τον Δήμο, όπως φαίνεται και στο Χάρτη 2.2.

Χάρτης 2.2: Κατανομή ελαιοτριβείων στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Νεμέας

Πηγή: <https://www.vrisko.gr/dir/elaiotribeia/nemea/>

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι η απόδοση πρωτίστως των αμπελοκαλλιιεργειών και αμέσως μετά των ελαιόδενδρων είναι αυτή που καθορίζει και τον όγκο δραστηριότητας του δευτερογενούς τομέα.

Τριτογενής τομέας παραγωγής

Ο τριτογενής τομέας είναι εκείνος που απασχολεί το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του Δήμου μετά τον πρωτογενή, σε ποσοστό μάλιστα που αγγίζει το 40%. Οι κάτοικοι ασχολούνται με δραστηριότητες που αφορούν το εμπόριο, την εμποροβιοτεχνία, αλλά και διάφορες υπηρεσίες, κυρίως τραπεζικές και κοινωνικές. Το εμπόριο περιορίζεται στην προσφορά βασικών αγαθών και γεωργικών εφοδίων. Στον τομέα παροχής υπηρεσιών αξίζει να σημειωθεί ότι λόγω της απουσίας ξενοδοχειακών υποδομών ή άλλων χώρων διαμονής στην περιοχή μελέτης, δεν καταγράφεται απασχόληση σε τέτοιου είδους υπηρεσίες.

2.5.3. Υφιστάμενες χρήσεις γης – Δεδομένα Corine Land Cover

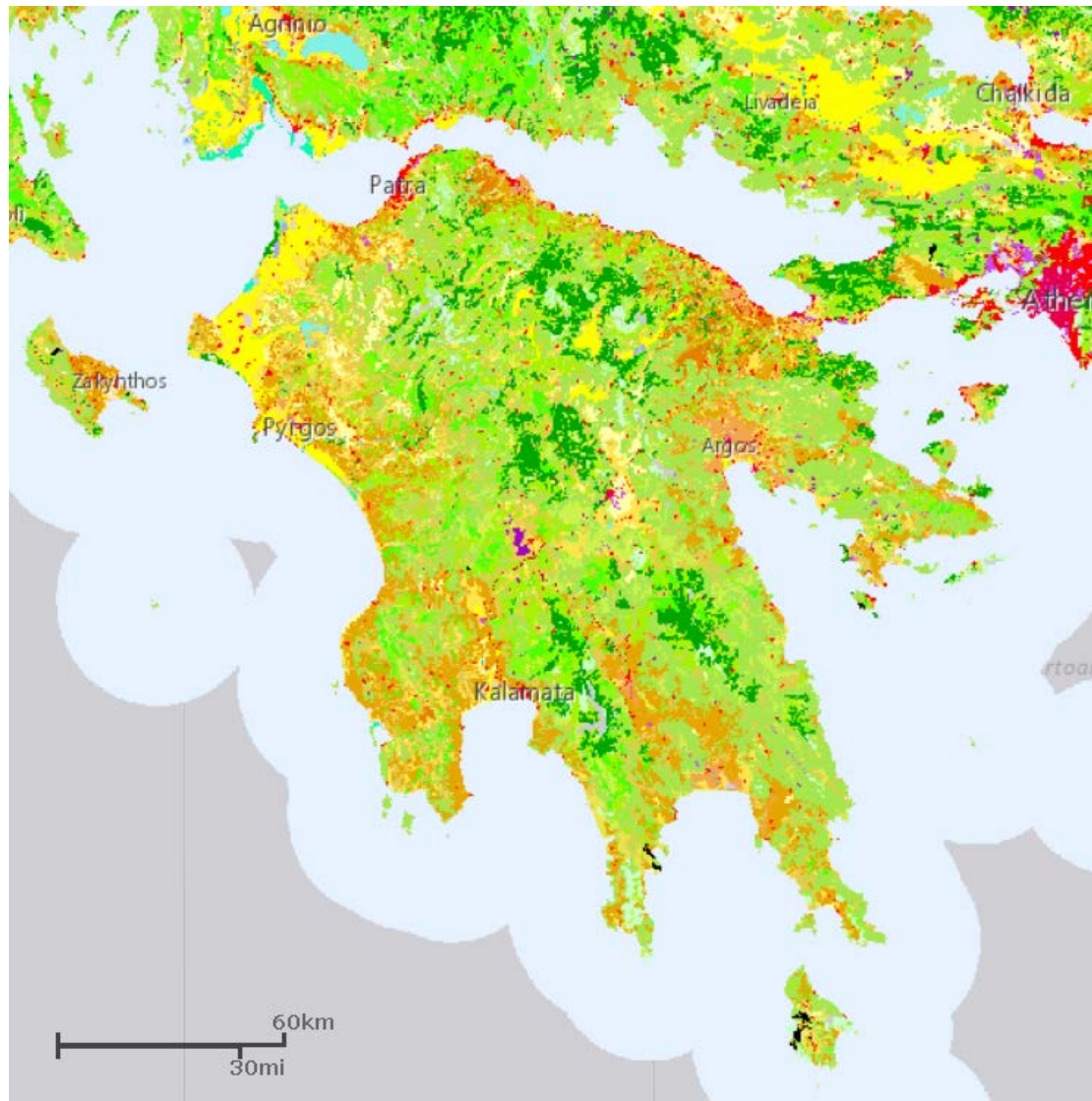
Το Corine Land Cover είναι ένα πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ξεκίνησε το 1985 (βάση με δεδομένα του 1990). Οι βάσεις δεδομένων Corine αλλά και ορισμένα προγράμματά της έχουν αναληφθεί από τον ΕΟΧ. Ένα από αυτά είναι και η απογραφή της κάλυψης γης σε 44 τάξεις, που παρουσιάζονται ως χαρτογραφικό προϊόν σε κλίμακα 1:100000. Αυτή η βάση δεδομένων είναι διαθέσιμη για τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης και για τη χώρα μας. Τα δεδομένα της βάσης ανανεώθηκαν το 2000, το 2006, το 2012, καθώς και το 2018.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι για την ανάλυση των χρήσεων γης της περιοχής μελέτης, χρησιμοποιήθηκαν τα **δεδομένα του 2018**, αλλά και αυτά των

προηγούμενων χρόνων για την ανάλυση της εξέλιξης των χρήσεων με την πάροδο των χρόνων.

Στους Χάρτες 2.3 και 2.4 παρατίθεται η περιοχή μελέτης σε διαφορετικές κλίμακες. Από τους 44 κωδικούς του υπομνήματος, στην περιοχή μελέτης εντοπίζονται 9 και πιο συγκεκριμένα αυτοί του Πίνακα 2.22.

Ο Χάρτης 2.3 απεικονίζει ολόκληρη την Πελοπόννησο, περιλαμβάνοντας σε αυτόν και την περιοχή μελέτης. Η περιοχή μελέτης μεμονωμένα εμφανίζεται στο Χάρτη 2.4.

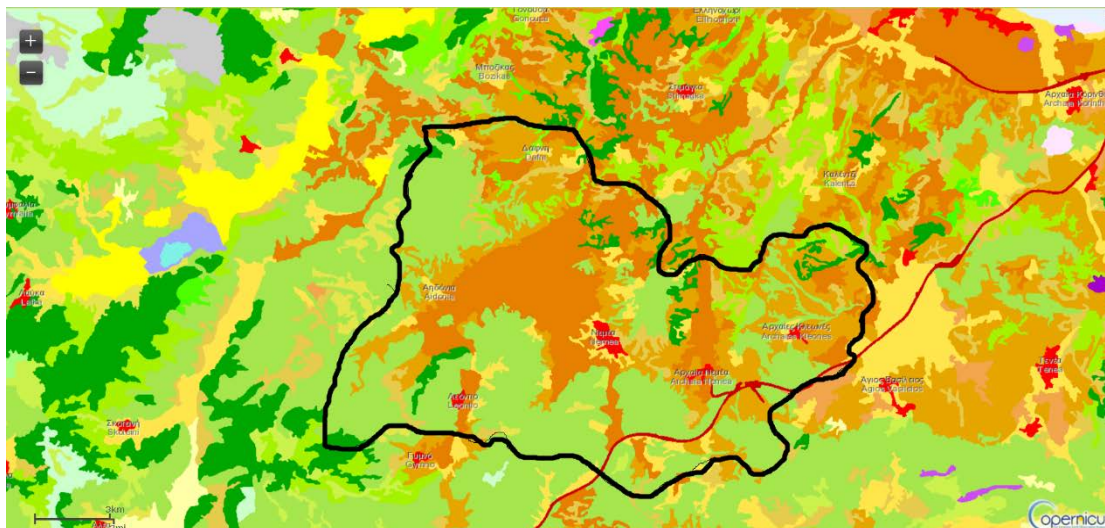
Χάρτης 2.3: Χρήσεις γης από το Copernicus Land Cover για την Πελοπόννησο το έτος 2018

Πηγή: <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>

Κωδικός χρήσης γης	Χρώμα απεικόνισης	Περιγραφή χρήσης γης
112		Μη συνεχής αστικός ιστός
122		Οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο και γη που σχετίζεται με τα παραπάνω
211		Μη αρδευόμενη γη
221		Αμπελώνες
223		Ελαιόδεντρα
241		Ετήσιες καλλιέργειες συνδυασμένες με μόνιμες καλλιέργειες
312		Κωνοφόρα δάση
313		Ανάμεικτα δάση
322		Αχυρώσεις και χερσότοποι

Πίνακας 2.22: Χρήσεις γης που εντοπίζονται στο Corine Land Cover για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2018

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>

Χάρτης 2.4: Χρήσεις γης Corine Land Cover για τον Δήμο Νεμέας το έτος 2018

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>

Όπως φαίνεται και στο Χάρτη 2.4, το μεγαλύτερο μέρος του Δήμου Νεμέας καλύπτεται από χερσότοπους (κωδικός 322) και αμπελώνες (κωδικός 221), στοιχείο

αναμενόμενο λόγω της έντονης σχέσης της περιοχής με την αμπελοκαλλιέργεια και την οινοπαραγωγή. Στο νοτιοανατολικό τμήμα του Δήμου εντοπίζεται οδικό δίκτυο (κωδικός 122), ενώ με έντονο κόκκινο χρώμα (κωδικός 112) απεικονίζεται ο μη συνεχής αστικός ιστός, ο οποίος αντιστοιχεί στα οικιστικά σύνολα της Νεμέας, των Αρχαίων Κλεωνών, της Αρχαίας Νεμέας και του Λεοντίου. Σε αισθητά μικρότερο βαθμό εντοπίζονται ελαιόδεντρα, κωνοφόρα δάση, μεικτά δάση και ετήσιες καλλιέργειες, συνδυασμένες με μόνιμες (κωδικοί 223, 312, 313 και 241 αντίστοιχα). Τέλος, κυρίως γύρω από τους αμπελώνες, εντοπίζεται μη αρδευόμενη γη (κωδικός 211).

2.5.4. Οικιστική ανάπτυξη

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, ο Δήμος Νεμέας αποτελείται από τη Δημοτική Κοινότητα Νεμέας και από 9 μικρότερες Τοπικές Κοινότητες. Με την πάροδο του χρόνου, ο πληθυσμός των κοινοτήτων αυτών παρουσίασε περαιτέρω μείωση, συρρικνώνοντας ακόμη περισσότερο το ήδη μικρό μέγεθός τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι κοινότητες όπως ο Γαλατάς και το Λεόντιο έχασαν παραπάνω από τον μισό πληθυσμό τους, ενώ ειδικά η κοινότητα του Γαλατά, το 2011, αριθμούσε μόλις 63 κατοίκους. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά σημειώνεται **πληθυσμιακή συρρίκνωση** των οικισμών που συνθέτουν τον Δήμο Νεμέας. Επίσης, παρά τις εξελίξεις σε πολλούς τομείς της ζωής με την πάροδο του χρόνου, όπως η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας που επιφέρει μείωση της επίδρασης της απόστασης και σημαντική διευκόλυνση της επικοινωνίας σε όλες τις μορφές της, παρατηρείται ότι ο Δήμος Νεμέας εξακολουθεί να έχει σχέσεις εξάρτησης από τα μεγαλύτερα γειτονικά αστικά κέντρα. Εξαίρεση φυσικά αποτελεί η Δημοτική Κοινότητα της Νεμέας, η οποία είναι πιο ανεξάρτητη λόγω μεγέθους, σε σχέση με τις υπόλοιπες.

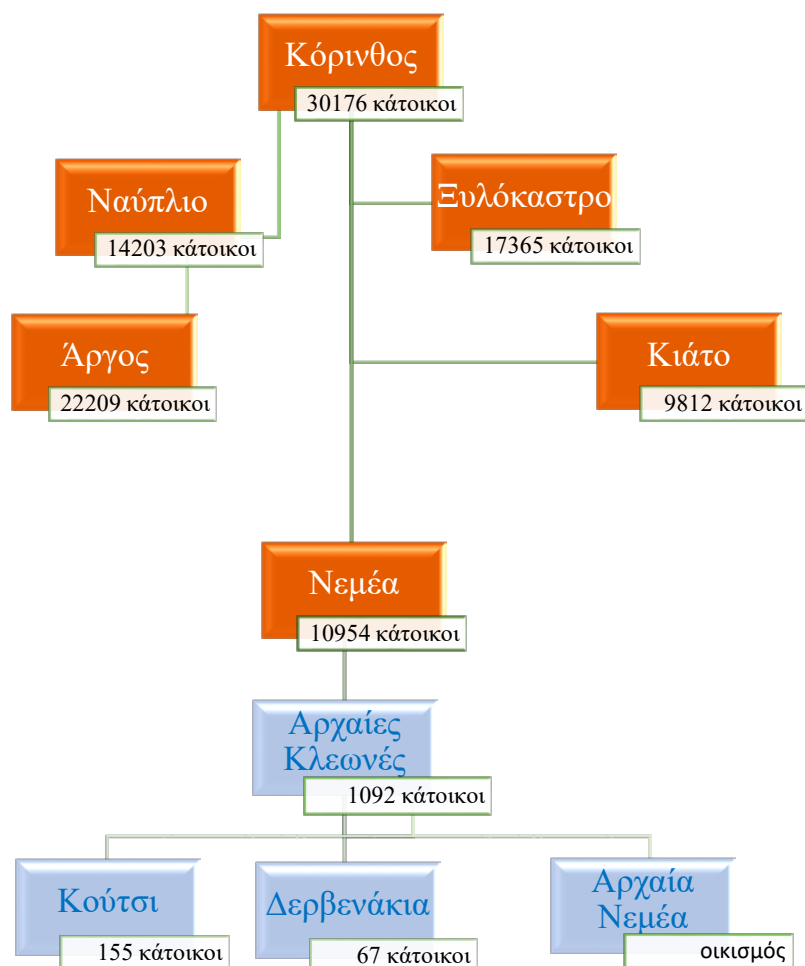
Δίκτυο αστικών κέντρων

Η σταδιακή μείωση του πληθυσμού και η αποδυνάμωση των υπηρεσιών των κοινοτήτων του Δήμου Νεμέας, που είχε ως αποτέλεσμα την άμεση εξάρτησή τους από τα γύρω αστικά κέντρα, οδήγησε στη διαμόρφωση ενός δικτύου, το οποίο παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 2.20. Στο Διάγραμμα αυτό εκτός από τις πόλεις, αναγράφεται και ο πληθυσμός τους, έτσι ώστε να γίνεται πιο εύκολα αντιληπτό το μέγεθος κάθε μίας εξ αυτών.

Στο Διάγραμμα 2.20 γίνεται αντιληπτό ότι η Δημοτική Κοινότητα και κατ' επέκτασιν και οι επιμέρους τοπικές εξαρτώνται άμεσα από την πρωτεύουσα της Περιφερειακής Ενότητας στην οποία ανήκουν, την Κόρινθο. Δύο από τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της Κορίνθου είναι το Ξυλόκαστρο και το Κιάτο. Ωστόσο η περιοχή του Δήμου Νεμέας βρίσκεται κοντά και στην Περιφερειακή Ενότητα Αργολίδος, με πρωτεύουσα το Ναύπλιο και σημαντικό αστικό κέντρο το Άργος, κέντρα με τα οποία ο Δήμος Νεμέας αναπτύσσει λειτουργικές σχέσεις.

Σύμφωνα με τη θέση και το χαρακτήρα των οικισμών ως προς τις οικονομικές δραστηριότητες και λειτουργίες τους, καθώς και το μέγεθος και την πληθυσμιακή δυναμική τους ως προς το μόνιμο και πραγματικό πληθυσμό τους, οι οικισμοί του Δήμου ανήκουν σε 2 διαφορετικά επίπεδα. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι οικισμοί της χώρας ομαδοποιούνται σε 5 διαφορετικές κατηγορίες.

Πιο αναλυτικά, ο οικισμός της Νεμέας αποτελεί οικισμό 3^{ου} επιπέδου, ως κέντρο του Δήμου και οι οικισμοί Κούτσι, Αρχαία Νεμέα, Κουτσομόδι, Αρχαίες Κλεωνές, Γαλατάς, Πετρί, Αηδόνια, Λεόντιο, Δάφνη και Καστράκι είναι 5^{ου} επιπέδου και συνιστούν τοπικά κέντρα. Τέλος, τα Δερβενάκια είναι ο μικρότερος οικισμός του Δήμου, τόσο σε επίπεδο έκτασης όσο και σε επίπεδο πληθυσμού και χαρακτηρίζεται ως «σταθμός» μεταξύ της Κορίνθου και της Τρίπολης.

Διάγραμμα 2.20: Απεικόνιση δικτύου αστικών κέντρων Δήμου Νεμέας, καθώς και γειτονικών οικισμών με τους οποίους σημειώνεται αλληλεπίδραση

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από Βικιπαίδεια – Η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

2.5.5. Κοινωνικός εξοπλισμός

Ο κοινωνικός εξοπλισμός του Δήμου Νεμέας αναπτύσσεται σε τέσσερις βασικούς άξονες και συγκεκριμένα **την υγεία, την πρόνοια, την παιδεία και τον αθλητισμό**. Κάθε ένας από τους τομείς αυτούς συμβάλλει, με τον δικό του τρόπο, στη βελτίωση της καθημερινότητας του τοπικού πληθυσμού.

Στον τομέα της **υγείας** αναφέρονται οι υποδομές υγείας και το ιατρικό προσωπικό, καθώς και οι υπηρεσίες που παρέχονται στους δημότες.

Στον τομέα της **πρόνοιας**, αναφέρεται το πρόγραμμα «Υγεία στο σπίτι», ένα πρόγραμμα στολίδι του Δήμου, ζωτικής σημασίας για τους έχοντες ανάγκη.

Αναφορικά με την **εκπαίδευση**, παρατίθενται πληροφορίες για τις υποδομές, ενώ γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην Επαγγελματική Σχολή Μαθητείας του ΟΑΕΔ.

Τέλος σημαντική είναι η παρουσία **αθλητικών εγκαταστάσεων** και η συνεισφορά των αθλητικών συλλόγων της περιοχής για την καλλιέργεια του αθλητικού πνεύματος και της νοοτροπίας του «ευ ζην» σε μικρούς και μεγάλους.

Υγεία

Στον τομέα της υγείας, ο Δήμος Νεμέας διαθέτει ένα Κέντρο Υγείας, ένα ιδιωτικό πολυιατρείο, καθώς και δύο περιφερειακά ιατρεία, ένα στο Λεόντι και ένα στο Καστράκι. Το Κέντρο Υγείας αποτελεί μία αποκεντρωμένη μονάδα πρωτοβάθμιας περίθαλψης του Γενικού Νοσοκομείου Κορίνθου, με προβλεπόμενες 7 κλίνες. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο κέντρο λειτουργούν 3 τακτικά ιατρεία, ένα επειγόντων περιστατικών (αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών, πρωτοβάθμια περίθαλψη, αλλαγές τραυμάτων, εμβολιασμοί, ενεσιοθεραπείες)· ένα γενικής ιατρικής (αντιμετώπιση χρόνιων περιστατικών, πρωτοβάθμια περίθαλψη, εμβολιασμοί, ενεσιοθεραπείες)· και ένα οδοντιατρικό (προληπτική οδοντιατρική). Λειτουργεί επίσης ένα μικροβιολογικό εργαστήριο. Το Κέντρο Υγείας Νεμέας λειτουργεί επί 24ώρου βάσεως και μαζί με τα 6 Περιφερειακά Ιατρεία έχει στην ευθύνη του έναν πληθυσμό της τάξης των 15.000 κατοίκων στην ευρύτερη περιοχή των Δήμων Νεμέας, Τενέας, Ψάρι Κορινθίας και Σκοτεινής στην Περιφερειακή Ενότητα Αργολίδας. Τέλος παρέχει θεραπευτικό, ερευνητικό και εκπαιδευτικό έργο· ενώ έχει συμμετοχές σε συνέδρια και ερευνητικά προγράμματα και έχει πραγματοποιήσει πολλά προγράμματα πρόληψης και αγωγής υγείας.

Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου, στην ευρύτερη περιοχή εργάζονται γιατροί 6 διαφορετικών ειδικοτήτων (ειδική παθολογία, καρδιολογία, ορθοπαιδική, παθολογική, παιδιατρική και πνευμονολογία), ένας φυσικοθεραπευτής και τρεις οδοντίατροι, ενώ λειτουργούν και τέσσερα φαρμακεία.

Παρόλο που ο τομέας της υγείας αποτελεί το θεμέλιο λίθο του κοινωνικού εξοπλισμού μίας περιοχής, στην περιοχή μελέτης το Κέντρο Υγείας υπολειτουργεί, έχοντας σοβαρές ελλείψεις σε ιατρικό προσωπικό και μέσα μεταφοράς των ασθενών (ασθενοφόρα). Οι παρεχόμενες υπηρεσίες, δεν καλύπτουν τις υφιστάμενες ανάγκες των κατοίκων. Οι τελευταίοι τοποθετούν τα προβλήματα του τομέα της υγείας στην κορυφή των προβλημάτων του Δήμου Νεμέας, όπως προκύπτει από την έρευνα ερωτηματολογίου που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή μελέτης

Πρόνοια

Η πρόνοια αποτελεί ένα ευαίσθητο και με ιδιαίτερες απαιτήσεις τμήμα των υποχρεώσεων ενός Δήμου. Στην περίπτωση του Δήμου Νεμέας λειτουργεί ένα πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας, για την παροχή οργανωμένης και συστηματικής φροντίδας σε ηλικιωμένους και σε άτομα με αναπηρίες. Το πρόγραμμα «**Βοήθεια στο σπίτι**» έχει ως στόχο του την εξασφάλιση αξιοπρεπούς και αυτόνομης διαβίωσης των συγκεκριμένων ομάδων, που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας, σε συνδυασμό με την

παραμονή τους στο φυσικό τους οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον. Με αυτόν τον τρόπο τα άτομα αυτά δέχονται τη βοήθεια που χρειάζονται, ενώ ταυτόχρονα νιώθουν τη ζεστασιά των οικείων τους.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται περιλαμβάνουν συμβουλευτική και ψυχοσυναισθηματική στήριξη, νοσηλευτική μέριμνα, καθώς και οικογενειακή βοήθεια. Πιο συγκεκριμένα, το προσωπικό κάθε εβδομάδα ή κάθε δεκαπενθήμερο (ανάλογα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες του εκάστοτε χρήζοντα βοήθειας), κάνει συντροφιά, βοηθάει στις οικιακές εργασίες και στα ψώνια του νοικοκυριού, πληρώνει λογαριασμούς ή βοηθάει στην ατομική υγιεινή, αλλά και σε ό,τι άλλο κρίνεται απαραίτητο. Οι υπηρεσίες προσφέρονται δωρεάν, υπό την ευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και κάθε πολίτης μπορεί να συνεισφέρει εθελοντικά. Τέλος, το πρόγραμμα απευθύνεται σε όλους όσους χρειάζονται βοήθεια, με προτεραιότητα σε όσους δεν εξυπηρετούνται πλήρως, χρειάζονται ιδιαίτερη φροντίδα, ζουν μοναχικά ή απομονωμένοι ή έχουν οικονομικά προβλήματα.

Εκπαίδευση

Αναφορικά με τον τομέα της εκπαίδευσης, στον Δήμο λειτουργεί ένας δημοτικός παιδικός σταθμός, ένα τριθέσιο και ένα μονοθέσιο νηπιαγωγείο, καθώς και ένα διθέσιο νηπιαγωγείο που υπάγεται στη διοίκηση των Αρχαίων Κλεωνών. Επίσης λειτουργούν δύο επταθέσια δημοτικά σχολεία στην πόλη της Νεμέας και ένα τριθέσιο στην πόλη των Αρχαίων Κλεωνών.

Στον τομέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, λειτουργεί ένα γυμνάσιο και ένα γενικό λύκειο στην πόλη της Νεμέας, ενώ στην ίδια πόλη υπάρχει ακόμη τεχνικό επαγγελματικό λύκειο και μία επαγγελματική σχολή (ΕΠΑ.Σ.). Σε αυτό το σημείο πρέπει να γίνει ειδική αναφορά στο αντικείμενο της συγκεκριμένης ΕΠΑ.Σ. Στις επαγγελματικές σχολές εφαρμόζεται το εκπαιδευτικό σύστημα της Μαθητείας, υπό την αιγίδα του ΟΑΕΔ, το οποίο συνδυάζει τη θεωρητική και την εργαστηριακή εκπαίδευση στην τάξη με την πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Η φοίτηση διαρκεί δύο έτη και οι μαθητές το πρώι πραγματοποιούν την πρακτική τους άσκηση σε επιχειρήσεις, ενώ το απόγευμα παρακολουθούν θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα στις ίδιες ειδικότητες. Στη χώρα μας λειτουργούν 50 Επαγγελματικές Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ, ενώ η συγκεκριμένη της Νεμέας εξειδικεύεται στον κλάδο της αμπελουργίας.

Αθλητισμός

Ο αθλητισμός φαίνεται να κατέχει ιδιαίτερη θέση στην καθημερινότητα των κατοίκων του Δήμου Νεμέας, αφού λειτουργούν πολλοί αθλητικοί σύλλογοι, ενώ στην περιοχή καταγράφονται τρεις αθλητικοί χώροι. Πιο συγκεκριμένα, έξω από την πόλη της Νεμέας υπάρχει το δημοτικό της στάδιο και δημοτικό κλειστό γυμναστήριο, ενώ λειτουργεί και ένα ιδιωτικό γήπεδο ποδοσφαίρου. Στην περιοχή δραστηριοποιούνται 6 ποδοσφαιρικοί σύλλογοι, δύο εκ των οποίων είναι της Νεμέας («Παννεμεατικός», «Ηρακλής»), ένας της Δάφνης («Η Δόξα»), ένας της Αρχαίας Νεμέας («Οφέλτης»), ένας των Αρχαίων Κλεωνών («Φωκάς») και ένας του Πετρίου («Θύελλα Πετρίου»). Ο σύλλογος «Νεμέα» έχει επίσης τμήμα στίβου και πετοσφαίρισης.

2.5.6. Περιβάλλον και πολιτισμός

Τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του χαρακτήρα της, ενώ συνιστούν βασικό στοιχείο διαμόρφωσης της ιδιαίτερης ταυτότητάς της. Ο Δήμος Νεμέας αποτελεί μία περιοχή με πλούσιο ιστορικό παρελθόν, που έχει αφήσει το αποτύπωμά του στον χώρο. Το αποτύπωμα αυτό περιλαμβάνει τους αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής, το αρχαίο στάδιο και την αρχαία πόλη, το κάστρο της Πολύφεγγους κ.ά. Το παρελθόν αυτό έχει επίσης επηρεάσει σημαντικά τα ήθη και τα έθιμα της περιοχής, ενώ έχει σημαδέψει τα σύγχρονα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου. Ο πολύπλευρος χαρακτήρας της πολιτιστικής ταυτότητας του Δήμου Νεμέας παρουσιάζεται στη συνέχεια της παρούσας ενότητας.

Αρχαιολογικοί χώροι και αξιοθέατα

Στην περιοχή μελέτης υπάρχουν δύο αρχαιολογικοί χώροι ιδιαίτερης αξίας και κάλους, το αρχαίο στάδιο της Νεμέας και η ομώνυμη αρχαία πόλη. Περισσότερες πληροφορίες για τα δύο αξιοθέατα δίνονται στα δύο υποκεφάλαια που ακολουθούν. Ωστόσο αξίζει σε αυτό το σημείο να παρατεθούν κάποια στατιστικά στοιχεία της επισκεψιμότητας των δύο χώρων (Πίνακας 2.23, Πίνακας 2.24, Πίνακας 2.25 και Πίνακας 2.26 και Διάγραμμα 2.21).

Αρχαιολογικός χώρος	Έτος	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος
Αρχαία Νεμέα	2011	259	116	147	597	964	611
Στάδιο Νεμέας		33	25	65	222	384	504
Αρχαία Νεμέα	2012	380	453	585	1.258	606	913
Στάδιο Νεμέας		179	175	288	291	365	661
Αρχαία Νεμέα	2013	890	508	1.681	2.426	1.504	1.284
Στάδιο Νεμέας		135	132	511	873	1.337	433
Αρχαία Νεμέα	2014	463	495	965	2.011	1.688	1.105
Στάδιο Νεμέας		138	153	360	1.058	1.158	958
Αρχαία Νεμέα	2015	421	485	891	2.355	1.961	1.645
Στάδιο Νεμέας		147	219	294	1.738	1.515	1.390
Αρχαία Νεμέα	2016	497	380	1.245	3.154	2.581	4.065
Στάδιο Νεμέας		223	179	819	622	1.666	5.797
Αρχαία Νεμέα	2017	464	791	1.292	3.170	2.918	1.833
Στάδιο Νεμέας		181	487	603	1.457	1.461	1.104
Αρχαία Νεμέα	2018	0	86	1.403	2.004	3.083	2.162
Στάδιο Νεμέας		0	61	912	1.281	2.760	1.204
Αρχαία Νεμέα	2019	384	485	1.496	2.702	3.668	
Στάδιο Νεμέας		188	392	1.059	1.603	1.814	

Πίνακας 2.23: Επισκεψιμότητα αρχαιολογικών χώρων Δήμου Νεμέας ανά μήνα για την περίοδο 2011-2019 (Μήνες: Ιανουάριος-Ιούνιος)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Στους Πίνακες 2.23 και 2.24 παρουσιάζεται ο αριθμός των επισκεπτών των δύο αρχαιολογικών χώρων ανά μήνα και ανά έτος για την περίοδο 2011 έως και 2018. Για το 2019 υπάρχουν στοιχεία για τους πέντε πρώτους μήνες, ωστόσο δεν χρησιμοποιούνται στη διαμόρφωση του Διαγράμματος 2.21, καθώς αναφέρονται σε μέρος μόνο του χρόνου αυτού και όχι στο σύνολό του, όπως τα στοιχεία των υπόλοιπων ετών.

Οι δύο επόμενοι πίνακες (Πίνακας 2.25 και Πίνακας 2.26) είναι αθροιστικοί ανά μήνα και ανά έτος αντίστοιχα και παρουσιάζονται επίσης με εποπτικό τρόπο στο Διάγραμμα 2.21.

Αρχαιολογικός χώρος	Έτος	Ιούλιος	Αύγουστος	Σεπτέμβριος	Οκτώβριος	Νοέμβριος	Δεκέμβριος
Αρχαία Νεμέα	2011	1.250	1.297	1.818	1.163	633	353
Στάδιο Νεμέας		625	880	976	720	477	224
Αρχαία Νεμέα	2012	807	934	1.126	2.854	1.001	489
Στάδιο Νεμέας		516	720	790	1.026	323	95
Αρχαία Νεμέα	2013	1.273	1.125	1.693	2.434	1.383	339
Στάδιο Νεμέας		619	731	976	875	312	140
Αρχαία Νεμέα	2014	1.223	1.027	1.406	2.931	1.290	454
Στάδιο Νεμέας		778	1.249	1.296	1.839	391	158
Αρχαία Νεμέα	2015	1.384	2.176	2.031	2.140	457	413
Στάδιο Νεμέας		1.338	1.415	1.549	1.728	258	95
Αρχαία Νεμέα	2016	1.935	1.828	2.106	3.041	0	0
Στάδιο Νεμέας		1.266	1.340	1.636	1.273	0	0
Αρχαία Νεμέα	2017	1.860	2.319	2.452	3.015	1.267	0
Στάδιο Νεμέας		1.333	1.319	2.151	1.614	552	0
Αρχαία Νεμέα	2018	2.259	2.448	2.617	3.532	1.831	0
Στάδιο Νεμέας		1.395	1.330	1.780	2.152	652	0
Αρχαία Νεμέα	2019						

Πίνακας 2.24: Επισκεψιμότητα αρχαιολογικών χώρων Δήμου Νεμέας ανά μήνα για την περίοδο 2011-2019 (Μήνες: Ιούλιος-Δεκέμβριος)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Μήνας	Αρχαιολογικός χώρος	
	Αρχαία Νεμέα	Στάδιο Νεμέας
Ιανουάριος	3374	1036
Φεβρουάριος	3314	1431
Μάρτιος	8209	3852
Απρίλιος	16975	7542
Μάιος	15305	10646
Ιούνιος	13618	12051
Ιούλιος	11991	7870
Αύγουστος	13154	8984
Σεπτέμβριος	15249	11154
Οκτώβριος	21110	11227
Νοέμβριος	7862	2965
Δεκέμβριος	2048	712

Πίνακας 2.25: Σύνολο επισκεπτών αρχαιολογικών χώρων ανά μήνα για τα έτη 2011-2018

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

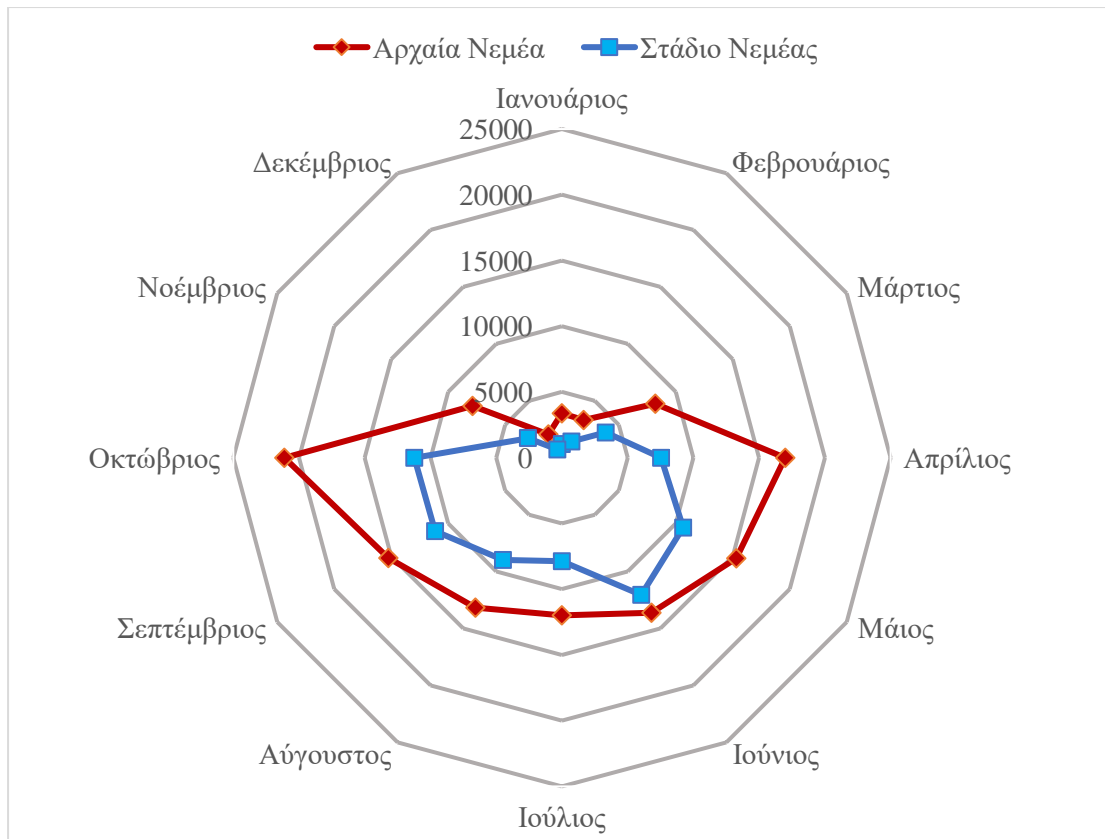
Αρχαιολογικός χώρος	Έτος	ΣΥΝΟΛΟ
Αρχαία Νεμέα	2011	9.208
Στάδιο Νεμέας		5.135
Αρχαία Νεμέα	2012	11.406
Στάδιο Νεμέας		5.429
Αρχαία Νεμέα	2013	16.540
Στάδιο Νεμέας		7.074
Αρχαία Νεμέα	2014	15.058
Στάδιο Νεμέας		9.536
Αρχαία Νεμέα	2015	16.359
Στάδιο Νεμέας		11.686
Αρχαία Νεμέα	2016	20.832
Στάδιο Νεμέας		14.821
Αρχαία Νεμέα	2017	21.381
Στάδιο Νεμέας		12.262
Αρχαία Νεμέα	2018	21.425
Στάδιο Νεμέας		13.527
Αρχαία Νεμέα	2019	8.735
Στάδιο Νεμέας		5.056

Πίνακας 2.26: Επισκεψιμότητα αρχαιολογικών χώρων Δήμου Νεμέας ανά έτος

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Στο Διάγραμμα 2.21 οπτικοποιήθηκαν τα αποτελέσματα των τεσσάρων πινάκων ώστε να είναι πιο ευανάγνωστα και συγκρίσιμα τα στοιχεία που περιλαμβάνουν. Παρατηρείται λοιπόν ότι ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Νεμέας συγκεντρώνει αισθητά περισσότερους επισκέπτες από αυτόν του σταδίου. Και οι δύο χώροι έχουν μεγαλύτερη επισκεψιμότητα κατά το εξάμηνο Απριλίου-Οκτωβρίου, ενώ αυτή μεγιστοποιείται τον μήνα Οκτώβριο για την Αρχαία Νεμέα και τον μήνα Ιούνιο για το στάδιο και ελαχιστοποιείται, όπως είναι αναμενόμενο, τον μήνα Ιανουάριο.

Το γεγονός αυτό είναι απολύτως αναμενόμενο, αφού και οι δύο χώροι είναι εξωτερικοί, συνεπώς λόγω των καιρικών συνθηκών δεν παρουσιάζεται η ίδια προτίμηση από τους επισκέπτες καθόλη τη διάρκεια του χρόνου. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι σε κάποιους μήνες που καταγράφηκε μηδενικός αριθμός επισκεπτών, οι εν λόγω χώροι παρέμειναν κλειστοί.

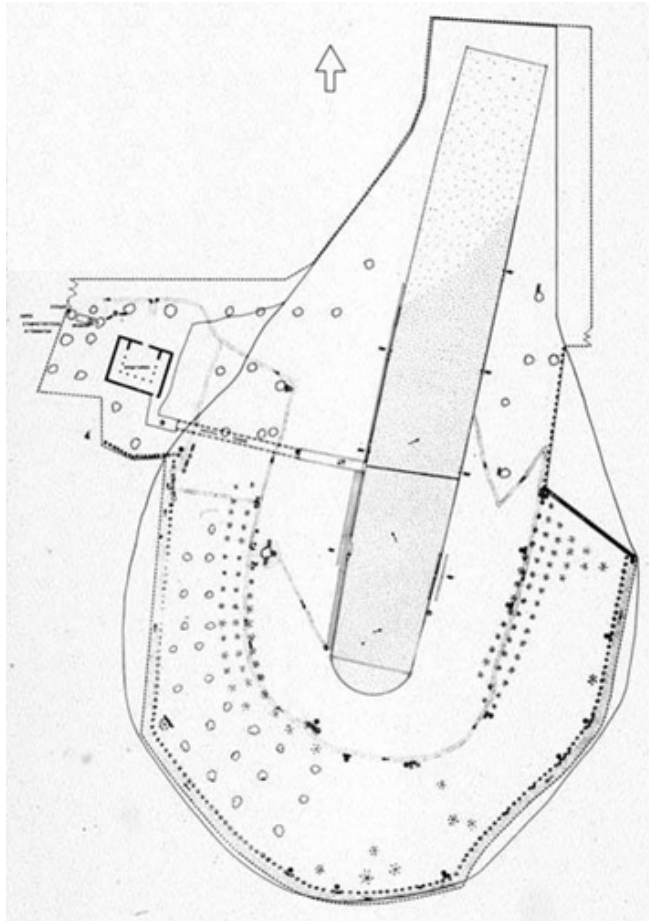

Διάγραμμα 2.21: Αριθμός επισκεπτών αρχαιολογικών χώρων της Αρχαίας Νεμέας και του Σταδίου της πόλης ανά μήνα για τα έτη 2011-2018

Πηγή: Ιδία επεξεργασία από ΕΛΣΤΑΤ

Αρχαίο στάδιο Νεμέας

Το αρχαίο στάδιο της Νεμέας αποτελεί ένα βασικό στοιχείο του ιστορικού της χαρακτήρα. Κατασκευάστηκε περίπου το 330 π.Χ., όταν οι αγώνες επέστρεψαν από το Άργος. Μοιάζει με άλλα στάδια της Πρώιμης Ελληνιστικής περιόδου, όπως αυτό της Αθήνας, τα οποία εκμεταλλεύονταν τη μορφή του φυσικού εδάφους και ήταν εν μέρει τεχνητά (Εικόνα 2.5). Η νότια κυρτή απόληξή του, όπως φαίνεται και στην Εικόνα 2.6, είναι σκαμμένη μεταξύ δύο κορυφογραμμών, ενώ το βόρειο άκρο του εδραζόταν σε τεχνητό επίχωμα. Το τεχνητό επίχωμα που στήριζε το ακραίο βορεινό τμήμα του στίβου διαβρώθηκε κατά τη Βυζαντινή περίοδο, με αποτέλεσμα το ένα τρίτο περίπου του αρχικού στίβου, μαζί με τη βόρεια αφετηρία, να μην υπάρχει πια. Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να παρατηρήσει μια τυπική γραμμή εκκίνησης στο νότιο άκρο του σταδίου, καθώς και μία βάση στο δυτικό τμήμα, που χρησιμοποιείτο στους αγώνες μεγάλων αποστάσεων. Επιπρόσθετα, το στάδιο διέθετε ένα προηγμένο υδραυλικό σύστημα σωλήνων, αυλακιών και λεκανών. Αναφορικά με τις κερκίδες, υπήρχαν θέσεις τόσο για τους αθλητές, τους προπονητές τους και τους διακεκριμένους επισκέπτες, όσο φυσικά και για τους απλούς θεατές και τους κριτές (Ελλανοδικείο). Τέλος την κατασκευή του σταδίου συμπληρώνουν τα αποδυτήρια, που προορίζονταν αποκλειστικά για τους αθλητές και τους προπονητές τους και η θολωτή είσοδός του, διακοσμημένη με τρεις σειρές εδωλίων στα αριστερά.

Εικόνα 2.5: Σχέδιο απεικόνισης αρχαίου σταδίου Νεμέας
Πηγή: <https://nemeangames.org/el/nemea-stadium/track.html>

Εικόνα 2.6: Αρχαιολογικός χώρος ιερού του Δία
Πηγή: <https://www.loutrakiblog.gr>

Σε αυτό το σημείο αξίζει να γίνει μια ιδιαίτερη αναφορά στη θολωτή είσοδο-στοά του σταδίου, η οποία καθιστά τα Νέμεα μοναδικά. Πέρα από την αρχιτεκτονική της αξία, αφού φανερώνει τις γνώσεις των αρχαίων σχεδιαστών και κατασκευαστών της, ήταν εκείνη που δημιουργεί στον επισκέπτη, όταν αυτός περπατά σε αυτή, την αίσθηση της

μεταμόρφωσής του σε αρχαίο Έλληνα αθλητή. Η συντήρησή της είναι ιδιαίτερα απαιτητική και οφείλει να είναι συνεχής έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ασφάλεια των επισκεπτών και φυσικά η σωστή συντήρηση του μνημείου.

Αρχαιολογικός χώρος Νεμέας

Η μακραίωνη ιστορική αναδρομή του αρχαιολογικού χώρου της Νεμέας ξεκινά από τον 6^ο αιώνα π.Χ., με την ανάπτυξη του ιερού του Δία και την καθιέρωση των Νέμεων Πανελληνίων Αγώνων, σε μια περιοχή που παρουσιάζει ανθρώπινη δραστηριότητα ήδη από τα προϊστορικά χρόνια. Ο πρώτος ναός του Δία, καθώς και οι δύο πρώτες φάσεις του Ηρώου, χρονολογούνται στα αρχαϊκά χρόνια. Έναν αιώνα αργότερα, τον 5^ο αιώνα π.Χ., κατασκευάζονται οι εννέα οίκοι-θησαυροί. Στο πλαίσιο ενός μεγάλου οικοδομικού προγράμματος, στα τέλη του 4^{ου} αιώνα, κτίστηκε ο νεότερος ναός του Δία, το λουτρό, ο ξενώνας, το στάδιο και η τρίτη φάση του Ηρώου. Με τη μεταφορά ωστόσο των αγώνων στην πόλη του Άργους το 270 π.Χ., ήρθε και η παρακμή του ιερού. Μετά Χριστόν και πιο συγκεκριμένα τον 5^ο και τον 6^ο αιώνα, αναπτύχθηκε στην περιοχή μια μικρή κοινότητα και στα ερείπια του ξενώνα κτίστηκε μία βασιλική. Η διάλυση της συγκεκριμένης κοινότητας προήλθε από την επιδρομή των Σλάβων το 580-590 μ.Χ.

Αναφορικά με τις ανασκαφές που συνδέονται με όλα τα παραπάνω στοιχεία, που συνθέτουν τον σημερινό αρχαιολογικό χώρο της Νεμέας, οι πρώτες πραγματοποιήθηκαν το 1766 από την αποστολή Dilettanti και το 1884-1912 από την Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή. Λίγο αργότερα, το 1924, τις ανασκαφές ανέλαβε η Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών, η οποία υπό τους H. Hill και C. Blegen πραγματοποίησε ανασκαφές στο ιερό και στον λόφο Τσούγκιζα μέχρι το 1926. Ακολούθησε μακρόχρονη διακοπή, έως ότου ο C. William έφερε στο φως, με ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν το 1964, μέρος των οίκων και του ξενώνα, καθώς και έναν κλίβανο. Τέλος, το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από το 1973 έως το 1986, διεξήχθησαν εκτεταμένες και συστηματικές ανασκαφές στην περιοχή, από το Πανεπιστήμιο Berkeley της Καλιφόρνιας, υπό τη διεύθυνση του S. Miller.

Νεκροταφείο και θησαυρός Αηδονιών

Το βασικότερο χαρακτηριστικό του χωριού των Αηδονιών, που καθιστά αυτό προορισμό ξεχωριστού πολιτιστικού ενδιαφέροντος, είναι ο Μυκηναϊκός θησαυρός που έκρυβε. Ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ του 1978 και του 1980 έφεραν στο φως μυκηναϊκούς τάφους, πολλοί εκ των οποίων ήταν συλημένοι. Από το σύμπλεγμα που δημιουργούσαν οι λαξευτοί τάφοι, σε ύψωμα κοντά στο χωριό, βρέθηκε και ο περίφημος θησαυρός των Αηδονιών. Ένα μεγάλο μέρος του θησαυρού, επέστρεψε στη χώρα μας μετά από αρκετές περιπέτειες, αφού βρέθηκε σε δημοπρασία στη μακρινή Νέα Υόρκη. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα τμήματα που έλειπαν ήταν μεγάλης αξίας και πιο συγκεκριμένα επρόκειτο για τέσσερα χρυσά δαχτυλίδια-σφραγίδες, ένα ήλεκτρο, χρυσά κοσμήματα ενδυμασίας και χάντρες. Το νεκροταφείο αυτό της περιοχής είναι ένα από τα σημαντικότερα του είδους του στην Πελοπόννησο, ενώ τα πολύτιμα αντικείμενα που εντοπίστηκαν σε αυτή μαρτυρούν και τη σπουδαιότητα του οικισμού που είχε αναπτυχθεί στην περιοχή, που πιθανότατα πρόκειται για την Αραιθυρέα.

Εικόνα 2.7: Μυκηναϊκό νεκροταφείο Αηδονιών

Πηγή: <https://i.ytimg.com/vi/BLVkfMctprvc/maxresdefault.jpg>

Κάστρο Πολυφέγγους - Αγίου Γεωργίου - Ιερά μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου βράχου Νεμέας

Το κάστρο του Αγίου Γεωργίου ή αλλιώς κάστρο Πολυφέγγους, όπως είναι γνωστό, βρίσκεται σε απότομο χαρακτηριστικό ύψωμα έξω από τη Νεμέα. Το όνομα «Αγίου Γεωργίου» οφείλεται στην παλιά ονομασία της Νεμέας. Έχει Φραγκική προέλευση και, σύμφωνα με γαλλικές πηγές, είναι κατασκευή του 13^{ου} αιώνα. Ίσως μάλιστα να κτίστηκε λίγο μετά το 1292, οπότε και ιδρύθηκε η ομώνυμη μονή. Το 1320 ή την άνοιξη του 1321 καταλήφθηκε από τον βυζαντινό στρατηγό Ανδρόνικο Ασάν, ενώ το 1458 πέρασε σε οθωμανική κυριαρχία και έμεινε αναξιοποίητο.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι σε γαλλικές αναφορές του 18^{ου} αιώνα, το Πολυφέγγους αναφέρεται ως «ένας ψηλός βράχος με 36 εκκλησίες, 60 σπηλιές και μια στέρνα» και πιθανόν ως εκκλησίες να χαρακτηρίζονται τα ασκητήρια των μοναχών. Ο βράχος είναι γνωστός και ως «Παναγία των Βράχων» εξαιτίας της μονής που βρίσκεται πάνω του και κάτω από το κάστρο, όπως φαίνεται και στην Εικόνα 2.8. Πριν τη χρήση της μονής με αυτή τη μορφή λειτουργούσε πιθανότατα ως ασκητήριο, αλλά δεν είναι γνωστή η χρονολογία κατασκευής της. Τέλος, ήκμασε τον 19^ο αιώνα, ενώ συνέβαλε καθοριστικά στον Αγώνα της Ελληνικής επανάστασης.

Εικόνα 2.8: Το κάστρο Πολυφέγγους στην κορυφή του βράχου και η Παναγία των βράχων στο κεντρικό κάτω μέρος του

Πηγή: <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=polyfengo>

Μουσεία και άλλοι χώροι πολιτισμού

Στην περιοχή του Δήμου Νεμέας εδρεύει ένα αρχαιολογικό μουσείο, το οποίο φιλοξενεί τα ευρήματα όλων των ανασκαφών που πραγματοποιήθηκαν στους αρχαιολογικούς χώρους της. Βρίσκεται στην πόλη της Αρχαία Νεμέας και δέχεται επισκέπτες σε καθημερινή βάση (εκτός της Δευτέρας και των εορτών).

Ο χώρος του μουσείου είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν στον αρχαιολογικό χώρο της Νεμέας, αφού όχι μόνο φυλάσσει τα ευρήματά τους, αλλά κατασκευάστηκε με δωρεά του Rudolph A. Peterson, από το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας για να εξυπηρετήσει τους ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς του προγράμματος των ανασκαφών του χώρου του ιερού.

Το μουσείο δωρήθηκε στο Ελληνικό κράτος και το 1984 πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνιά του. Βασική ενότητα του μουσειακού χώρου αποτελούν τα εκθέματα που προήλθαν από τις ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν στο ιερό του Δία. Αρχιτεκτονικά μέλη μνημείων, αντικείμενα σχετικά με λατρευτικές αλλά και αθλητικές δραστηριότητες, γλυπτά, νομίσματα, κοσμήματα και επιγραφές συνθέτουν την πλούσια συλλογή του μουσείου. Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στον θησαυρό των Αηδονίων, που αποτελεί ένα πολύ ξεχωριστό συστατικό στοιχείο αυτής της συλλογής. Τα εκθέματα αυτά χρονολογούνται από τον 15^ο αιώνα π.Χ. και περιλαμβάνουν το σύνολο των κτερισμάτων του μυκηναϊκού νεκροταφείου του χωριού Αηδόνια και πολύτιμα κοσμήματα, όπως χρυσά δαχτυλίδια-σφραγίδες (Εικόνα 2.9), περιδέραια και χρυσά εξαρτήματα ενδυμασίας. Τέλος το μουσείο φιλοξενεί και νεότερα εκθέματα, από τον 18^ο αιώνα, όπως λιθογραφίες, σχέδια και φωτογραφίες.

Εικόνα 2.9: Χρυσό δαχτυλίδι-σφραγίδα (περίπου 1500 π.Χ.) από τον θησαυρό των Αηδονιών

Πηγή: <http://users.sch.gr/kchaniyas/autosch/joomla15/index.php/2013-02-26-08-29-41/2013-03-12-11-20-01>

Πολιτισμός & παράδοση

Στόχος της παρούσας ενότητας είναι η επαφή με τα ιδιαίτερα στοιχεία που συνθέτουν την παράδοση του Δήμου Νεμέας. Όπως όλοι οι δήμοι της χώρας μας, έτσι και ο συγκεκριμένος διαθέτει τοπικά ήθη και έθιμα που συνδέονται με τις γιορτινές μέρες των Χριστουγέννων και του Πάσχα, αλλά και έθιμα που αφορούν τις ημέρες των Αποκριών. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στους παραδοσιακούς χορούς της περιοχής και φυσικά στις ιστορικές παραδόσεις και στα έθιμα που συνδέονται με το κρασί, το προϊόν-σήμα κατατεθέν της περιοχής.

Το έθιμο της ψυχοκόρης και οι καλικάντζαροι

Στην ευρύτερη περιοχή της Νεμέας κυριαρχεί το έθιμο της ψυχοκόρης, σύμφωνα με το οποίο ανήμερα τα Χριστούγεννα, όταν η οικογένεια επιστρέφει από την εκκλησία, τους περιμένει σπίτι η έφηβη κόρη με παραδοσιακά εδέσματα, όπως είναι οι κουραμπιέδες, τα μελομακάρονα, τα τηγανόψωμα, οι δίπλες και άλλα. Επίσης, σύμφωνα με ένα άλλο έθιμο, το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων, τοποθετούν πάνω από το τζάκι κλαδιά (παλαιότερα από αμπέλια) και σκεπάζουν τα γλυκά ώστε να μην τα φάνε οι καλικάντζαροι.

Πασχαλινά έθιμα

Πολλές από τις μέρες της γιορτής του Πάσχα έχουν και το δικό τους έθιμο στην περιοχή της Νεμέας. Πιο συγκεκριμένα, το Σάββατο του Λαζάρου φτιάχνουν τα λαζαράκια, μικρές κούκλες από ζυμάρι, λέγοντας τα κάλαντα του Λαζάρου. Τη Μεγάλη Τρίτη, ανά ομάδες των 3-4 ατόμων, οι νοικοκυρές φτιάχνουν μαζί ένα μεγάλο τσουρέκι, το ψήνουν στη γειτονιά και το τρώνε το Μεγάλο Σάββατο στην Ανάσταση. Την Μεγάλη Παρασκευή επισκέπτονται την εκκλησία της Αγίας Ανάληψης που βρίσκεται σε σπήλαιο, καθώς και στον Ντέπε, όπως λέγεται το βουνό

απέναντι από τη Νεμέα, στο οποίο βρίσκεται ένα εκκλησάκι της Ζωοδόχου Πηγής, ανάβουν κεριά και τρώνε νερόβραστα ρεβίθια. Τέλος την Κυριακή του Πάσχα επικρατεί το έθιμο οι κάτοικοι να πηγαίνουν σε συγγενικά σπίτια, να δοκιμάζουν αρνί και κοκορέτσι και να λένε πιο σπίτι είχε το καλύτερο κρέας.

Πρωτοχρονιά στην Κορινθία

Σε επίπεδο νομού, στην περίπτωση της Κορινθίας την ημέρα της Πρωτοχρονιάς η κάθε οικογένεια πηγαίνει καλοντυμένη στην εκκλησία για να παρακολουθήσει την λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου και να υποδεχτεί τον καινούριο χρόνο με ευλογία. Ο νοικοκύρης έχει στην τσέπη του ένα ρόδι, το οποίο γυρίζοντας σπίτι και χτυπώντας το κουδούνι για να μπει, διότι δεν κάνει να ανοίξει με το κλειδί του, μπαίνει με το δεξί και το σπάει πίσω από την πόρτα. Με το σπάσιμο του ροδιού λέει ευχές και σύμφωνα με το έθιμο, όσο γερές και όμορφες είναι οι ρώγες τόσο χαρούμενες και ευλογημένες θα είναι οι μέρες που φέρνει μαζί του ο νέος χρόνος.

Τη γιορτινή αυτή μέρα οι Κορίνθιοι συνηθίζουν να παίζουν για το καλό χαρτιά και ζάρια, σε καφενεία, λέσυχες και σπίτια. Στα σπίτια χαρτιά παίζουν και την παραμονή, περιμένοντας την αλλαγή του χρόνου, με μικρά φυσικά ποσά. Τέλος, είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί σχετικά με το ποιος πρόκειται να τους κάνει «ποδαρικό», με το άτομο δηλαδή που θα μπει πρώτο στο σπίτι τον καινούριο χρόνο. Συνήθως προσκαλούν όποιον θεωρούν τυχερό και προτιμούν παιδιά που είναι γεμάτα αγάπη, καλοσύνη και αγνότητα.

Τσικνοπέμπτη στην Πελοπόννησο

Σε ολόκληρη την Περιφέρεια της Πελοποννήσου την ημέρα της Τσικνοπέμπτης σφάζουν χοιρινά, από τα οποία φτιάχνουν πολλά διαφορετικά εδέσματα όπως πηχτή, τσιγαρίδες, λουκάνικα, γουρναλοψή και παστό. Γενικά το χοιρινό κρέας σε διάφορες μορφές, αλλά και απλά στη σούβλα, αποτελεί σε ολόκληρη την περιφέρεια συνεπώς και στον Δήμο Νεμέας, τοπικό παραδοσιακό έδεσμα.

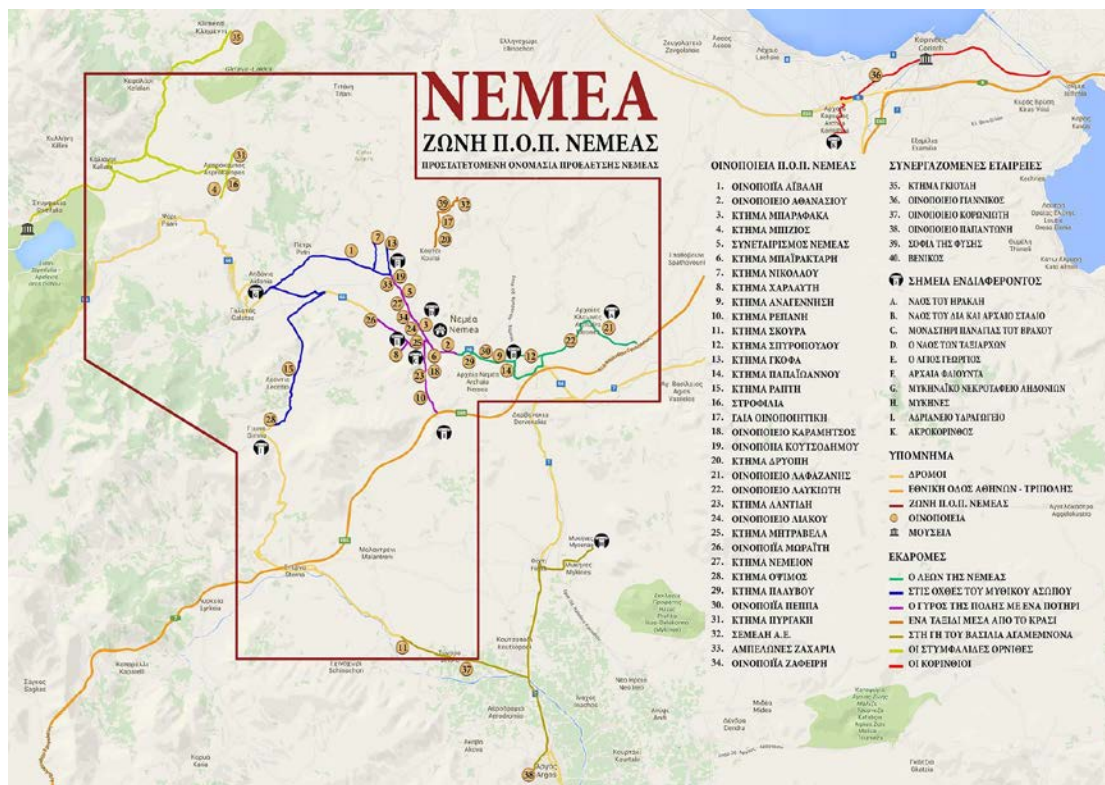
Γιορτή κρασιού

Η γιορτή σήμα κατατεθέν του Δήμου Νεμέας είναι η γιορτή του κρασιού. Οι Μεγάλες Μέρες της Νεμέας, όπως αλλιώς λέγεται η μεγάλη αυτή γιορτή, πραγματοποιούνται κάθε χρόνο υπό την αιγίδα του Δήμου Νεμέας και του Συνδέσμου Οινοποιών Νεμέας και στοχεύουν στην προβολή του κρασιού Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης, το οποίο στηρίζεται στην ποικιλία του Αγιωργίτικου.

Η μεγάλη αυτή γιορτή συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη του οινικού τουρισμού στην περιοχή και στιγματίζει το τουριστικό προφίλ της. Κάθε κτήμα της περιοχής φιλοξενεί και διοργανώνει τις δικές του δράσεις και όλα μαζί συνθέτουν ένα πλούσιο πρόγραμμα, το οποίο ικανοποιεί και τους πιο απαιτητικούς επισκέπτες. Ενδεικτικά, στην Εικόνα 2.10, παρουσιάζεται ο χάρτης των συμμετεχόντων για το έτος 2019, που πραγματοποιήθηκαν οι 15 Μεγάλες Μέρες της Νεμέας, ενώ κάποιες από τις δράσεις που συμπεριλήφθηκαν ήταν οι ακόλουθες:

- Τυφλή γευσιγνωσία
- Μυθολογικές αφηγήσεις
- Αφηγήσεις παραμυθιών

- Γευσιγνωσία
- River Party στον Ασωπό ποταμό με ζωντανή μουσική
- Μαθήματα φωτογραφίας
- Σινεμά στο Οινοποιείο
- Μουσικοχορευτικές παραστάσεις
- Εργαστήρια κοκτέιλ και master classes
- Ομιλίες από ειδικούς στο κρασί αλλά και από ειδικότητες, όπως διατροφολόγους
- Βραδιά Όπερας
- Cocktail party
- Δεξιώσεις
- Συναυλίες
- Χορός
- Επισκέψεις στους αμπελώνες
- Εκδηλώσεις κατασκευών
- Έκθεση βιβλίου
- Ξεναγήσεις

Εικόνα 2.10: Κατανομή των οργανωτών δράσεων σχετικών με τις Μεγάλες Μέρες της Νεμέας για το έτος 2019

Πηγή: <https://www.corinthia.events/megalesmeresnemeas2019/>

Νέμειοι αγώνες

Τα Νέμεια ήταν αθλητικοί αγώνες της αρχαιότητας. Καθιερώθηκαν το 573 π.Χ., εποχή που η πόλη της Νεμέας ήταν τμήμα της πόλης-κράτους των Κλεωνών (σημερινές Αρχαίες Κλεωνές). Από το 270 π.Χ. και μετά, τόσο η Νεμέα όσο και οι

αγώνες πέρασαν στην κατοχή του Άργους και τα Νέμεα διεξάγονταν εκεί. Τα Νέμεα διοργανώνονταν ως μέρος του κύκλου των εορτών προς τιμήν του Δία, ιερό του οποίου υπήρχε στη Νεμέα. Μαζί με τα Ολύμπια, τα Ίσθμια και τα Πύθια ήταν οι σπουδαιότεροι αθλητικοί αγώνες της Αρχαίας Ελλάδας, ενώ κατά τη διάρκειά τους επικρατούσε εκεχειρία μεταξύ των ελληνικών πόλεων. Στη Νεμέα, η οποία δεν αποτελούσε ούτε πόλη, ούτε οικισμό και σε αυτή διέμεναν μονάχα λίγοι ιερείς, συνέρρεε πλήθος προσκυνητών κατά την περίοδο των αγώνων. Το έπαθλό τους ήταν ένα στεφάνι από άγριο σέλινο και η διάρκειά τους εικάζεται ότι ήταν πέντε μέρες, ενώ διεξάγονταν ανά δύο έτη. Την οργάνωση των αγώνων είχαν οι Ελλαοδίκες. Μάλιστα επειδή ήταν ταφικοί αγώνες προς τιμήν των Επτά επί Θήβας, αλλά και προς τιμήν του Οφέλτη Δία, οι Ελλαοδίκες φορούσαν πένθιμο ένδυμα. Στα Νέμεα πραγματοποιούνταν αρχικά γυμνικοί και ιππικοί και αργότερα και μουσικοί αγώνες. Τα αγωνίσματα των γυμνικών και των ιππικών αγώνων παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.27.

Γυμνικοί αγώνες	Ιππικοί αγώνες
Στάδιο (178 μέτρα)	Τέθριππο (περισσότερα από 8400 μέτρα)
Δίαυλος (355 μέτρα)	Ξυνορίδα (5600 μέτρα)
Ίπιο (710 μέτρα)	Κέκλητας (4200 μέτρα)
Δόλιχος (3600 μέτρα)	
Οπλίτης δρόμος (3600 μέτρα)	
Παγκράτιο	
Πυγμή	
Πάλη	
Πένταθλο	

Πίνακας 2.27: Αγωνίσματα γυμνικών και ιππικών αγώνων Νέμεων

Πηγή: http://6dimach-nemea2018.blogspot.com/2018/06/blog-post_19.html

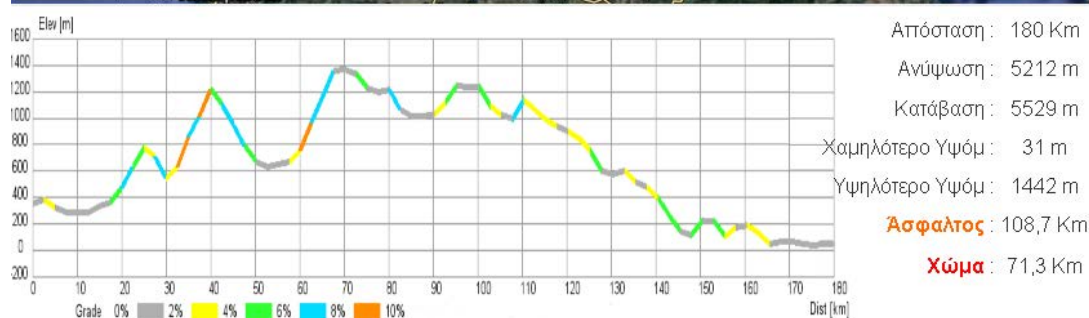
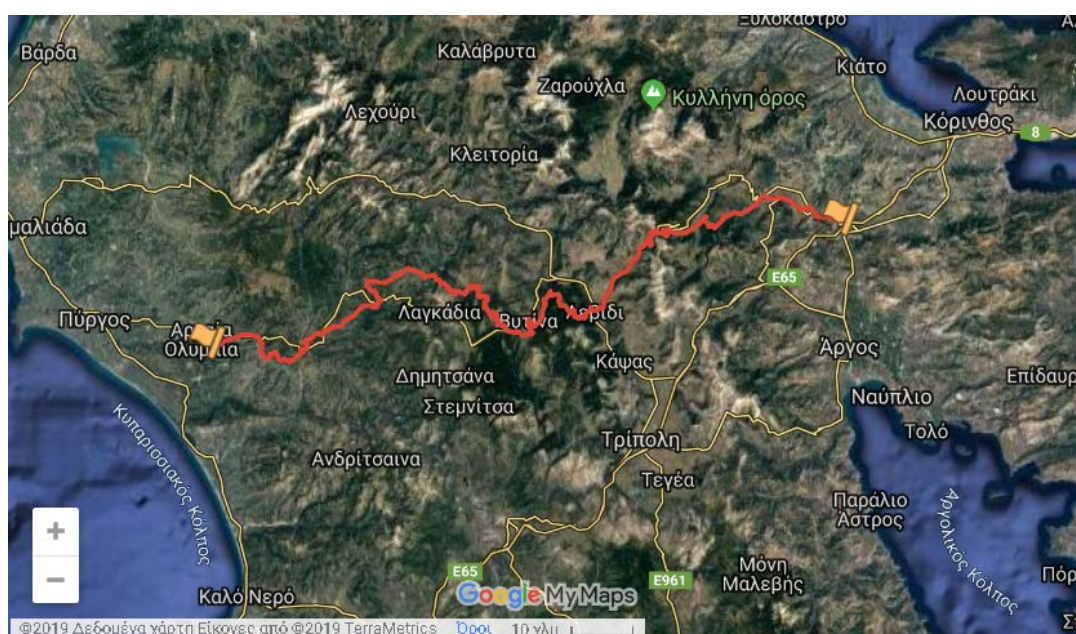
Κάθε τέσσερα χρόνια και πιο συγκεκριμένα τον μήνα Ιούνιο, τα Νέμεα ζωντανεύουν ξανά στη Νεμέα μέσω των **Νέων Νέμεων Αγώνων**, οι οποίοι βασίζονται σε αθλητικές αναμετρήσεις. Πραγματοποιούνται αγώνες δρόμου, τόσο για ενήλικες όσο και για παιδιά 5 ετών και άνω, ενώ το πρόγραμμα εμπλουτίζεται με μουσικά και χορευτικά δρώμενα τοπικών συγκροτημάτων. Εκτός από τους αγώνες απόστασης 90 μέτρων, οι οποίοι πραγματοποιούνται σε κατηγορίες ανάλογα με το φύλο και την ηλικία, πραγματοποιείται και αγώνας απόστασης 7.5 χιλιομέτρων, ο αγώνας «τα βήματα του Ηρακλή» από τον αρχαίο Ναό του Ηρακλή, στις Κλεωνές, μέχρι το αρχαίο στάδιο της Νεμέας. Στόχος, σύμφωνα και με τον σύλλογο της διοργάνωσης, είναι «μια διεθνής διοργάνωση, εμφορούμενη από το πνεύμα της συναδέλφωσης για όλους όσους θα πατήσουν στην αρχαία γη, όπου πρωτοαναπτύχθηκε η έννοια της υποκατάστασης του πολέμου από αθλητικούς αγώνες». Σε τελετή που πραγματοποιήθηκε στα μέσα Οκτωβρίου του 2019 ανακοινώθηκε και επίσημα η πραγματοποίηση της 7ης Νεμεάδας στις 26-28 Ιουνίου του 2020.

Αγώνας υπεραποστάσεων Νεμέας-Ολυμπίας

Ο Ολύμπιος δρόμος αποτελεί έναν αγώνα υπεραποστάσεων και συνιστά συμβολική αναβίωση του αγώνα αρματοδρομίας Πέλοπος-Οινόμαου. Ο νικητής τότε του αγώνα, Πέλοπας, κέρδισε τόσο την κόρη του Οινόμαου, Ιπποδάμεια, όσο και το βασίλειο της Ήλιδας, γεγονός που του έδωσε το δικαίωμα να χαρίσει στην Πελοπόννησο το όνομά

του. Ο αγώνας χωρίζεται σε δύο διαδρομές, μία 180 χιλιομέτρων, διάρκειας 28 ωρών και έναν αγώνα δρόμου 62 χιλιομέτρων, διάρκειας 10 ωρών.

Πιο αναλυτικά, ο καθαυτός Ολύμπιος δρόμος των 62 χιλιομέτρων έχει σαν αφετηρία την Αρχαία Νεμέα και τερματισμό την Αρχαία Ολυμπία και 19 ενδιάμεσους σταθμούς ανεφοδιασμού. Ο αγώνας δρόμου έχει και εκείνος αφετηρία την Αρχαία Νεμέα, αλλά ως τερματισμό έχει το Λεβίδι. Και οι δύο αγώνες πραγματοποιούνται ταυτόχρονα, στην ίδια διαδρομή, με κοινό σημείο εκκίνησης και κοινούς σταθμούς ανεφοδιασμού. Η διαδρομή έχει την κατεύθυνση της αρχαίας οδικής αρτηρίας, που οδηγούσε όσους βρίσκονταν μετά τον Ισθμό της Πελοποννήσου στην κεντρική Αρκαδία και Ολυμπία. Πέρα από την πλούσια ιστορία της διαδρομής αυτής, ιδιαίτερο είναι και το φυσικό της κάλλος. Η ανάδειξη τόσο της ιστορίας όσο και της φυσικής ομορφιάς της, αλλά και η καλλιέργεια του αισθήματος της προστασίας τους, αποτελούν κύριο μέλημα των διοργανωτών.

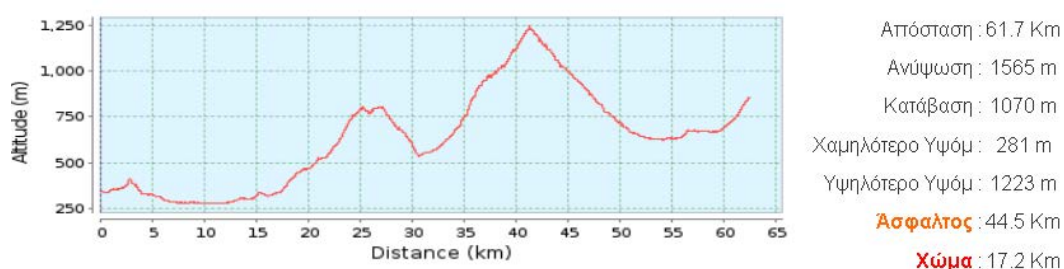
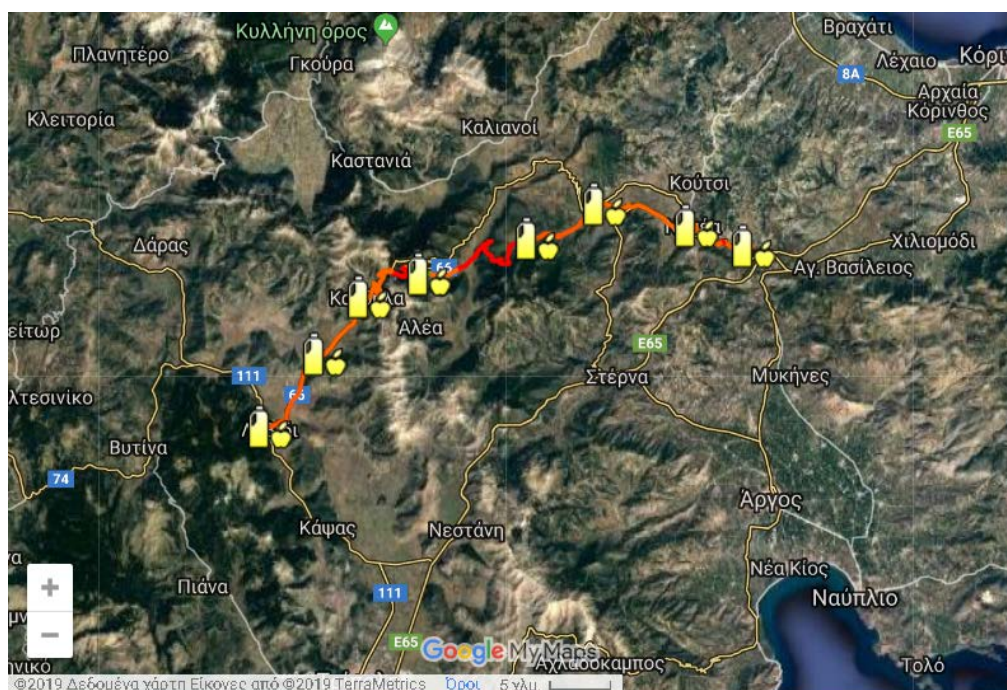

Εικόνα 2.11: Η διαδρομή του Ολύμπιου δρόμου και τα χαρακτηριστικά της για το έτος 2016

Πηγή: <http://www.aethlios.gr/portal/index.php>

Τέλος αξίζει να αναφερθεί ότι για το έτος 2020, ο Ολύμπιος δρόμος έχει προγραμματιστεί να ξεκινήσει την Παρασκευή 22 Μαΐου το μεσημέρι, με αφετηρία το Αρχαίο Στάδιο της Νεμέας και τερματισμό το Αρχαίο Στάδιο της Ολυμπίας την επόμενη ημέρα το απόγευμα (χωρίς διακοπή).

Ο αγώνας δρόμου, όπως προαναφέρθηκε, ξεκινά την ίδια μέρα και ώρα από το ίδιο σημείο με τον Ολύμπιο δρόμο και φτάνει έως το Λεβίδι.

Εικόνα 2.12: Η διαδρομή του αγώνα δρόμου των 62 χιλιομέτρων και τα χαρακτηριστικά της για το έτος 2016. Τα κίτρινα σύμβολα αναπαριστούν τους σταθμούς ανεφοδιασμού

Πηγή: <http://www.aethlios.gr/portal/index.php>

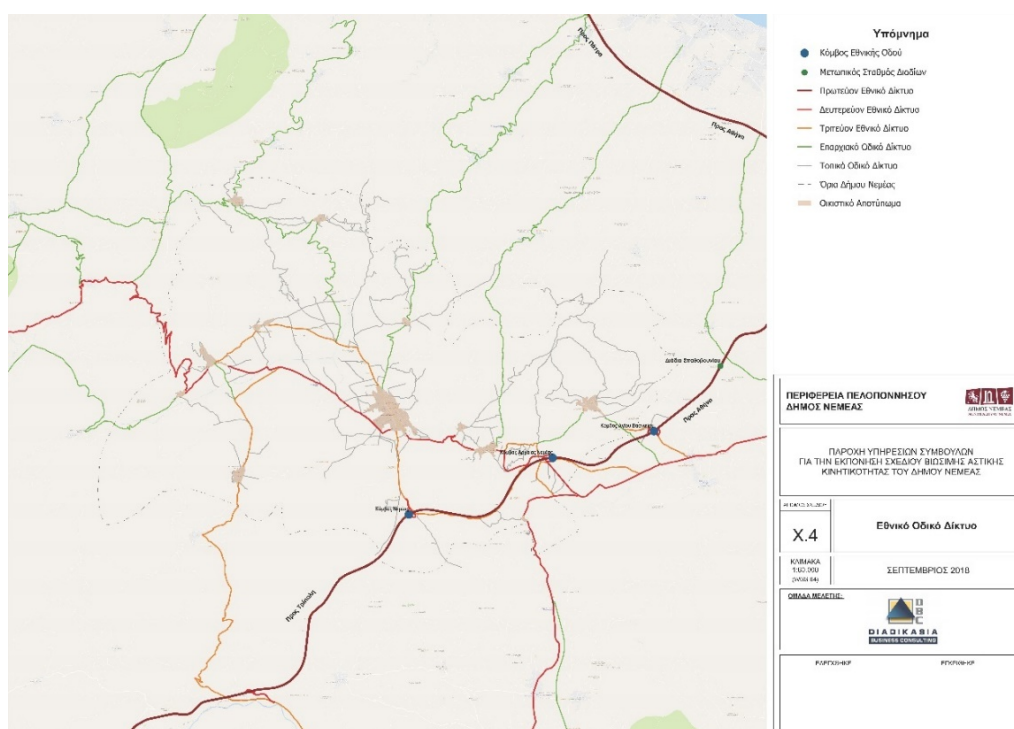
2.5.7. Τεχνική - παραγωγική υποδομή και δίκτυα

Η παρούσα ενότητα εστιάζει στην παρουσίαση των τεχνικών και παραγωγικών υποδομών και δικτύων της περιοχής μελέτης. Πιο αναλυτικά, παρουσιάζεται το υπάρχον οδικό δίκτυο, το δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης του Δήμου Νεμέας, καθώς και ο τρόπος που γίνεται η διαχείριση των απορριμμάτων. Αναφορικά με το οδικό δίκτυο της περιοχής, παρατίθενται στοιχεία για τους βασικούς κόμβους του και τους πλησιέστερους σταθμούς διόδων, ενώ παρουσιάζεται η ιεράρχηση του εν λόγω δικτύου. Τέλος γίνεται αναφορά και στη βιομηχανία της περιοχής, την οποία απαρτίζουν μικρές μονάδες και κυρίως ελαιολαδοποιία και οινοποιεία.

Δίκτυα μεταφορών

Αναφορικά με τα δίκτυα μεταφορών, η πρόσβαση στον Δήμο Νεμέας γίνεται μόνο μέσα από το οδικό δίκτυο. Στην ενότητα που ακολουθεί παρατίθεται πρόσφατος χάρτης του οδικού δικτύου της ευρύτερης περιοχής, καθώς και πληροφορίες που αφορούν τους βασικούς κόμβους του, τους πλησιέστερους σταθμούς διοδίων, την ιεράρχηση του δικτύου, τους χώρους στάθμευσης της περιοχής, τη δημόσια συγκοινωνία, καθώς και τα επικίνδυνα σημεία του οδικού δικτύου.

Στο οδικό δίκτυο του Δήμου Νεμέας καταγράφονται τρεις ανισόπεδοι κόμβοι. Με κατεύθυνση από Κόρινθο προς Τρίπολη, δηλαδή από βορειοανατολικά προς νοτιοδυτικά, πρώτα εντοπίζεται ο κόμβος του Αγίου Βασιλείου (N3), ο οποίος εξυπηρετεί τους οικισμούς του Αγίου Βασιλείου και των Αρχαίων Κλεωνών. Αμέσως μετά ακολουθεί ο κόμβος της Αρχαίας Νεμέας (N4) με κατεύθυνση προς την Αρχαία Νεμέα και τις πόλεις του Άργους και του Ναυπλίου. Ο τελευταίος κόμβος είναι αυτός της Νεμέας (N5), που οδηγεί στη Νεμέα και το Λεβίδι. Οι θέσεις των τριών αυτών κόμβων φαίνονται στο Χάρτη 2.5. Στην περιοχή δεν υπάρχουν σταθμοί διοδίων, ωστόσο αξίζει να γίνει μία σύντομη αναφορά στους πλησιέστερους σταθμούς. Αυτοί είναι στο Σπαθοβούνι και τη Νεστάνη, από όπου πρέπει να περάσει όποιος βρίσκεται εντός του Δήμου και θέλει να προσεγγίσει κάποιο μεγάλο αστικό κέντρο, όπως την Κόρινθο και την Τρίπολη.

Χάρτης 2.5: Ιεράρχηση οδικού δικτύου ευρύτερης περιοχής Δήμου Νεμέας

Πηγή: Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας Δήμου Νεμέας, 2018

Το οδικό δίκτυο του Δήμου Νεμέας αποτελείται από 11 διαφορετικές κατηγορίες οδών και πιο συγκεκριμένα από 5 που ανήκουν στο επαρχιακό οδικό δίκτυο και 6 στο αστικό. Οι κατηγορίες αυτές παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.28, ο οποίος περιέχει και τα ποσοστά που συγκεντρώνει η κάθε κατηγορία στην περιοχή μελέτης και οδηγεί στο συμπέρασμα ότι αναφορικά με το επαρχιακό οδικό δίκτυο, το μεγαλύτερο τμήμα

του και μάλιστα παραπάνω από το μισό του, αποτελείται από το τοπικό οδικό δίκτυο, ενώ ακολουθεί το επαρχιακό οδικό δίκτυο και με πολύ μικρότερα ποσοστά το δευτερεύον εθνικό, το τριτεύον εθνικό και τέλος το πρωτεύον εθνικό. Στην ιεράρχηση του δικτύου εντός των οικισμών οι διαφορές των ποσοστών των 6 κατηγοριών είναι ακόμα μεγαλύτερες. Περίπου το 80% του αστικού δικτύου αποτελείται από τις τοπικές οδούς πόλης, ακολουθούν οι πρωτεύουσες και δευτερεύουσες αρτηρίες, οι συλλεκτήριες οδοί και με ποσοστά μικρότερα του 1% οι οδοί ήπιας κυκλοφορίας και οι πεζόδρομοι.

Ιεράρχηση επαρχιακού οδικού δικτύου		Ιεράρχηση αστικού οδικού δικτύου	
Πρωτεύον Εθνικό Οδικό Δίκτυο	6.08%	Πρωτεύουσα αρτηρία	10.29%
Δευτερεύον Εθνικό Οδικό Δίκτυο	9.87%	Δευτερεύουσα αρτηρία	8.99%
Τριτεύον Εθνικό Οδικό Δίκτυο	8.75%	Συλλεκτήρια οδός	1.32%
Επαρχιακό Οδικό Δίκτυο	23.43%	Τοπική οδός πόλης	79.01%
Τοπικό Οδικό Δίκτυο	51.87%	Οδός ήπιας κυκλοφορίας	0.24%
		Πεζόδρομος	0.15%

Πίνακας 2.28: Ιεράρχηση επαρχιακού και αστικού οδικού δικτύου Δήμου Νεμέας και διάρθρωση ανά κατηγορία οδικού δικτύου

Πηγή: Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας Δήμου Νεμέας, 2018

Ένα ακόμα βασικό στοιχείο που σχετίζεται άμεσα με το οδικό δίκτυο της περιοχής, είναι και οι υφιστάμενοι **χώροι στάθμευσης**. Στον Δήμο Νεμέας υπάρχουν δύο τέτοιοι χώροι, οι οποίοι βρίσκονται στην πόλη της Νεμέας και πιο συγκεκριμένα ένας κοντά στο δημαρχείο και ένας στο εμπορικό κέντρο της πόλης.

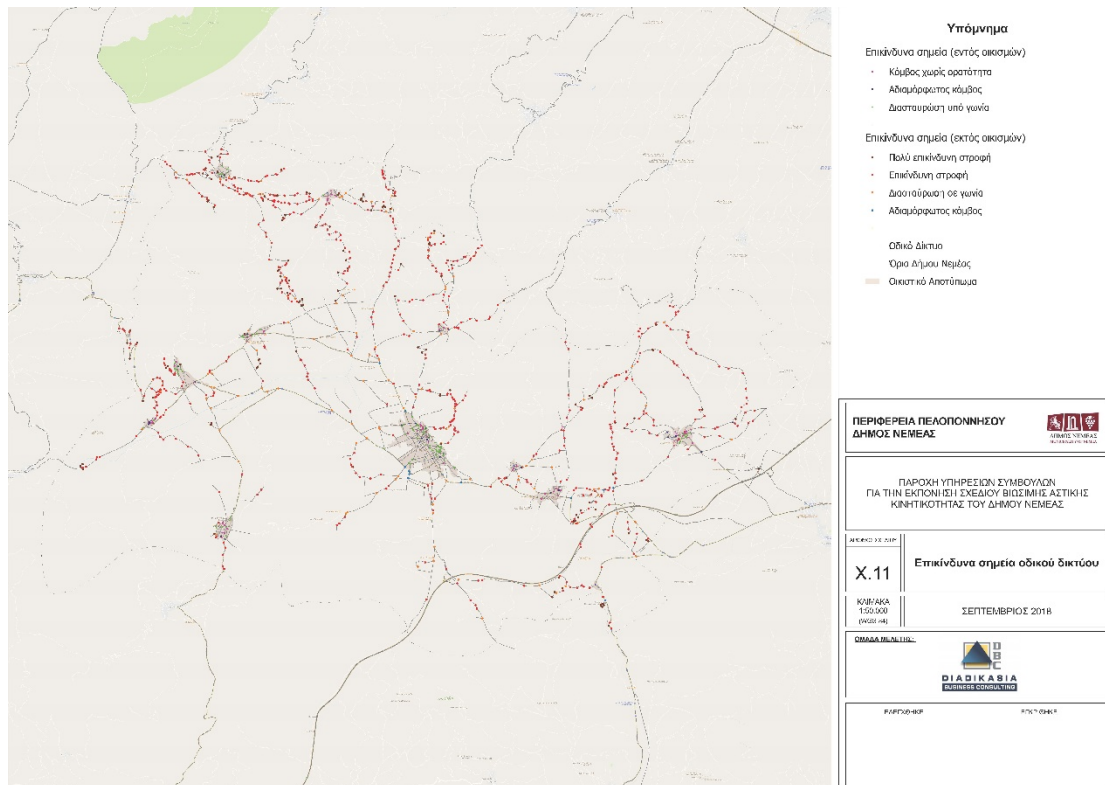
Στον τομέα της **δημόσιας συγκοινωνίας**, στην περιοχή πραγματοποιούνται δρομολόγια υπεραστικών λεωφορείων ΚΤΕΛ με κατεύθυνση την Αθήνα, την Κόρινθο (καθημερινά), αλλά και τη Θεσσαλονίκη μέσω Κορίνθου (4 δρομολόγια την εβδομάδα).

Τέλος, ο Πίνακας 2.29, καθώς και ο Χάρτης 2.6 περιλαμβάνουν τα επικίνδυνα σημεία του οδικού δικτύου του Δήμου Νεμέας, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων, σύμφωνα με τα αναγραφόμενα ποσοστά, συγκεντρώνουν οι επικίνδυνες ή αλλεπάλληλες στροφές του επαρχιακού δικτύου και οι διασταυρώσεις υπό γωνία του αστικού δικτύου.

Επαρχιακό οδικό δίκτυο %		Αστικό οδικό δίκτυο %	
Αδιαμόρφωτοι κόμβοι που επιτρέπουν μεγάλες ταχύτητες και δεν οριοθετούν αυστηρά τις κινήσεις στην περιοχή	1.36	Αδιαμόρφωτοι κόμβοι που επιτρέπουν μεγάλες ταχύτητες και δεν οριοθετούν αυστηρά τις κινήσεις στην περιοχή	18.15
Πολύ επικίνδυνες στροφές	16.89	Διασταυρώσεις υπό γωνία	48.79
Επικίνδυνες ή αλλεπάλληλες στροφές (συνήθως χωρίς σήμανση)	68.43	Διασταυρώσεις χωρίς ορατότητα	33.06
Διασταυρώσεις υπό γωνία	13.32		

Πίνακας 2.29: Στοιχεία επικινδυνότητας επαρχιακού και αστικού οδικού δικτύου Δήμου Νεμέας

Πηγή: Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας Δήμου Νεμέας, 2018

Χάρτης 2.6: Επικίνδυνα σημεία οδικού δικτύου Δήμου Νεμέας και ευρύτερης περιοχής

Πηγή: Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας Δήμου Νεμέας, 2018

Τέλος, ιδιαίτερη αναφορά, εκτός από τα επικίνδυνα σημεία και την ελλιπή συντήρηση του οδικού δικτύου, γίνεται και στα κυκλοφοριακά προβλήματα της περιοχής. Παρά την ύπαρξη Σχεδίου Βιώσιμης Κινητικότητας, η μη εφαρμογή του, σε συνδυασμό με τις άσχημες οδηγικές συνήθειες των κατοίκων, καθιστούν τα κυκλοφοριακά προβλήματα, από τα σημαντικότερα του Δήμου Νεμέας.

Δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης - Διαχείριση αποβλήτων

Στη Δημοτική Κοινότητα Νεμέας έχει πραγματοποιηθεί αντικατάσταση αλλά και επέκταση του δικτύου ύδρευσης. Στις Υπόλοιπες Τοπικές Κοινότητες του Δήμου έχουν εγκατασταθεί καινούρια δίκτυα. Επίσης, έχει παρατηρηθεί ότι εξαιτίας της εντατικής άρδευσης των αμπελοκαλλιιεργειών γίνεται υπερβολική χρήση γεωτρήσεων στον κάμπο της περιοχής.

Αναφορικά με το αποχετευτικό σύστημα, έχει ολοκληρωθεί μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ενώ έχει πραγματοποιηθεί προμελέτη για την εγκατάσταση βιολογικού καθαρισμού, η υλοποίηση του οποίου εντάσσεται στο ΕΣΠΑ 2014-2020.

Τέλος αναφορικά με τη διαχείριση των αποβλήτων, στην περιοχή δεν λειτουργεί ΧΥΤΑ ή ΧΥΤΥ και έτσι η αποκομιδή των απορριμμάτων γίνεται με απορριμματοφόρα, ενώ η διάθεσή τους γίνεται σε χώρους απόθεσης. Υπάρχει ωστόσο σχέδιο διαχείρισης απορριμμάτων για τον Δήμο, το οποίο συντάχθηκε το 2016 και αναλύεται στο επόμενο κεφάλαιο, που αφορά τα υλοποιούμενα έργα.

Οργανωμένες βιομηχανικές περιοχές

Στον Δήμο Νεμέας δεν υπάρχει κάποια οργανωμένη βιομηχανική περιοχή, αλλά μόνο μικρές μονάδες του δευτερογενούς τομέα παραγωγής, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα «Δευτερογενής τομέας παραγωγής».

Υποδομές τριτογενούς τομέα

Σε ολόκληρο τον Δήμο Νεμέας δεν συναντάται καμία υποδομή φιλοξενίας. Οι πιο κοντινές σχετικές υποδομές βρίσκονται στις Μυκίνες, στο Σουληνάρι και στο Κρουνέρι, που δεν ανήκουν στην περιοχή μελέτης. Ενδεικτικά, στο Χάρτη 2.7 παρουσιάζεται η ευρύτερη περιοχή και οι χώροι διαμονής που απαντώνται σε αυτή.

Χάρτης 2.7: Ξενοδοχεία και άλλοι χώροι διαμονής στην ευρύτερη περιοχή γύρω από τον Δήμο Νεμέας

Πηγή: <https://www.booking.com/>

Το γεγονός αυτό συνιστά ένα **σημαντικό έλλειμμα** για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην περιοχή, η οποία προσφέρεται, εξ αιτίας και του ρόλου της ως οιοποιητικού κέντρου, για την ανάπτυξη, μεταξύ άλλων, αγροτουρισμού και οιοποιητικού τουρισμού, καθώς και πολιτιστικού τουρισμού στη βάση των διαθέσιμων πολιτιστικών της πόρων.

Οινοποιεία

Βασικό χαρακτηριστικό και **συγκριτικό πλεονέκτημα** του Δήμου Νεμέας, αλλά και ειδοποιός διαφορά του από τους υπόλοιπους Δήμους της ευρύτερης περιοχής, αποτελεί η ταύτισή του με την αμπελοκαλλιέργεια και την οινοπαραγωγή. Το στοιχείο αυτό αναδεικνύεται ανάγλυφα από την ύπαρξη τουλάχιστον 25 οινοποιείων σε αυτόν.

Όνομα οινοποιείου	Περιοχή έδρας	Ιστότοπος
SEMELI WINERY	Κούτσι	http://www.semeliwines.gr/
ΓΑΙΑ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	Κούτσι	http://www.gaia-wines.gr/
ΚΤΗΜΑ ΓΚΟΦΑ	Κούτσι	http://www.ktimagofa.gr/
Η ΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ	Κούτσι	http://www.sofiatissifis.gr/
ΚΤΗΜΑ ΔΡΥΟΠΗ	Κούτσι	http://www.tselepos.gr/
ΟΙΝΟΠΟΙΑ ΑΙΒΑΛΗ	Πετρί (Επαρχιακή οδός Νεμέας-Λεοντίου)	-
ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΟ ΖΑΧΑΡΙΑ-ΟΙΝΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΕ	Νεμέα (Επαρχιακή οδός Νεμέας-Στυμφαλίας)	http://www.zacharias.com.gr/
ΟΙΝΟΠΟΙΑ ΚΟΥΤΣΟΔΗΜΟΥ	Νεμέα (Επαρχιακή οδός Νεμέας-Στυμφαλίας)	http://www.koutsodimos.com/
ΟΙΝΟΠΟΙΑ ΛΙΑΚΟΥ	Νεμέα (Επαρχιακή οδός Νεμέας-Στυμφαλίας)	-
ΚΤΗΜΑ ΝΕΜΕΙΟΝ	Νεμέα (Επαρχιακή οδός Νεμέας-Στυμφαλίας)	http://www.nemeionestate.gr/
ΚΤΗΜΑ ΜΗΤΡΑΒΕΛΑ	Νεμέα (Επαρχιακή οδός Νεμέας-Στυμφαλίας)	-
ΚΤΗΜΑ ΖΑΦΕΙΡΗ	Νεμέα (Επαρχιακή οδός Νεμέας-Στυμφαλίας)	-
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΟΙΝΟΠΟΙΑ	Νεμέα	http://www.athanasiouwines.gr/
ΚΤΙΜΑ ΒΑΙΡΑΚΤΑΡΙΣ	Νεμέα	http://www.bairaktariswines.gr/
ΚΤΗΜΑ ΛΑΝΤΙΔΗ	Νεμέα	http://www.lantides.gr/
ΚΤΗΜΑ ΡΕΠΑΝΗ	Νεμέα	http://www.repanis.gr/
ΚΤΗΜΑ ΡΑΠΤΗ	Γυμνό	http://www.ktimarapti.gr/
WINERY ΟΨΙΜΟΣ	Γυμνό	
PALIVOU ESTATE	Αρχαία Νεμέα	http://www.palivos.gr/
ΠΕΠΠΑΣ ΟΙΝΟΠΟΙΑ	Αρχαία Νεμέα	
ΚΤΗΜΑ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ	Αρχαία Νεμέα	http://www.anagennisiwines.gr/
ΚΤΗΜΑ ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ	Αρχαία Νεμέα	http://www.papaiouannouwines.gr/
ΚΤΗΜΑ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ	Αρχαία Νεμέα	http://www.domainspiropoulos.com/
ΛΑΦΚΙΟΤΙΣ WINES	Αρχαίες Κλεωνές	http://www.lafkiotis.gr/
ΛΑΦΑΖΑΝΗΣ ΟΙΝΟΠΟΙΑ	Αρχαίες Κλεωνές	http://www.lafazanis.gr/

Πίνακας 2.30: Οινοποιεία Δήμου Νεμέας, περιοχή έδρας και ιστότοπος

Πηγή: <https://www.ellinikifoni.gr/nemeason.htm>

Στον Πίνακα 2.30 παρουσιάζονται τα ονόματα των πιο γνωστών οινοποιείων και η περιοχή της Νεμέας που αυτά εδρεύουν. Τα οινοποιεία αυτά συνιστούν και τον **Σύνδεσμο Οινοποιών ΠΟΠ Νεμέας**, που ιδρύθηκε το 2011 με τη μορφή Αστικής μη Κερδοσκοπικής Εταιρίας. Στόχος του συνδέσμου αυτού είναι η ανάδειξη και η προβολή, τόσο στην Ελλάδα όσο και στις χώρες του εξωτερικού, του κρασιού **Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης** της Νεμέας, που στηρίζεται στην ποικιλία του Αγιωργίτικου, αλλά και των λοιπών προϊόντων των Οινοποιών της Νεμέας. Ο συγκεκριμένος στόχος είναι άρρηκτα συνδεδεμένος και με την ανάπτυξη του **οινικού τουρισμού** της περιοχής, ο οποίος τονώνεται με τη διοργάνωση της γιορτής του κρασιού.

Η κατανομή και η θέση των οινοποιείων της περιοχής της Νεμέας παρουσιάζεται στο Χάρτη 2.8. Τα οινοποιεία, όπως φαίνεται και από τον χάρτη αυτό, βρίσκονται διάσπαρτα σε όλη την έκταση του μικρού αυτού δήμου, σχηματίζοντας μικρές και μεγάλες διαδρομές κρασιού και υπενθυμίζοντας σε όποιον βρεθεί στην περιοχή τη σημασία της αμπέλου για την τοπική οικονομία και απασχόληση. Επίσης δίνεται η ευκαιρία σε όποιον το επιθυμεί να τα επισκεφτεί, να γνωρίσει τα τοπικά προϊόντα και την ιστορία τους και φυσικά να παρακολουθήσει τις ποικίλες δράσεις που διοργανώνονται σε πολλά από αυτά.

Χάρτης 2.8: Οινοποιεία Δήμου Νεμέας

Πηγή: <https://www.ellinikifoni.gr/nemeason.htm>

2.5.8. Υλοποιούμενα έργα

Όπως πολλοί δήμοι της χώρας, έτσι και ο Δήμος Νεμέας κάνει προσπάθειες να αξιοποιήσει τις σύγχρονες τεχνολογίες με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων του, σε συνδυασμό πάντα με την προστασία του περιβάλλοντος. Στην ενότητα αυτή περιγράφονται έργα που βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης και αγγίζουν διαφορετικές πτυχές της ζωής των κατοίκων. Ένα από τα σημαντικότερα εξ

αυτών, τα στάδια υλοποίησης του οποίου εμπλουτίζονται συνεχώς και δεν έχει χρονικό ορίζοντα ολοκλήρωσης, είναι η διαχείριση απορριμμάτων που παρουσιάζεται αναλυτικά στη συνέχεια.

Τοπικό σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων

Ο Δήμος Νεμέας, τον Απρίλιο του 2016, διαμόρφωσε το **Τοπικό Σχέδιο Αποκεντρωμένης Διαχείρισης Αποβλήτων** (Τ.Σ.Δ.Α.) με σκοπό την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού διαχείρισης των αποβλήτων που παράγονται εντός των ορίων του δήμου. Μετά τη μελέτη και ανάλυση της επικρατούσας κατάστασης στον Δήμο, καθώς και τη μελέτη του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου σε όλα τα χωρικά επίπεδα, στο σχέδιο παρατίθενται προτάσεις για την υλοποίηση των στόχων που θέτει ο Δήμος, μαζί φυσικά και με τον ανάλογο προϋπολογισμό.

Οι στόχοι του Τ.Σ.Δ.Α. του δήμου συνοψίζονται ως ακολούθως:

- Δράσεις πρόληψης - επαναχρησιμοποίησης υλικών
- Ενίσχυση διαχείρισης ανακυκλώσιμων υλικών και λοιπών αποβλήτων
- Διεξαγωγή εκστρατείας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του τοπικού πληθυσμού
- Δημιουργία συστήματος διαχείρισης και υλοποίησης τοπικού σχεδίου αποκεντρωμένης διαχείρισης αποβλήτων

Έως και σήμερα, το Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων δεν έχει εφαρμοστεί στην περιοχή, διογκώνοντας ακόμα περισσότερο το πρόβλημα διαχείρισης απορριμμάτων.

3. ΜΕΛΕΤΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Αντικείμενο της ενότητας αυτής αποτελεί η μελέτη των εξελίξεων του εξωτερικού περιβάλλοντος, καθώς και του υφιστάμενου πλαισίου πολιτικής σε εθνικό / περιφερειακό επίπεδο, ζητήματα που οριοθετούν το πλαίσιο εντός του οποίου ο σχεδιασμός της μελλοντικής εξέλιξης του Δήμου Νεμέας μπορεί να σκιαγραφηθεί.

Πιο συγκεκριμένα, στην ενότητα αυτή γίνεται αναφορά στις εξελίξεις στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και το Εταιρικό Σύμφωνο ΕΣΠΑ. Ακόμη διερευνώνται οι στρατηγικού χαρακτήρα χωρικές επιλογές της χώρας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, μέσα από την εμβάθυνση στο Γενικό και τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Ως προς τα δεύτερα, πιο συγκεκριμένα εξετάζονται τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικής Πολιτικής και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία, τον Τουρισμό και τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Τα δύο τελευταία, παρουσιάζουν ενδιαφέρον, αφού ο κλάδος του τουρισμού και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εμφανίζουν προοπτικές στην περιοχή μελέτης. Ακόμη, εξετάζονται οι επιλογές του Περιφερειακού Πλαισίου της Περιφέρειας Πελοποννήσου, στην οποία ο Δήμος Νεμέας εντάσσεται. Τέλος εξετάζεται το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και οι σχετικές επιπτώσεις που επιφέρει στον ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον, καθώς και οι ανάγκες προσαρμογής που θέτει για την αναπτυξιακή προοπτική κάθε μελετώμενης περιοχής, καθώς και οι εξελίξεις στο πεδίο του τουρισμού στη διεθνή πραγματικότητα, πεδίο στο οποίο η περιοχική μελέτη διαθέτει δυνατότητες και ειδικότερα στον εναλλακτικό τουρισμό.

3.1. Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Πολιτικής

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), κράτος-μέλος της οποίας αποτελεί και η χώρα μας, αποτελεί μία οικονομική και πολιτική ένωση, η οποία δραστηριοποιείται σε ποικίλους τομείς πολιτικής, όπως είναι αυτοί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής, της γεωργίας, του εμπορίου, της ενεργειακής πολιτικής, του περιβάλλοντος, των μεταφορών, του πολιτισμού κ.λπ.

Στη σύγχρονη εποχή, των διαρκώς αυξανόμενων περιβαλλοντικών προβλημάτων και της άμεσης ανάγκης ενίσχυσης της βιωσιμότητας των αστικών και των περιφερειακών περιοχών, η σύνδεση όλων των τομέων ανάπτυξης με την προστασία του περιβάλλοντος είναι επιτακτική. Η Ε.Ε. έχει θεσπίσει υψηλά περιβαλλοντικά πρότυπα με τις περιβαλλοντικές πολιτικές να αποτελούν συνιστώσα όλων των λοιπών πολιτικών με σκοπό την προστασία των φυσικών πόρων και τη διασφάλιση της υγείας και της ευημερίας των ανθρώπων. Οι ευρωπαϊκές περιβαλλοντικές πολιτικές, στο πλαίσιο αυτό, εστιάζουν στη διαχείριση των αποβλήτων, στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, στην προστασία και διαχείριση των υδάτων, στην προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας και στην προστασία του εδάφους.

Στη συγκεκριμένη ενότητα, γίνεται αναφορά στους τομείς δραστηριοποίησης και χάραξης πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που μπορούν να επηρεάσουν άμεσα τις εξελίξεις στον Δήμο της Νεμέας. Στην καρδιά του ενδιαφέροντος βρίσκεται ο τομέας της **γεωργίας**, ένας δυναμικός τομέας που είναι από παράδοση άρρηκτα συνδεδεμένος με την περιοχική μελέτη και αποτελεί αντικείμενο ανάπτυξης πολιτικών

στο επίπεδο της Ε.Ε. και στήριξης μέσα από τις πρόνοιες της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ).

3.1.1. Κοινή Γεωργική Πολιτική

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) συντίθεται από ένα σύνολο κανόνων που αφορούν την αγροτική παραγωγή, τις ενισχύσεις των γεωργών, την ανάπτυξη της υπαίθρου και τη ρύθμιση των αγορών γεωργικών προϊόντων, σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική συμβατότητα της γεωργικής δραστηριότητας. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνει κανόνες, οι οποίοι σχετίζονται με τη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων και έχουν ως στόχο τους την εξασφάλιση σταθερότητας στις τιμές, την επιλογή και την υψηλή ποιότητα των προϊόντων, καθώς και τη χρήση του εδάφους και την απασχόληση στον αγροτικό τομέα. Οι ρυθμιστικοί αυτοί κανόνες τέθηκαν σε ισχύ το 1962 και μέχρι σήμερα έχουν υποστεί αρκετές τροποποιήσεις.

Σήμερα η Κοινή Γεωργική Πολιτική οριοθετεί τους στόχους και τον ρόλο του τομέα της γεωργίας, σε αρμονία με την προστασία και συνετή διαχείριση των φυσικών πόρων, στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης. Οι διαχρονικοί στόχοι της ΚΓΠ είναι:

- Η στήριξη των γεωργών και η βελτίωση της γεωργικής παραγωγικότητας, εξασφαλίζοντας σταθερή προσφορά τροφίμων σε προσιτές τιμές.
- Η διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης για τους απασχολούμενους στον γεωργικό τομέα στην Ε.Ε.
- Η συμβολή του τομέα στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και στη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων.
- Η διατήρηση των αγροτικών περιοχών και των τοπίων σε όλη την έκταση της Ε.Ε.
- Η διατήρηση της αγροτικής οικονομίας με την προώθηση της απασχόλησης στους τομείς της γεωργίας, των γεωργικών προϊόντων διατροφής και των συναφών τομέων.

Η ΚΓΠ περιλαμβάνει μέτρα για την εισοδηματική στήριξη μέσω άμεσων ενισχύσεων, για την αγορά καθώς και μέτρα αγροτικής ανάπτυξης με εθνικά και περιφερειακά προγράμματα.

Για την εκπλήρωση των στόχων της, χρηματοδοτείται μέσω δύο ευρωπαϊκών ταμείων, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης. Η Ε.Ε., όπως προδίδουν και τα μεγέθη που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 3.1, στηρίζει ενεργά τους γεωργούς, διαθέτοντας για τη στήριξή τους το 36% περίπου του συνολικού της προϋπολογισμού.

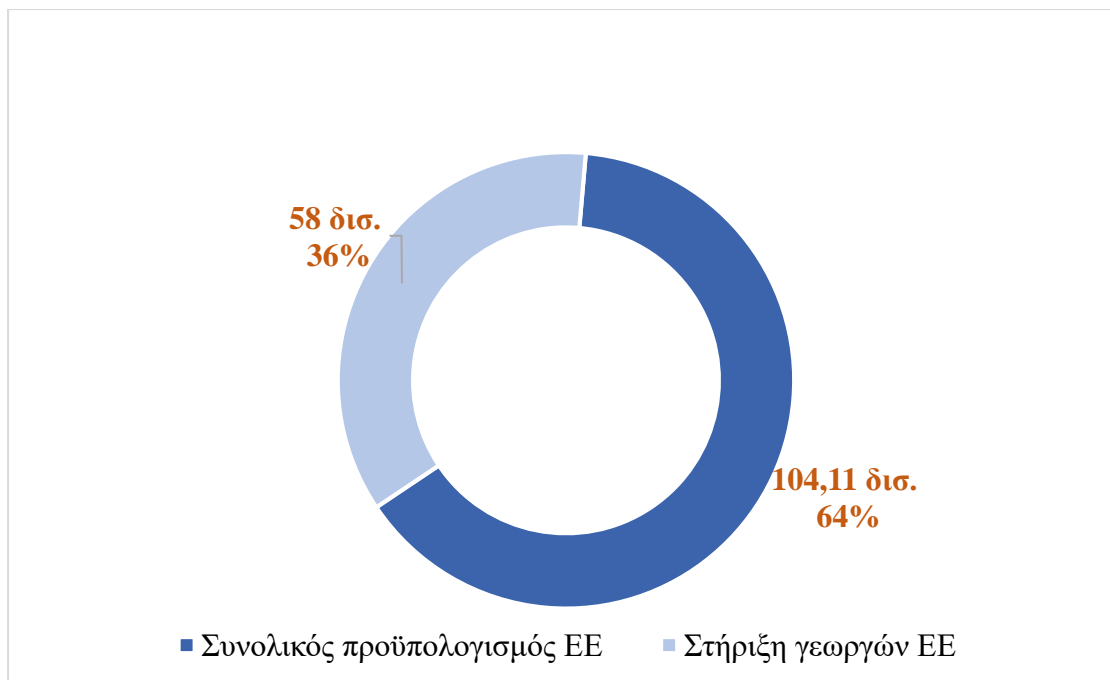
Αξιολόγηση Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2014-2020

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογεί την ΚΓΠ μέσω του κοινού πλαισίου παρακολούθησης, στόχος του οποίου είναι η ανάδειξη των επιτευγμάτων της Γεωργικής Πολιτικής για το χρονικό διάστημα 2014-2020 και η βελτίωση της αποτελεσματικότητάς της μέσω των απαραίτητων δεικτών.

Οι δείκτες οι οποίοι διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην αξιολόγηση των εφαρμοζόμενων πολιτικών και στον σχεδιασμό των πολιτικών των επόμενων χρόνων αφορούν τους παρακάτω τομείς:

- Χρηματοδότηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής

- Περιβάλλον και κλιματική δράση
- Κλιματική αλλαγή και ποιότητα του αέρα
- Ενίσχυση γεωργικού εισοδήματος
- Οργανική παραγωγή
- Ποιότητα των υδάτων και διαθεσιμότητα
- Προσανατολισμός αγοράς
- Ποιότητα εδαφών
- Βιοποικιλότητα
- Προστιθέμενη αξία
- Παραγωγικότητα
- Απασχόληση και ανάπτυξη στις αγροτικές περιοχές

Διάγραμμα 3.1: Ποσοτική αλλά και ποσοστιαία στήριξη γεωργών από τον συνολικό προϋπολογισμό της Ε.Ε. για το έτος 2018

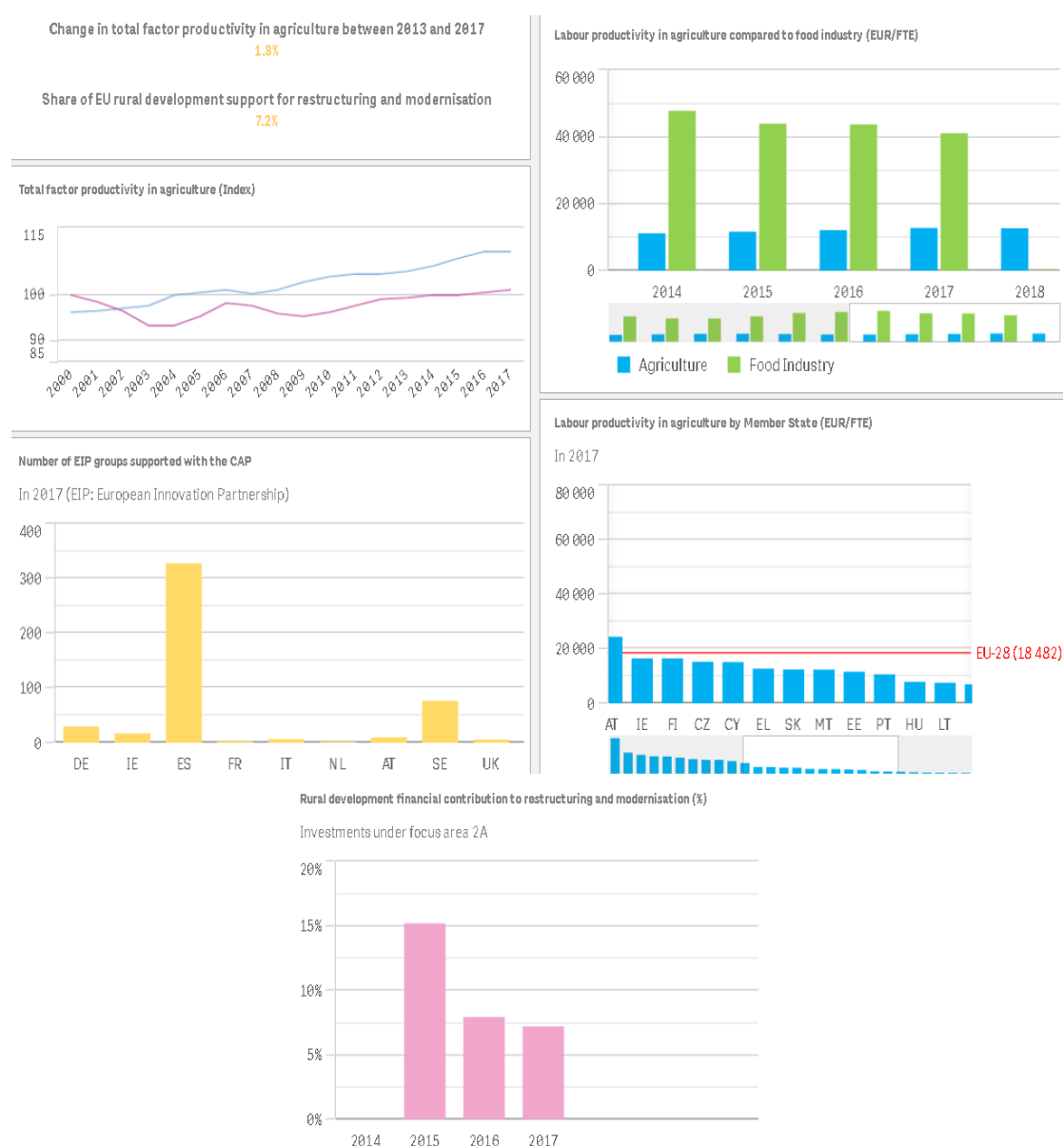
Πηγή: <https://ec.europa.eu>

Η σύνθεση και η διασύνδεση των δεικτών των παραπάνω τομέων, συντελεί στη δημιουργία μίας ολοκληρωμένης εικόνας της αποτελεσματικότητας της ΚΓΠ για την εκάστοτε χώρα.

Ο αγροτικός κλάδος στην ελληνική επικράτεια αποτελεί βασικό πυλώνα της οικονομίας της. Το ίδιο ισχύει και για την περιοχή μελέτης, όπου βασικό παραγωγικό κλάδο της τοπικής οικονομίας αποτελεί η γεωργία. Για τον λόγο αυτό κρίνεται χρήσιμη η μελέτη ορισμένων εκ των δεικτών αξιολόγησης της ΚΓΠ.

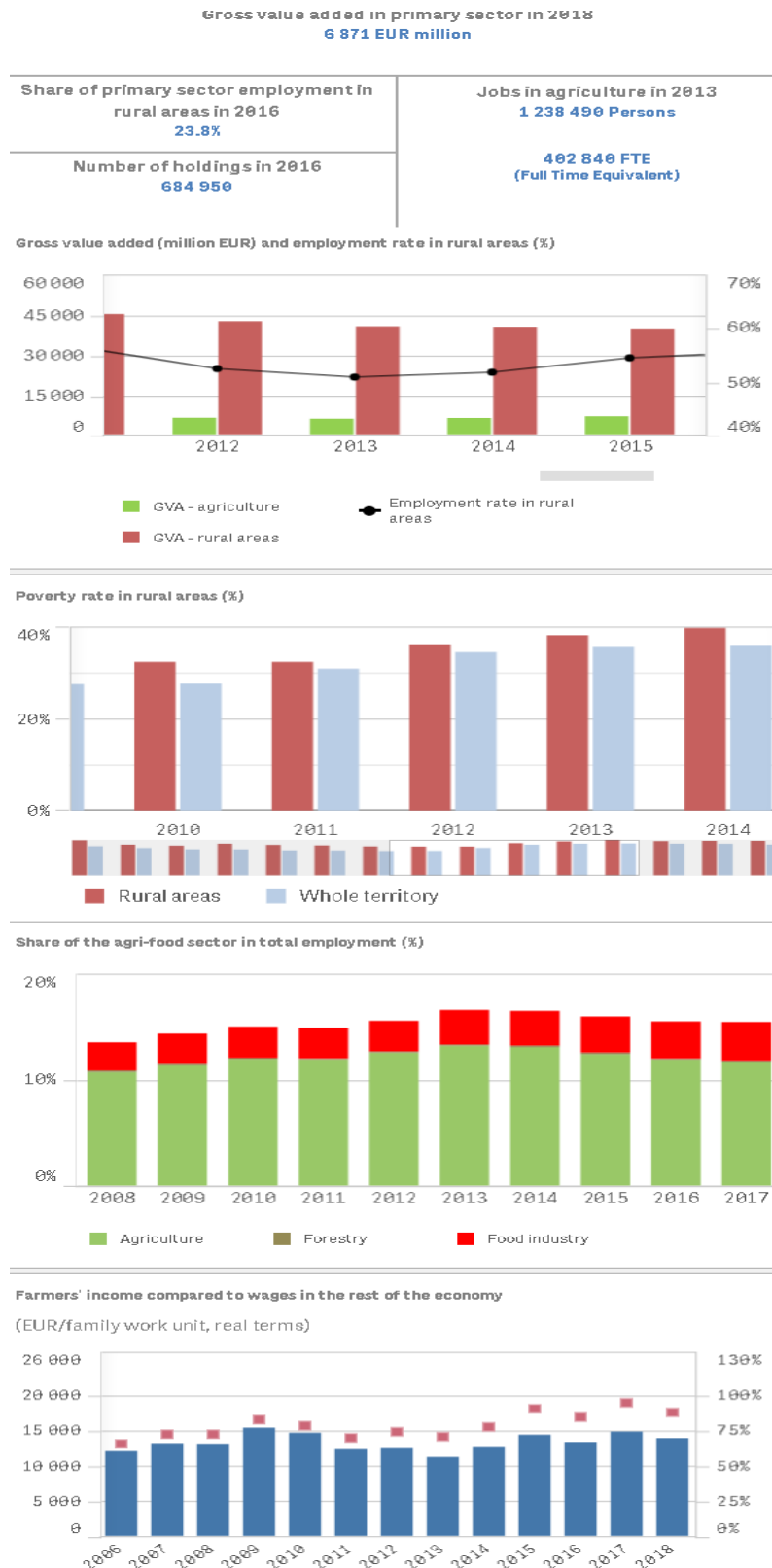
Στον τομέα της **παραγωγικότητας**, περιλαμβάνονται δείκτες, οι οποίοι αναφέρονται στη συνολική γεωργική παραγωγικότητα, στην παραγωγικότητα της εργασίας, καθώς και στις επενδύσεις μετασχηματισμού και εκσυγχρονισμού.

Πιο αναλυτικά, στο Σχήμα 3.1 παρατηρείται ότι η **παραγωγικότητα** της χώρας στον τομέα της γεωργίας για το χρονικό διάστημα 2013-2017 παρουσίασε αύξηση της τάξης του 1.8%. Επιπρόσθετα, παρατηρήθηκε αύξηση των ενισχύσεων της Ε.Ε. για τον αγροτικό κλάδο της χώρας, η οποία άγγιξε το 7.2%. Αναφορικά με την παραγωγικότητα της εργασίας, η Ελλάδα ανήκει στις χώρες που εμφανίζουν τις χαμηλότερες τιμές. Επίσης, για όλα τα έτη από το 2013 έως το 2017, η παραγωγικότητα της εργασίας στον αγροτικό τομέα ήταν αισθητά χαμηλότερη από την αντίστοιχη παραγωγικότητα στον τομέα των τροφίμων. Τέλος, αναφορικά με τη συνεισφορά της αγροτικής ανάπτυξης στον μετασχηματισμό και στον εκσυγχρονισμό, από το 2015 και μετά παρουσίασε πτωτική πορεία και στο τελευταίο έτος έφτασε μόλις στο 7%.

Σχήμα 3.1: Δείκτες παραγωγικότητας, αξιολόγηση Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2014-2020

Πηγή: https://ec.europa.eu/info/index_el

Σχήμα 3.2: Δείκτες εργασίας και ανάπτυξης αγροτικών περιοχών, Αξιολόγηση Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2014-2020

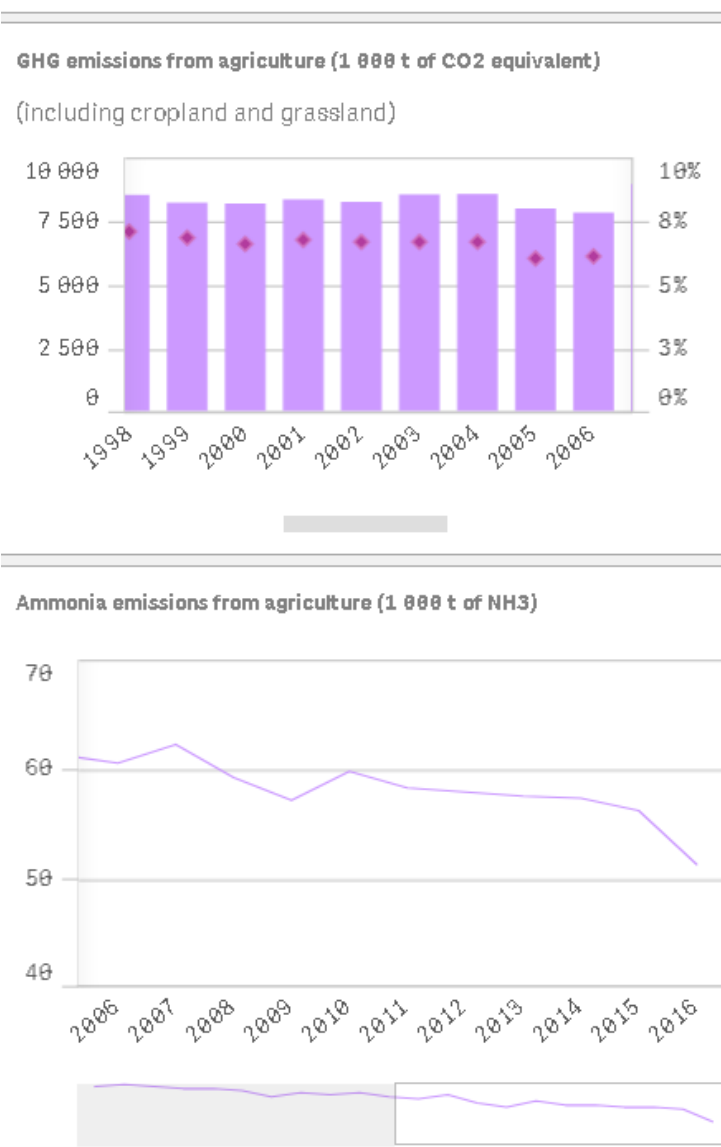
Πηγή: https://ec.europa.eu/info/index_el

Η επόμενη κατηγορία δεικτών αφορά την **εργασία** και την **ανάπτυξη** στις αγροτικές περιοχές. Πιο αναλυτικά, η ακαθάριστη αξία που προστέθηκε στον πρωτογενή τομέα το 2018 ήταν 6.871 εκατομμύρια ευρώ. Στον τομέα της εργασίας, ο πρωτογενής τομέας κατέλαβε το ποσοστό του 23.8% για το 2016 ενώ, το 2013, στον αγροτικό τομέα απασχολήθηκαν 1.238.490 εργαζόμενοι. Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία και ο βαθμός απασχόλησης στον αγροτικό τομέα, παρουσιάζουν άνοδο από το 2013.

Τα **επίπεδα φτώχειας** στις αγροτικές περιοχές, συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιοχές της επικράτειας, κυμαίνονται σε κοντινά επίπεδα. Πιο συγκεκριμένα, τα επίπεδα της φτώχειας στις αγροτικές περιοχές είναι λίγο υψηλότερα από τις λοιπές περιοχές της επικράτειας. Επιπρόσθετα, παρατηρείται ότι από το 2013 και μετά, η βιομηχανία τροφίμων κερδίζει συνεχώς αυξανόμενα ποσοστά στον τομέα της απασχόλησης, συγκριτικά με τον αγροτικό τομέα. Τέλος, τα έσοδα των αγροτών είναι αισθητά μικρότερα συγκριτικά με τους υπόλοιπους μισθούς των απασχολούμενων στην ελληνική οικονομία (Σχήμα 3.2).

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει και στους δείκτες της κλιματικής αλλαγής και της ποιότητας του αέρα (Σχήμα 3.3). Πιο αναλυτικά, συνολικά στην Ε.Ε. για το διάστημα 1990-2016 παρατηρήθηκε μείωση του ποσοστού εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου κατά 22.2%. Σε εθνικό επίπεδο, από το 2014 έως το 2015 παρατηρήθηκε σημαντική μείωση στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, ωστόσο στο αμέσως επόμενο διάστημα (2015-2016) παρατηρήθηκε μικρή αύξηση. Συνολικά η χώρα ευθύνεται για το 7% των συνολικών ευρωπαϊκών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Τέλος, μείωση παρατηρήθηκε και στις εκπομπές αμμωνίας από το 2010 και μετά.

Change in GHG emissions from agriculture (including cropland and grassland) in the EU between 1990 and 2016
-22.2%

Σχήμα 3.3: Δείκτες κλιματικής αλλαγής και ποιότητας αέρα, Αξιολόγηση Κοινής Γεωργικής Πολιτικής 2014-2020

Πηγή: https://ec.europa.eu/info/index_el

Το μέλλον της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής μετά το 2020

Από το καλοκαίρι του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υποβάλει τις προτάσεις της για την Κοινή Γεωργική Πολιτική για την περίοδο μετά το 2020 και πλέον συντάσσει τον προϋπολογισμό της με στόχο ένα «ρεαλιστικό, σύγχρονο και μακροπρόθεσμο προγραμματισμό» για την περίοδο 2021-2027.

Ο ρόλος της σύγχρονης αλλά κυρίως της μελλοντικής ΚΓΠ, συνοψίζεται στους παρακάτω εννέα στόχους:

- Εξασφάλιση δίκαιου εισοδήματος για τους γεωργούς.
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας.
- Εξισορρόπηση της ισχύος στην αλυσίδα τροφίμων.
- Δράση για την κλιματική αλλαγή.
- Προστασία του περιβάλλοντος.
- Διατήρηση των τοπίων και της βιοποικιλότητας.
- Ενθάρρυνση της ανανέωσης των γενεών.
- Τόνωση των αγροτικών περιοχών.
- Προστασία της υγείας και της ποιότητας των τροφίμων.

Οι τομείς στους οποίους δίνεται ιδιαίτερη σημασία είναι αυτοί της **προστασίας του περιβάλλοντος** και της **ενίσχυσης των αγροτικών πληθυσμών**, σε συνδυασμό με την **παραγωγή ποιοτικών προϊόντων**. Για την επίτευξη όλων των παραπάνω, η Ε.Ε. προσπαθεί στις προτάσεις της να οργανώνει καλύτερα τους στόχους της, να θέτει πιο δίκαιους όρους για όλους, να έχει μεγαλύτερες φιλοδοξίες αναφορικά με τον τομέα του περιβάλλοντος και να θέτει στο επίκεντρο τους γεωργούς, οι οποίοι αποτελούν την «καρδιά» των αγροτικών κοινοτήτων.

Δύο όροι, οι οποίοι αποτελούν ίδιο της σημερινής εποχής, των γρήγορων ρυθμών ζωής και των συνεχών εξελίξεων και οι οποίοι ενσωματώνονται σε όλα τα νομοθετικά πλαίσια και τις πολιτικές, είναι η **καινοτομία** και η **πρόβλεψη**. Ένας **έξυπνος, ανθεκτικός και βιώσιμος γεωργικός τομέας** χρειάζεται ως συμμάχους τόσο την καινοτομία, η οποία αξιοποιεί τις σύγχρονες τεχνολογίες, όσο και την πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών, τις οποίες οφείλει να ικανοποιήσει των μελλοντικών κινδύνων, τους οποίους πρέπει να αντιμετωπίσει και των μελλοντικών ευκαιριών, τις οποίες οφείλει να αξιοποιήσει.

Συστήματα Γνώσης και Καινοτομίας για τη Γεωργία (Agricultural Knowledge and Innovation Systems – AKIS)

Σε αυτό το σημείο, αξίζει να τονιστεί η ανάγκη δημιουργίας και ενημέρωσης συστημάτων γνώσης και καινοτομίας ειδικά για τον τομέα γεωργίας. Η Ε.Ε. κατανοώντας την προστιθέμενη αξία της καινοτομίας στον εν λόγω τομέα, έχει δημιουργήσει τα Αγροτικά Συστήματα Γνώσης και Καινοτομίας (Agricultural Knowledge and Innovation Systems - AKIS), τα οποία εστιάζουν στην προώθηση της ανάπτυξης έργων καινοτομίας, τη διάδοση των αποτελεσμάτων τους και τη χρησιμοποίησή τους με τον ευρύτερο δυνατό τρόπο. Οι στρατηγικές των Συστημάτων αυτών εστιάζουν στην ενίσχυση των ροών γνώσης και των δεσμών μεταξύ έρευνας και πρακτικής, καθώς και όλων των υπηρεσιών παροχής συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Ακόμη μεριμνούν για την προώθηση της διασύνδεσής τους εντός των Συστημάτων αυτών. Επιπρόσθετα, βασικό μέλημα τους αποτελεί η στήριξη της ψηφιακής μετάβασης στη γεωργία και η ενίσχυση της διαθεματικής και διασυνοριακής διαδραστικής καινοτομίας.

Τη χρηματοδότηση των παραπάνω δράσεων φροντίζει η Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για τη Γεωργία, η οποία αποτελεί μέρος της αναπτυξιακής πολιτικής της Ευρώπης. Μέσω του προγράμματος «Ορίζοντας Ευρώπη», αλλά και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2015-2020 προωθεί την ανάπτυξη μίας ανταγωνιστικής και κυρίως βιώσιμης γεωργίας και δασοκομίας.

3.1.2. Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)

Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης, γνωστό ως ΕΣΠΑ, αποτελεί το βασικό στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη της χώρας, με τη συνδρομή σημαντικών πόρων που προέρχονται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το αναπτυξιακό όραμα του ΕΣΠΑ περιλαμβάνει την αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας και τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης. Βασικά δομικά στοιχεία του εταιρικού συμφώνου είναι η εξωστρέφεια, η καινοτομία η ανταγωνιστικότητα, καθώς και οι βασικές αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.

Αναφορικά με τις χρηματοδοτικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ, αυτές συνοψίζονται στις εξής κατηγορίες:

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και την αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.
- Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση.
- Προστασία του περιβάλλοντος – Μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον.
- Ανάπτυξη, εκσυγχρονισμός και ολοκλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.
- Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το ΕΣΠΑ για το χρονικό διάστημα 2014-2020, αποτελείται συνολικά από 20 προγράμματα, εκ των οποίων τα 7 είναι τομεακά και αφορούν έναν ή περισσότερους τομείς (χωρική μονάδα αναφοράς ολόκληρη η χώρα) και 13 περιφερειακά, ένα για κάθε μία από τις ελληνικές περιφέρειες.

Στα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα εντάσσονται τα εξής προγράμματα:

- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ).
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» (ΥΜΕΠΕΡΑΑ).
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση».
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα».
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια».
- **Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη» (ΠΑΑ) σε εθνικό επίπεδο.**
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιείας και Θάλασσας».

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στα εγκεκριμένα έργα του ΕΣΠΑ που εντοπίζονται στην περιοχή μελέτης και έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται ακόμα στο στάδιο υλοποίησης. Για τη χρονική περίοδο 2014-2020 εντοπίστηκαν δύο (2) έργα και δεκαπέντε (15) ενισχύσεις, που παρουσιάζονται αναλυτικά στον Πίνακα 3.1 και στον Πίνακα 3.2, σε συνδυασμό με τον στόχο τους, τον προϋπολογισμό τους και το Ευρωπαϊκό Ταμείο, από το οποίο αυτά χρηματοδοτούνται.

Τίτλος έργου	Δίκτυο Αποχέτευσης Ακαθάρτων Οικισμού Νεμέας και Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ) Νεμέας (σε €)	Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων Δήμου Νεμέας (σε €)
Στόχος	Προστασία του Περιβάλλοντος	Προστασία του Περιβάλλοντος
Προϋπολογισμός	14.345.588	113.584
Ημερομηνία Λήξης	31/12/2023	19/12/2020
Ταμείο χρηματοδότησης	Ταμείο Συνοχής	Ταμείο Συνοχής

Πίνακας 3.1: Εγκεκριμένα έργα προγράμματος ΕΣΠΑ για την χρονική περίοδο 2014-2020, για την περιοχή του Δήμου Νεμέας

Πηγή: <http://anaptyxi.gov.gr/el-gr/>

Κατηγορία-τίτλος έργου & συνολικός αριθμός έργων	Στόχος	Προϋπολογισμός (για το σύνολο των έργων) (σε €)	Ταμείο Χρηματοδότησης
Νεοφυής επιχειρηματικότητα (3)	Απασχόληση	137.478	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)
Αναβάθμιση-Εκσυγχρονισμός Εργαστηρίου Ποιοτικού Ελέγχου	Έρευνα - Τεχνολογία και Καινοτομία	53.128	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Ενίσχυση Αυτοαπασχόλησης Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (3)	Απασχόληση	75.000	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)
Συμμετοχή σε Εκθέσεις του Εξωτερικού	Ανταγωνιστικότητα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)	17.500	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Ψηφιακή Αναβάθμιση Εταιρείας ΑΤΡΟΠΙΑ	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)	6.638	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
ΟΑΕΔ - Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχειρήσεων (4)	Απασχόληση	20.700	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)
Ανάδειξη-Αξιολόγηση-Αξιοποίηση Ελληνικών Ποικιλιών Αμπέλου	Έρευνα – Τεχνολογία και Καινοτομία	954.966	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
Χωροχρονικό Παρατηρητήριο Αξιολόγησης Αμπελουργικού και Οινικού Δυναμικού ΟΠΑΠ	Έρευνα – Τεχνολογία και Καινοτομία	9.180.824	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

Πίνακας 3.2: Εγκεκριμένα έργα οικονομικής ενίσχυσης προγράμματος ΕΣΠΑ για την χρονική περίοδο 2014-2020, για την περιοχή του Δήμου Νεμέας

Πηγή: <http://anaptyxi.gov.gr/el-gr/>

«Πρόγραμμα Αγροτική Ανάπτυξη» - ΕΣΠΑ 2015-2020

Από τα έξι τομεακά προγράμματα του ΕΣΠΑ, αυτό το οποίο συνδέεται σε μεγαλύτερο βαθμό με την εστίαση της περιοχής μελέτης στον πρωτογενή τομέα είναι το «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης». Πράγματι, η οικονομία του Δήμου Νεμέας στηρίζεται, σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα, στον αγροτικό τομέα, ενώ ένα από τα στοιχεία τα οποία τον ξεχωρίζουν από τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας, η οινοκαλλιέργεια-οινοπαραγωγή, εντάσσεται και αυτή στον συγκεκριμένο ευρύτερο τομέα.

Το πρώτο μέρος του περιλαμβάνει την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης σε ολόκληρη τη χώρα και μέσω της ποιοτικής αξιολόγησης με την εφαρμογή της μεθόδου SWOT προσδιορίζονται τα πλεονεκτήματα, οι αδυναμίες οι ευκαιρίες και οι απειλές της περιοχής προγραμματισμού. Στόχο της μεθόδου αποτελεί ο προσδιορισμός των αναγκών της περιοχής, αναφορικά με τον αγροτικό τομέα. Αμέσως μετά ακολουθεί η αξιολόγηση των αναγκών και η λεπτομερής περιγραφή της στρατηγικής που προτείνεται. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνονται και πληροφορίες που αφορούν την αξιολόγησή του, τη χρηματοδότησή του, καθώς και ποικίλες ρυθμίσεις για την υλοποίησή του.

Τα δομικά στοιχεία του προγράμματος παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία, λεπτομέρεια και ακρίβεια. Από αυτά, ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο παρόν στάδιο της μελέτης, παρουσιάζουν οι ανάγκες οι οποίες ορίστηκαν μετά την εφαρμογή της μεθόδου SWOT και οι στόχοι του προγράμματος, οι οποίοι προέκυψαν από αυτές τις ανάγκες.

Στον Πίνακα 3.3, παρουσιάζονται οι ανάγκες της χώρας στον αγροτικό τομέα, οι οποίες αντιστοιχούν σε μεγάλο βαθμό και σε μία κατεξοχήν αγροτική περιοχή, όπως είναι ο Δήμος της Νεμέας. Δίπλα στην κάθε ανάγκη, αναφέρονται και οι τομείς τους οποίους αγγίζει η ίδια η ανάγκη και κυρίως οι στόχοι ικανοποίησής της.

Ανάγκες χώρας στον αγροτικό τομέα	Τομείς επιρροής
Αύξηση οικονομικού-φυσικού μεγέθους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων για τη βελτίωση της παραγωγικότητας της εργασίας στη Γεωργία	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Αύξηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της χρήσης νερού στη Γεωργία	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Περιορισμός της διάβρωσης του εδάφους σε γεωργική και δασική γη	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή
Αύξηση της προστιθέμενης αξίας του γεωργικού προϊόντος	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Προώθηση και ενσωμάτωση καινοτομίας στην παραγωγή και μεταποίηση των γεωργικών προϊόντων	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία

Ανάγκες χώρας στον αγροτικό τομέα	Τομείς επιρροής
Άμβλυνση του κινδύνου εγκατάλειψης των γεωργικών γαιών, ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή
Διατήρηση και δημιουργία θέσεων εργασίας στην ύπαιθρο	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Εξασφάλιση της ηλικιακής ανανέωσης του ανθρώπινου δυναμικού της Γεωργίας (γεωργία και κτηνοτροφία)	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Διατήρηση της βιοποικιλότητας, σε γεωργική και δασική γη, συμβάλλοντας στην εθνική στρατηγική για τη βιοποικιλότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή
Αντιμετώπιση χαμηλού επιπέδου επαγγελματικής εκπαίδευσης, έλλειψης δεξιοτήτων των απασχολούμενων στον γεωργικό/δασικό τομέα	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Αναστροφή του φαινομένου της αποεπένδυσης στη Γεωργία (γεωργία, κτηνοτροφία)	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Προστασία και διατήρηση των δασών από πυρκαγιές, ασθένειες και άλλες φυσικές καταστροφές	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή
Βελτίωση της ελκυστικότητας των αγροτικών περιοχών για την προσέλκυση βιώσιμων επενδύσεων	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Μείωση των επιπτώσεων της γεωργικής δραστηριότητας στην ποιότητα των επιφανειακών και υπογείων υδάτων	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή
Ισχυροποίηση του ρόλου των παραγωγών στην εφοδιαστική αλυσίδα γεωργικών προϊόντων και τροφίμων και στον τομέα δασοπονίας	<ul style="list-style-type: none"> - Καινοτομία
Αντιμετώπιση των επιπτώσεων των δασικών πυρκαγιών και άλλων φυσικών καταστροφών στα δάση	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή
Δημιουργία-ενίσχυση μηχανισμών μεταφοράς αποτελεσμάτων και τεχνική υποστήριξη μέσω συμβουλών στον γεωργικό τομέα	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Ανάπτυξη της ικανότητας των γεωργικών εδαφών και των δασών να δεσμεύουν το διοξείδιο του άνθρακα	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή
Αντιμετώπιση της φτώχειας και του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού στις αγροτικές περιοχές	<ul style="list-style-type: none"> - Καινοτομία
Εξοικονόμηση ενέργειας και αξιοποίηση του δυναμικού Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για χρήση στον γεωργικό τομέα και στα δάση	<ul style="list-style-type: none"> - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία

Ανάγκες χώρας στον αγροτικό τομέα	Τομείς επιρροής
Διατήρηση σε χαμηλά επίπεδα και περαιτέρω μείωση των παραγόμενων αερίων του θερμοκηπίου και της αμμωνίας από τη Γεωργία	- Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Προστασία και διατήρηση του εγχώριου φυτικού και ζωικού γενετικού υλικού και ιδιαίτερα αυτού που απειλείται με εξαφάνιση	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή
Υποστήριξη του γεωργικού τομέα από φυσικές καταστροφές	- Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Βελτίωση και διατήρηση των περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας και των ιδιαίτερων αγροτικών τοπίων	- Περιβάλλον
Βελτίωση των οικονομικών ή/και περιβαλλοντικών επιδόσεων των μικρών εν δυνάμει οικονομικά βιώσιμων γεωργικών εκμεταλλεύσεων	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Αναβάθμιση βασικών υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή
Συμβολή στη μείωση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού στις αγροτικές περιοχές και στην πρόσβαση σε ευρυζωνικά δίκτυα	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Αύξηση της παραγωγικότητας εργασίας και της αξίας της ελληνικής δασοπονίας	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Ανάδειξη της πλούσιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, καθώς και της τοπικής ταυτότητας των αγροτικών περιοχών	- Καινοτομία
Διαχείριση της γεωργικής και δασικής γης στις Προστατευόμενες Περιοχές	- Περιβάλλον
Αξιοποίηση του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού των αγροτικών περιοχών	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Αναβάθμιση των βασικών γεωργικών και δασικών υποδομών	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή
Υποστήριξη του γεωργικού τομέα και των ΜΜΕ αγροτικών περιοχών με σύγχρονα και καινοτόμα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή - Καινοτομία
Υποστήριξη των γεωργών και κτηνοτρόφων με σύγχρονα και αποτελεσματικά εργαλεία διαχείρισης κινδύνου στη Γεωργία	- Περιβάλλον - Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή

Πίνακας 3.3: Ανάγκες της χώρας στον αγροτικό τομέα, οι οποίες αναδείχθηκαν από την ποιοτική αξιολόγηση του τομέα με τη χρήση της μεθόδου SWOT

Πηγή: Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, 2015-2020

Από τις συγκεκριμένες ανάγκες διαμορφώθηκαν **τρεις αλληλένδετοι και συμπληρωματικοί στόχοι** για τη χρονική περίοδο 2015-2020 και ολόκληρη την

επικράτεια, οι οποίοι προσβλέπουν μεταξύ των άλλων, στην άμβλυνση των επιπτώσεων της μακροχρόνιας ύφεσης λόγω της οικονομικής κρίσης που υπήρξε.

Οι τρεις αυτοί στόχοι είναι οι ακόλουθοι (<https://www.espa.gr/el/Pages/staticAgrotikiAnartyxi.aspx>):

- Η δημιουργία ενός ισχυρού, ανταγωνιστικού και βιώσιμου αγρο-διατροφικού συστήματος.
- Η προαγωγή της αειφορίας του αγρο-διατροφικού συστήματος και των αγροτικών περιοχών.
- Η δημιουργία βιώσιμων και πολυλειτουργικών αγροτικών περιοχών.

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων επιδιώκεται μέσα από (<https://www.espa.gr/el/Pages/staticAgrotikiAnartyxi.aspx>):

- την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του αγροδιατροφικού συστήματος, καθώς και της αλυσίδας αξίας των εγχώριων αγροτικών προϊόντων,
- την αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου και την ενίσχυση της επιχειρηματικής κουλτούρας,
- την προστασία και διαχείριση των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας, καθώς και τον μετριασμό και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή,
- την παροχή βασικών υπηρεσιών και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο, και
- τη διαφοροποίηση της οικονομικής βάσης και την ενίσχυση του κοινωνικού ιστού στις αγροτικές περιοχές.

Οι παραπάνω στόχοι έχουν αναλυθεί σε έναν αριθμό επιμέρους υποστόχων, ώστε να μπορέσουν να οριστούν αποτελεσματικότερα όλα τα απαραίτητα μέτρα για την υλοποίησή τους.

3.2. Χωρικές Πολιτικές σε Εθνικό Επίπεδο

Στη ενότητα αυτή περιγράφονται οι στρατηγικές χωρικές επιλογές της χώρας, όπως αυτές διατυπώνονται στο Γενικό και τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης και έχουν ως χωρική μονάδα αναφοράς το σύνολο της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, καθώς και τα Ειδικά Πλαίσια που αφορούν τη βιομηχανία, τον τουρισμό και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

3.2.1. Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Βασικό στόχο του συγκεκριμένου εγκεκριμένου πλαισίου αποτελεί η πολυκεντρική οργάνωση του εθνικού χώρου. Στο Χάρτη 3.1 παρουσιάζεται το πλέγμα αστικών πόλων και αξόνων ανάπτυξης μέσω του οποίου επιδιώκεται η ζητούμενη πολυκεντρική οργάνωση.

Ο **Δήμος Νεμέας**, όπως παρουσιάζεται στο Χάρτη 3.1, βρίσκεται μεταξύ δύο κύριων αξόνων ανάπτυξης. Ο πρώτος άξονας είναι αυτός που συνδέει την Αθήνα με την Πάτρα και ο δεύτερος αυτός που συνδέει την Αθήνα με την Τρίπολη. Η τελευταία πόλη βρίσκεται πιο κοντά στον Δήμο Νεμέας και ταυτόχρονα συνδέεται μαζί του με

καλύτερης ποιότητας οδικό δίκτυο, γεγονός που καθιστά τη σύνδεση του δήμου με τον δεύτερο άξονα πιο έντονη.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον παραγωγικό πρότυπο, με αναφορά στις γενικές κατευθύνσεις για τη χωρική διάρθρωση και ανάπτυξη των παραγωγικών τομέων. Συγκεκριμένα για τον αγροτικό τομέα, οι σχετιζόμενες με τον Δήμο Νεμέας κατευθύνσεις με βάση το Γενικό Πλαίσιο είναι οι εξής:

- Δημιουργία ενός βιώσιμου και ανταγωνιστικού συστήματος γεωργίας και διατροφικών προϊόντων με σαφή προσανατολισμό προς την αγορά, το οποίο θα αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην παραγωγή προϊόντων διατροφικής ποιότητας και ασφάλειας· θα είναι ικανό να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καταναλωτών· θα αναπτύσσεται κατά τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον· και θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της υπαίθρου, με σκοπό τη διατήρηση του αγροτικού πληθυσμού, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την ανάδειξη ενός μεγάλου φάσματος οικονομικών δραστηριοτήτων σε αγροτικές μειονεκτικές, ορεινές και νησιωτικές περιοχές.

Χάρτης 3.1: Πλέγμα αστικών πόλεων και αξόνων οργάνωσης πολυκεντρικής οργάνωσης Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Πηγή: Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

- Διατήρηση της γεωργίας και της εντατικής κτηνοτροφίας, με παράλληλη προστασία της γεωργικής γης, ιδιαίτερα στις γόνιμες πεδινές περιοχές. Οι περιοχές αυτές περιλαμβάνουν και τους κάμπους της Κορινθίας, στους οποίους ανήκει και ο εύφορος κάμπος της Νεμέας.
- Δραστικό περιορισμό της διάχυσης αστικών χρήσεων στη γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας. Τυχόν απόδοσή της σε άλλες χρήσεις πρέπει να γίνεται με φειδώ, ύστερα από στάθμιση των παραγόντων κόστους-ωφέλειας σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, λαμβανομένων υπόψη των επιλογών ανάπτυξης που απορρέουν από το παρόν πλαίσιο.
- Αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, σύμφωνα με την Κοινή Γεωργική Πολιτική, σε συνδυασμό με την εκλογίκευση των συστημάτων άρδευσης και της χρήσης λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης πολιτικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων. Προώθηση της εφαρμογής κοινοτικού προγράμματος για αναδάσωση πτωχών σε απόδοση γεωργικών εκτάσεων.

3.2.2. Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης

Τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης αποτελούν βασικό εργαλείο του στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού και είναι υπεύθυνα για τον προσδιορισμό στρατηγικών κατευθύνσεων σε εθνικό επίπεδο. Οι τομείς τους οποίους προσεγγίζουν ποικίλουν και οι βασικότεροι εξ αυτών είναι η χωρική διάρθρωση και η δομή του οικιστικού δικτύου της χώρας, η προστασία του πολιτιστικού και του φυσικού τοπίου, η χωρική διάρθρωση τομέων ή κλάδων παραγωγικών δραστηριοτήτων και η διαμόρφωση πολιτικής γης.

Κάθε εγκεκριμένο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης συνοδεύεται από ένα αναλυτικό πρόγραμμα ενεργειών και προτεραιοτήτων, με τις απαιτούμενες για την εφαρμογή του δράσεις και ενέργειες. Επίσης, στο στάδιο δημιουργίας του αλλά και κατά την εφαρμογή του, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι άξονες και οι στόχοι της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής, καθώς και όλα τα γενικά και ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα που βρίσκονται σε ισχύ, ανεξαρτήτως της χωρικής κλίμακας αναφοράς τους.

Τα Ειδικά Πλαίσια που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την περιοχή μελέτης και αναλύονται συνοπτικά στη συνέχεια, αφορούν τους τομείς της βιομηχανίας, του τουρισμού και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία και Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Το συγκεκριμένο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης στοχεύει στον μετασχηματισμό της χωρικής διάρθρωσης του τομέα της βιομηχανίας, ο οποίος έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα. Η νέα κατεύθυνσή του είναι αυτή της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία συνδέεται άρρηκτα με την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική ισότητα και συνοχή και την οικονομική ευημερία. Το Πλαίσιο έχει τόσο μακροσκοπική οπτική, που αφορά την οργάνωση της βιομηχανίας στη χώρα, όσο και μικροσκοπική που συνδέεται με τις χρήσεις γης και έχει τοπικό χαρακτήρα. Αναφορικά με τον χρονικό του ορίζοντα, αυτός αποτελείται από έναν μεσοπρόθεσμο και έναν μακροπρόθεσμο, οι οποίοι στοχεύουν στο 2013 και το 2021 αντίστοιχα.

Οι στόχοι του πλαισίου στο επίπεδο της χώρας συνολικά αλλά και στο περιφερειακό επίπεδο (Περιφέρεια Πελοποννήσου) παρουσιάζονται συνοπτικά στον Πίνακα 3.4.

Στόχοι σε εθνικό επίπεδο	Στόχοι σε επίπεδο Περιφέρειας Πελοποννήσου
Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας και του ευρύτερου οικονομικού και χωρικού ρόλου της	Ολοκλήρωση μεγάλων οδικών αξόνων
Ενίσχυση της βιομηχανικής επιχειρηματικότητας και ανάπτυξης	Ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών & εφαρμογή καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία
Επιλεκτική διεύρυνση της γεωγραφικής βάσης της βιομηχανίας σε περιφερειακή και ενδοπεριφερειακή κλίμακα	Ανάπτυξη οικοτεχνίας βιολογικών-παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων
Εξορθολογισμός & εξυγίανση χωροθέτησης της βιομηχανίας σε επίπεδο χρήσεων γης - ριζική αλλαγή της σημερινής ελκυστικότητας μεταξύ οργανωμένης & διάσπαρτης / σημειακής χωροθέτησης της βιομηχανίας, υπέρ της πρώτης	Αντιμετώπιση ρύπανσης από μονάδες βιομηχανίας και ενέργειας - προστασία περιβάλλοντος
Προσδιορισμός όρων & προϋποθέσεων διάσπαρτης χωροθέτησης της βιομηχανίας	
Εξορθολογισμός σχέσεων βιομηχανίας με κλάδους / δραστηριότητες που υπάρχει δυνητική σύγκρουση σε επίπεδο χρήσεων γης ή ανταγωνισμός για την αξιοποίηση ίδιων πόρων	
Προώθηση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής συνιστώσας στη χωρική διάρθρωση της δραστηριότητας	
Καλύτερος συντονισμός του συνόλου των πολιτικών που έχουν (και) χωρική διάσταση και αφορούν τη βιομηχανία	
Απλούστευση διαδικασιών και ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου για τις βιομηχανικές επενδύσεις	
Αποφυγή ρυθμίσεων & δράσεων που δεν λαμβάνουν υπόψη την εφικτότητα υλοποίησης ή τις δευτερογενείς επιπτώσεις σε άλλα πεδία	

Πίνακας 3.4: Στόχοι Γενικού (χώρα) και Περιφερειακού (Περιφέρεια Πελοποννήσου) Πλαισίου

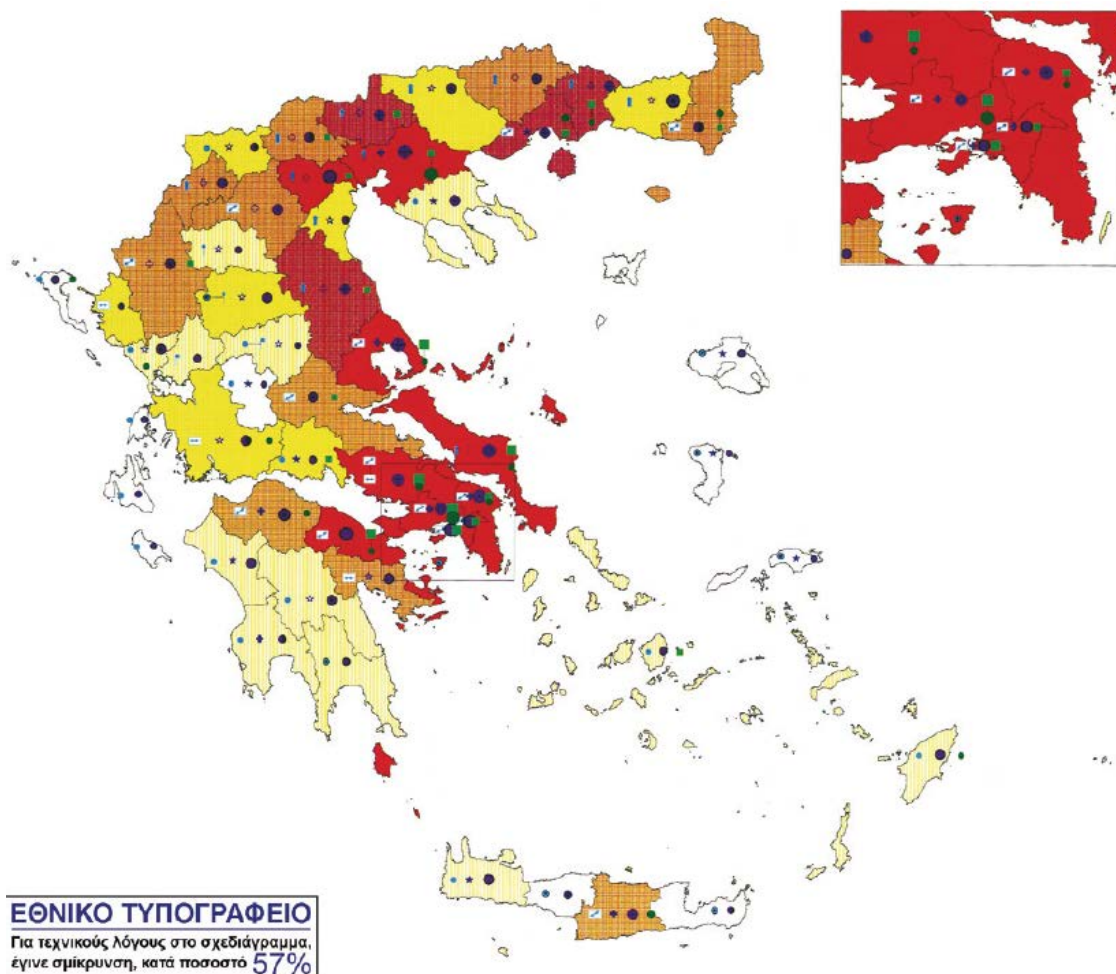
Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία και Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΕΚ 151 ΑΠΠ 13.04.2009)

Για την περιοχή του Δήμου Νεμέας και την ευρύτερη περιοχή της Περιφερειακής Ενότητας της Κορινθίας, στην οποία υπάγεται ο Δήμος Νεμέας, η προτεραιότητα άσκησης χωρικής πολιτικής για τη **μεταποίηση** χαρακτηρίζεται πολύ υψηλή (Χάρτης 3.2). Τονίζεται η ανάγκη περαιτέρω στήριξης της αλυσίδας αξίας **αμπελοργα-οινοπαραγωγή ΟΠΑΠ**, ενώ ολόκληρη η Πελοπόννησος αποτελεί περιοχή **υψηλών κινήτρων του αναπτυξιακού νόμου**.

Επιπρόσθετα, υπάρχει μεγάλη ανάγκη πολεοδομούμενων υποδοχέων τόσο για τις νέες μονάδες όσο και για τις εγκαταστάσεις. Η ανάγκη αυτή συνοδεύεται από θετικές επιχειρηματικές προοπτικές αλλά και σημαντικές δυσκολίες υλοποίησης, ενώ επιτακτική κρίνεται η ύπαρξη μέτρων υποβοήθησης.

Αναφορικά με τις **περιβαλλοντικές επιπτώσεις** που θα επιφέρει η βιομηχανία στην περιοχή, αυτές χαρακτηρίζονται έως πολύ έντονες. Για τον λόγο αυτό, η εφαρμογή του πλαισίου θα πρέπει να συνοδευτεί από ειδικά μέτρα, τα οποία θα εναρμονίζονται με τις απαιτήσεις του αστικοποιημένου περιβάλλοντος και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος (μέτρα αντιρρύπανσης).

Επίσης, κρίνεται απαραίτητος ο συντονισμός της χωρικής ανάπτυξης της βιομηχανίας της Περιφερειακής Ενότητας της Κορινθίας με αυτή της Περιφέρειας Αττικής, εξαιτίας της σχέσης εξάρτησης που έχει αναπτυχθεί μεταξύ αυτών των δύο χωρικών επιπέδων.

Χάρτης 3.2: Κατευθύνσεις άσκησης χωρικής πολιτικής για τη βιομηχανία σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας (Π.Ε.), με την Π.Ε. της Κορινθίας να εμφανίζει πολύ υψηλή γενική προτεραιότητα μεταποίησης

Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία και Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΕΚ 151 ΑΠΠ 13.04.2009)

Τέλος, αναφέρονται ενδεικτικά κάποια μεγέθη που παρατίθενται στο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία και τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού και αφορούν τον Δήμο

Νεμέας, αλλά και τις ανωτέρου επιπέδου χωρικές οντότητες στις οποίες αυτός εντάσσεται.

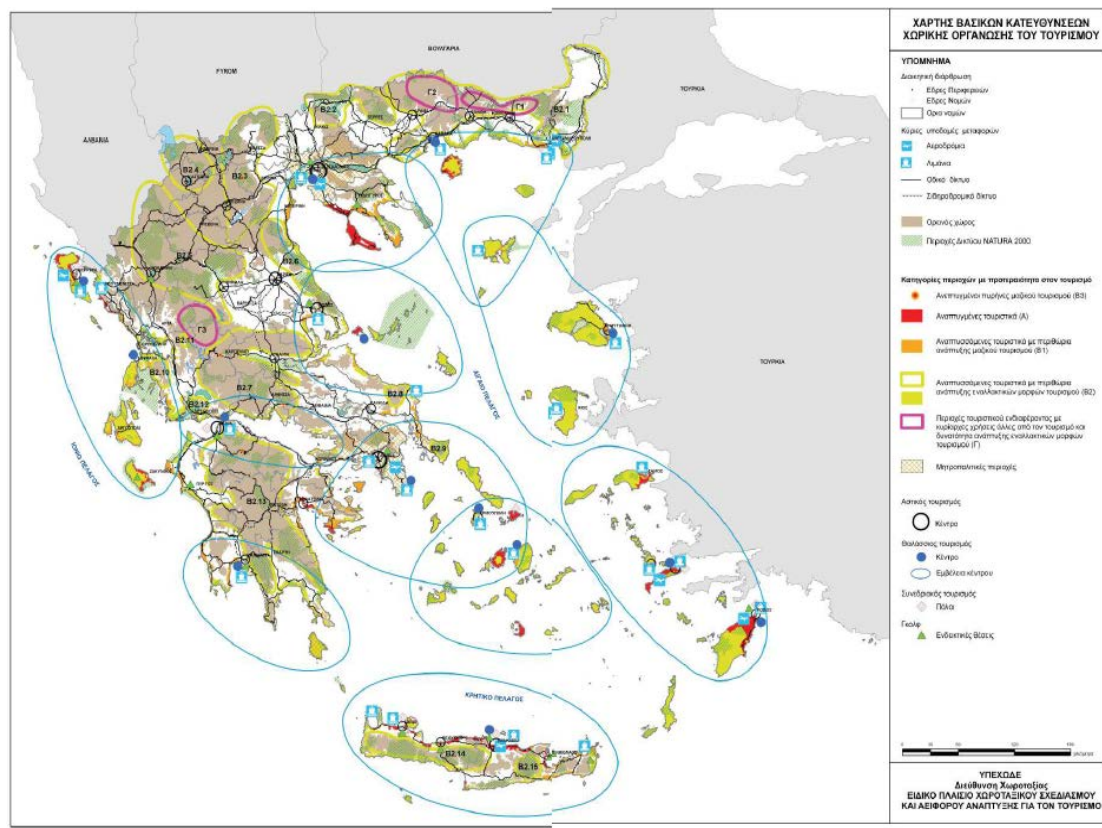
Πιο συγκεκριμένα:

- Η ενδεικτική εκτίμηση των απαιτούμενων εκτάσεων για οργανωμένους υποδοχείς βιομηχανίας για την Περιφέρεια Πελοποννήσου ήταν 2500 στρέμματα, που θα φιλοξενούσαν τρεις (3) έως πέντε (5) υποδοχείς των εκατό (100) στρεμμάτων, έναν (1) έως δύο (2) υποδοχείς των τριακοσίων (300) στρεμμάτων και έναν (1) έως δύο (2) υποδοχείς μεγαλύτερους των χιλίων (1000) στρεμμάτων.
- Στην Περιφερειακή Ενότητα της Κορινθίας, η ανάγκη απόλυτης στρεμματικής αύξησης χαρακτηρίζεται ως υψηλή, ενώ η ανάγκη σχετικής αύξησης ως ποσοστό των υφιστάμενων υποδοχέων δεν μπορεί να υπολογιστεί, αφού δεν λειτουργεί κανένας πλέον.

Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (ΕΠΧΣ-ΑΑ-Τ)

Σκοπός του συγκεκριμένου ειδικού πλαισίου είναι η παροχή κατευθύνσεων, κανόνων και κριτηρίων για τη χωρική διάρθρωση, οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού και των υποδομών του στη χώρα μας, καθώς και η διατύπωση ενός ρεαλιστικού **Προγράμματος Δράσης** για το χρονικό διάστημα 2009 έως 2024. Ένας από τους βασικότερους άξονες του πλαισίου είναι η προστασία του περιβάλλοντος, φυσικού και πολιτιστικού, η οποία συνδέεται άρρηκτα με την επιβίωση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού.

Ειδικά για την περιοχή μελέτης, το **δυτικό τμήμα του Δήμου Νεμέας κατατάσσεται στις «Αναπτυσσόμενες Τουριστικά Περιοχές»** και πιο συγκεκριμένα στις **«Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού»**. Σύμφωνα με την εικόνα που αναδεικνύεται στο Χάρτη 3.3, το δυτικό τμήμα του Δήμου Νεμέας ανήκει στην ευρύτερη περιοχή του ορεινού χώρου Πελοποννήσου, μαζί με τους ορεινούς όγκους Παναχαϊκό, Χελμός, Ζήρεια, Ερύμανθος, Μαίναλο, Πάρνωνας και Ταΰγετος.

Χάρτης 3.3: Χάρτης βασικών κατευθύνσεων χωρικής οργάνωσης του τουρισμού

Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό

Οι κατευθύνσεις που διατυπώνονται στο Ειδικό Πλαίσιο του Τουρισμού για τις περιοχές όπως είναι το δυτικό τμήμα του Δήμου Νεμέας είναι οι εξής (ΕΠΧΣ-ΑΑ-Τ, 2009):

- Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη των φυσικών, ιστορικών, αρχιτεκτονικών, κ.ά., σημείων του χώρου με «μοναδικά» χαρακτηριστικά, καθώς και του χαρακτήρα, της κλίμακας και των χαρακτηριστικών των οικισμών.
- Λήψη μέτρων για την έγκαιρη πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων και συνδυασμένη προβολή τους.
- Συγκρότηση τοπικών πολυθεματικών δικτύων και βελτίωση της προσβασιμότητας μεταξύ των πόλων και των πόρων που τα συγκροτούν με περιβαλλοντικά ήπιες παρεμβάσεις στις οδικές συνδέσεις.
- Κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών, κοινωνικών (περίθαλψης και αθλητισμού), περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών (μουσεία, τεχνολογικά – θεματικά πάρκα, κ.λπ.).
- Περιορισμός της δόμησης νέων υποδομών φιλοξενίας, εστίασης και λοιπών σχετικών με τον τουρισμό υποδομών στον ηπειρωτικό χώρο εντός οικισμών, καθώς και σε μια ζώνη πλάτους 500 μέτρων από τα όριά τους στις περιπτώσεις που διαπιστώνεται σχετικός κορεσμός (ποσοστό αδόμητων γηπέδων <40%). (Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει: α) για την επέκταση υφιστάμενων εγκαταστάσεων για λόγους βιωσιμότητας των μονάδων, β) για τη δημιουργία ειδικών τουριστικών υποδομών με ή χωρίς υποδομές φιλοξενίας, που από τη φύση τους συνδέονται με την αξιοποίηση πόρων με έντονη χωρική εξάρτηση, π.χ.

(ιαματικές πηγές), και γ) για τη δημιουργία ενός μικρού αριθμού ολοκληρωμένων τουριστικών αναπτύξεων του άρθρου 9 του παρόντος για την υποστήριξη των ευρύτερων περιοχών στις οποίες εντάσσονται).

- Προσαρμογή της τυπολογίας των καταλυμάτων (μορφολογικοί περιορισμοί, δυναμικότητα, τάξεις) και άλλων σχετικών με τον τουρισμό υποδομών σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής και των ειδικών μορφών που υποστηρίζουν.
- Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της βιοποικιλότητας και του τοπίου.
- Επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων.
- Αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού, κ.ά.).
- Στήριξη δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην αναβάθμιση της εικόνας και γενικότερα στην ανάδειξη και προβολή των χαρακτηριστικών και της φυσιογνωμίας του αγροτικού χώρου.
- **Δημιουργία δικτύων μονοπατιών (εθνικών, ευρωπαϊκών) και διαδρομών («δρόμοι» καπνού, αμπέλου, ελιάς κ.α.) περιβαλλοντικής ευαισθησίας και εκπαίδευσης.**
- Δημιουργία υποδομών στήριξης, προώθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και πιστοποίησης απασχολούμενων σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού (Eco-Management and Audit Scheme- EMAS).
- Προώθηση προγραμμάτων στήριξης αγροτικών ή και παραδοσιακών μεταποιητικών δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον (στήριξη ολοκληρωμένης ή βιολογικής γεωργίας, προϊόντων ονομασίας προέλευσης, παραδοσιακών τεχνικών, κ.ά.).
- Ενίσχυση του προσανατολισμού των συνεχιζόμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων για τον αγροτικό χώρο (Leader+, ΟΠΑΑΧ) προς μια ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη, πέραν της αποκλειστικής χρηματοδότησης καταλυμάτων.
- Προώθηση τοπικών συμφώνων ποιότητας.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στους **αρχαιολογικούς χώρους και στα μνημεία**, τα οποία αποτελούν βασικό χαρακτηριστικό της ταυτότητας του Δήμου Νεμέας. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο πλαίσιο, η βασική κατεύθυνση για αυτούς τους χώρους περιλαμβάνει τη εξασφάλιση της προσβασιμότητας, της επισκεψιμότητας και της οργάνωσής τους, τον εξωραϊσμό του περιβάλλοντος χώρου, τον έλεγχο των χρήσεων και την εγκατάσταση δικτύων υποδομής για τη διασφάλιση της βέλτιστης ανάδειξής τους.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται απαραίτητη η αναφορά σε ορισμένες από τις μορφές εναλλακτικού τουρισμού που περιέχονται στο πλαίσιο. Συνολικά γίνεται αναφορά σε εννέα διαφορετικές μορφές και πιο συγκεκριμένα στις εξής:

- Συνεδριακός τουρισμός.
- Αστικός τουρισμός.
- Θαλάσσιος τουρισμός.
- Πολιτισμικός τουρισμός, ο οποίος περιλαμβάνει και τον θρησκευτικό.
- Αθλητικός τουρισμός.
- Ιαματικός και θεραπευτικός τουρισμός.
- Τουρισμός φύσης ή αλλιώς οικοτουρισμός-αγροτουρισμός.

- Γεωτουρισμός.
- Άλλες ειδικές μορφές τουρισμού, οι οποίες μπορεί να συνδέονται με τοπικά χαρακτηριστικά και δραστηριότητες, όπως είναι η βιομηχανία, το κυνήγι, η αλιεία και άλλες.

Από τις παραπάνω μορφές εναλλακτικού τουρισμού, ορισμένες παρουσιάζουν έντονες προοπτικές ανάπτυξης στην περιοχή του Δήμου Νεμέας. Για παράδειγμα, ο πολιτιστικός τουρισμός και ο αγροτουρισμός μπορούν να αποτελέσουν τους πυλώνες για την ανάδειξη της περιοχής ως εναλλακτικού προορισμού, στηριζόμενες στην πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, το ιδιαίτερο φυσικό κάλλος και τη μακρά και επιτυχημένη αγροτική – οινοποιητική παράδοση της περιοχής.

Σύμφωνα με το ΕΠΧΣ-ΑΑ-Τ, για την ανάπτυξη του **πολιτιστικού τουρισμού** απαιτείται (ΕΠΧΣ-ΑΑ-Τ, 2009):

- Η ιεραρχημένη αναβάθμιση και διασύνδεση του μουσειακού, μνημειακού, αρχαιολογικού και λαογραφικού κεφαλαίου της χώρας.
- Η διατήρηση και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και ειδικότερα των ιστορικών κέντρων των πόλεων, αλλά και μεμονωμένων κτιρίων, τα οποία θα πρέπει με κατάλληλα μέτρα να αναζωογονηθούν (ανακαινίσεις κτηρίων, πεζοδρομήσεις και διαμορφώσεις χώρων).
- Η εξασφάλιση της προσβασιμότητας, της επισκεψιμότητας και οργάνωσης των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων και η υποστήριξή τους με κατάλληλα έργα υποδομών. Επίσης η ένταξή τους σε τουριστικά δίκτυα.
- Η δημιουργία μουσείων και θεματικών πάρκων, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογικών, για την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και ιδιαιτεροτήτων κάθε περιοχής.
- Η ενίσχυση δράσεων τύπου RI-SE (μεταξύ άλλων προωθείται η σύνδεση καινοτομίας-πολιτισμού) για τη **δημιουργία πολυχώρων ψηφιακής αναπαράστασης ιστορικών, μυθολογικών και άλλων πολιτιστικών αφηγημάτων**.
- Η ενίσχυση, η προβολή και η καθιέρωση φεστιβάλ, πολιτισμικών θεσμών και άλλων σχετικών εκδηλώσεων.
- Η ανάπτυξη του γαστριμαργικού τουρισμού και η ένταξή του στο τουριστικό προϊόν (ανάπτυξη βιολογικών προϊόντων, συστημάτων διασφάλισης της ποιότητάς τους και πιστοποίησης της αξίας και της μοναδικότητάς τους).

Αντίστοιχα, για τον **αγροτουρισμό**, ο οποίος μπορεί να αναπτυχθεί σε ορεινές περιοχές, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, δάση, ενδιαφέρουσες περιβαλλοντικά περιοχές και σε περιοχές του αγροτικού χώρου με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, επιβάλλεται:

- Η καθιέρωση ενός συστήματος ιεράρχησης των περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών που μπορούν να αξιοποιηθούν τουριστικά, με κατά περίπτωση κριτήρια που θα αφορούν στις επιτρεπόμενες δραστηριότητες σε κάθε περιοχή.
- Δράσεις ανάδειξης προστατευόμενων περιοχών που διαθέτουν σχετικούς πόρους (φύση, τοπίο), ως πόλων ανάπτυξης τουρισμού φύσης ευρύτερης ακτινοβολίας. Τέτοιες περιοχές αποτελούν καταρχήν οι 27 προστατευόμενες περιοχές που διαθέτουν Φορέα Διαχείρισης στις οποίες περιλαμβάνονται:
 - Οι Εθνικοί Δρυμοί και τα εθνικά πάρκα.
 - Οι υγρότοποι που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Ραμσάρ,
 - Τα Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα Ζακύνθου και Βορείων Σποράδων κ.λπ.

- Η αξιοποίηση επιλεγμένων περιοχών προστασίας της φύσης ή του τοπίου [περιοχές Δικτύου Φύση (NATURA 2000), αξιόλογα καταγεγραμμένα φυσικά τοπία, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, αισθητικά δάση], ως πόλων ανάπτυξης, τοπικής ή ευρύτερης εμβέλειας, ενός ήπιου ρεύματος **τουρισμού της φύσης**.
- Η καθιέρωση τοπικών δικτύων, διαδρομών – μονοπατιών, πολυθεματικού χαρακτήρα, με έμφαση στη φυσιολατρική διάσταση.
- Η σήμανση των διαδρομών σύμφωνα με τις προδιαγραφές που ισχύουν στην Ε.Ε. και η έκδοση χαρτών ορεινής περιήγησης.
- Ο εμπλουτισμός των διαδρομών με εναλλακτικές δραστηριότητες (πίστες mountain bike, ιππασία) και η ένταξη σε αυτές, όπου είναι δυνατόν, παραδοσιακών οικισμών με υποδομές εστίασης και αναψυχής.
- Η διατήρηση και ανάδειξη των στοιχείων του παραδοσιακού τρόπου ζωής.
- Η δημιουργία υποδομών παρατήρησης και ερμηνείας της φύσης (π.χ. παρατηρητήρια, κέντρα ενημέρωσης επισκεπτών, μουσεία και ορειβατικά καταφύγια).
- Η ενίσχυση των δράσεων ανακαίνισης παραδοσιακών ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων και οικισμών ή συνόλων οικισμών, με στόχο τη διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς.
- Η διασύνδεση της τοπικής παραγωγής με την αγροτουριστική κατανάλωση (Σύμφωνα Τοπικής Ποιότητας, κ.λπ.).
- Η ενίσχυση του γαστριμαργικού τουρισμού με δράσεις προώθησης της ελληνικής κουζίνας και των επιμέρους εκδοχών της, ως σημαντικού τουριστικού πόρου.
- Η προώθηση της εμπορίας γεωργικών προϊόντων, καθώς και τοπικά μεταποιημένων προϊόντων ποιότητας.
- Η ενίσχυση του προσανατολισμού των συνεχιζόμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων για τον αγροτικό χώρο (Leader, ΟΠΑΑΧ) προς μια ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη.

Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΕΠΧΣ-ΑΑ-ΑΠΕ)

Το εγκεκριμένο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας περιλαμβάνει όλους τους αναγκαίους όρους, τους περιορισμούς και τις κατευθύνσεις για την προστασία και τη διαχείριση του περιβάλλοντος. Στόχος του είναι η διαμόρφωση πολιτικών χωροθέτησης έργων ηλεκτροπαραγωγής με την αξιοποίηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), σε συνδυασμό με την καθιέρωση των απαραίτητων κανόνων χωροθέτησης. Οι κανόνες αυτοί οφείλουν να εξασφαλίζουν τη δημιουργία βιώσιμων εγκαταστάσεων, αρμονικά ενταγμένων πρωτίστως στο φυσικό, αλλά και στο ανθρωπογενές περιβάλλον. Ένας ακόμα στόχος του πλαισίου είναι και η δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού χωροθέτησης εθνικών αλλά και ευρωπαϊκών προδιαγραφών.

Ο Δήμος Νεμέας ανήκει στην ηπειρωτική χώρα και δεν υπάγεται στις περιοχές αποκλεισμού ή στις ζώνες ασυμβατότητας χωροθέτησης τέτοιων μονάδων. Επίσης δεν ανήκει στις περιοχές προτεραιότητας χωροθέτησης εγκαταστάσεων αξιοποίησης ΑΠΕ. Ο Δήμος, σύμφωνα με τους παράγοντες αποκλεισμού που ορίζονται στο πλαίσιο, εντάσσεται στις **περιοχές καταλληλότητας δημιουργίας εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης των ανανεώσιμων πηγών**.

Πιο αναλυτικά, οι τέσσερις κατηγορίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας γύρω από τις οποίες αναπτύσσεται το συγκεκριμένο πλαίσιο είναι η αιολική ενέργεια, η ηλιακή ενέργεια, η υδροηλεκτρική ενέργεια και η ενέργεια από βιομάζα ή βιοαέριο.

Στον Πίνακα 3.5 παρουσιάζονται οι περιοχές οι οποίες εξαιρούνται από τη χωροθέτηση εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης ΑΠΕ. Επιπρόσθετα, πραγματοποιείται σύνδεση αυτών των περιοχών με την περιοχή μελέτης και τα αποτελέσματά της περιέχονται στην τρίτη στήλη του Πίνακα 3.5. Πιο συγκεκριμένα, αν το εκάστοτε είδος περιοχής αποκλεισμού εντοπίζεται εντός των ορίων του Δήμου, γίνεται εκτενής αναφορά σε αυτό, αλλιώς στο αντίστοιχο κελί του Πίνακα 3.5 έχει τοποθετηθεί ένα Χ.

Κατηγορία εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	Περιοχές αποκλεισμού χωροθέτησης εγκαταστάσεων	Δήμος Νεμέας και περιοχές αποκλεισμού
Αιολικές εγκαταστάσεις	Περιοχές εντός σχεδίου πόλεων και ορίων οικισμών προ του 1923 ή κάτω των 2000 κατοίκων	Οικισμοί Δήμου Νεμέας κάτω των 2000 κατοίκων (όλοι οι οικισμοί του δήμου εκτός από αυτόν της Νεμέας)
	Περιοχές εντός οριοθετημένων αρχαιολογικών ζωνών προστασίας Α'	Αρχαιολογικοί χώροι δήμου Νεμέας (όπως αρχαίο στάδιο)
	Περιοχές εντός των τμημάτων των λατομικών περιοχών και μεταλλευτικών και εξορυκτικών ζωνών που λειτουργούν επιφανειακά	Χ
	Ατύπως διαμορφωμένες τουριστικές και οικιστικές περιοχές (στο πλαίσιο της εκτός σχεδίου δόμησης)	Χ
	Περιοχές και ζώνες οι οποίες υπάγονται σήμερα σε ειδικό καθεστώς χρήσεων γης, βάσει του οποίου δεν επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων (και για όσο χρόνο έχει ισχύ το συγκεκριμένο καθεστώς)	Χ
Εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης ηλιακής ενέργειας	Οριοθετημένες ζώνες αρχαιολογικών χώρων προστασίας Α'	Αρχαιολογικοί χώροι δήμου Νεμέας (όπως αρχαίο στάδιο)

Κατηγορία εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	Περιοχές αποκλεισμού χωροθέτησης εγκαταστάσεων	Δήμος Νεμέας και περιοχές αποκλεισμού
	Δάση και γεωργικές γαίες υψηλής παραγωγικότητας (όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 56 του ν. 2637/1998)	Γεωργικές εκτάσεις περιοχής και κυρίως αμπελοκαλλιέργειες υψηλής παραγωγικότητας (η Νεμέα αποτελεί την πρώτη, με διαφορά, οινοπαραγωγική δύναμη της χώρας)
	Περιοχές και ζώνες οι οποίες υπάγονται σήμερα σε ειδικό καθεστώς χρήσεων γης, βάσει του οποίου δεν επιτρέπεται η χωροθέτηση εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας (και για όσο χρόνο έχει ισχύ το συγκεκριμένο καθεστώς)	X
Υδροηλεκτρικές εγκαταστάσεις	Οριοθετημένες ζώνες αρχαιολογικών χώρων προστασίας Α	Αρχαιολογικοί χώροι δήμου Νεμέας (όπως αρχαίο στάδιο)
	Περιοχές εντός των τμημάτων των λατομικών περιοχών και μεταλλευτικών και εξορυκτικών ζωνών που λειτουργούν επιφανειακά	X
	Παραδοσιακοί οικισμοί και ιστορικά κέντρα ή τμήματα πόλεων	X
	Περιοχές και ζώνες οι οποίες υπάγονται σήμερα σε ειδικό καθεστώς χρήσεων γης, βάσει του οποίου δεν επιτρέπεται η χωροθέτηση μικρών υδροηλεκτρικών εγκαταστάσεων (και για όσο χρόνο έχει ισχύ το συγκεκριμένο καθεστώς)	X
Εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης ενέργειας από βιομάζα και βιοαέριο	Οριοθετημένες ζώνες αρχαιολογικών χώρων προστασίας Α'	Αρχαιολογικοί χώροι Δήμου Νεμέας (όπως αρχαίο στάδιο)

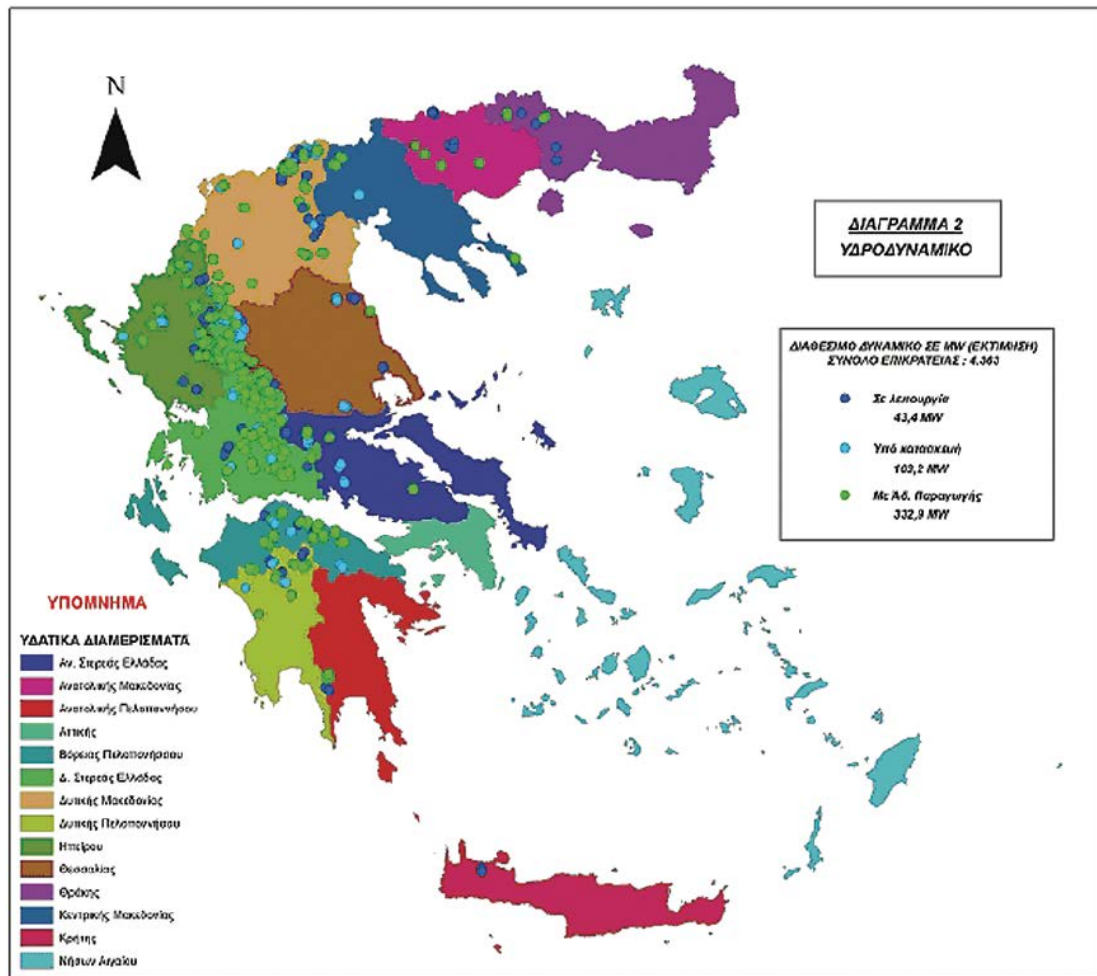
Κατηγορία εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	Περιοχές αποκλεισμού χωροθέτησης εγκαταστάσεων	Δήμος Νεμέας και περιοχές αποκλεισμού
	Περιοχές εντός των τμημάτων των λατομικών περιοχών και μεταλλευτικών και εξορυκτικών ζωνών που λειτουργούν επιφανειακά	X
	Περιοχές εντός σχεδίου πόλεων και ορίων οικισμών προ του 1923 ή κάτω των 2000 κατοίκων	Οικισμοί Δήμου Νεμέας κάτω των 2000 κατοίκων (όλοι οι οικισμοί του δήμου εκτός από αυτών της Νεμέας)
	Περιοχές και ζώνες οι οποίες υπάγονται σήμερα σε ειδικό καθεστώς χρήσεων γης, βάσει του οποίου δεν επιτρέπεται η χωροθέτηση εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης ενέργειας από βιομάζα ή βιοαέριο (και για όσο χρόνο έχει ισχύ το συγκεκριμένο καθεστώς)	X

Πίνακας 3.5: Περιοχές αποκλεισμού χωροθέτησης εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και σύνδεσή τους με την περιοχή μελέτης

Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, 2008

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 3.5, στην πλειοψηφία τους οι περιοχές του Δήμου είναι κατάλληλες για χωροθέτηση εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης ΑΠΕ, ενώ εξαίρεση αποτελούν οι περιοχές των οικισμών, των αρχαιολογικών χώρων και της αγροτικής γης υψηλής παραγωγικότητας.

Τέλος, ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στις υπό κατασκευή υδροηλεκτρικές μονάδες, οι οποίες βρίσκονται πολύ κοντά στον Δήμο και ανήκουν στο ίδιο υδατικό διαμέρισμα με αυτόν, αυτό της βόρειας Πελοποννήσου. Η ισχύς αυτών των εγκαταστάσεων είναι της τάξης των 103.2 MW, και ανήκουν στις μέσης ισχύος υδροηλεκτρικές εγκαταστάσεις. Στο Χάρτη 3.4 παρουσιάζονται οι υπάρχουσες και οι υπό κατασκευή εγκαταστάσεις της χώρας, ανάλογα με το δυναμικό τους. Κοντά στην περιοχή μελέτης, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Πελοποννήσου, πέραν αυτών των δύο εγκαταστάσεων, δεν εντοπίζονται άλλες, γεγονός που καθιστά την ολοκλήρωση αυτών των δύο αναγκαία για την κάλυψη των αναγκών της περιοχής με τρόπους πιο φιλικούς προς το περιβάλλον.

Χάρτης 3.4: Υδροδυναμικό της Ελλάδας σε MW(έτος σύνταξης φύλλου 2008)

Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΦΕΚ 2464 Β 03.12.2008)

3.3. Περιφερειακό Πλαίσιο Πολιτικής

Αμέσως μετά το εθνικό πλαίσιο πολιτικής, το οποίο έχει εφαρμογή στο σύνολο της χώρας, ακολουθούν τα περιφερειακά πλαίσια τα οποία έχουν ως χωρική μονάδα αναφοράς τις περιφερειακές ενότητες. Η περιοχή μελέτης ανήκει στην Περιφέρεια Πελοποννήσου για την οποία έχουν συνταχθεί το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου· και το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων για το χρονικό διάστημα 2014-2020. Τα δύο αυτά πλαίσια παρουσιάζονται συνοπτικά στη συνέχεια.

3.3.1. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου

Το συγκεκριμένο Περιφερειακό Πλαίσιο παρέχει πληροφορίες που σχετίζονται με την υφιστάμενη κατάσταση της Περιφέρειας Πελοποννήσου και τους μελλοντικούς στόχους χωρικής διάρθρωσης και ανάπτυξής της. Πιο συγκεκριμένα, εμπεριέχει την καταγραφή και αξιολόγηση της θέσης της Περιφέρειας στον διεθνή και ευρωπαϊκό

χώρο, του ρόλου της σε εθνικό επίπεδο σε σύγκριση με άλλες περιφέρειες, των λειτουργιών διαπεριφερειακού χαρακτήρα που έχει ή μπορεί να αναπτύξει, καθώς και των παραγόντων που επηρεάζουν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και διάρθρωση του χώρου της. Επιπρόσθετα, αποτιμώνται οι χωρικές επιπτώσεις των ευρωπαϊκών, εθνικών αλλά και περιφερειακών πολιτικών και προγραμμάτων στο επίπεδο της περιφέρειας. Τέλος, προσδιορίζονται, με χρονικό ορίζοντα δεκαπενταετίας, οι βασικές προτεραιότητες και οι στρατηγικές επιλογές για την ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη του χώρου της περιφέρειας, οι οποίες προωθούν την ισότιμη ένταξή της στον ευρύτερο διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο.

Η θέση της περιφέρειας χαρακτηρίζεται ως **μειονεκτούσα**. Τονίζεται το φαινόμενο του **δυϊδισμού** που επικρατεί μεταξύ του βόρειου τμήματός της (Περιφερειακές Ενώτητες που εξαρτώνται από το μητροπολιτικό κέντρο της Αθήνας) και του νότιου. Ο δυϊδισμός αυτός δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο την ήδη προβληματική θέση της. Παρόλα αυτά, η συγκεκριμένη Περιφέρεια διαθέτει σημαντικές δυνατότητες και, σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, εμφανίζει προοπτικές να διαδραματίσει έναν δυναμικότερο ρόλο στον χώρο της νοτιο-ανατολικής Μεσογείου και των θαλάσσιων μεταφορών.

Το Πλαίσιο επιπρόσθετα, περιλαμβάνει τους γενικούς στόχους, τις στρατηγικές πολιτικές, τους άξονες ανάπτυξης της Περιφέρειας και τις επιμέρους αναπτυξιακές ενότητες οι οποίες την χαρακτηρίζουν.

Πιο αναλυτικά, ως γενικοί στόχοι ορίζονται:

- Η ισχυροποίηση του περιφερειακού ρόλου της Περιφέρειας Πελοποννήσου και η δημιουργία ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων σε διαπεριφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. **Ενίσχυση της εξωστρέφειας.**
- Η δημιουργία προϋποθέσεων για μελλοντική ανάδειξή της σε ισχυρό εναλλακτικό συγκοινωνιακό κόμβο στο Μεσογειακό χώρο. **Ενίσχυση εξωστρέφειας.**
- Ο εξορθολογισμός των σχέσεων αλληλεξάρτησης από το οικονομικό σύμπλεγμα Αθήνας-Πειραιά και ενίσχυση της διασύνδεσής της με τις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Κρήτης. **Ενίσχυση διαπεριφερειακής συνοχής.**
- Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής.

Οι στρατηγικές επιλογές οι οποίες συνδέονται με τους παραπάνω στόχους είναι:

- Η ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων, τα οποία αποτελούν βασικά στοιχεία οργάνωσης και διάρθρωσης του χώρου για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών στην ευρύτερη περιοχή επιρροής τους, ώστε να καταστούν μοχλός δημιουργίας, διάχυσης και στήριξης της χωρικής ανάπτυξης και να βελτιωθούν και εξισορροπηθούν οι συνθήκες και οι ποιότητα ζωής των κατοίκων.
- Ο εξοπλισμός των αστικών κέντρων με σύγχρονες και νέες διοικητικές και κοινωνικές υπηρεσίες ως και υπηρεσίες πολιτισμού, εμπορίου και άλλων στο πλαίσιο της αποκεντρωμένης διοίκησης, ως και με την ανάπτυξη υποδομών έρευνας και τεχνολογίας.
- Η αναδιάρθρωση και η ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου σε επίπεδα λειτουργικής, διοικητικής και οικονομικής αλληλεξάρτησης.
- Η οργάνωση των ορεινών περιοχών ως πεδίων παρεμβάσεων μέσα από τις νέες πολιτικές για την ανάπτυξη, με κατεύθυνση κυρίως προς τις ήπιες

δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού και αναψυχής, με ένταξη και ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών, τη δημιουργία κέντρων βιοτεχνικών και οικοτεχνικών δραστηριοτήτων συνδεδεμένων με τη δασική διαχείριση, ειδικές καλλιέργειες, βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία και εν γένει την ενίσχυση της **πολυδραστηριότητας**.

- Η ελεγχόμενη αξιοποίηση των παράκτιων περιοχών της (προστασία και διαχείριση).
- Η δημιουργία ενιαίου πλέγματος πολιτισμικών πυρήνων υπερεθνικής εμβέλειας και ένταξή τους, σε συνδυασμό με τα επί μέρους τοπικά πολιτιστικά στοιχεία και τις ιστορικές διαδρομές, σε επί μέρος υποσύνολα ειδικών ενδιαφερόντων.
- Η ανάδειξη των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού ενδιαφέροντος με παράλληλη προστασία και πρόβλεψη δραστηριοτήτων που θα ενισχύσουν την ανάπτυξη και θα τις αξιοποιούν χωρίς να υποβαθμίζουν την περιβαλλοντική τους αξία (περιοχές NATURA 2000, υγροβιότοποι, ορεινοί δρόμοι και άλλα).
- Η αναδιάρθρωση, ιεράρχηση και προώθηση του πλέγματος των αναγκαίων τεχνικών και κοινωνικών υποδομών.
- Ο έλεγχος των χρήσεων γης για προστασία και βιώσιμη ανάπτυξη των φυσικών πόρων μέσα από τους υφιστάμενους θεσμούς και τους μηχανισμούς του χωροταξικού/πολεοδομικού σχεδιασμού και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Ως γενικός μεσοπρόθεσμος αναπτυξιακός στόχος της Περιφέρειας, ορίζεται η μείωση της αναπτυξιακής υστέρησης της ενδοχώρας της, με την αξιοποίηση των φυσικών και πολιτισμικών της αποθεμάτων και η βιώσιμη διαχείριση των πόρων στις ήδη αναπτυγμένες περιοχές.

Στον Πίνακα 3.6, παρουσιάζονται συνοπτικά οι στρατηγικές επιλογές του αναπτυξιακού πλαισίου, ανάλογα με τον τομέα παραγωγής στον οποίο αναφέρονται ενώ πιο έντονα επισημαίνονται όσες συνδέονται άμεσα με την περιοχή μελέτης (σύμφωνα με την εικόνα η οποία δημιουργήθηκε για αυτήν κατά τη σύνθεση της υφιστάμενης κατάστασής της).

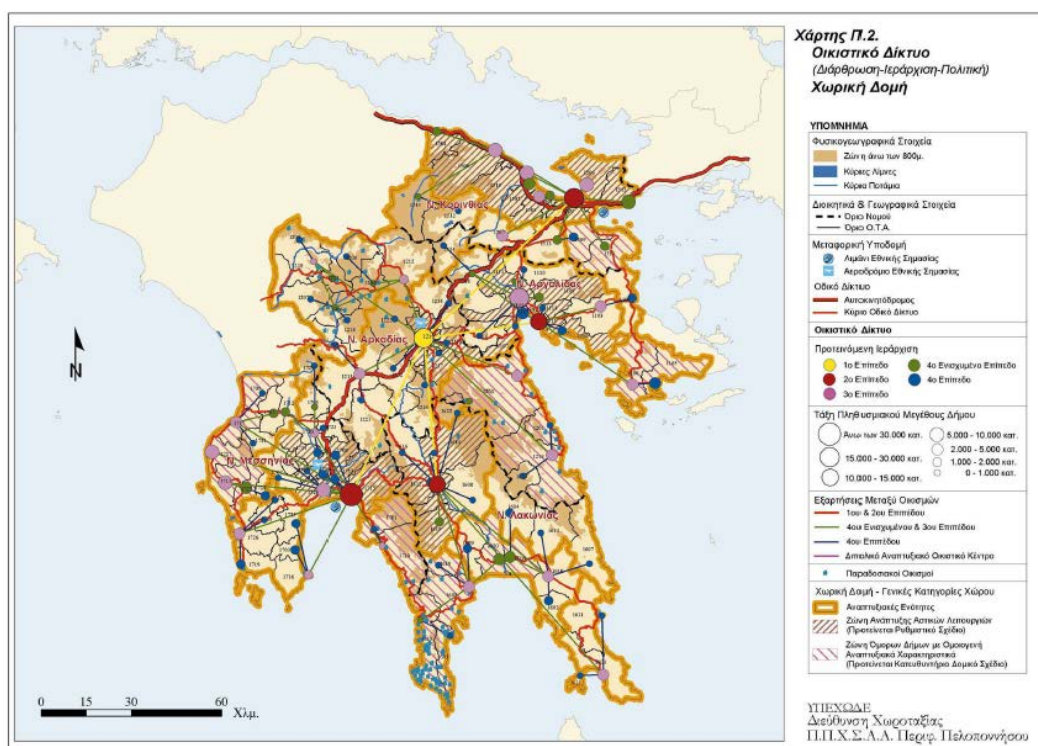
Τομέας παραγωγής	Στρατηγική επιλογή
Πρωτογενής τομέας	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της δυναμικής πεδινής γεωργίας , όχι με εντατικοποίηση, αλλά με αναβάθμιση της ποιότητας της παραγωγής και τη βελτίωση των δομών εμπορίας και μεταποίησης
	Προώθηση επώνυμων προϊόντων και προϊόντων ονομασίας προέλευσης
	Ενίσχυση της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, τυποποίηση και βελτίωση της εμπορικότητας των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων ειδικότερα για τα ορεινές περιοχές
	Ανανέωση, εκπαίδευση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα
Δευτερογενής τομέας	Προσέλκυση σημαντικού αριθμού νέων μεταποιητικών μονάδων και παροχή των κατάλληλων υποδομών και υπηρεσιών για την ομαλή εγκατάσταση και λειτουργία τους

Τομέας παραγωγής	Στρατηγική επιλογή
	Αξιοποίηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος των μικρών σχετικά αποστάσεων κυρίως από την Αττική και τις κύριες δυτικές πύλες της χώρας (Πάτρα-Ηγουμενίτσα)
	Εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού
	Ενίσχυση βιοτεχνικής δραστηριότητας
	Αναδιάρθρωση και ενίσχυση των αναπτυξιακών κινήτρων
Τριτογενής τομέας	Ανάπτυξη ευρέος φάσματος μορφών τουρισμού (ισχυρό σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος). Αποτελεί την οικονομική δραστηριότητα η οποία σχεδιάζεται να στηρίξει την αναπτυξιακή της προοπτική, παρέχοντας παράλληλα ποιοτικά αναβαθμισμένες υπηρεσίες υπερτοπικού χαρακτήρα
	Θέσπιση νέων αναπτυξιακών κινήτρων για τον Τουρισμό ορεινές περιοχές, ειδικές περιοχές με πολιτιστική ιστορική περιβαλλοντική σημασία, παράκτιες περιοχές, κορεσμένες τουριστικά περιοχές
	Προώθηση των αναγκαίων υποδομών στους τομείς ενέργειας, τηλεπικοινωνιών, διαχείρισης υδάτινων πόρων και διαχείρισης υγρών και στερεών αποβλήτων ως και παραγωγικών και περιβαλλοντικών υποδομών
	Αναβάθμιση της ποιότητας παροχής μεταφορικών υπηρεσιών που πρέπει να ακολουθήσει την υλοποιούμενη και σχεδιαζόμενη βελτίωση των υποδομών
	Επέκταση των λιμένων Καλαμάτας, Γυθείου και Ναυπλίου, σημαντικών στο νέο διεθνές σύστημα συνδυασμένων μεταφορών
	Επιτάχυνση των διαδικασιών ολοκλήρωσης της λειτουργίας του ΑΕΙ της Περιφέρειας, αναβάθμιση της λειτουργίας των ΤΕΙ προς την κατεύθυνση της κάλυψης των αναπτυξιακών αναγκών της
	Προώθηση δημιουργίας ερευνητικών κέντρων για την διερεύνηση και επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων και την ανάπτυξη προηγούμενων υπηρεσιών στήριξης των παραγωγικών δραστηριοτήτων και των αναγκών σε τεχνολογικές και καινοτόμες δράσεις

Πίνακας 3.6: Στρατηγικές επιλογές Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά τομέα παραγωγής

Πηγή: Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου

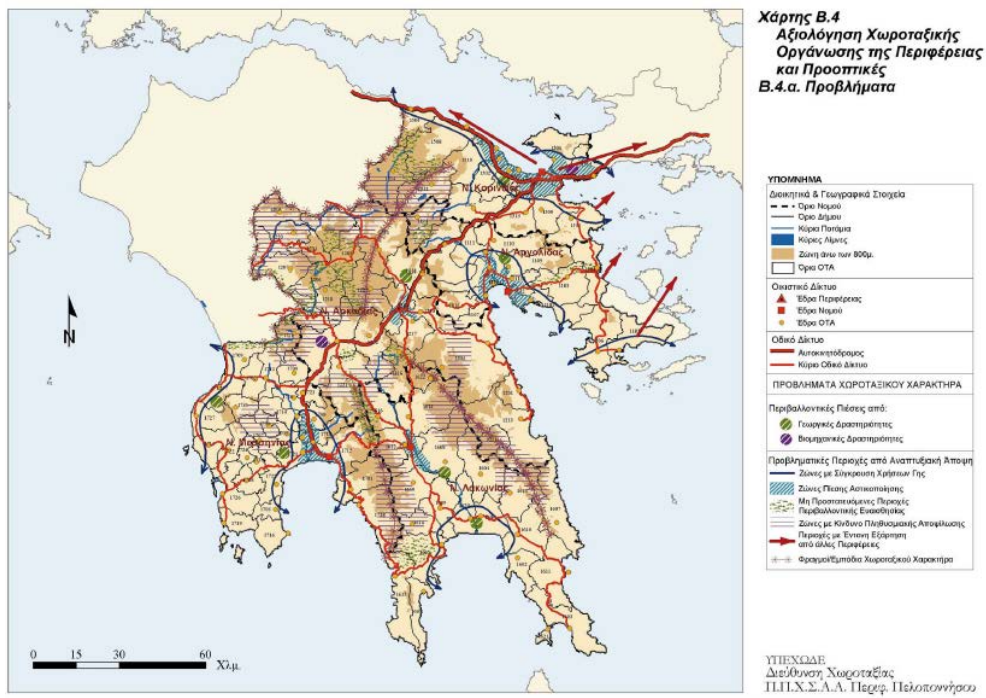
Αναφορικά με τον Δήμο της Νεμέας, ο οποίος αναφέρεται σε αρκετά τμήματα του πλαισίου αυτού, ορίζεται η πόλη της Νεμέας ως ενδοπεριφερειακό κέντρο ανάπτυξης, γύρω από το οποίο ορίζονται με τη σειρά τους οι άξονες ανάπτυξης της περιφέρειας (Χάρτης 3.5). Ένας εξ αυτών είναι και ο δευτερεύον άξονας σύνδεσης βασικών πολιτιστικών πόρων του Κιάτου-Νεμέας-Αργούς. Η Νεμέα επιπρόσθετα, αναφέρεται ως οικιστικό κέντρο 3ου επιπέδου, πρόκειται δηλαδή να ενισχυθεί ώστε να λειτουργήσει ως κέντρο ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο. Στον πρωτογενή τομέα τονίζεται ότι θα προωθηθούν τα επώνυμα προϊόντα, όπως το κρασί· ενώ θα δοθούν κίνητρα για τη δημιουργία ερευνητικών και εκθεσιακών κέντρων τοπικών επώνυμων προϊόντων στις περιοχές παραγωγής τους. Τέλος, γίνεται αναφορά στα προγραμματισμένα και στα προτεινόμενα οδικά έργα. Ως προτεινόμενα που σχετίζονται με την περιοχή μελέτης παρατίθενται δύο εθνικής και διεθνούς εμβέλειας άξονες, που περιλαμβάνουν την πόλη της Κορίνθου· και ως προγραμματισμένο το τμήμα της ΠΑΘΕ της Περιφερειακής Ενότητας της Κορινθίας. Προτείνεται επίσης η επέκταση του προαστιακού μέχρι την Κόρινθο, αλλά και το Άργος και το Ναύπλιο, καθώς και οι τμηματικές βελτιώσεις της υφιστάμενης γραμμής Κορίνθου-Μύλων-Καλαμάτας και Κορίνθου-Αργούς-Ναυπλίου.

Χάρτης 3.5: Οικιστικό δίκτυο Περιφέρειας Πελοποννήσου

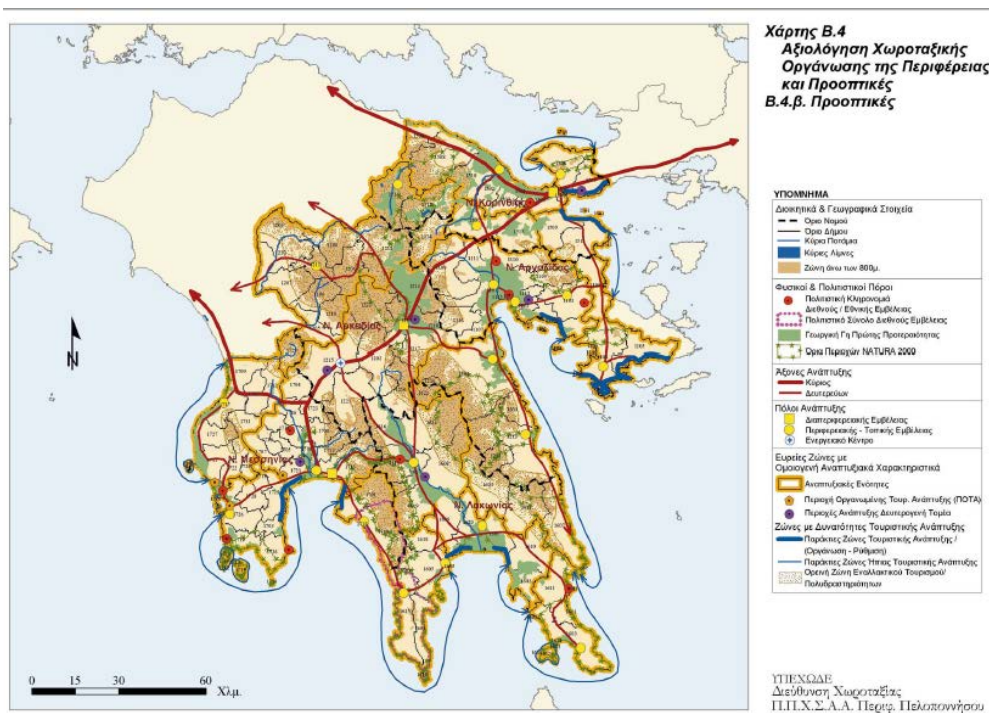
Πηγή: Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου

Επιπρόσθετα, στο Πλαίσιο παρατίθενται πληροφορίες για τα προβλήματα και για τις προοπτικές της Περιφέρειας, οι οποίες έχουν οπτικοποιηθεί στους Χάρτες 3.6 και 3.7. Στην περιοχή μελέτης δεν εμφανίζεται κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα, εκτός των γεωργικών πιέσεων οι οποίες ασκούνται στην ευρύτερη περιοχή. Ιδιαίτερη αναφορά ωστόσο οφείλει να γίνει στις προοπτικές οι οποίες συνδέονται με την πολιτιστική κληρονομιά της, η οποία έχει τοπική αλλά και διεθνή εμβέλεια.

Χάρτης 3.6: Προβλήματα Περιφέρειας Πελοποννήσου, στο πλαίσιο της Αξιολόγησης της χωροταξικής της οργάνωσης

Πηγή: Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου

Χάρτης 3.7: Προοπτικές Περιφέρειας Πελοποννήσου, στο πλαίσιο της Αξιολόγησης της χωροταξικής της οργάνωσης

Πηγή: Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου

3.3.2. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων 2014-2020

Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) είναι πολυετή προγράμματα με χρονική διάρκεια μιας προγραμματικής περιόδου, συνδέονται δε με ποικίλους τομείς σε διεθνές, εθνικό ή τοπικό επίπεδο. Μέσω των προγραμμάτων αυτών υλοποιούνται οι στόχοι των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων της Ε.Ε. στο πλαίσιο της υλοποίησης του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ).

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα που αντιστοιχεί στην περιοχή μελέτης, αποτελεί μέρος της ευρύτερης στρατηγικής της περιοχής για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη της (RIS3), καθώς και για την επίτευξη της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

Σε επίπεδο Περιφέρειας, ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στις ανάγκες της Περιφέρειας, όπως αυτές καταγράφονται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) για τη χρονική περίοδο 2014-2020. Οι ανάγκες αυτές παρουσιάζονται επιγραμματικά ανά βασικό αναπτυξιακό τομέα στον Πίνακα 3.7 . Οι ανάγκες που αναφέρονται είναι αυτές οι οποίες, έπειτα από τη μελέτη της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου Νεμέας, καταδεικνύει ότι οι εν λόγω ανάγκες αντικατοπτρίζονται σε μεγάλο βαθμό και στη συγκεκριμένη περιοχή μελέτης.

Αναπτυξιακός Τομέας	Αναπτυξιακές Ανάγκες
Επιχειρηματικότητα / Ανταγωνιστικότητα / Εξωστρέφεια	Αύξηση παραγωγικότητας και αποδοτικότητας πρωτογενούς τομέα
	Εκσυγχρονισμός παραγωγής
	Αναβάθμιση και διεύρυνση τουριστικών υπηρεσιών
	Αξιοποίηση τουριστικών και πολιτιστικών πόρων
	Προσανατολισμός προς το εξωτερικό
	Δημιουργία / Ίδρυση καινοτόμων επιχειρήσεων
Έρευνα / Καινοτομία / Σύνδεση έρευνας με παραγωγή	Ενίσχυση τομέα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας
	Αξιοποίηση έξυπνης εξειδίκευσης στις επιχειρήσεις
Ευρυζωνικά δίκτυα / Προϊόντα και υπηρεσίες ΤΠΕ	Προσδιορισμός ελλείψεων σε υποδομές
	Λειτουργία μητροπολιτικών δικτύων και άλλων υποδομών ευρυζωνικότητας
	Χρήση ΤΠΕ από πολίτες και επιχειρήσεις
	Ενίσχυση κουλτούρας πληροφορικής
Ενέργεια	Ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και κατάρτιση των πολιτών, επιχειρήσεων και δημόσιων φορέων
	Ορθολογική ανάπτυξη υποδομών για την αξιοποίηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας

	Επέκταση και περαιτέρω ανάπτυξη του δικτύου φυσικού αερίου, σε όλες τις περιοχές της Περιφέρειας
Περιβάλλον / Φυσικό περιβάλλον και Πολιτισμός	Προστασία δασών και περιοχών πρασίνου από πυρκαγιές και άλλους κινδύνους
	Πρόληψη και αντιμετώπιση καταστροφών από πλημύρες
	Διαχείριση υγρών αποβλήτων / Ολοκλήρωση υποδομών διαχείρισης λυμάτων
	Εφαρμογή ορθών γεωργικών πρακτικών
	Ορθολογική τουριστική ανάπτυξη
	Αποδοτική χρήση πόρων και προστασία τους
	Ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών / περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων
	Ολοκλήρωση των σημαντικών / κύριων μεταφορικών υποδομών
	Ολοκλήρωση, αλλά και βελτίωση διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών οδικών και σιδηροδρομικών συνδέσεων
	Σύνδεση οικιστικών κέντρων και τουριστικών – πολιτιστικών περιοχών με το κύριο οδικό δίκτυο και τους διευρωπαϊκούς άξονες
	Εξασφάλιση απασχόλησης, καταπολέμηση ανεργίας σε όλες τις κοινωνικές ομάδες
	Διασύνδεση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την αγορά εργασίας και την παραγωγική βάση της Περιφέρειας

Πίνακας 3.7: Ανάγκες Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά αναπτυξιακό τομέα

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων 2014-2020

Σύμφωνα με τις παραπάνω ανάγκες, διαμορφώνεται μία πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τις ανάγκες και της περιοχής μελέτης, η οποία αποτελεί τμήμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Με βάση όλα τα παραπάνω, ορίστηκε το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας σύμφωνα με το οποίο η Πελοπόννησος προσεγγίζεται ως «πρότυπο αειφόρου ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής στην Ελλάδα και στην Ευρώπη με την μεγιστοποίηση της αξιοποίησης του ανθρώπινου και τεχνολογικού κεφαλαίου».

Για την διαμόρφωση αυτού του οράματος, καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισαν η οικονομική κρίση και η βαθιά ύφεση που βίωσε η Χώρα και το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Συνοχής αλλά και η Στρατηγική «Ευρώπη 2020».

Ο Στρατηγικός Στόχος της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την περίοδο 2014-2020 είναι **«Καινοτόμος και αειφόρος αυτοτροφοδοτούμενη εξωστρεφής ανάπτυξη, με διασφάλιση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής»** και η επίτευξή του συνδέεται με ένα ευρύ σύνολο επιμέρους υποστόχων-προτεραιοτήτων οι οποίοι είναι:

- Η διεύρυνση και η αναβάθμιση των ερευνητικών υποδομών της Περιφέρειας Πελοποννήσου, καθώς και η λειτουργία ερευνητικών δικτύων με κατεύθυνση την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας, σύμφωνα με τις ανάγκες του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της Περιφέρειας, με την προώθηση και την αξιοποίηση ΤΠΕ.
- Ανάσχεση της συρρίκνωσης της παραγωγικής / επιχειρηματικής δραστηριότητας και ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, με παράλληλη προσέλκυση επιχειρηματικών επενδύσεων, για διεύρυνση της επιχειρηματικής βάσης, με αιχμή την καινοτομία.
- Ανάπτυξη, αξιοποίηση και αύξηση της συμμετοχής του ανθρώπινου δυναμικού στην αγορά εργασίας, ενεργός ένταξη και κοινωνική ενσωμάτωση κοινωνικά και οικονομικά ευπαθών ομάδων.
- Συμπλήρωση – ολοκλήρωση διατηρήσιμων υποδομών, για την ανάπτυξη και την απασχόληση.
- Προστασία του περιβάλλοντος και των πόρων και μετάβαση σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον και με επάρκεια πόρων για ανάπτυξη, απασχόληση και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.
- Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας στη δημόσια διοίκηση και διοικητική μεταρρύθμιση για μια αποτελεσματική δημόσια διοίκηση και αυτοδιοίκηση.
- Ενδυνάμωση της χωρικής συνοχής και της ανάπτυξης, για άρση των ενδοπεριφερειακών κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων.

Για την ικανοποίηση των αναγκών της περιφέρειας και για την επίτευξη των στόχων του πλαισίου, στο ΠΕΠ γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένους στόχους, οι οποίοι εστιάζουν σε ορισμένες από αυτές. Στον Πίνακα 3.8 παρατίθενται συνοπτικά κάποιοι από τους στόχους.

Σε αυτό το σημείο επισημαίνεται ότι στο Πρόγραμμα, εκτός από τις ανάγκες της Περιφέρειας αλλά και τους στόχους που τις αντικατοπτρίζουν, εμπεριέχεται και αιτιολόγηση για την επιλογή του εκάστοτε στόχου αλλά και της επενδυτικής προτεραιότητας, η οποία συνδέεται με αυτόν. Οι υποστόχοι του Πίνακα 3.8 έχουν επιλεγεί από ένα μεγαλύτερο σύνολο και παρουσιάζονται συνοπτικά, κυρίως σύμφωνα με την αιτιολόγησή τους (δεύτερη στήλη Πίνακα), ώστε η εικόνα για τις ανάγκες και τους στόχους της Περιφέρειας και κατ' επέκταση της περιοχής μελέτης να είναι όσο πιο απλή, αλλά ταυτόχρονα εμπειρισταωμένη γίνεται. Το στάδιο ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης, διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της σύγχρονης εικόνας της περιοχής και στην επιλογή των αναγκών και των στόχων του ΠΕΠ που της ταιριάζουν και μπορούν να αξιοποιηθούν στο στάδιο των προτάσεων.

Στόχος	Αιτιολόγηση επιλογής
Ενίσχυση έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας	Πολύ χαμηλό ποσοστό Ακαθάριστης Δαπάνης για έρευνα
	Χαμηλός βαθμός εφαρμογής καινοτομιών και προϊόντων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης από την παραγωγική και επιχειρηματική βάση της Περιφέρειας
Βελτίωση ανταγωνιστικότητας μικρομεσαίων επιχειρήσεων και γεωργικού τομέα (ΕΓΤΑΑ) και τομέα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (ΕΥΘΑ)	Αντιμετώπιση συρρίκνωσης του επιχειρηματικού ιστού και βελτίωση / αύξηση ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων της Περιφέρειας
	Αξιοποίηση ποικίλων τοπικών προϊόντων
Προώθηση προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων	Προστασία δασών από πυρκαγιές και αποκατάσταση των αντίστοιχων ζημιών
Διαφύλαξη και προστασία περιβάλλοντος και προώθηση αποδοτικότητας των πόρων	Ενίσχυση επενδύσεων για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς
	Ενίσχυση προστασίας & ανάδειξης φυσικής κληρονομιάς
	Αξιοποίηση περιβαλλοντικών, οικονομικών και τουριστικών αναπτυξιακών ευκαιριών
	Σχεδιασμός και εκπόνηση μελετών αστικής ανάπτυξης.
Προώθηση διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη κινητικότητας του εργατικού δυναμικού	Συμβολή στην αντιμετώπιση της ανεργίας και ιδιαίτερα των νέων και των γυναικών
	Ενίσχυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε υποβαθμισμένες μικροπεριοχές αστικών κέντρων της Περιφέρειας
Προώθηση κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης	Πρόληψη ή / και καταπολέμηση της φτώχειας

Πίνακας 3.8: Στόχοι ικανοποίησης αναγκών Περιφέρειας και κριτήρια επιλογής τους

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων 2014-2020

3.3.3. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Πελοποννήσου

Ο σχεδιασμός και η κατάρτιση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την περίοδο 2014-2020 αποσκοπεί στη διαδικασία αναγνώρισης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, πλεονεκτημάτων, δυνατοτήτων και μέσων της εν λόγω Περιφέρειας. Έμφαση δίνεται στο πλαίσιο αυτό στα συγκριτικά πλεονεκτήματά της και στη συστράτευση των τοπικών παραγόντων, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, για τη μετατροπή αυτών σε ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και την εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής. Η Στρατηγική εστιάζει σε κλάδους – πρωταθλητές της Περιφέρειας, στοχεύοντας στην ενίσχυση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας, τη μεγιστοποίηση των ροών γνώσης και τη διάχυση των

ωφελειών της καινοτομίας στο σύνολο των τομέων δραστηριότητας της περιφερειακής οικονομίας.

Επιμέρους στάδια της μεθοδολογικής προσέγγισης για τον σχεδιασμό και την κατάρτιση της εν λόγω στρατηγικής αποτελούν: α) η ποιοτική αξιολόγηση των δυνατοτήτων και αδυναμιών της εν λόγω Περιφέρειας, καθώς και των ευκαιριών και κινδύνων με τους οποίους αυτή βρίσκεται αντιμέτωπη, και β) η διατύπωση ενός οράματος για την περιφέρεια αυτή, το οποίο αποτελεί τη βάση για την οριοθέτηση των στόχων προς επίτευξη της RISE Πελοποννήσου.

Με βάση την ανάλυση που υλοποιήθηκε από την ΔΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ στα συγκεκριμένα στάδια προκύπτουν μία σειρά από χρήσιμες επισημάνσεις που παρουσιάζονται συνοπτικά στη συνέχεια, ειδικότερα δε αυτές οι οποίες συνδέονται στενά με την περιοχή μελέτης.

Στο Διάγραμμα 3.2 παρουσιάζονται οι στόχοι της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την περίοδο 2014-2020, οι οποίοι επικεντρώνονται σε τέσσερις επιμέρους ενότητες και συγκεκριμένα (ΔΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, 2013):

- ανθρώπινο δυναμικό
- έρευνα – τεχνολογία – καινοτομία
- επιχειρηματικότητα και
- δικτύωση,

ενώ όλους τους τομείς διατρέχει οριζόντια από μία ακόμη ενότητα, που αφορά την ενίσχυση των υποδομών ευρυζωνικότητας και την αύξηση της χρήσης των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις.

Η ευρεία ανάλυση που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της σχετικής μελέτης, αξιοποιώντας ένα σύνολο βιβλιογραφικών και άλλων πηγών, καταδεικνύει τους σημαντικούς **τομείς**, στους οποίους η στρατηγική πρέπει να επικεντρωθεί, οι οποίοι είναι:

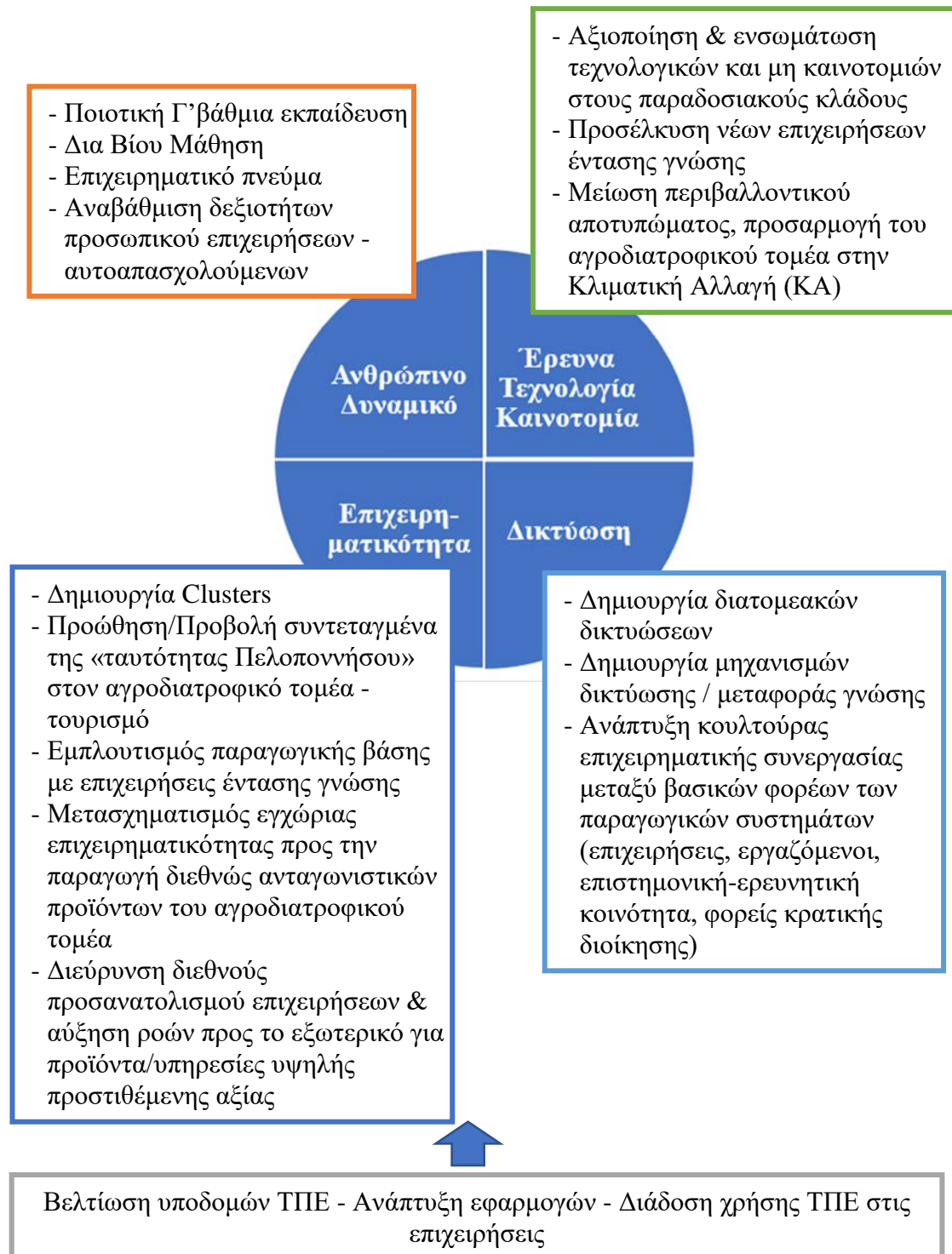
- **Αγροδιατροφικός τομέας**
- **Τουρισμός – Πολιτισμός και Δημιουργική Βιομηχανία**
- **Μεταποιητική Βιομηχανία και Λοιποί Δυναμικοί Τομείς** (παραγωγή προϊόντων ξύλου, προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά, παραγωγή ειδών από πλαστικό, ειδών συσκευασίας, μηχανημάτων, οργάνων και δομικών υλικών, μαρμάρου)
- **Οριζόντιοι υποστηρικτικοί τομείς** (ΤΠΕ, Ενέργεια, Περιβάλλον, Μεταφορές, Εφοδιαστική Αλυσίδα)

Πιο συγκεκριμένα, οι στρατηγικές προτεραιότητες καθώς και επιμέρους ενδεικτικές δράσεις που επικεντρώνονται και στην περιοχή μελέτης (Δήμος Νεμέας) έχουν ως ακολούθως:

Αγροδιατροφή/Γαστρονομία – Πρωτογενής Τομέας

Στις προτεραιότητες της ενότητας αυτής εντάσσονται (ΔΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, 2013):

- Παραγωγή νέων αγροδιατροφικών προϊόντων / πιστοποίηση ποιότητας υφιστάμενων.
- Ποιότητα, πιστοποίηση και εξωστρέφεια.
- Ενδυνάμωση ανθρώπινου δυναμικού.
- Χάρτης των ΤΠΕ για την αγροδιατροφή και το περιβάλλον.
- Ανάδειξη Πελοποννησιακής γαστρονομίας.

Διάγραμμα 3.2: Στόχοι Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την περίοδο 2014-2020

Πηγή: ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ (2013)

Ως ενδεικτικές δράσεις αναφέρονται (ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, 2013):

- Συντονισμός ανάπτυξης γαστρονομικού τουρισμού μέσα από έναν Κεντρικό Φορέα σε επίπεδο Περιφέρειας.
- Δημιουργία Τοπικού Σήματος Ποιότητας.
- Καταγραφή/ανάπτυξη γαστρονομικού τουριστικού χαρτοφυλακίου Πελοποννήσου.
- Προβολή & Επικοινωνία.
- Έρευνα και ανάπτυξη.
- Κατάρτιση.
- Τοπικές διασυνεργασίες και δικτύωση (Clusters).

Τουρισμός – Πολιτισμός και Δημιουργική Βιομηχανία

Στις προτεραιότητες της ενότητας αυτής εντάσσονται (ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, 2013):

- Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας.
- Διαφοροποίηση/αναβάθμιση τουριστικού προϊόντος.
- Συσχέτιση τουρισμού και δημιουργικής βιομηχανίας.

Ως ενδεικτικές δράσεις αναφέρονται (ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, 2013):

- Δημιουργία τοπικού σήματος ποιότητας καταλυμάτων και τουριστικών υπηρεσιών.
- Αναβάθμιση καταλυμάτων σε ανώτερο επίπεδο υπηρεσιών – συμμόρφωση με τις ανάγκες του σήματος ποιότητας.
- Ανακαίνιση και τουριστική αξιοποίηση από επιχειρήσεις μεταποίησης παραδοσιακών βιομηχανικών εγκαταστάσεων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας.
- Χρήση ΤΠΕ και καθαρών τεχνολογιών.
- Χρηματοδότηση νέων επιχειρήσεων (start-ups).
- Δημιουργία Clusters στον γαστρονομικό τομέα.
- Διασύνδεση τουρισμού με τον πολιτισμό και αξιοποίηση της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ανάπτυξη συνδυασμών εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Δημιουργία e-υπηρεσιών και e-περιεχομένου για την υποστήριξη του εναλλακτικού τουρισμού.
- Ευαισθητοποίηση τουριστικών επιχειρήσεων για τις δυνατότητες της διαφοροποίησης του προϊόντος τους.
- Συμβουλευτική στις επιχειρήσεις για διείσδυση στην τουριστική αγορά.
- Ενέργειες διάδοσης Πελοποννησιακής κουζίνας και απονομή σήματος.
- Ενίσχυση «πράσινου» τουρισμού.

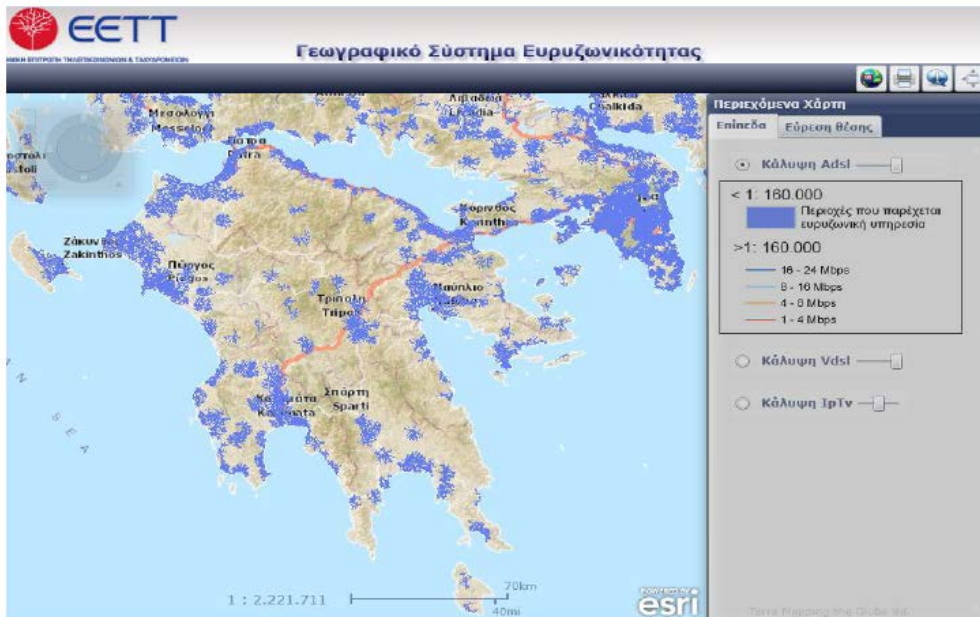
Η παραγόμενη ποικιλία **οίνου της Νεμέας** (Αγιωργίτικο) κατέχει περίοπτη θέση στο «**Καλάθι των Αγροτικών Προϊόντων**» της Περιφέρειας, όπου καλλιεργούνται γηγενείς τοποποικιλίες – πρεσβευτές της περιοχής στον εξωτερικό κόσμο. Οι υπάρχουσες 3 ζώνες ΠΟΠ για οινοπαραγωγή στην Περιφέρεια Πελοποννήσου (Νεμέα, Μαντίνεια, Μονεμβασιά-Μαλβαζία) διαμορφώνουν σημαντικές προοπτικές για **οινοτουρισμό** («Δρόμοι Κρασιού»), με διαδρομές σε ορεινούς και μη αμπελώνες, όπου η οινοποιητική παράδοση μπορεί να συνδυαστεί άριστα με την **τοπική γαστρονομία**. Στο σύνολο της Περιφέρειας, αλλά και στην **περιοχή της Νεμέας**,

υπάρχουν σημαντικές υποδομές και οργανωμένα οινοποιεία με σύγχρονη τεχνολογία, οι οίνοι των οποίων έχουν κατά καιρούς κατακτήσει σημαντικές διακρίσεις σε διεθνείς διαγωνισμούς (ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, 2013).

Από τη σύνοψη της παραγωγικής δραστηριότητας όπως αυτή αποτυπώνεται στη RIS3 της Περιφέρειας Πελοποννήσου διαπιστώνεται ότι ο κλάδος της **οινοποιίας**, που έχει μία ιδιαίτερα έντονη παρουσία στην περιοχή μελέτης (Δήμος Νεμέας), αποτελεί έναν ιδιαίτερα δυναμικό κλάδο, με έντονα χαρακτηριστικά εξωστρέφειας. Έχει δε αναπτύξει, με πρωτοβουλία της Ένωσης Οινοπαραγωγών Πελοποννήσου, ένα μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχέδιο για την περαιτέρω εξέλιξη του κλάδου και προώθηση των προϊόντων του σε νέες αγορές. Σημαντική είναι η ανάγκη διασύνδεσης του κλάδου με ερευνητικά κέντρα της Περιφέρειας και της χώρας για ενίσχυση της βασικής έρευνας σε σειρά πεδίων ενδιαφέροντος στον εν λόγω τομέα. Επίσης σημαντική κρίνεται η διασύνδεση του τομέα με τον τουρισμό και η ανάπτυξη συνεργειών, η οποία έως τώρα βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα.

Σημαντικές είναι και οι δυνατότητες της Περιφέρειας στον **εναλλακτικό τουρισμό**, δεδομένου του αξιόλογου φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος που διαθέτει. Μορφές όπως ο **συνεδριακός, ο αθλητικός, ο ορεινός, ο πολιτιστικός, ο γαστρονομικός τουρισμός και ο αγροτουρισμός** μπορούν να αναπτυχθούν στις επιμέρους χωρικές ενότητες της Περιφέρειας. Κρίσιμη για την προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού κρίνεται η δημιουργία διατομεακού cluster (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας) για την εξειδικευμένη προβολή του, τη δημιουργία συνεργειών και τη δυνατότητα ανάπτυξης διακλαδικών συνεργασιών. Σημαντική είναι επίσης η δημιουργία Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Τουρισμού ως φορέα παρακολούθησης της αποδοτικότητας της τουριστικής προβολής, διασφάλισης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, λήψης στρατηγικών αποφάσεων περαιτέρω ανάπτυξης του τομέα του τουρισμού κ.ά.

Ένα σημαντικό ζήτημα που αποτελεί φραγμό για την ανάπτυξη της καινοτομίας στην Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι οι ψηφιακές υποδομές. Όπως φαίνεται από τη σχετική μελέτη της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων Ελλάδος (ΕΕΤΤ), η κάλυψη ADSL στην Περιφέρεια Πελοποννήσου δεν είναι ικανοποιητική (Χάρτης 3.8), περιορίζεται δε στα όρια των μεγάλων αστικών κέντρων της, ενώ η κάλυψη VDSL είναι μηδενική (ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, 2013).

Χάρτης 3.8: Κάλυψη ADSL στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Πηγή: ΔΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, 2013

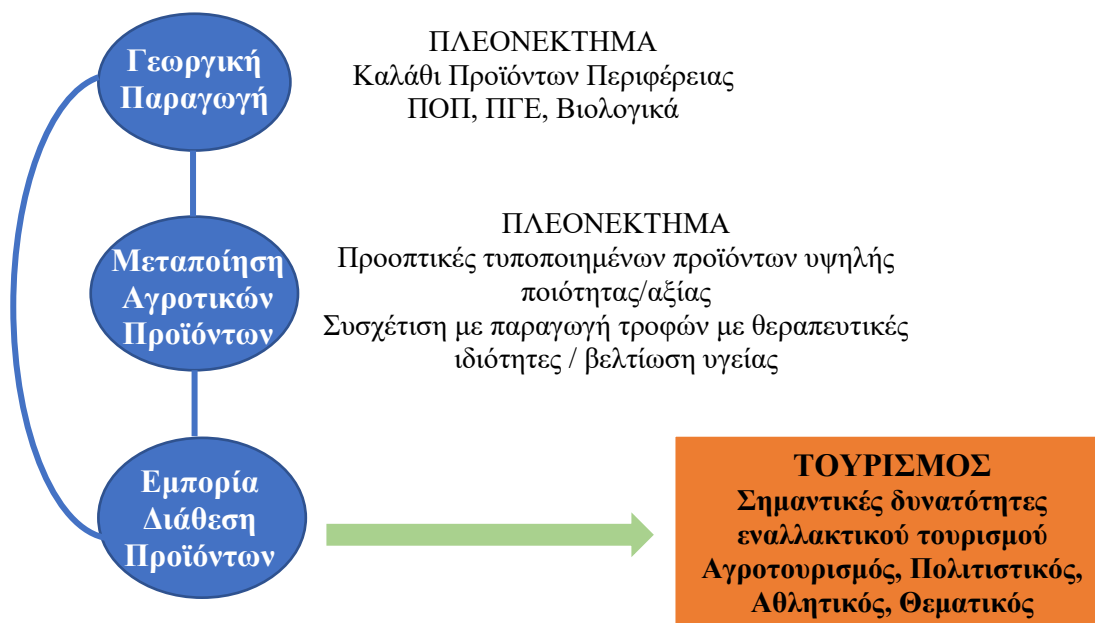
Ακόμη, η περιορισμένη ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες ΤΠΕ στην Περιφέρεια Πελοποννήσου τόσο από τις επιχειρήσεις όσο και από τον τοπικό πληθυσμό βρίσκεται σε αντιστοιχία με το **χαμηλό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων** και τη χαμηλή διαθεσιμότητα εισοδήματος για τέτοιες υπηρεσίες. Έτσι τόσο η ανάπτυξη όσο και η χρήση των ΤΠΕ από το σύνολο των κοινωνικών, διοικητικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων κυμαίνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα (ΔΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, 2013), συνάδει δε με τον μικρό βαθμό ανάπτυξης και χρήσης της καινοτομίας.

Στο πλαίσιο της RIS3 της Περιφέρειας Πελοποννήσου φαίνεται ότι σημαντικούς τομείς εξειδίκευσης αποτελούν, μεταξύ άλλων, η **φυτική παραγωγή** στο πλαίσιο ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα, καθώς και ο **αγροδιατροφικός τομέας** στο πλαίσιο ανάπτυξης του δευτερογενούς. Ο αγροδιατροφικός τομέας εστιάζει στη μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων και τροφίμων/ποτών, με πληθώρα επιχειρήσεων και γεωγραφική διασπορά σε όλη την έκταση της Περιφέρειας, με επιμέρους κλαδικές εξειδικεύσεις. Οι εν λόγω τομείς φαίνεται να βρίσκονται σε προτεραιότητα και για τον **Δήμο της Νεμέας**, λαμβάνοντας υπόψη τη μακρά αγροτική, με έμφαση στην οινοποιητική, παράδοση. Η περιοχή της Νεμέας, στο πλαίσιο αυτό, εντάσσεται στις αναγνωρισμένες ζώνες παραγωγής τοπικής ποικιλίας αμπέλου για την παραγωγή του Αγιωργίτικου κρασιού, προϊόντος αναγνωρισμένου με σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα και παρουσία πληθώρας καλά οργανωμένων επιχειρήσεων με υψηλό βαθμό καθετοποίησης. Έτσι ο αγροδιατροφικός τομέας μπορεί να αποτελέσει μεσοπρόθεσμα τον **πυλώνα ανάπτυξης** της Περιφέρειας αλλά και της περιοχής μελέτης.

Κυρίαρχο επίσης συστατικό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης αποτελεί η διαμόρφωση μιας **εταιρικής σχέσης** μεταξύ όλων των παραγόντων του τοπικού οικοσυστήματος – επιχειρήσεις, ακαδημαϊκή κοινότητα, διοίκηση και τοπική κοινωνία και η προώθηση σύγχρονων δομών διακυβέρνησης, καθώς και μηχανισμών

παρακολούθησης και αξιολόγησης, ζητήματα πρωτεύουσας σημασίας και κομβικού χαρακτήρα για την εν λόγω Στρατηγική.

Όπως διατυπώνεται στη μελέτη της Στρατηγικής, η αλυσίδα αξίας της Περιφέρειας διαμορφώνεται με πυλώνες την αγροτική παραγωγή, τον αγροδιατροφικό τομέα και τον τουρισμό (Διάγραμμα 3.3).

Διάγραμμα 3.3: Τομείς αλυσίδας αξίας Περιφέρειας Πελοποννήσου

Πηγή: ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, 2013

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου, όπως αυτό διαμορφώθηκε στο πλαίσιο του αναπτυξιακού συνεδρίου από σειρά παραγόντων της Περιφέρειας, επιδιώκει να μετατρέψει την Περιφέρεια σε ένα «**πρότυπο αειφόρου ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής στην Ελλάδα και την Ευρώπη, αξιοποιώντας το διαθέσιμο ανθρώπινο και τεχνολογικό κεφάλαιο**».

Ο στρατηγικός στόχος που απορρέει από το όραμα αυτό επιδιώκει για την Περιφέρεια Πελοποννήσου μία μελλοντική πορεία η οποία στηρίζεται στην «Καινοτόμο και αειφόρο αυτοτροφοδοτούμενη εξωστρεφή ανάπτυξη, με διασφάλιση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής». Η επιδίωξη του στρατηγικού αυτού στόχου απαιτεί (ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, 2013):

- τον ριζικό εκσυγχρονισμό των βασικών κλάδων της περιφερειακής οικονομίας,
- την αναβάθμιση του τεχνολογικού εξοπλισμού,
- την εισαγωγή καινοτομίας,
- την αύξηση της παραγωγικότητας,
- την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των παραγωγικών τομέων,
- τη δημιουργία ισχυρών οριζόντιων και κάθετων διακλαδικών και διατομεακών σχέσεων και αλυσίδων αξίας,
- την προστασία και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου.

3.4. Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Νεμέας – Επικαιροποίηση και Ανασύνταξη

Στον Δήμο Νεμέας, σύμφωνα με σύμβαση του έτους 2003, εκπονήθηκε το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της περιοχής. Η συγκεκριμένη μελέτη, ανασυντάχθηκε και επικαιροποιήθηκε το 2015. Το νέο ΓΠΣ περιλαμβάνει:

- το προτεινόμενο πρότυπο οικιστικής ανάπτυξης της περιοχής, σύμφωνα με τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις και προοπτικές του ευρύτερου χωροταξικού πλαισίου,
- τις παραμέτρους που επηρέασαν τη χωρική δομή και λειτουργία,
- την επάρκεια και την καταλληλότητα των υφιστάμενων χωρικών ρυθμίσεων,
- τις προτεινόμενες πολεοδομικές λειτουργικές ενότητες, τις γενικές χρήσεις γης, τους όρους δόμησης και τα μορφολογικά χαρακτηριστικά,
- τους θεσμοθετημένους και μη οικιστικούς υποδοχείς,
- τις ζώνες προστασίας και τις προτάσεις για τα δίκτυα υποδομών,
- τις ανάγκες για αστικές υποδομές κοινόχρηστων και κοινωφελών λειτουργιών και υποδομών ασφαλείας, και
- τους εμπλεκόμενους φορείς, τον προϋπολογισμό και το χρονοδιάγραμμα όλων των προτεινόμενων μέτρων και δράσεων.

Έτος-στόχος του επικαιροποιημένου Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου είναι το 2031. Αρχικά πραγματοποιείται εκτίμηση των βασικών πραγματικών μεγεθών του Δήμου και κυρίως του πληθυσμού του, ο οποίος αναμένεται να παρουσιάσει **συνολική μείωση της τάξης του 4%**. Στη συνέχεια αναλύεται το προτεινόμενο **πρότυπο οικιστικής ανάπτυξης**, το οποίο κινείται σε **πέντε βασικούς άξονες-στόχους** που περιλαμβάνουν:

- Τη λειτουργική εσωτερική οργάνωση, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της εξωστρέφειας του Δήμου.
- Τη λειτουργική εξειδίκευση και συμπληρωματικότητα των επιμέρους οικιστικών ενότητων μέσα στα όρια του Δήμου.
- Τη βέλτιστη αξιοποίηση των ευκαιριών που δημιουργεί η ολοκλήρωση των μεγάλων οδικών αξόνων, αλλά και του επαρχιακού διανομαρχιακού δικτύου.
- Τη δημιουργία οργανωμένων ζωνών, με υποδομές που στηρίζουν τις συγκεκριμένες δραστηριότητες.
- Την προστασία και ανάδειξη των προστατευόμενων στοιχείων τόσο του φυσικού όσο και του ιστορικού περιβάλλοντος.

Ακολουθεί ανάλυση του υφιστάμενου οικιστικού δικτύου, καθώς και δεδομένα του χωροταξικού-αναπτυξιακού σχεδιασμού, τα οποία αφορούν άμεσα ή έμμεσα την περιοχή μελέτης. Γίνεται αναφορά στο Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, στο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Πελοποννήσου, στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων της χρονικής περιόδου 2007-2013 και στα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία, τον Τουρισμό και τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Στη συνέχεια, παρατίθενται οι γενικές αρχές οργάνωσης των χρήσεων γης και προστασίας του περιβάλλοντος, με ιδιαίτερη έμφαση να δίνεται στους οικιστικούς υποδοχείς και στις περιοχές παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Σε αυτό το σημείο γίνεται ξεχωριστή αναφορά στην περιοχή των

αμπελώνων και στις περιοχές του δικτύου «**Διαδρομές Ιστορίας και Κρασιού**». Ο Χάρτης 3.9 απεικονίζει τις συγκεκριμένες διαδρομές.

Εν συνεχεία παρουσιάζονται αναλυτικά όλες οι περιοχές του Δήμου, οι οποίες χρήζουν προστασίας, καθώς και τα δίκτυα μεταφορών. Ακολουθούν οι προτάσεις της γενικής πολεοδομικής οργάνωσης και της ρύθμισης των οικιστικών φορέων, όπως είναι:

- Οι προτεινόμενες χρήσεις γης.
- Οι προτεινόμενοι όροι δόμησης.
- Οι ζώνες κινήτρων και πολεοδομικών μηχανισμών.
- Τα δίκτυα αστικής υποδομής.
- Οι υποδομές ασφάλειας και προστασίας.

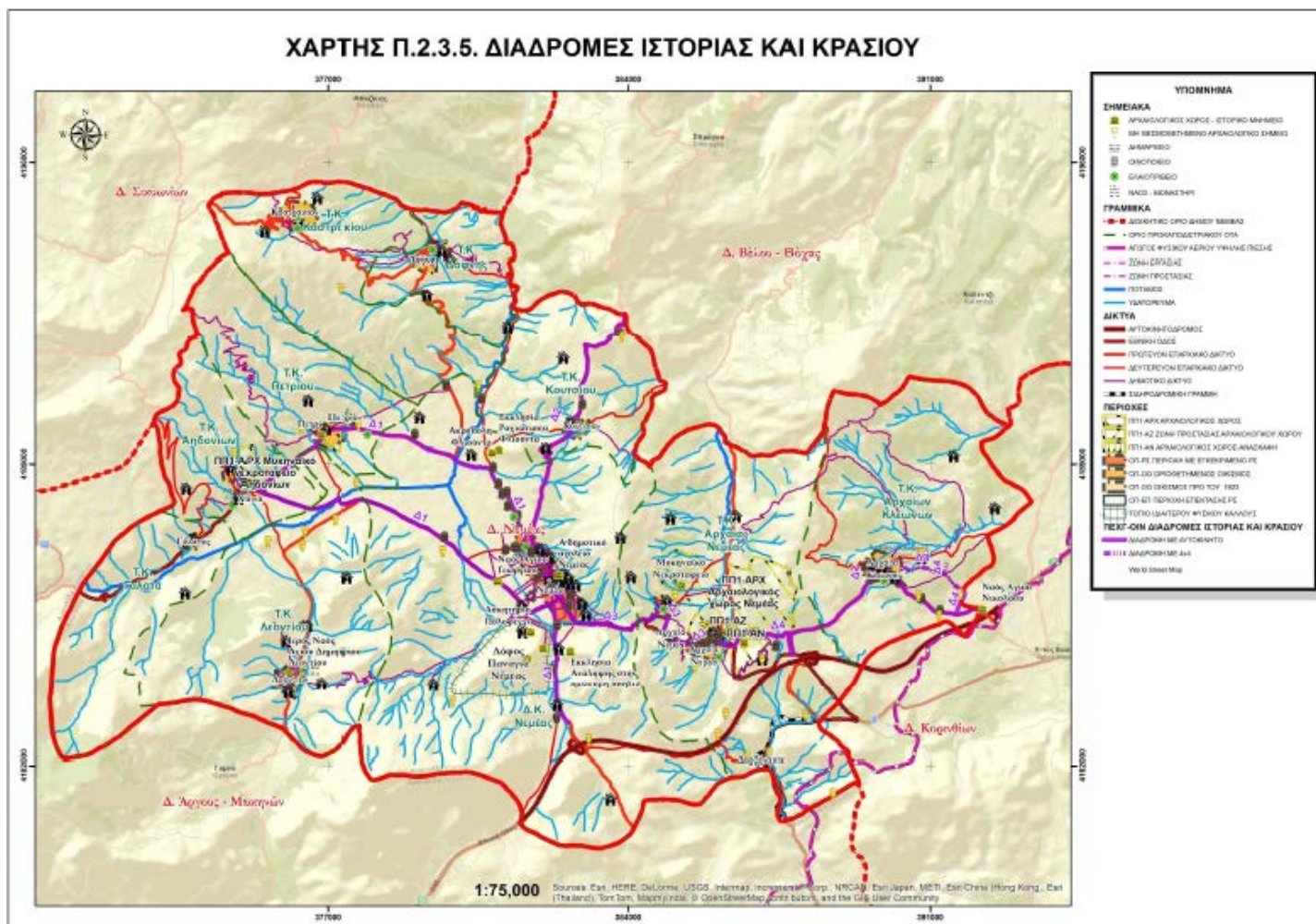
Τέλος παρατίθενται όλα τα απαραίτητα δεδομένα για την ενεργοποίηση του συγκεκριμένου σχεδίου.

3.5. Σύγχρονες Τάσεις Τουριστικής Ανάπτυξης

Ο τουρισμός, αποτελεί έναν από τους πιο διαδεδομένους τρόπους ψυχαγωγίας, ειδικά τα τελευταία χρόνια, όπου στον τομέα των μετακινήσεων έχει σημειωθεί μεγάλη εξέλιξη. Στον 21^ο αιώνα, οι μετακινήσεις έχουν γίνει πιο γρήγορες, πιο άνετες και αισθητά πιο προσιτές, γεγονός το οποίο οδηγεί όλο και μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού να μετακινείται προς διάφορους προορισμούς για την ψυχαγωγία του.

Η έννοια του τουρισμού έχει πολλές διαφορετικές πτυχές και λαμβάνει ποικίλες μορφές, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις επιθυμίες του επισκέπτη και τις ιδιαιτερότητες κάθε τόπου.

Ανάλογα με την περιοχή μετακίνησης, ο τουρισμός διακρίνεται σε εγχώριο, όταν οι κάτοικοι μίας χώρας ταξιδεύουν εντός των συνόρων της, σε εξερχόμενο, όταν ταξιδεύουν εκτός συνόρων και σε εισερχόμενο, ο οποίος αναφέρεται στις μετακινήσεις αλλοδαπών. Το σύνολο του εισερχόμενου και του εξερχόμενου τουρισμού συνιστά τον διεθνή τουρισμό και το σύνολο του εγχώριου και του εισερχόμενου τουρισμού, τον εσωτερικό. Ως εθνικός τουρισμός ορίζεται ο εγχώριος και ο εξερχόμενος.

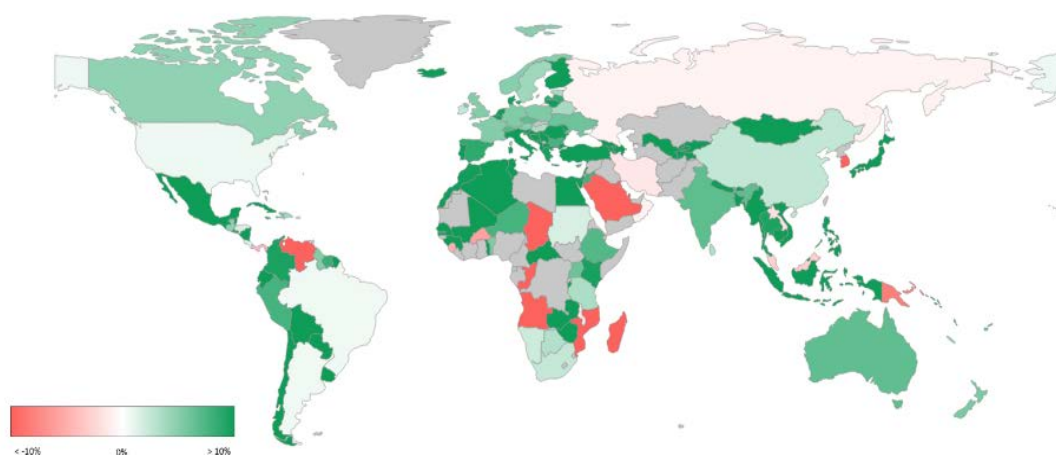
Χάρτης 3.9: Διαδρομές ιστορίας και κρασιού
 Πηγή: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Νεμέας

Ιδιαίτερη αναφορά οφείλει να γίνει σε δύο ξεχωριστές κατηγορίες τουρισμού, οι οποίες εμφανίστηκαν τα τελευταία χρόνια και παρουσιάζουν ιδιαίτερα μεγάλη απήχηση. Ο **μαζικός τουρισμός**, ο οποίος εμφανίστηκε μετά τη βιομηχανική επανάσταση, αφορά τη μετακίνηση σε ομάδες («μάζες»). Ενώ αρχικά ο τουρισμός ήταν προνόμιο λίγων περιηγητών, με την αύξηση των εισοδημάτων κατέστησαν δυνατές οι μαζικές μετακινήσεις. Η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού ωστόσο, εξαιτίας των εξαιρετικά δυσμενών επιπτώσεων που προκαλεί στο «εύθραστο» πλέον, φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον έχει αντικατασταθεί από μορφές εναλλακτικού τουρισμού. Ο **εναλλακτικός τουρισμός** αγκαλιάζει το φυσικό περιβάλλον αλλά και τον άνθρωπο και ξεφεύγει από τις συμβατικές μορφές τουρισμού, προσπαθώντας να αξιοποιήσει κάθε πτυχή της εκάστοτε περιοχής ενδιαφέροντος.

Ο εναλλακτικός τουρισμός περιλαμβάνει τον αγροτουρισμό, τον οικοτουρισμό, τον περιηγητικό τουρισμό, τον θρησκευτικό τουρισμό, τον αθλητικό τουρισμό, τον ιαματικό τουρισμό, τον τουρισμό περιπέτειας και πολλά άλλα είδη, τα οποία έχουν ως κοινό παρονομαστή την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, την αλληλεπίδραση του ανθρώπου με ιδιαίτερα στοιχεία του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και τη στήριξη των αγροτικών περιοχών.

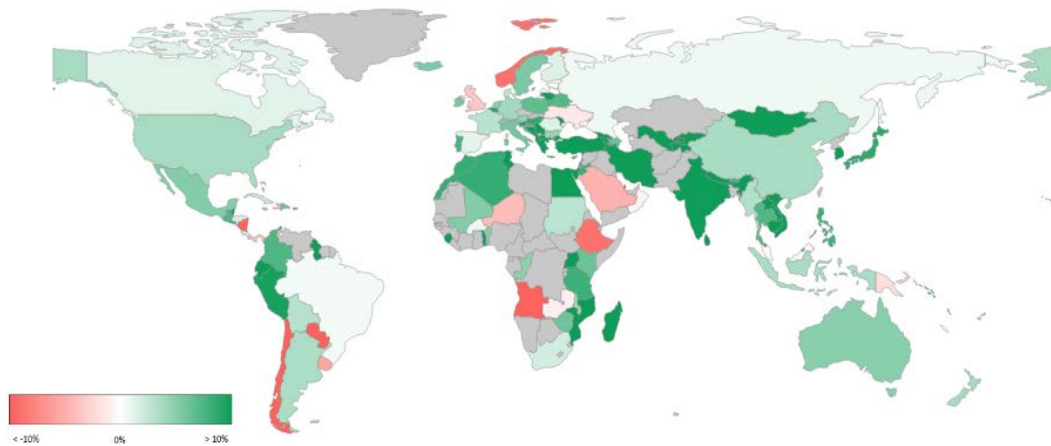
Στην Ελλάδα του ξένιου Δία, με τις περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και τους φιλόξενους κατοίκους, ο τουρισμός αποτελεί βασικό στοιχείο της ταυτότητάς της. Ο ελληνικός τουρισμός συνδέεται με πολλούς διαφορετικούς κλάδους και αποτελεί μία από τις βασικότερες πηγές εσόδων της χώρας. Κάτοικοι από όλες τις γωνιές του πλανήτη, επισκέπτονται την Ελλάδα για να απολαύσουν τις ομορφιές της.

Αναφορικά με τα μεγέθη τα οποία συνδέονται με τον τουρισμό σε επίπεδο χώρας, σύμφωνα με δεδομένα του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (ΠΟΤ), η Ελλάδα το 2017 και το 2018 (έτη αναφοράς των πιο πρόσφατων δεδομένων), ανήκε στις χώρες που συγκέντρωσαν τα υψηλότερα ποσοστά αφίξεων, συγκριτικά με προηγούμενα έτη (Χάρτης 3.10 και Χάρτης 3.11).

Χάρτης 3.10: Ποσοστά αφίξεων συγκριτικά με παλαιότερα έτη, σε παγκόσμιο επίπεδο για το έτος 2017

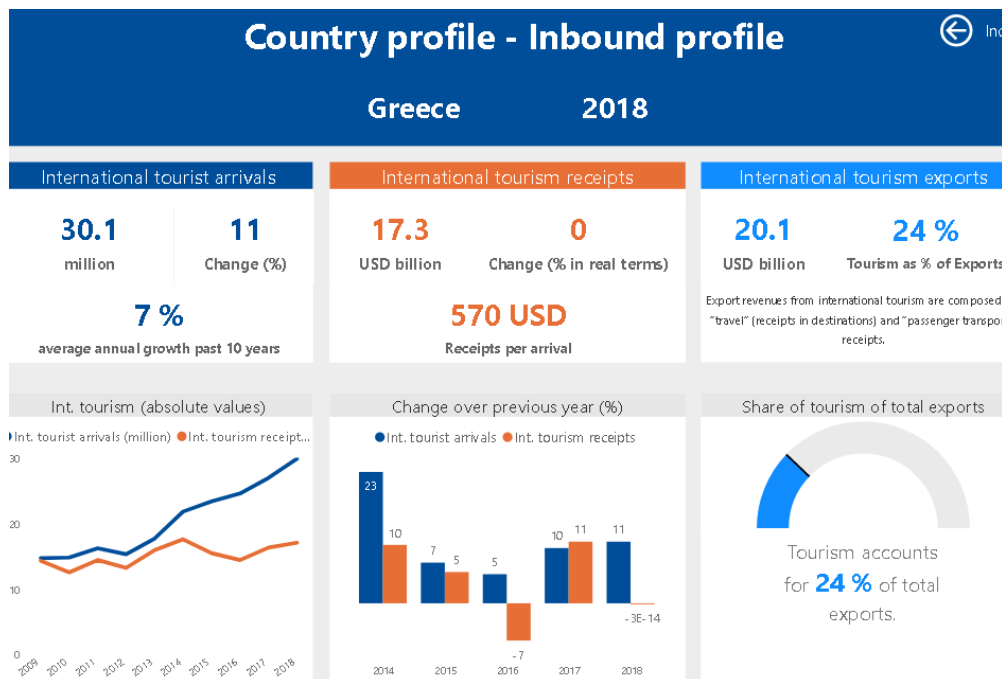
Πηγή: <https://www.unwto.org/country-profile-inbound-tourism>

Χάρτης 3.11: Ποσοστά αφίξεων συγκριτικά με παλαιότερα έτη, σε παγκόσμιο επίπεδο για το έτος 2018

Πηγή: <https://www.unwto.org/country-profile-inbound-tourism>

Αναφορικά με τα πιο πρόσφατα δεδομένα του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, τα οποία αναφέρονται στο έτος 2018, ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στην τουριστική ανάπτυξη της χώρας συγκριτικά με την μέση ανάπτυξη της Ευρώπης, καθώς και στη μεταβολή των αφίξεων τα τελευταία δέκα χρόνια. Στα Σχήματα 3.4 και 3.5, παρουσιάζονται τα βασικότερα δεδομένα τα οποία παρέχει ο ΠΟΤ σε μορφή διαγραμμάτων. Πιο συγκεκριμένα, σε επίπεδο χώρας, παρατηρήθηκε αύξηση της τάξης του 11% στις τουριστικές αφίξεις, τα τελευταία δέκα χρόνια. Συνολικά, 30.1 εκατομμύρια περιηγητές επισκέφτηκαν τη χώρα το 2018, δαπανώντας 17.3 δισεκατομμύρια δολάρια σε υπηρεσίες τουρισμού (Σχήμα 3.4).

Σχήμα 3.4: Βασικά μεγέθη τουριστικού προφίλ Ελλάδας για το έτος 2018

Πηγή: <https://www.unwto.org/country-profile-inbound-tourism>

Στο χρονικό διάστημα από το 2009 έως το 2018, η χώρα έχει σημειώσει σπουδαία άνοδο στον τομέα των αφίξεων, με μοναδική εξαίρεση να αποτελεί το έτος 2012, στο οποίο οι αφίξεις παρουσίασαν μείωση συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια.

Επιπρόσθετα, η Ελλάδα σημείωσε κατά μέσο όρο (για τα τελευταία 10 χρόνια) αύξηση της τάξης του 6.6% ετησίως στις τουριστικές αφίξεις, όταν η Ευρώπη, σημείωσε αύξηση της τάξης του 3.7% (Σχήμα 3.5).

Σχήμα 3.5: Βασικά μεγέθη τουριστικού προφίλ Ελλάδας για το έτος 2018

Πηγή: <https://www.unwto.org/country-profile-inbound-tourism>

3.5.1. Εναλλακτικός τουρισμός

Στη σύγχρονη εποχή ο τουρισμός έχει αλλάξει ριζικά. Οι επισκέπτες έχουν αποκτήσει πιο ειδικά ενδιαφέροντα. Δεν συμβιβάζονται με την απλή παρατήρηση, αλλά επιδιώκουν την πολύπλευρη επαφή με τον προορισμό και τους ανθρώπους του. Επιπρόσθετα στην εξίσωση του τουρισμού, έχει εισέλθει και ένας νέος όρος, ιδιαίτερου βάρους, αυτός της προστασίας του περιβάλλοντος.

Όλες οι παραπάνω συνιστώσες, οδήγησαν στη διαμόρφωση νέων τάσεων τουρισμού. Μία από τις βασικότερες, η οποία εξελίσσεται και εμπλουτίζεται συνεχώς, είναι ο **εναλλακτικός τουρισμός**. Τα βασικότερα είδη εναλλακτικού τουρισμού είναι (<https://healthylifefestival.com/enallaktikos-tourismos/>):

- Ο **οικοτουρισμός** ή **οικολογικός τουρισμός**, ο οποίος περιλαμβάνει τον εναρμονισμένο με τους φυσικούς πόρους τουρισμό. Συνήθως, το συγκεκριμένο είδος αναπτύσσεται σε περιοχές ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς, όπως είναι οι περιοχές Natura ή σε περιοχές με ιδιαίτερο φυσικό ενδιαφέρον.

- Ο **αγροτουρισμός**, ο οποίος είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την ύπαιθρο και όλες τις εργασίες που περιλαμβάνει. Στον αγροτουρισμό περιλαμβάνεται η ενασχόληση με τη γεωργία και την κτηνοτροφία, που αναπτύσσονται στον εκάστοτε προορισμό.
- Ο **αθλητικός τουρισμός** και ο **τουρισμός περιπέτειας**. Και η συγκεκριμένη μορφή εναλλακτικού τουρισμού συνδέεται άμεσα με το φυσικό τοπίο και περιλαμβάνει την συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες.
- Ο **πολιτιστικός τουρισμός**, ο οποίος, αν και αποτελεί μία διαχρονική μορφή τουρισμού, τα τελευταία χρόνια έχει αλλάξει και έχει προσαρμοστεί στις σύγχρονες απαιτήσεις του επισκέπτη. Ο πολιτιστικός τουρισμός πλέον, δεν περιορίζεται στην επαφή μόνο με τα γνωστότερα μνημεία ενός τόπου, αλλά περιλαμβάνει την πολύπλευρη επαφή του επισκέπτη με όλους τους πολιτιστικούς θησαυρούς της περιοχής.
- Ο **οινοτουρισμός**, ο οποίος αποτελεί ένα πολύ ξεχωριστό είδος τουρισμού και όπως προδίδει το όνομά του συνδέεται με το κρασί. Πιο συγκεκριμένα, στοχεύει στην επαφή του επισκέπτη με την περιοχή καλλιέργειας του κρασιού και με τον τρόπο συλλογής και επεξεργασίας του. Τμήμα του οινοτουρισμού αποτελεί και η γευσιγνωσία, αλλά και ένα ευρύτερο σύνολο δραστηριοτήτων, άρρηκτα συνδεδεμένων με τον οίνο.
- Ο **γαστρονομικός τουρισμός**, ο οποίος στηρίζεται στις ιδιαιτερότητες της τοπικής κουζίνας ως αναπόσπαστου μέρους μιας περιοχής. Το είδος αυτό τουρισμού στοχεύει σε μία βαθιά γνωριμία του επισκέπτη με την τοπική γαστρονομία, που περιλαμβάνει την επαφή με τα τοπικά προϊόντα και τις ιδιαίτερες γεύσεις του κάθε τόπου.
- Ο **εθελοντικός τουρισμός**, ως μία συγκεκριμένη μορφή τουρισμού που συνδυάζει τον εθελοντισμό με τον τουρισμό και παρουσιάζει μεγάλη απήχηση στις μικρότερες ηλικιακές ομάδες. Οι επισκέπτες - εθελοντές στο πλαίσιο της ενασχόλησής τους με την εργασία σε εθελοντικά προγράμματα, τα οποία στοχεύουν στη βελτίωση των συνθηκών ζωής και των υποδομών της περιοχής, γνωρίζουν τον εκάστοτε τόπο και συνδυάζουν δράσεις αναψυχής.

Σχήμα 3.6: Μορφές εναλλακτικού τουρισμού

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όλες οι παραπάνω μορφές εναλλακτικού τουρισμού (Σχήμα 3.6) αναπτύσσονται ήδη, άλλες σε μεγαλύτερο και άλλες σε μικρότερο βαθμό, και στη χώρα μας. Τα ιδιαίτερα φυσικά τοπία, η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, τα ήθη και έθιμα, οι ξεχωριστές γεύσεις, τα μοναδικά προϊόντα και οι αυθεντικοί άνθρωποι, αποτελούν τις βασικές προϋποθέσεις προσέλκυσης επισκεπτών στην Ελλάδα.

3.5.2. Οικονομία διαμερισμού

Μία ακόμα τάση που έχει ενταχθεί τα τελευταία χρόνια στην τουριστική αγορά αλλά και στην οικονομική πραγματικότητα της χώρας και εξελίσσεται δυναμικά στον τομέα του τουρισμού είναι αυτή της οικονομίας του διαμερισμού ή αλλιώς του Sharing Economy.

Ως οικονομία διαμερισμού (σύμφωνα με το Λεξικό της Οξφόρδης, 2016) ορίζεται το οικονομικό σύστημα στο οποίο αγαθά και υπηρεσίες μοιράζονται μεταξύ ιδιωτών, είτε δωρεάν, είτε έναντι αντιτίμου, με την αλληλεπίδραση μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης να πραγματοποιείται συνήθως μέσω του διαδικτύου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα επιχειρήσεων που εντάσσονται στο πλαίσιο αυτού του συστήματος είναι η Airbnb και η Uber.

Ενδεικτικά αξίζει να σημειωθεί ότι το έτος 2013 η οικονομία διαμερισμού είχε εκτιμώμενη αξία της τάξης των 26 δισεκατομμυρίων δολαρίων και η αξία αυτή το 2025 αναμένεται να αγγίξει τα 335 δις.

Το φαινόμενο αυτό δεν αποτελεί μία τάση η οποία θα ξεπεραστεί, αλλά μία τάση η οποία θα καθιερωθεί και μία συνιστώσα την οποία ο τουριστικός τομέας θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη του για να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητά του και την αποτελεσματική λειτουργία του σε ένα περιβάλλον στο οποίο η οικονομία διαμερισμού θα έχει ισχυρή θέση.

3.6. Κλιματική Αλλαγή

Η αλλαγή του κλίματος αποτελεί ένα φαινόμενο με παγκόσμιες διαστάσεις και μία παγκόσμια πρόκληση με σημαντικές επιπτώσεις στην αναπτυξιακή πορεία των περιοχών. Η αύξηση της θερμοκρασίας, η αλλαγή στα χαρακτηριστικά των βροχοπτώσεων (ένταση – συχνότητα), το λιώσιμο των παγετώνων και η άνοδος της μέσης στάθμης της θάλασσας σε παγκόσμια κλίμακα είναι ορισμένες μόνο από τις ορατές πτυχές της κλιματικής αλλαγής.

Ωστόσο, η κλιματική αλλαγή είναι λάθος να αντιμετωπίζεται ως ένα απλό περιβαλλοντικό πρόβλημα, αφού συνδέεται άμεσα με το αναπτυξιακό μοντέλο μιας χώρας ή μίας περιοχής. Πιο συγκεκριμένα, οι παραγωγικοί κλάδοι και οι τομείς ανάπτυξης μίας περιοχής, εξαρτώνται, άλλοι σε μεγαλύτερο και άλλοι σε μικρότερο βαθμό, από τις κλιματικές συνθήκες.

Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση οφείλει να δοθεί στους τρόπους προσέγγισής της στο παρόν και το μέλλον. Η κλιματική αλλαγή αντιμετωπίζεται, και όχι εσφαλμένα τις περισσότερες φορές, ως ένας μεγάλος κίνδυνος, με ολέθριες επιπτώσεις για το περιβάλλον αλλά και για τον ίδιο τον άνθρωπο. Πράγματι, οι συνθήκες ζωής θα αλλάξουν και χωρίς την έγκαιρη πρόληψη και τον αποτελεσματικό σχεδιασμό, η νέα πραγματικότητα μπορεί να επιφυλάσσει δυσάρεστες εκπλήξεις. Από μία διαφορετική οπτική γωνία ωστόσο, η κλιματική αλλαγή οφείλει να αντιμετωπιστεί και ως μία μεγάλη ευκαιρία. Η ανάλυση των χαρακτηριστικών της σε συνδυασμό με τον κατάλληλο αναπτυξιακό σχεδιασμό μπορεί να οδηγήσει στην προστασία των τομέων οι οποίοι πλήττονται, στην ανάδειξη της σημασίας του σχεδιασμού και στην εκπαίδευση των φορέων της κεντρικής διοίκησης, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών στην έννοια του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού.

Σε εθνικό επίπεδο, επειδή η ενσωμάτωση της κλιματικής αλλαγής στο αναπτυξιακό μοντέλο της χώρας προϋποθέτει έναν νέο τρόπο σχεδιασμού και την έγκαιρη αναγνώριση των πιέσεων, δεν παρατηρείται η απαιτούμενη ανταπόκριση. Επιπρόσθετα, βασικό συστατικό στοιχείο της αποτελεσματικής αντιμετώπισης των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και της εφαρμογής του αναπτυξιακού μοντέλου αποτελεί η ισχυρή πολιτική βούληση σε συνδυασμό με την ενεργοποίηση της κοινωνίας. Οι δύο αυτές παράμετροι, δυστυχώς, δεν εντοπίζονται στην ελληνική πραγματικότητα.

3.6.1. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής

Βασική προϋπόθεση για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, αποτελεί ο καθορισμός τους και η ανάλυσή τους με στόχο την ουσιαστική κατανόησή τους.

Για την καλύτερη επαφή με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην χώρα, παρατίθεται το Σχήμα 3.7. Σε αυτό παρουσιάζονται με εποπτικό τρόπο οι αναμενόμενες μεταβολές σε τέσσερις (4) κλιματικές παραμέτρους, από το διάστημα 1961-1990 στο διάστημα 2046-2065, όπως αυτές καταγράφονται στη σχετική μελέτη του Οργανισμού Έρευνας και Ανάλυσης «διαΝΕΟσις»¹ (2017).

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο Σχήμα 3.7, οι αναμενόμενες μεταβολές σε έναν μακροπρόθεσμο ορίζοντα για τη χώρα γενικότερα και την περιοχή μελέτης ειδικότερα φαίνεται να είναι ιδιαίτερα έντονες.

Πιο αναλυτικά, η **θερμοκρασία** αναμένεται να αυξηθεί από 2.2 έως 2.4 βαθμούς Κελσίου, γεγονός το οποίο επηρεάζει άμεσα και σε μεγάλο βαθμό τον αγροτικό τομέα, ο οποίος στην περίπτωση της περιοχής μελέτης (Δήμος Νεμέας) αποτελεί και την κύρια πηγή εσόδων της.

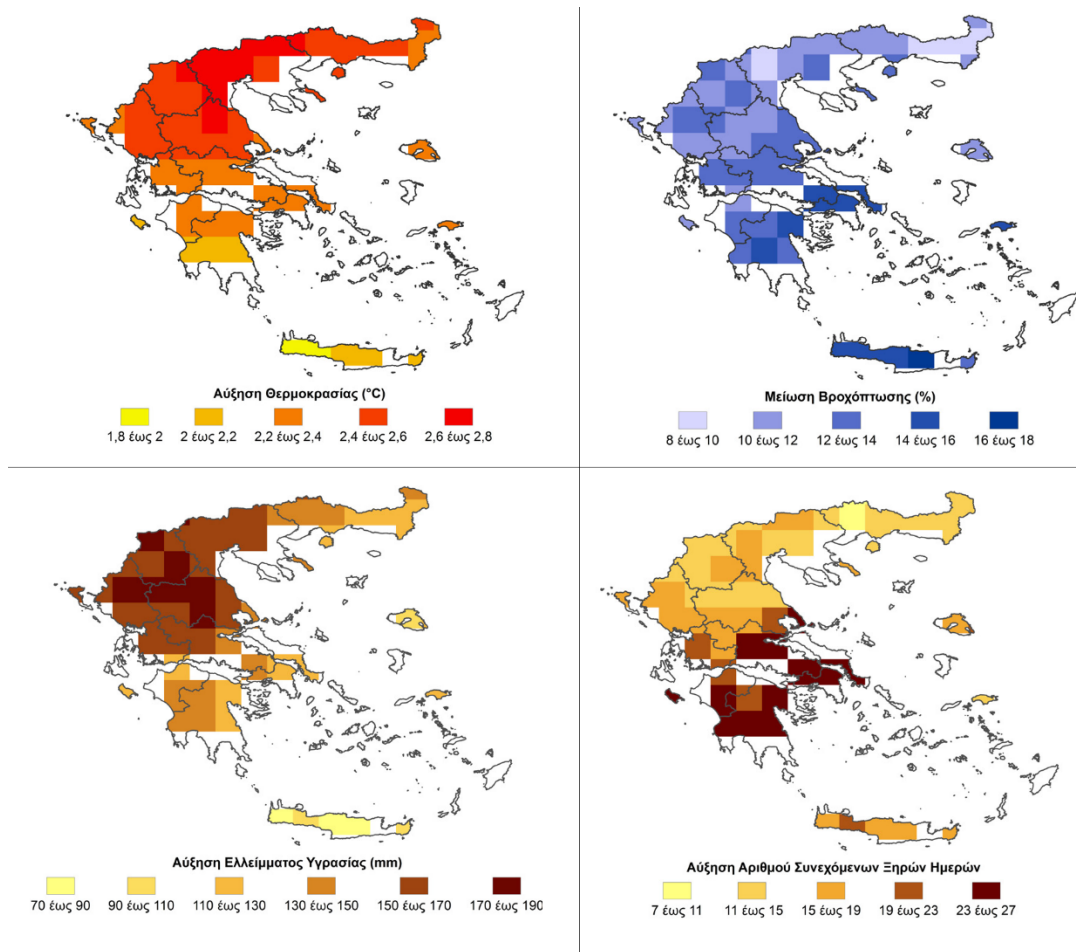
Αναφορικά με τις **βροχοπτώσεις**, αναμένεται μείωση της τάξης του 16% έως 18%. Σε αυτό το σημείο οφείλει να τονιστεί πως η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Νεμέας ανήκει στις περιοχές με την υψηλότερη μείωση βροχόπτωσης σε ολόκληρη την χώρα.

Σε αντίθεση με τις βροχοπτώσεις, οι **συνεχόμενες ξηρές ημέρες** αναμένεται να αυξηθούν σε 23 έως 27, τοποθετώντας την περιοχή του Δήμου ανάμεσα στις περιοχές με τη μεγαλύτερη αύξηση στον αριθμό συνεχόμενων ξηρών ημερών.

Τέλος, αναφορικά με την αύξηση του **ελλείματος υγρασίας**, αυτή αναμένεται να κυμανθεί από 110 έως 130 χιλιοστά.

Ένας από τους κλάδους, ο οποίος συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη της χώρας, και ο οποίος αποτελεί βασικό πυλώνα της οικονομίας της περιοχής μελέτης, είναι η γεωργία. Το μεγαλύτερο μέρος της γεωργικής παραγωγής της χώρας παράγεται στις περιορισμένης έκτασης, πεδινές, γόνιμες και αρδευόμενες περιοχές, όπου ασκείται εντατική γεωργική δραστηριότητα με προσφορά μεγάλης ποικιλίας γεωργικών προϊόντων. Η δραστηριότητα αυτή χαρακτηρίζεται από υψηλή κατά κανόνα παραγωγικότητα και συμβάλλει σημαντικά τόσο στην κάλυψη της εγχώριας ζήτησης όσο και στο εξαγωγικό εμπόριο της χώρας. Παράλληλα, η γεωργία συνδέεται άμεσα με τον αγροδιατροφικό τομέα, ο οποίος στη χώρα μας θεωρείται σημαντικός από οικονομικής άποψης, αφού περιλαμβάνεται στους κλάδους με τον υψηλότερο πολλαπλασιαστή στην ελληνική οικονομία λόγω της καθοριστικής συμβολής του στις εξαγωγές (διαΝΕΟσις, 2017). Ταυτόχρονα, η γεωργική δραστηριότητα αποτελεί τον κύριο τροφοδότη του δευτερογενούς τομέα (μεταποίηση τροφίμων) και έχει στενή σύνδεση με μια σειρά από κλάδους, όπως των μεταφορών, του χονδρεμπορίου και του λιανικού εμπορίου. Τέλος η σημαντικότητά του έγκειται στο γεγονός ότι η γεωργική δραστηριότητα αποτελεί παράγοντα κοινωνικής συνοχής, καθώς συνιστά σημαντική πηγή απασχόλησης και περιφερειακής ανάπτυξης.

¹ Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης «διαΝΕΟσις» (2017), Οι Επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής στην Ανάπτυξη

Σχήμα 3.7: Αναμενόμενες μεταβολές σε τέσσερις κλιματικές παραμέτρους (ως προς τις Μέσες Ετήσιες Τιμές) σε επίπεδο χώρας, για το διάστημα 2046-2065, συγκριτικά με το διάστημα 1961-1990

Πηγή: Οι επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής στην Ανάπτυξη, Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης «διαΝΕΟσις», 2017

Στη χώρα μας, όπως και σε πολλές περιοχές της Μεσογείου, που σύμφωνα με τις εκτιμήσεις το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής εμφανίζεται με ιδιαίτερη ένταση, οι αλλαγές σε κλιματικές παραμέτρους που αναμένεται να επηρεάσουν τον κλάδο της γεωργίας εκτιμώνται ως ιδιαίτερα σημαντικές. Μια περισσότερο αναλυτική εκτίμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη γεωργία επιχειρείται πιλοτικά για το διάστημα 2046-2065 και με πεδίο εφαρμογής συγκεκριμένες γεωργικές περιοχές της χώρας: Κεντρική και Ανατολική Μακεδονία, Θεσσαλία και Δυτική Πελοπόννησο από τον Οργανισμό Έρευνας και Ανάλυσης «διαΝΕΟσις» (2017).

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις που διαφαίνονται από τη συγκεκριμένη μελέτη (Σχήμα 3.7), διαφαίνεται ότι ο συγκεκριμένος τομέας θα επηρεαστεί μακροπρόθεσμα σε μεγάλο βαθμό από την κλιματική αλλαγή. Για τον λόγο αυτό κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικός ο **προληπτικός σχεδιασμός για την προστασία της γεωργικής παραγωγής**. Τα μέτρα προστασίας που μπορούν να αναληφθούν, περιλαμβάνουν (Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης «διαΝΕΟσις», 2017):

- τον δραστικό περιορισμό της διάχυσης των αστικών χρήσεων, καθώς και των ενεργειακών υποδομών στη γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας,

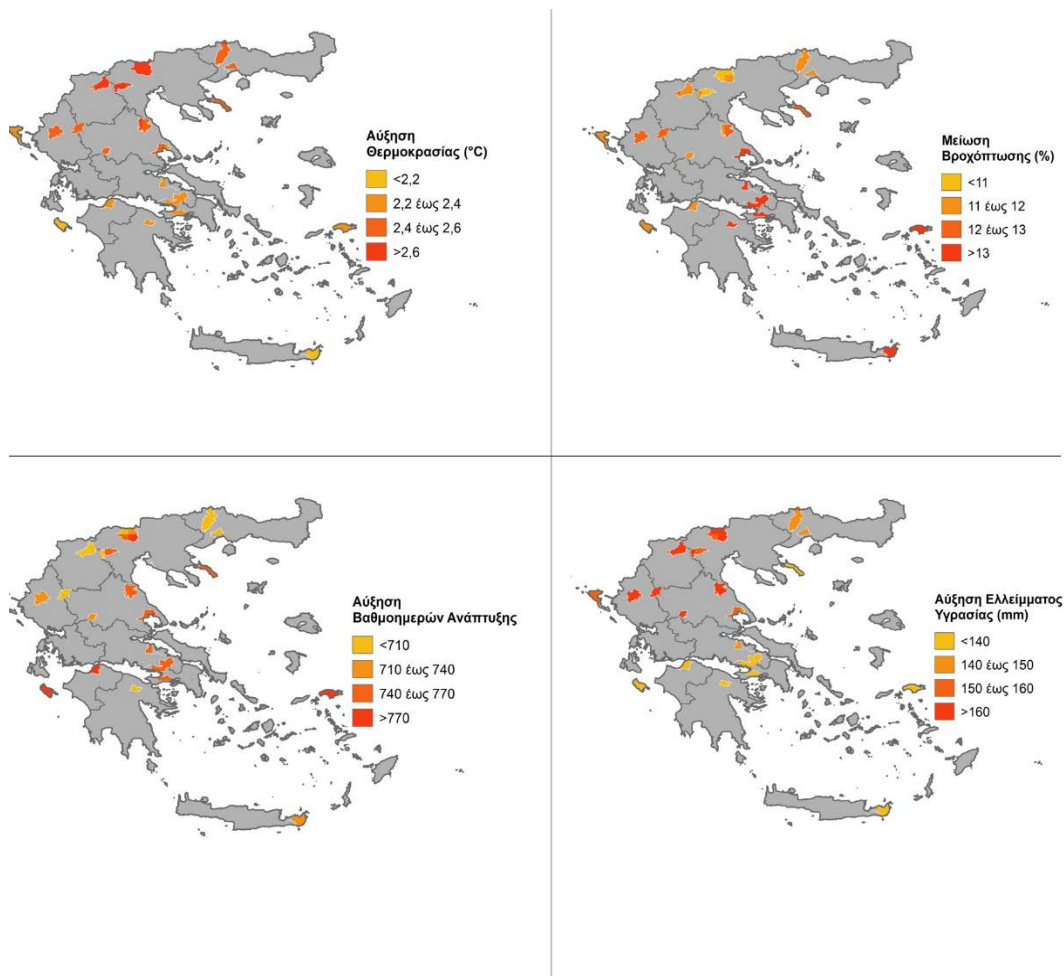
- την απογραφή ιδιωτικών αρδευτικών γεωτρήσεων και τη χρήση υδρομετρητών,
- τον καθορισμό μέγιστου δυναμικού απόληψης, σε συνάρτηση με την κατάσταση του υδροφόρου ορίζοντα και την απαγόρευση απολήψεων σε μεγάλα βάθη,
- τη σταδιακή κατάργηση των ενεργών γεωτρήσεων σε περιοχές με σημαντική εκτιμώμενη μείωση των υδατικών αποθεμάτων,
- τη βελτίωση των συστημάτων άρδευσης, με στόχο την ελαχιστοποίηση απωλειών νερού από τα αρδευτικά δίκτυα,
- τον εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα και την προώθηση έργων ορεινής υδρονομίας,
- την τιμολόγηση νερού, και
- τον προσδιορισμό των κατάλληλων, ανάλογα με τις διαμορφούμενες κλιματικές συνθήκες, καλλιεργειών.

Σε αυτό το σημείο έμφαση πρέπει να δοθεί στον **οινοπαραγωγικό κλάδο**, για τον οποίο γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στη σχετική μελέτη του Οργανισμού Έρευνας και Ανάλυσης «ΔιαΝΕΟσις» αναφορικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην ανάπτυξή του. Ο εν λόγω τομέας, λόγω του ρόλου του στην τοπική οικονομία και απασχόληση της περιοχής μελέτης (Δήμος Νεμέας), χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, καθώς αποτελεί το σήμα κατατεθέν της περιοχής.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις για το χρονικό διάστημα 2046-2065, οι οινοπαραγωγικές περιοχές της Ελλάδας οι οποίες βρίσκονται από τη Θεσσαλία και νοτιότερα και στις οποίες αναμένεται μείωση των βροχοπτώσεων και αύξηση του ελλείματος υγρασίας, **(σε αυτές ανήκει και η περιοχή της Νεμέας)**, θα αντιμετωπίσουν ιδιαίτερες πιέσεις. Η αύξηση των θερμοκρασιών θα καταστήσει την ενισχυμένη άρδευση των καλλιεργειών απαραίτητη. Επειδή οι πιέσεις στον συγκεκριμένο κλάδο χαρακτηρίζονται ως «πολυπαραμετρικές», απαιτείται λεπτομερής εξέταση και σχεδιασμός, ο οποίος να προσαρμόζεται στις ανάγκες της εκάστοτε καλλιεργούμενης ποικιλίας αμπέλου.

Στο Σχήμα 3.8 παρουσιάζονται οι εκτιμώμενες μεταβολές των τεσσάρων βασικών κλιματικών παραμέτρων που αφορούν στον **οινοπαραγωγικό κλάδο** για το διάστημα 2046-2065 σε σύγκριση με το διάστημα 1961-1990.

Ειδικά για την περιοχή του Δήμου Νεμέας, παρατηρείται αύξηση της θερμοκρασίας από 2.2. έως 2.4 βαθμούς, μείωση της βροχόπτωσης σε ποσοστό μεγαλύτερο του 13%, αύξηση των βαθμοημερών ανάπτυξης μικρότερη των 710 και μικρή αύξηση του ελλείματος υγρασίας. Τα δεδομένα αυτά, και ιδιαίτερα η μεγάλη μείωση των βροχοπτώσεων σε συνδυασμό με την αύξηση της θερμοκρασίας, καθιστούν τον οινοπαραγωγικό κλάδο της περιοχής, ιδιαίτερα ευαίσθητο απέναντι στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Σχήμα 3.8: Εκτιμώμενες μεταβολές στις κλιματικές παραμέτρους που αφορούν στον οиноπαραγωγικό κλάδο για το διάστημα 2046-2065 σε σύγκριση με το διάστημα 1961-1990

Πηγή: Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης «διαΝΕΟσις», 2017

Οι εκτιμώμενες αλλαγές ενισχύουν το πρόβλημα της ξηρασίας, ως προϊόν της αύξησης στο έλλειμμα υγρασίας σε συνδυασμό με την αύξηση της θερμοκρασίας και του αριθμού των θερμών ημερών· και διαμορφώνουν μια τάση μετατροπής των περιοχών σε άνυδρες ή ημιάνυδρες. Αποτέλεσμα της εν λόγω εκτίμησης θα είναι η αναμενόμενη μείωση της γεωργικής παραγωγής είτε γεωγραφικά (κυρίως στην περιοχή της Θεσσαλίας) είτε σε περιοχές στις οποίες τα καλλιεργούμενα είδη τα οποία έχουν αυξημένες απαιτήσεις άρδευσης ή είναι λιγότερο ανθεκτικά σε μεταβολές της θερμοκρασίας (διαΝΕΟσις, 2017).

3.6.2. Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή 2015

Η κλιματική αλλαγή και οι εξ αυτής αναμενόμενες επιπτώσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος τόσο της σημερινής πραγματικότητας όσο και κυρίως των επόμενων δεκαετιών. Σύμφωνα με σχετικές μελέτες, οι κίνδυνοι που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή θα αυξηθούν με την πάροδο του χρόνου. Συνεπώς η ανάγκη για σχεδιασμό και λήψη μέτρων προσαρμογής των αστικών και περιφερειακών κοινωνιών και των παραγωγικών τους συστημάτων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής κρίνεται απαραίτητη.

Στο πλαίσιο αντιμετώπισης των επερχόμενων αρνητικών επιπτώσεων, διαμορφώθηκε το 2015 η Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή, η οποία περιλαμβάνει σε πρώτο στάδιο την ανάλυση της επικινδυνότητας και τρωτότητας σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο, τις πολιτικές προσαρμογής ανά τομέα, καθώς και τις πρακτικές προσαρμογής οι οποίες θα ακολουθηθούν ή ακολουθούνται ήδη.

Σε αυτό το σημείο, αξίζει να γίνει αναφορά σε δύο **βασικές έννοιες** τις οποίες περικλείει η Στρατηγική. Οι δύο αυτές έννοιες είναι:

- η **συμμετοχή** και
- ο **διάλογος**.

Πιο συγκεκριμένα, μία από τις πιο σημαντικές παραμέτρους για την επιτυχή εφαρμογή και ολοκλήρωση της στρατηγικής είναι η **ενεργός συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων μερών**. Τόσο τα μέλη της διοίκησης, όσο και τα μέλη της επιστημονικής και επιχειρηματικής κοινότητας αλλά και της κοινωνίας των πολιτών, συμβάλλουν με τον δικό τους τρόπο και αποτελούν έναν κρίκο μιας αλυσίδας, με ξεχωριστό ρόλο το κάθε ένα από αυτά στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Η δεύτερη έννοια, αφορά τον **διάλογο** ως εργαλείο απαραίτητο στο στάδιο υλοποίησης της στρατηγικής. Η συνεχής και ολοκληρωμένη ενημέρωση των εμπλεκόμενων αναφορικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και τα οφέλη της συντονισμένης προσπάθειας αντιμετώπισής της, σε συνδυασμό με τη διαβούλευση και τον διάλογο, αποτελούν ένα από τα κομβικά σημεία της υλοποίησής της.

Η κλιματική αλλαγή είναι ένα φαινόμενο το οποίο επηρεάζει όλους τους τομείς της καθημερινότητας, σε διαφορετικό βαθμό και με διαφορετικό τρόπο. Η γεωργία και η κτηνοτροφία, τα δασικά οικοσυστήματα, η αλιεία, οι υδατοκαλλιέργειες και οι παράκτιες ζώνες αποτελούν ορισμένους από τους τομείς/χωρικές οντότητες, οι οποίες επηρεάζονται άμεσα και σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο και ο τουρισμός, το πολιτιστικό απόθεμα, οι υποδομές, οι μεταφορές και το δομημένο περιβάλλον επηρεάζονται από αυτήν. Τέλος, η κλιματική αλλαγή έχει μεγάλο αντίκτυπο και στην υγεία του πληθυσμού, η δράση του οποίου αποτελεί την πηγή εμφάνισης αλλά και όξυνσής της.

Σύμφωνα με υπάρχοντα στοιχεία αλλά και εκτιμήσεις της μελλοντικής εξέλιξης και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, η **Περιφέρεια Πελοποννήσου**, στην οποία ανήκει η περιοχή μελέτης της Νεμέας, αποτελεί την **τρίτη σε σειρά πιο ευάλωτη στην κλιματική αλλαγή περιφέρεια της χώρας**, μετά την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Στον Πίνακα 3.9 παρουσιάζεται η κατανομή τρωτότητας ανά περιφέρεια. Το μέγεθος της τρωτότητας υπολογίζεται ως το πηλίκο της συνολικής ζημιάς που υφίσταται η εκάστοτε περιοχή σε όλους τους τομείς από την κλιματική αλλαγή προς την προστατευόμενη αξία της περιοχής για το 2011.

Γεωγραφική περιφέρεια	Συνολική Ζημιά (Ζ)	Προστατευόμενη αξία (2011) (ΠΑ)	Ζ/ΠΑ	Τρωτότητα
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	190.859227	7216.00	0.026449	8
Κεντρικής Μακεδονίας	513.875714	24992.00	0.020562	3
Δυτικής Μακεδονίας	415.023342	4021.00	0.103214	13
Ηπείρου	85.412628	4055.00	0.021064	4
Θεσσαλίας	207.372312	8812.00	0.023533	6
Ιονίων Νήσων	78.539272	3098.00	0.025352	7
Δυτικής Ελλάδας	193.210767	8555.00	0.022585	5
Στερεάς Ελλάδας	344.925957	7984.00	0.043202	12
Αττικής	865.046080	88921.00	0.009728	1
Πελοποννήσου	234.936493	7755.00	0.030295	11
Βορείου Αιγαίου	42.500782	2592.00	0.016397	2
Νοτίου Αιγαίου	171.059590	5747.00	0.029765	10
Κρήτης	232.027837	8623.00	0.026908	9

Πίνακας 3.9: Κατανομή τρωτότητας ανά περιφέρεια

Πηγή: Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή, 2015

Για την καλύτερη κατανόηση των αποτελεσμάτων και τη δημιουργία μίας πιο ολοκληρωμένης εικόνας για την περιοχή μελέτης, αναφορικά με τη σχέση της με την κλιματική αλλαγή, παρατίθενται οι Πίνακες 3.10 και 3.11. Στον Πίνακα 3.10 παρουσιάζεται η κατανομή της τρωτότητας ανά τομέα για την περιφέρεια Πελοποννήσου. Στο Πίνακα 3.11 παρουσιάζονται αναλυτικά οι εκτιμώμενες ζημιές ανά οικονομική δραστηριότητα σε εκατομμύρια ευρώ.

Παρατηρώντας τα στοιχεία των Πινάκων 3.10 και 3.11, προκύπτει το συμπέρασμα ότι στην **Περιφέρεια Πελοποννήσου** ο πιο ευάλωτος κλάδος, με τις μεγαλύτερες εκτιμώμενες ζημιές, οι οποίες αγγίζουν τα 117.335 εκατομμύρια ευρώ, είναι αυτός της **γεωργίας**. Μετά τον κλάδο αυτό, ακολουθεί, με μεγάλη διαφορά, ο κλάδος του τουρισμού (ζημιές της τάξης των 45.974 εκατομμυρίων ευρώ).

Αναφορικά με την **τρωτότητα** του κάθε τομέα, σε επίπεδο Περιφέρειας Πελοποννήσου, υψηλότερες τιμές για το 2011 εμφάνισε ο τομέας της **γεωργίας**, ο τομέας των δασών και ο τομέας της αλιείας, ενώ ακολούθησαν οι τομείς του δομημένου περιβάλλοντος και των μεταφορών.

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	Ζημιές (σε εκατομμύρια €)
Γεωργία	117.335
Δάση	4.178
Αλιεία	0.995
Εξορυκτική Βιομηχανία	55.721
Ύδρευση	3.282
Δομημένο Περιβάλλον	1.933
Μεταφορές	2.875
Τουρισμός	45.973
Υγεία	2.685
Συνολική ζημιά	232.936

Πίνακας 3.10: Ζημιές ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, Περιφέρεια Πελοποννήσου

Πηγή: Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή, 2015 (Μελέτη ΕΜΕΚΑ)

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	Τρωτότητα
Γεωργία	12
Δάση	12
Αλιεία	12
Εξορυκτική Βιομηχανία	7
Ύδρευση	3
Δομημένο Περιβάλλον	8
Μεταφορές	8
Τουρισμός	6
Υγεία	7

Πίνακας 3.11: Τρωτότητα ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας Περιφέρειας Πελοποννήσου

Πηγή: Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή, 2015

Σύμφωνα με τα παραπάνω δεδομένα για την Περιφέρεια Πελοποννήσου και κατ' επέκτασιν για την περιοχή μελέτης (Δήμος Νεμέας), της οποίας η οικονομία στηρίζεται στο μεγαλύτερο ποσοστό της στη γεωργία, ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στις **πολιτικές προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή που αφορούν τον κλάδο της γεωργίας.**

Η αγροτική παραγωγή αποτελεί έναν από τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, ο οποίος επηρεάζεται και θα συνεχίζει να επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την κλιματική αλλαγή. Στοιχεία του κλίματος όπως η θερμοκρασία, τα κατακρημνίσματα, η ηλιακή ακτινοβολία, η συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα και τα ακραία φαινόμενα, συμβάλλουν καθοριστικά στην ποσότητα και κυρίως στην ποιότητα των γεωργικών προϊόντων. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης στρατηγικής, προτείνονται συνολικά **επτά δράσεις**, αποτελούμενες από επιμέρους μέτρα για την έγκαιρη πρόληψη και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον συγκεκριμένο τομέα.

Στον Πίνακα 3.12 παρουσιάζονται αναλυτικά οι επτά προτεινόμενες δράσεις για τον αγροτικό τομέα και συνοπτικά τα επιμέρους μέτρα τα οποία περιλαμβάνει η κάθε μία από αυτές.

Δράσεις με επίκεντρο τον αγροτικό τομέα	Μέτρα
<p>Απόκτηση καινοτόμου γνώσης και διάδοσή της στους εκπαιδευτές και στους τελικούς αποδέκτες (επαγγελματίες του αγροτικού χώρου). Η δράση αυτή περιλαμβάνει τη συλλογή πορισμάτων της έρευνας από ερευνητικούς φορείς, την αξιοποίησή τους μέσω της ανάπτυξης συγκεκριμένων στρατηγικών και χειρισμών προσαρμογής και τη διάδοσή τους στους τελικούς αποδέκτες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία βάσης δεδομένων με τα πορίσματα της έρευνας σχετικά με τις επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής στη γεωργία και την κτηνοτροφία και την προσαρμογή σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. - Ένταξη προγραμμάτων προσαρμογής της γεωργίας και της κτηνοτροφίας στην κλιματική αλλαγή στις εθνικές ερευνητικές προτεραιότητες. - Διάδοση των πορισμάτων της έρευνας και της τεχνολογίας στους τελικούς αποδέκτες (εκπαιδευτές, κοινωνικοί εταίροι, κέντρα λήψης αποφάσεων, επαγγελματίες του αγροτικού χώρου). Μέσα διάδοσης αποτελούν ημερίδες, εκπαιδευτικά προγράμματα και σεμινάρια, έντυπο & ηλεκτρονικό υλικό, κ.λπ.
<p>Προώθηση του σχεδιασμού των Περιφερειών με βάση τα επίπεδα τρωτότητας και τα νέα δεδομένα. Επιβάλλεται η εκπόνηση Προγραμμάτων Αειφόρου Αγροτικής Ανάπτυξης σε επίπεδο Περιφέρειας, με υποχρεωτική την ενσωμάτωση δράσεων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ένταξη της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης των Περιφερειών. Θα αποτελεί προϋπόθεση για την έγκριση των ανωτέρω προγραμμάτων.
<p>Θεσμοθέτηση ή βελτίωση υφιστάμενων συστημάτων καταγραφής (monitoring) κρίσιμων παραμέτρων, με βάση τη νέα γνώση σχετικά με τις επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής στις συνιστώσες του παραγωγικού συστήματος. Συστήματα καταγραφής και ετοιμότητας είναι απαραίτητα για την εκτίμηση εν δυνάμει απειλών για τον γεωκτηνοτροφικό τομέα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση της έρευνας στον τομέα της αλληλεπίδρασης μεταξύ κλιματικής αλλαγής, βιολογίας των φυτών και παθογόνων. - Ενίσχυση της έρευνας στον τομέα της αλληλεπίδρασης μεταξύ κλιματικής αλλαγής, φυσιολογίας ζώων, παθογόνων και παρασίτων. - Θεσμοθέτηση/βελτίωση εθνικού συστήματος καταγραφής (παρατηρητήριο) ζωνόσων, φυτοπαθογόνων οργανισμών, εντόμων,

Δράσεις με επίκεντρο τον αγροτικό τομέα	Μέτρα
<p>Τα συστήματα πρέπει να είναι σχεδιασμένα με ευελιξία, ώστε να προσαρμόζονται γρήγορα σε νέες καταστάσεις.</p>	<p>ζιζανίων, επιπέδων επάρκειας επιφανειακών υδάτων και υπόγειων υδροφορέων, απειλούμενων ή υπό εξαφάνιση ειδών του φυτικού και ζωικού βασιλείου, καθώς και του βαθμού υποβάθμισης βοσκοτόπων και ερημοποίησης των ελληνικών εδαφών και διάχυση των πληροφοριών στους τελικούς αποδέκτες.</p>
<p>Θεσμοθέτηση ή βελτίωση υφιστάμενων συστημάτων καταγραφής (monitoring) κρίσιμων παραμέτρων με βάση τη νέα γνώση σχετικά με τις επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής στις συνιστώσες του παραγωγικού συστήματος για την κτηνοτροφία. Συστήματα καταγραφής και ετοιμότητας είναι απαραίτητα για την εκτίμηση των εν δυνάμει απειλών για τα παραγωγικά ζώα διαφόρων παραγωγικών συστημάτων. Τα συστήματα πρέπει να είναι σχεδιασμένα με ευελιξία, ώστε να προσαρμόζονται γρήγορα στα νέα δεδομένα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Μέτρα αντιμετώπισης μικροβιακών και μη παραγόντων που προκαλούν ασθένειες στα ζώα, καθώς και τους φορείς ασθενειών. - Μελέτη των μηχανισμών αντίδρασης των ζώων στις ακραίες θερμοκρασίες ως προς τον μεταβολισμό, τη φυσιολογία γενικότερα και την υγεία τους (π.χ. κατανάλωση τροφής, λειτουργία ήπατος, ανταπόκριση του ανοσοποιητικού συστήματος, θνησιμότητα, μολυσματικές ασθένειες, αντοχή στο θερμικό stress κ.ά.), καθώς και την αναπαραγωγική (εκδήλωση οίστρου, ποσοστά σύλληψης, ανάπτυξη ωοκυττάρων, ρυθμός ανάπτυξης εμβρύων, εμβρυϊκή θνησιμότητα κ.λπ.) και παραγωγική τους ικανότητα (γαλακτοπαραγωγή, χημική σύσταση γάλακτος, ρυθμός ανάπτυξης κ.λπ.) και μέτρα αντιμετώπισης αυτών. - Προσαρμογή των συστημάτων στέγασης και διαχείρισης των παραγωγικών ζώων κάτω από τις νέες περιβαλλοντικές συνθήκες που διαμορφώνονται από την κλιματική αλλαγή ώστε να μην υπάρξει αρνητική επίδραση επί της ευζωίας (welfare) των εκτρεφόμενων ζώων. - Προσαρμογή των παραγωγικών συστημάτων στα νέα δεδομένα, ώστε να είναι τεχνικά εφικτά, οικονομικά βιώσιμα, περιβαλλοντικά αποδεκτά και χωρίς αρνητικές επιδράσεις στην ευζωία (welfare) των ζώων. Για τα εν λόγω θέματα απαιτείται ενίσχυση της Εθνικής έρευνας και ευρύτερες συνεργασίες με ερευνητικούς φορείς του εξωτερικού. Επισπεύδοντες: ΕΛΓΟ «Δήμητρα», ΓΓΕΤ, Α.Ε.Ι. Γεωπονίας, Υπουργείο

Δράσεις με επίκεντρο τον αγροτικό τομέα	Μέτρα
	Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Δείκτες αποτελεσματικότητας: αριθμός εγκεκριμένων προγραμμάτων και αριθμός δημοσιεύσεων σε ετήσια βάση.
<p>Αειφόρος διαχείριση φυσικών πόρων. Περιλαμβάνει εκτεταμένες δράσεις για την αειφόρο διαχείριση του εδάφους, των υδατικών πόρων και της βιοποικιλότητας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Μέτρα αειφόρου διαχείρισης εδαφικών πόρων. - Μέτρα αειφόρου διαχείρισης υδάτινων πόρων. - Μέτρα αειφόρου διαχείρισης της βιοποικιλότητας στα γεωργικά οικοσυστήματα και στους βοσκοτόπους. - Μέτρα αειφόρου διαχείρισης βοσκοτόπων.
<p>Αλλαγές στο βιολογικό υλικό και στις καλλιεργητικές τεχνικές. Περιλαμβάνουν ενέργειες που στοχεύουν στη δημιουργία νέων ποικιλιών και στην προσαρμογή των καλλιεργητικών τεχνικών στην κλιματική αλλαγή. Όλες απαιτούν ενίσχυση της εθνικής έρευνας και συνεργασίες με το εξωτερικό.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Κατανόηση των μηχανισμών συμπεριφοράς των φυτών (καλλιεργούμενων και ζιζανίων) σε συνθήκες έλλειψης νερού, αυξημένης θερμοκρασίας και αυξημένης συγκέντρωσης διοξειδίου του άνθρακα. - Δημιουργία νέων ποικιλιών ανθεκτικών στις βιοτικές και αβιοτικές καταπονήσεις με αξιοποίηση του εγχώριου γενετικού υλικού. - Αλλαγές στις καλλιεργητικές τεχνικές και στην επιλογή των καλλιεργειών λόγω αυξημένων θερμοκρασιών.
<p>Διαχείριση κινδύνων από καταστροφές λόγω κλιματικής αλλαγής. Περιλαμβάνει κατά βάση την προσαρμογή και επέκταση της ασφάλισης της γεωργικής παραγωγής για ζημιές από ακραία καιρικά φαινόμενα που δεν καλύπτονται σήμερα (π.χ. υψηλές θερμοκρασίες, ξηρασία, πλημμύρες). Επισπεύδοντες: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ΕΛΓΑ.</p>	

Πίνακας 3.12: Προτεινόμενες δράσεις στρατηγικής για τον αγροτικό τομέα και επιμέρους μέτρα

Πηγή: Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή, 2015

Ιδιαίτερη αναφορά οφείλει να γίνει και στις δράσεις, οι οποίες σχετίζονται με την **διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς** της εκάστοτε περιοχής. Το στοιχείο αυτό

είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τον μελετώμενο Δήμο της Νεμέας, ο οποίος χαρακτηρίζεται από την πλούσια πολιτιστική του κληρονομιά ως αναπόσπαστο στοιχείο της ταυτότητάς του και ταυτόχρονα ενός από τα βασικά στοιχεία της εν δυνάμει τουριστικής του ανάπτυξης με πυλώνα το πολιτιστικό του απόθεμα.

Στον Πίνακα 3.13 παρουσιάζονται οι δράσεις διαφύλαξης της **πολιτιστικής κληρονομιάς** από τους κινδύνους που ελλοχεύει η κλιματική αλλαγή, σε συνδυασμό με τα επιμέρους μέτρα της κάθε μίας.

Δράσεις προστασίας πολιτιστικής κληρονομιάς	Μέτρα
Γνώση και καταγραφή των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή στην πολιτιστική κληρονομιά και θεσμοθέτηση νέων και αξιοποίηση υπαρχόντων συστημάτων καταγραφής παραμέτρων σχετικών με τις επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής.	<ul style="list-style-type: none"> - Ενσωμάτωση στο εκπαιδευτικό υλικό της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς. - Βελτίωση της ποιότητας της πληροφορίας σχετικά με τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής στα μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς με την εγκατάσταση συστημάτων καταγραφής και παρακολούθησης καιρικών φαινομένων. - Περιβαλλοντικές μετρήσεις σε όσο το δυνατό περισσότερους αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία με συμβατικά μέσα, καθώς και με φορητά συστήματα. - Εκπόνηση, με τη συνεργασία αρμόδιων Υπουργείων και φορέων, προγραμμάτων σχετικών με έργα προστασίας του πολιτιστικού αποθέματος από τα ακραία καιρικά φαινόμενα.
Διαχείριση των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή στην πολιτιστική κληρονομιά.	<ul style="list-style-type: none"> - Εξέταση δυνατότητας δημιουργίας Υπηρεσίας Προστασίας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην Ελλάδα. - Εκπόνηση μελετών και σχεδίων διαχείρισης για την πρόληψη κινδύνων από την κλιματική αλλαγή και αξιοποίησή τους από τις αρμόδιες Υπηρεσίες προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. - Εφαρμογή μη παρεμβατικών τεχνικών σε μνημεία, που θα εξασφαλίζουν τη συνεχή καταγραφή της άμεσης παραμόρφωσης, φθοράς ή αλλοίωσης που προκαλούν οι συνεχόμενες περιβαλλοντικές αλλαγές. - Σχεδιασμός προγραμμάτων δράσης αυξημένης ετοιμότητας σε περιπτώσεις έκτακτων αναγκών.
Ενσωμάτωση της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και των προσαρμοστικών πολιτικών σε ευρύτερες εθνικές πολιτικές.	<ul style="list-style-type: none"> - Κυρώσεις ευρωπαϊκών και διεθνών συμβάσεων για την προστασία των μνημείων, την εκπόνηση Σχεδίων Διαχείρισης και Πρόληψης κινδύνων που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή. - Δημιουργία προϋποθέσεων για την εξασφάλιση διεπιστημονικής συνέργειας, με στόχο τη διερεύνηση και πιλοτική εφαρμογή μεθοδολογιών

Δράσεις προστασίας πολιτιστικής κληρονομιάς	Μέτρα
	<p>για την ανάπτυξη αποτελεσματικών στρατηγικών βιώσιμης προσαρμογής στα νέα απειλητικά καιρικά φαινόμενα. Αυτό μπορεί να γίνει με τη σύσταση ομάδων εργασίας, ειδικών τμημάτων στις εμπλεκόμενες με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς υπηρεσιών και με την επαρκή χρηματοδότηση των δράσεών τους.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη μιας τεχνολογικά και μεθοδολογικά άρτιας βάσης δεδομένων αναφορικά με την επίδραση της κλιματικής αλλαγής στα υλικά των μνημείων, η οποία θα αποτελέσει το υπόβαθρο για τον σχεδιασμό και την υιοθέτηση αποτελεσματικών πολιτικών αποτροπής της υποβάθμισης του πολιτιστικού αποθέματος από την κλιματική αλλαγή.
<p>Εκπαίδευση επαγγελματιών και ενημέρωση κοινού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Οργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων σε στελέχη των αρμόδιων φορέων και Υπηρεσιών για την πρόληψη των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή. - Ενημέρωση του κοινού μέσω προγραμμάτων και δράσεων σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, σχολεία για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 3.13: Προτεινόμενες δράσεις στρατηγικής για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από την κλιματική αλλαγή και επιμέρους μέτρα

Πηγή: Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή, 2015

Συμπερασματικά, η εξέλιξη των κλιματικών φαινομένων σήμερα χαρακτηρίζεται από υψηλή ιδιαιτερότητα και κρισιμότητα και συνιστά μία σημαντική πρόκληση, γεγονός που καθιστά την ευαισθητοποίηση / ενημέρωση των θεσμών αλλά και των πολιτών επιτακτική. Εξίσου απαραίτητη κρίνεται και η ενίσχυση της προσαρμοστικότητας στις αλλαγές, μέσω του σχεδιασμού κατάλληλων άυλων και υλικών παρεμβάσεων. Η συντονισμένη και στοχευμένη δράση σε όλους τους τομείς είναι απαραίτητη τόσο σε ευρωπαϊκό και εθνικό, όσο και σε τοπικό επίπεδο.

3.6.3. Τουρισμός και Κλιματική Αλλαγή: Πολιτικές Προσαρμογής και Νέα Στρατηγική Ανάπτυξης

Ένας από τους κλάδους οι οποίοι επηρεάζονται άμεσα και σε μεγάλο βαθμό από την κλιματική αλλαγή είναι και αυτός του τουρισμού. Ο τελευταίος αποτελεί έναν από τους βασικότερους πυλώνες της οικονομίας της χώρας, γεγονός που καθιστά τον σχεδιασμό και την αποτελεσματική εφαρμογή πολιτικών προστασίας, επιτακτική ανάγκη. Για αυτόν τον λόγο, το 2014, διαμορφώθηκε από την Επιτροπή Μελέτης των Επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής (ΕΜΕΚΑ) ένα σύνολο πολιτικών προσαρμογής, με στόχο τη συμβολή στην επεξεργασία μια εθνικής στρατηγικής προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Η ανάλυση στο πλαίσιο του τομέα του τουρισμού εντάσσεται στην δεύτερη φάση των εργασιών της Επιτροπής.

Η συγκεκριμένη τομεακή ανάλυση περιλαμβάνει στοιχεία για την κλιματική αλλαγή και τη σχέση της με την τουριστική ανάπτυξη· τις πολιτικές και τις δράσεις προσαρμογής που οφείλουν να εφαρμοστούν· τα οικονομικά μεγέθη, τα οποία χαρακτηρίζουν τον ελληνικό τουρισμό και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε αυτόν· το πλαίσιο δράσης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής· την πολιτική ανάπτυξης με τους άξονες και τις δράσεις που περιλαμβάνει· αλλά και τις προκλήσεις που θα κληθεί να αντιμετωπίσει ο τουρισμός της χώρας.

Στη σημερινή εποχή, όπου οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι πλέον δεδομένες και σε ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό τους ορατές, ιδιαίτερη αναφορά οφείλει να γίνει στο πλαίσιο δράσης για την αντιμετώπισή τους και στους συγκεκριμένους επιχειρησιακούς άξονες και δράσεις.

Το γενικό **πλαίσιο δράσης** μπορεί να περιγραφεί από 6 βασικές αρχές, οι οποίες παρουσιάζονται στο Σχήμα 3.9. Οι αρχές αυτές, παρόλο που από το έτος σύνταξής τους έχουν περάσει 6 χρόνια, παραμένουν διαχρονικές και αποτελούν μέχρι και σήμερα τον πυρήνα οργάνωσης των δράσεων αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής.

Πιο αναλυτικά, ο μακροχρόνιος χαρακτήρας της κλιματικής αλλαγής απαιτεί αντίστοιχα ένα πλαίσιο δράσης με μακροχρόνια προοπτική. Απαραίτητη είναι επίσης η ολοκληρωμένη προσέγγιση στο πλαίσιο μίας **πολιτικής βιώσιμης ανάπτυξης**, στην οποία εντάσσεται και η πολιτική για τον **τουρισμό**. Επιπρόσθετα, οι ενέργειες πρόληψης οφείλουν να συνδυαστούν με ενέργειες **άμβλυνσης** των επιπτώσεων, αλλά και ενέργειες **προσαρμογής**. Κρίσιμο σημείο του πλαισίου αποτελεί η εξασφάλιση της ενεργοποίησης όλων των παραγόντων, καθώς και η ενσωμάτωση ενός συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης όλων των δράσεων, το οποίο θα στοχεύει στην ανατροφοδότηση, τη διόρθωση και την προσαρμογή τους, όποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Η στρατηγική αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ειδικά για τον τομέα του τουρισμού είναι ιδιαίτερα σύνθετη, αφού πρέπει να έχει μακροχρόνια προοπτική και ταυτόχρονα να ενσωματώνει έννοιες όπως είναι η ανταγωνιστικότητα και να λαμβάνει υπόψη τις τις σύγχρονες και μελλοντικές τάσεις εξέλιξης της τουριστικής αγοράς (προσφορά και ζήτηση).

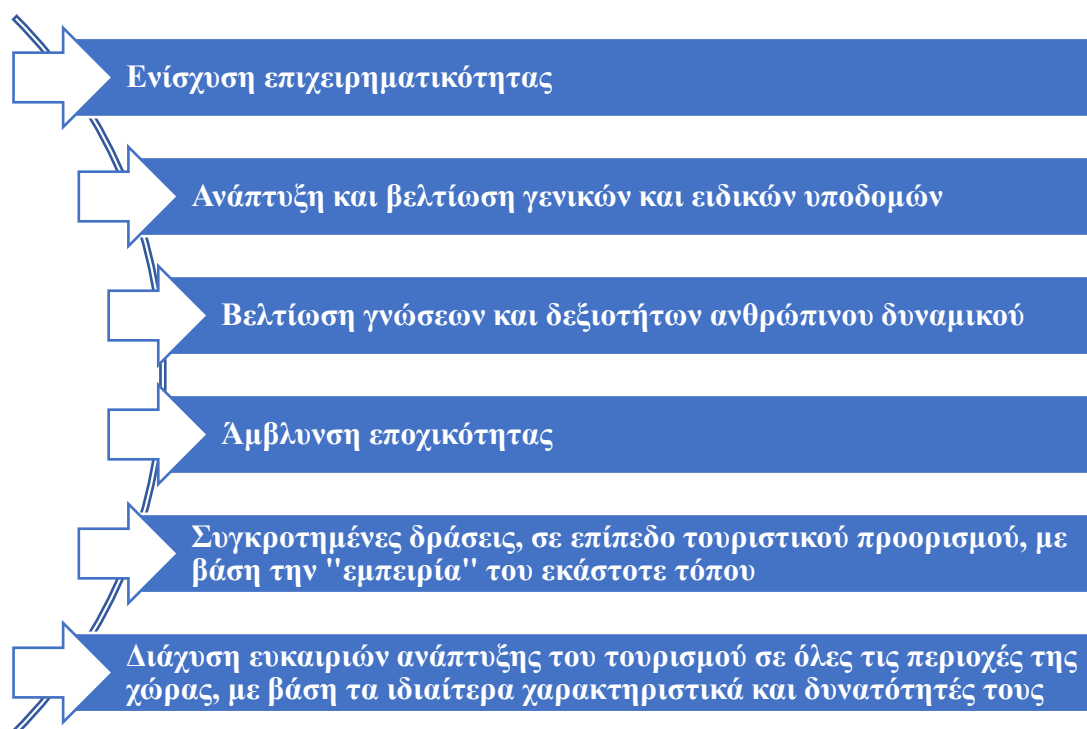
Οι δύο βασικοί στόχοι της στρατηγικής, οι οποίοι αναλύονται σε **έξι επιχειρησιακούς άξονες παρέμβασης** είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, με έμφαση στην αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών και εξυπηρετήσεων· και η διεύρυνση και ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος με την ανάπτυξη και άλλων ειδικών μορφών τουρισμού, εκτός από τα πλέον διαδεδομένα πρότυπα.

Σχήμα 3.9: Βασικές αρχές Γενικού Πλαισίου Δράσης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον τομέα του τουρισμού

Πηγή: Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής (ΕΜΕΚΑ), 2014

Στο Σχήμα 3.10 παρουσιάζονται οι έξι επιχειρησιακοί άξονες παρέμβασης, οι οποίοι με την σειρά τους αναλύονται σε ένα πλήθος επιμέρους δράσεων.

Σχήμα 3.10: Επιχειρησιακοί άξονες παρέμβασης γενικού πλαισίου δράσης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον τομέα του τουρισμού

Πηγή: Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής (ΕΜΕΚΑ), 2014

Παρατηρώντας τους έξι αυτούς άξονες προκύπτει το συμπέρασμα ότι στην πλειονότητά τους αντικατοπτρίζουν τις ανάγκες παρέμβασης στην περιοχή μελέτης. Εστιάζοντας επίσης στον μελετώμενο Δήμο της Νεμέας, καθίστανται σαφείς οι μεγάλες ανάγκες ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, ενώ απαραίτητη κρίνεται και η βελτίωση των υπάρχοντων υποδομών και η ανάπτυξη νέων. Επιπρόσθετα, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής, τα οποία διαμορφώνουν την ξεχωριστή της ταυτότητα, χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης και ανάδειξης, έτσι ώστε να μπορέσει η περιοχή να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που αναδύονται στον τομέα του τουρισμού στη διεθνή αγορά και να βελτιώσει τις υπάρχουσες θετικές προοπτικές στον τομέα του τουρισμού.

Τέλος, σημαντική μέριμνα πρέπει να δοθεί στις αναδυόμενες προκλήσεις και τους κινδύνους που συνεπάγονται οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στον τομέα του τουρισμού και η ενσωμάτωση αυτών στον σχεδιασμό των εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων της περιοχής. Ειδικά στην ελληνική πραγματικότητα, οι προκλήσεις αυτές έχουν λάβει ιδιαίτερα μεγάλες διαστάσεις και η αντιμετώπισή τους αποτελεί μεγάλο εθνικό αλλά και τοπικό στοίχημα.

Πιο αναλυτικά, η πολιτική και οι δράσεις οφείλουν να συνδυάζουν τον τουρισμό με το περιβάλλον, τις μεταφορές, την εστίαση/γαστρονομία αλλά και ένα πλήθος άλλων παραγόντων. Η πολιτική προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή συνεπώς πρέπει να έχει πολυκλαδικό/πολυτομεακό χαρακτήρα και όχι να αφορά μόνο το περιβάλλον ή τον τουρισμό, αλλά να αποτελεί μία **ολοκληρωμένη προσέγγισή τους**. Άλλη μία πρόκληση για τη στρατηγική αποτελεί η **πολλαπλή χωρική διάσταση** του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής και συνεπώς της αλληλεπίδρασής της με τον

τομέα του τουρισμού. Οι δράσεις σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο οφείλουν να είναι συντονισμένες για να είναι αποτελεσματικές. Τέλος, προκλήσεις αποτελούν και η **ευελιξία** των δράσεων, ώστε να διορθώνονται και να προσαρμόζονται, σε συνδυασμό με πιθανή αναθεώρηση του σχεδιασμού· καθώς και η **συμμετοχή και η διαβούλευση**, στοιχεία άρρηκτα συνδεδεμένα με την αποτελεσματικότητα του στρατηγικού σχεδιασμού. Χωρίς την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων δεν είναι εφικτή η συλλογική δράση και συνεπώς η αντιμετώπιση ενός προβλήματος το οποίο μας αγγίζει όλους.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

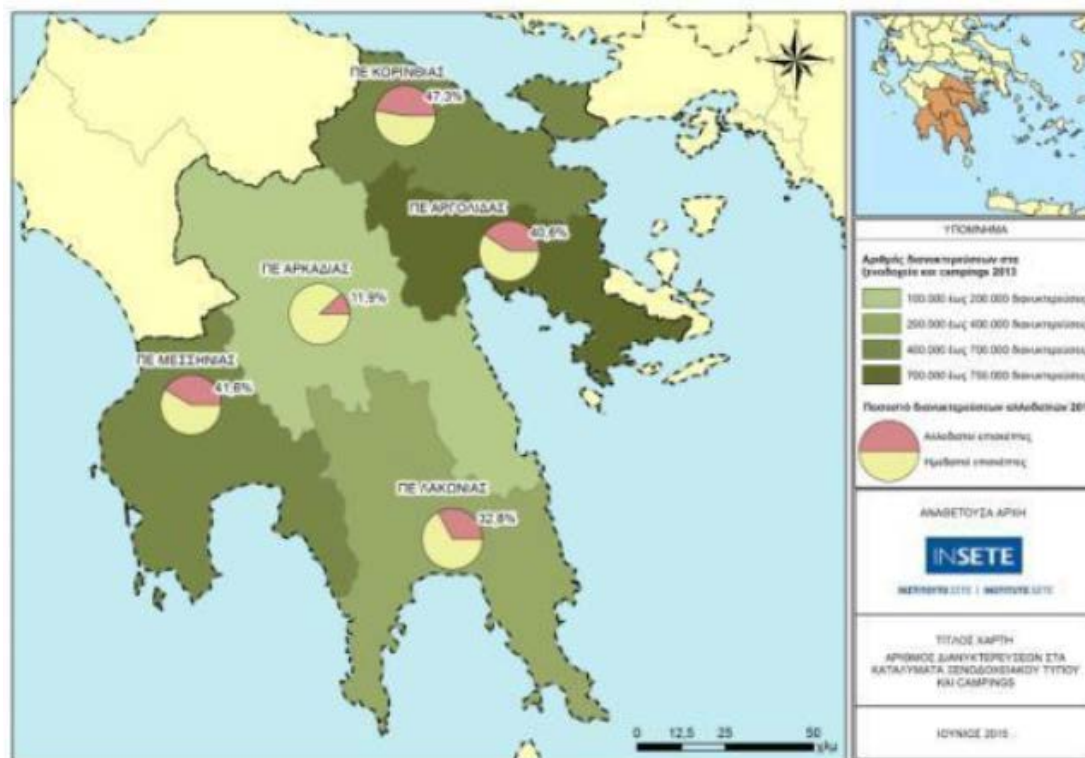
Στην παρούσα ενότητα γίνεται μία αξιολόγηση του Δήμου της Νεμέας, συνυπολογίζοντας τα θετικά χαρακτηριστικά και τις αδυναμίες του, καθώς και τα χαρακτηριστικά και τις τάσεις του ευρύτερου περιβάλλοντος.

4.1. Αποτίμηση Εξωτερικού Περιβάλλοντος

Η περιοχή της Νεμέας βρίσκεται σε μία Περιφέρεια, η οποία διακρίνεται για το στοιχείο της **αυθεντικότητας**, της **φυσικής ομορφιάς**, της **παράδοσης** και της **φιλοξενίας**, συνδυάζοντας αρμονικά ένα πλήθος δυνατοτήτων για τους επισκέπτες της (παράκτιο και θαλάσσιο τμήμα, ορεινό τμήμα, αξιόλογους πολιτιστικούς και θρησκευτικούς πόρους, διεθνούς εμβέλειας αρχαιολογικούς χώρους, παραδοσιακούς οικισμούς, πολιτιστικά δρώμενα, φιλόξενους κατοίκους κ.λπ.) με **τοπόσημα διεθνούς εμβέλειας και αξίας**. Το αξιόλογο δυναμικό της δεν είναι επαρκώς αξιοποιημένο. Η Στρατηγική της Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας προκρίνει για την ανάπτυξη της την έμφαση στον Πολιτισμό και την Αγροδιατροφή, ενώ συμπληρωματικά στους δύο αυτούς πυλώνες τίθεται το φυσικό της περιβάλλον με την ποικιλομορφία του. Η αξιοποίηση των παραπάνω, στο πλαίσιο των **εναλλακτικών τουριστικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων**, και η εγγύτητά της στις διεθνείς τουριστικές αγορές της χώρας προσδίδει στην Περιφέρεια Πελοποννήσου ένα **συγκριτικό πλεονέκτημα**. Το πλεονέκτημα αυτό, κατάλληλα αξιοποιούμενο, μπορεί να προσφέρει προστιθέμενη αξία στην περιοχή, λαμβάνοντας υπόψιν την τάση στην παγκόσμια αγορά του τουρισμού για τον εναλλακτικό τουρισμό, αλλά και τις πολιτικές προώθησης του εναλλακτικού τουρισμού για την επιδίωξη στόχων βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στην προοπτική ενός **βιώσιμου και ανθεκτικού μέλλοντος**, με πυλώνα έναν τομέα ο οποίος διαχρονικά διακρίνεται για την αντοχή του στις οικονομικές κρίσεις. Επιπρόσθετα, η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού στη βάση των πολιτιστικών πόρων της περιοχής της Νεμέας μπορεί να ενταχθεί αρμονικά στην τουριστική εικόνα που εκπέμπει η ΠΕ Κορινθίας, εμπλουτίζοντας τα **κύρια και υποστηρικτικά τουριστικά προϊόντα** που η ενότητα αυτή προσφέρει· και αξιοποιώντας την κυρίαρχη (μαζί με Αργολίδα και Μεσσηνία) θέση που κατέχει στις τουριστικές ροές της Περιφέρειας Πελοποννήσου (Χάρτης 4.1) εξ αιτίας, μεταξύ άλλων, του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και της εγγυτήτάς της με τη μητροπολιτική πρωτεύουσα της χώρας.

Οι τεχνολογικές εξελίξεις και ειδικότερα οι **Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας** (ΤΠΕ) διαπερνούν σήμερα όλους τους τομείς της οικονομίας, αλλά και τις δραστηριότητες σε κοινωνικό επίπεδο, σε επίπεδο διοίκησης κ.λπ. Η αξιοποίηση των ΤΠΕ ανοίγει νέους ορίζοντες στις περιοχές για να προβάλλουν την «εικόνα» τους στο πλαίσιο της δημιουργίας ενός **“brand”**, μιας **διακριτής ταυτότητας** δηλαδή, με τη βοήθεια της οποίας επιδιώκουν την προβολή τους και τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Η έλλειψη **πρόσβασης** – κυρίως λόγω της ανεπάρκειας των τηλεπικοινωνιακών υποδομών – ή η αδυναμία **υιοθέτησης/χρήσης** των ΤΠΕ – κυρίως λόγω ελλείματος στις απαιτούμενες δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού – αποτελεί σήμερα ένα μεγάλο **έλλειμμα** για την αναπτυξιακή πορεία πολλών περιφερειακών περιοχών, καθώς δημιουργεί σημαντικούς **φραγμούς** στην επικοινωνία σε κοινωνικό, διοικητικό και οικονομικό

επίπεδο. Οι ΤΠΕ δημιουργούν σήμερα τις προϋποθέσεις για ευρύτερες **δικτυώσεις**, στοιχείο απαραίτητο για την αύξηση της αποτελεσματικότητας και ανταγωνιστικότητας σε ένα διεθνοποιημένο και ανταγωνιστικό περιβάλλον. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου γενικότερα, αλλά και η περιοχή μελέτης ειδικότερα παρουσιάζει ένα **έλλειμμα** στο επίπεδο αυτό.

Χάρτης 4.1: Αριθμός διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχεία και camping το 2012

Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, 2015

Η **πρόσβαση** όμως, στο πλαίσιο της άνθισης μιας οικονομίας, νοείται ακόμη με όρους **σύγχρονων συστημάτων μεταφορών**. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου έχει την τελευταία δεκαετία βελτιώσει σημαντικά τις οδικές της υποδομές, με την ολοκλήρωση εθνικού επιπέδου οδικών αξόνων, οι οποίοι μειώνουν αισθητά τον χρόνο και το κόστος μετακίνησης. Το στοιχείο αυτό έχει ενισχύσει την ποιότητα της μετακίνησης και των μεταφορών προϊόντων, μειώνοντας τη χρονοαπόσταση των επιμέρους προορισμών της Περιφέρειας, της Νεμέας συμπεριλαμβανομένης, από τα κέντρα - πόλους της Πελοποννήσου, καθώς και το μητροπολιτικό κέντρο - πρωτεύουσα της χώρας.

Η **κλιματική αλλαγή** συνιστά σήμερα μία μεγάλη πρόκληση για τις αστικές και περιφερειακές / αγροτικές περιοχές σε παγκόσμια κλίμακα. Οι ατομικές συμπεριφορές, αλλά και οι πολιτικές που διαχρονικά έχουν ασκηθεί, έχουν οδηγήσει σε σημαντική υποβάθμιση τον πλανήτη σήμερα· και σε μία διαρκή προσπάθεια συνεργασίας και δημιουργίας συναίνεσης στην προώθηση πολιτικών άμβλυνσης των δυσμενών περιβαλλοντικών και κλιματικών δεδομένων. Ο **τουρισμός** και οι δραστηριότητες του **πρωτογενούς τομέα** αναμένεται να αντιμετωπίσουν σημαντικές πιέσεις από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (έλλειψη υδάτινων πόρων, ξηρασία, ερημοποίηση καλλιεργούμενων εκτάσεων, κ.ά.). Η ανάγκη ενημέρωσης /

ευαισθητοποίησης των τοπικών κοινωνιών και συστράτευσής τους στη διαμόρφωση πολιτικών που θα διασφαλίζουν την ανθεκτικότητά τους απέναντι στις εξελίξεις αυτές βρίσκεται στο επίκεντρο της συζήτησης και των προσπαθειών χάραξης **πολιτικών προσαρμογής** στην κλιματική αλλαγή σήμερα, σε συνδυασμό με **πολιτικές περιορισμού** των πρωτογενών αιτιών, που συμβάλλουν στην αλλαγή του κλίματος. Η ευαισθητοποίηση, η ενημέρωση και ενδυνάμωση και η συμμετοχή στην κοινή προσπάθεια πολιτών, επιχειρήσεων, κέντρων λήψης απόφασης και λοιπών φορέων των επιμέρους περιοχών συνιστούν κυρίαρχες επιλογές για την υλοποίηση της ρήσης «**think global act local**».

Ο **οινοποιητικός τομέας** αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της κουλτούρας και της κληρονομιάς της χώρας μας, καθώς η αμπελουργία είναι γνωστή από τους αρχαίους χρόνους. Ο τομέας χαρακτηρίζεται ταυτόχρονα από έντονη **εξωστρέφεια**, με σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κλάδου στη χώρα μας, δηλαδή η μακρόχρονη παράδοση στο αμπέλι και το κρασί, η κλιματική ιδιαιτερότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της μορφολογίας του εδάφους, συνεισφέρουν σε ένα διαφοροποιημένο φάσμα προϊόντων οινοπαραγωγής υψηλής ποιότητας. Έτσι η χώρα μας αποτελεί την πατρίδα για κάποια από τα πιο ενδιαφέροντα κρασιά παγκοσμίως, που παράγονται κυρίως από γηγενείς αυτόχθονες (εκτιμάται ότι υπάρχουν πάνω από 300 γηγενείς ποικιλίες στη χώρα μας), αλλά και διεθνείς ποικιλίες αμπέλου. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Γερμανός πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης για την Οινολογία - Διαχείριση Οινοποιείου και το Μάρκετινγκ του Κρασιού απέδωσε στην Ελλάδα τον τίτλο της «**Μητέρας των Κρασιών**», επιθυμώντας να υπογραμμίσει τη συνεισφορά της χώρας μας στην ιστορία του κρασιού, αλλά και τη μοναδικότητά της όσον αφορά τις ποικιλίες των σταφυλιών, που δίνουν μοναδικά στον κόσμο κρασιά². Οι εδαφοκλιματολογικές συνθήκες της χώρας, σε συνδυασμό με τη μακρά παράδοση και τεχνογνωσία στον οινοποιητικό τομέα έχει συμβάλλει θετικά στη διεθνή αναγνωρισιμότητα πολλών προϊόντων του κλάδου. Κύριες αγορές των ελληνικών κρασιών αποτελούν η Γερμανία, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο, η Ολλανδία, η Κίνα και η Ρωσία. Τα ελληνικά προϊόντα του κλάδου διακρίνονται για την ποιότητά τους και την ανταγωνιστική τους τιμή σε σχέση με άλλα αντίστοιχα προϊόντα άλλων χωρών. Η περιοχή της Νεμέας κατέχει ένα σημαντικό μερίδιο στην εξαγωγική αυτή δραστηριότητα, στοιχείο που αποτελεί μία σημαντική προοπτική για την περαιτέρω ανάπτυξη της αγροτικής και μεταποιητικής δραστηριότητας στον κλάδο. Σημαντική για την εξέλιξη του κλάδου είναι και η διασύνδεσή του με την ανθρώπινη υγεία, αφού έρευνες καταδεικνύουν την ευεργετική δράση του οίνου σε αυτή, δημιουργώντας μία θετική προδιάθεση για την κατανάλωση του προϊόντος σε παγκόσμια κλίμακα. Ταυτόχρονα, η διασύνδεσή του με τον **τομέα του τουρισμού** δημιουργεί πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, τόσο από την πλευρά της αύξησης της κατανάλωσης αλλά και της αναγνωρισιμότητας των ελληνικών κρασιών, όσο και από αυτή της πολυλειτουργικής αξιοποίησης του κλάδου, ως βάση για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο **αγροτουρισμός, ο οινοποιητικός και ο γαστρονομικός τουρισμός**.

² <https://www.kathimerini.gr/210257/article/epikairothta/ellada/ellada-h-mhtera-twn-krasiwn-me-300-aytox8ones-poikilies>

4.2. Αποτίμηση Εσωτερικού Περιβάλλοντος

Η περιοχή της Νεμέας, ως τμήμα του εύφορου Κορινθιακού κάμπου, έχει μία μακρά παράδοση στην αμπελουργία και την παραγωγή οίνου, στοιχείο το οποίο της αποδίδει την ταυτότητα της **αγροτικής περιοχής**. Η εξέχουσα **οινοποιητική παραγωγή** της, ως το κυρίαρχο χαρακτηριστικό της εικόνας του τόπου αλλά και της τοπικής παραγωγικής δομής, εντάσσεται στα Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ). Η Νεμέα νοείται ως η πατρίδα της πολυδύναμης ποικιλίας «Αγιωργίτικο», που συνιστά την ευγενέστερη ερυθρή ποικιλία αμπέλου της νότιας Ελλάδας, παράγοντας ερυθρό ξηρό, ερυθρό ημίγλυκο και ερυθρό γλυκό κρασί. Η ζώνη του **ΠΟΠ Νεμέας** αποτελεί σήμερα την πλέον αναπτυγμένη ζώνη ΠΟΠ (ΟΠΑΠ³) της Ελλάδας και έχει προσελκύσει πολλούς παραγωγούς εκτός περιοχής με σημαντικές επενδύσεις στον εν λόγω τομέα.

Η περιοχή διαθέτει επίσης σημαντικούς **πολιτιστικούς πόρους**, ως το αποτύπωμα της μακρόχρονης ιστορίας της. Οι πόροι αυτοί συνδέονται τόσο με τον ρόλο της στους αρχαίους χρόνους, που μαρτυρούν οι **αρχαιολογικοί χώροι** που βρίσκονται στην περιοχή (αρχαίο στάδιο της Νεμέας, αρχαιολογικός χώρος Νεμέας, Μυκηναϊκοί τάφοι Αηδονίων κ.ά.), όσο και με το **παραγωγικό της πρότυπο**, που έχει διαμορφώσει το φυσικό τοπίο και τα κοινωνικά πρότυπα. Αποτελούν δε τη βάση για ένα πλήθος πολιτιστικών δρώμενων στην περιοχή, όπως οι Νέμεοι αγώνες και οι αγώνες υπεραποστάσεων, αλλά και οι «Μεγάλες Μέρες του Κρασιού». Στη βάση των πολιτιστικών της πόρων, η περιοχή παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες σε τομείς του εναλλακτικού τουρισμού, όπως ο **οινοτουρισμός** και ο **πολιτιστικός τουρισμός**. Παρόλα αυτά, η μονοτομεακή προσέγγιση και εξειδίκευση της τοπικής οικονομίας στην οινοπαραγωγή, η παντελής έλλειψη υποδομών φιλοξενίας, αλλά και η έντονη τουριστική ανάπτυξη αναγνωρισμένων γειτονικών περιοχών του Δήμου Νεμέας (Ναύπλιο, Λουτράκι, Κόρινθος κ.λπ.) έχουν λειτουργήσει ανασταλτικά στην προοπτική αυτή, αφήνοντας μερικώς αξιοποιημένους τους πολύτιμους αυτούς πόρους και κυρίως ενταγμένους σε δράσεις τοπικής εμβέλειας.

Ένας ακόμη παράγοντας που δρα ανασταλτικά σχετίζεται με τις υπάρχουσες υποδομές για την **τουριστική αξιοποίηση** των πόρων της περιοχής. Έτσι, παρά το γεγονός ότι η πρωτογενής προσφορά της περιοχής, δηλαδή οι φυσικοί και ανθρωπογενείς πόροι, είναι διαθέσιμοι, ο **βαθμός αξιοποίησής** τους για τη δημιουργία τουριστικού προϊόντος είναι περιορισμένος. Ο λόγος για αυτό έγκειται στην έλλειψη της δευτερογενούς προσφοράς, η οποία περιλαμβάνει τις **υποδομές και ανωδομές** (ξενοδοχεία - τουριστικά καταλύματα και υπηρεσίες, μεταφορές, πληροφόρηση, προβολή / προώθηση κ.λπ.) που αναπτύσσονται για την αξιοποίηση των πόρων αυτών και την ενεργοποίηση της ζήτησης. Έτσι απουσιάζουν από την περιοχή σημαντικές συνιστώσες του τουριστικού συστήματος, που εμποδίζουν την ανάπτυξή της ως τουριστικού προορισμού, περιορίζοντας το ενδιαφέρον σε ημερήσιας διάρκειας επισκέψεις, με μικρή προστιθέμενη αξία.

Στα θετικά της προοπτικής της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης του Δήμου της Νεμέας εντάσσεται η **θέση** της περιοχής της Νεμέας ανάμεσα σε δύο μεγάλους, εθνικής εμβέλειας, οδικούς άξονες της χώρας, στοιχείο που συμβάλλει στην καλή **πρόσβαση**

³ ΟΠΑΠ: Ονομασία Προέλευσης Ανώτερης Ποιότητας

στην εν λόγω περιοχή, αλλά και η **εγγύτητά** της σε έναν αριθμό σημαντικών αστικών κέντρων της Πελοποννήσου και το μητροπολιτικό κέντρο - πρωτεύουσα της χώρας. Η βελτίωση των εθνικών οδικών αξόνων και της πρόσβασης στην περιοχή της Νεμέας αναμένεται να έχει θετικό αντίκτυπο στην περαιτέρω εξέλιξη της περιοχής, αλλά και αρνητικό, εντείνοντας τις πιέσεις από «ανταγωνιστικά κέντρα» που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή.

Στα θετικά των προσπαθειών της τοπικής διοίκησης για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή περιλαμβάνονται επίσης η εκπόνηση **Σχεδίου Βιώσιμης Κινητικότητας**, καθώς και **Τοπικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων** για τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό διαχείρισης των αποβλήτων που παράγονται εντός των ορίων του Δήμου. Σε αυτό το σημείο ωστόσο, ιδιαίτερη αναφορά οφείλει να γίνει στο γεγονός πως τόσο το Σχέδιο Βιώσιμης Κινητικότητας όσο και το Τοπικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων δεν έχουν εφαρμοστεί στην περιοχή. Η καθυστέρηση υλοποίησης των εν λόγω σχεδιασμών έχει προκαλέσει τη δυσαρέσκεια των κατοίκων και τα έντονα προβλήματα στους τομείς του κυκλοφοριακού και της καθαριότητας, τα οποία οι ίδιοι, μέσα από τη σχετική έρευνα ερωτηματολογίου που υλοποιήθηκε στην περιοχή στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, κατατάσσουν σε δύο από τις κορυφαίες θέσεις της πυραμίδας των προβλημάτων του Δήμου.

Ακόμη στα θετικά για τη μελλοντική εξέλιξη του Δήμου της Νεμέας έγκειται η στροφή μέρους του πληθυσμού στην αναζήτηση εργασίας στην περιφέρεια της χώρας και ένα κύμα αποκέντρωσης, ως απόρροια της οικονομικής ύφεσης και της υψηλής ανεργίας στα μεγάλα αστικά κέντρα, στοιχείο που ευνοεί την πλούσια παραγωγική βάση της Νεμέας.

Τέλος, δύο από τους τομείς, οι οποίοι σύμφωνα και με τους κατοίκους της περιοχής, χρήζουν ενίσχυσης και αναβάθμισης, είναι αυτοί της φύλαξης - ασφάλειας και της παροχής υπηρεσιών υγείας. Πιο συγκεκριμένα, για την πολύπλευρη και ολοκληρωμένη εξέλιξη του Δήμου, οι δύο αυτοί τομείς οφείλουν να ενισχυθούν και να αναβαθμιστούν με καίριες παρεμβάσεις. Ο Δήμος Νεμέας, σύμφωνα με την άποψη των πολιτών, δεν παρέχει στους πολίτες του ένα ασφαλές περιβάλλον διαβίωσης, έχοντας ελλείψεις στην αστυνόμευση και προβλήματα στον φωτισμό, κυρίως στις γεωργικές του εκτάσεις. Επίσης, αναφορικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες του Κέντρου Υγείας που λειτουργεί σε αυτόν, οι ελλείψεις είναι πολλές και σημαντικές με βασικότερες την έλλειψη ιατρικού προσωπικού και ασθενοφόρων.

4.3. Ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats)

Στην παρούσα ενότητα γίνεται μία αξιολόγηση της περιοχής μελέτης με τη βοήθεια της ποιοτικής μεθόδου αξιολόγησης SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats). Η ανάλυση SWOT αποτελεί ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού, το οποίο αναλύοντας τόσο το εσωτερικό όσο και το εξωτερικό περιβάλλον μίας περιοχής, συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση των χαρακτηριστικών της για τον σχεδιασμό πολιτικών επιδίωξης συγκεκριμένων στόχων.

Στο στάδιο της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης της μελετούμενης περιοχής, η μέθοδος SWOT χρησιμεύει στην ανάδειξη των δυνατών (Strengths) και αδύνατων (Weaknesses) σημείων της, καθώς και στην επισήμανση των ευκαιριών (Opportunities) αλλά και των απειλών (Threats) που απορρέουν για την περιοχή από

τις εξελίξεις του ευρύτερου περιβάλλοντος, στο οποίο αυτή εντάσσεται. Τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία της περιοχής αφορούν το εσωτερικό της περιβάλλον, ενώ αντίθετα οι ευκαιρίες και οι απειλές συνδέονται με το εξωτερικό της περιβάλλον. Ο Δήμος Νεμέας καλείται να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες και να αντιμετωπίσει τις απειλές ή με άλλα λόγια να προσαρμοστεί στις αλλαγές του εξωτερικού περιβάλλοντός του, αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που αυτό παρέχει και αντιμετωπίζοντας τους κινδύνους και τις απειλές.

Η εμπάθυνση στην περιοχή μελέτης που προηγήθηκε δίνει τη δυνατότητα αξιοποίησης της ανάλυσης SWOT για την παροχή, με έναν συνοπτικό τρόπο, της «ακτινογραφίας» των χαρακτηριστικών του Δήμου Νεμέας. Η ανάλυση αυτή αποτυπώνεται στα στοιχεία του Πίνακα 4.1. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο τμήμα του πίνακα αυτού περιέχονται τα στοιχεία του εσωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής, δηλαδή τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία της· ενώ στο δεύτερο τμήμα του τα στοιχεία που αφορούν τις ευκαιρίες και απειλές του εξωτερικού περιβάλλοντος. Τα παρακάτω στοιχεία αποδίδουν την τρέχουσα εικόνα και αποτίμηση της περιοχής και αποτελούν δεδομένα προς αξιοποίηση στο στάδιο της δόμησης αναπτυξιακών κατευθύνσεων και των πολιτικών υλοποίησής τους.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
- Μία από τις σημαντικότερες περιοχές παραγωγής οίνων ΠΟΠ (ΟΠΑΠ) στην Ελλάδα.	- Απουσία ιδιαίτερου οικιστικού αποθέματος - αρχιτεκτονικής ταυτότητας.
- Εισροή σημαντικών επενδύσεων στον τομέα της οινοπαραγωγής.	- Ανεπαρκείς τουριστικές υποδομές και κυρίως μονάδες φιλοξενίας, καθώς και υπηρεσίες εξυπηρέτησης επισκεπτών.
- Σημαντικό φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα - Πλούσια ιστορία και μυθολογία.	- Υπερδιόγκωση πρωτογενούς τομέα παραγωγής - Κίνδυνοι από τη μονοτομεακή προσέγγιση του παραγωγικού τοπικού συστήματος με την κυριαρχία του πρωτογενούς - Κλιματική αλλαγή / επιπτώσεις.
- Αξιόλογοι, διεθνούς εμβέλειας, αρχαιολογικοί χώροι (Αρχαία Νεμέα, Στάδιο Νεμέας κ.ά.).	- Υψηλό ποσοστό οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού.
- Προοπτική ανάδειξης ως σημαντικού οινοποιητικού τουριστικού προορισμού.	- Υψηλή εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα, με σημάδια μονοδιάστατης προσέγγισης της τοπικής οικονομίας - εξάρτηση του δευτερογενούς από τον πρωτογενή τομέα.
- Ανεπτυγμένος πρωτογενής και δευτερογενής τομέας με βάση την αμπελοκαλλιέργεια και την οινοπαραγωγή / Ολοκλήρωση τομέων σε τοπικό επίπεδο.	- Μη αξιοποίηση και ελλιπής προβολή ορισμένων αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτισμού (θησαυρός Αηδονιών και Κάστρο Πολυφέγγους).
- Μοναδικά οινοποιητικά προϊόντα ΠΟΠ με διεθνή αναγνωρίσιμη ποιότητα/ταυτότητα.	- Ελλιπής προβολή των παραδόσεων και τοπικών εθίμων και οργάνωση δράσεων που σχετίζονται μόνο με ορισμένα εξ αυτών.
- Σχετικά καλό μορφωτικό επίπεδο (χαμηλό ποσοστό όσων εγκατέλειψαν το σχολείο).	- Ύπαρξη επικίνδυνων σημείων στο επαρχιακό και αστικό οδικό δίκτυο.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
- Αθλητικό πνεύμα - Δράση αθλητικών συλλόγων και λειτουργία αθλητικών χώρων.	- Μικρή συμμετοχή του εθνικού δικτύου στο οδικό δίκτυο της περιοχής. Κυριαρχία επαρχιακού και τοπικού οδικού δικτύου - Ποιότητα πρόσβασης.
- Αθλητικά δρώμενα - Διεξαγωγή Νέμεων αγώνων και αγώνων υπεραποστάσεων.	- Ανεπαρκής συγκοινωνιακή σύνδεση με τα κύρια αστικά κέντρα της ευρύτερης περιοχής και την Αθήνα. Μικρός αριθμός δρομολογίων - χαμηλή συχνότητα δρομολογίων.
- Ικανοποιητικός εξοπλισμός υγείας (κέντρο υγείας, ιδιωτικό πολυιατρείο και δύο περιφερειακά ιατρεία).	- Ελλιπής αξιοποίηση νέων τεχνολογιών στον κοινωνικό και παραγωγικό ιστό - Τεχνολογική υστέρηση.
- Λειτουργία Επαγγελματικής Σχολής στην επικράτεια του Δήμου - Εξειδίκευση / σύνδεση με τον βασικό τομέα παραγωγής της περιοχής.	- Ανάγκη αναβάθμισης λειτουργίας του ΚΕΠ.
- Φάσμα τοπικών εθίμων και παραδόσεων.	- Αδυναμία διατήρησης του κόστους λειτουργίας και του κόστους κατασκευής των έργων υποδομής σε χαμηλά επίπεδα.
- Αναπτυγμένο δίκτυο ελαιοτριβείων.	- Έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού στις μονάδες κοινωνικής φροντίδας αλλά και τις υπηρεσίες της τοπικής διοίκησης γενικότερα.
- Χαμηλό ποσοστό ανεργίας.	- Ελλιπής αξιοποίηση της δημοτικής περιουσίας.
- Μεσογειακό κλίμα.	- Μικρής κλίμακας έργα, έλλειψη καινοτόμων και μεγάλης κλίμακας αναπτυξιακών υποδομών, σύμφωνα με τις δυνατότητες της περιοχής.
- Μεγάλο δίκτυο οινοποιείων που πραγματοποιούν πολλές δράσεις τουριστικού ενδιαφέροντος. Οινοπαραγωγική ταυτότητα και παραγωγή οίνων υψηλής ποιότητας και ΠΟΠ (ΟΠΑΠ).	- Ενδεχόμενο απώλειας επιχορηγήσεων από Κοινοτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες. Το υπάρχον επιστημονικό δυναμικό μπορεί να τεκμηριώσει και να επεξεργαστεί προτάσεις μέχρι έναν βαθμό απαιτήσεων, ενώ σε άλλες περιπτώσεις απαιτείται η συμβολή εξωτερικών συνεργατών.
- Ύπαρξη τοπικού σχεδίου διαχείρισης απορριμμάτων.	- Ελλιπής επικοινωνία με πολίτες - Έλλειμμα τοπικής διακυβέρνησης που να εμπλέκει τους παράγοντες της τοπικής κοινωνίας στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.
- Ύπαρξη σχεδίου βιώσιμης αστικής κινητικότητας.	- Μη ορθολογική διαχείριση των σπάνιων υδάτινων πόρων.
- Πρόταση για διεθνές συνέδριο ελαιόλαδου στη Νεμέα.	- Γήρανση πληθυσμού - πληθυσμιακή αποδυνάμωση.
- Εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων και Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας.	- Πιέσεις από «ανταγωνιστικά κέντρα» που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή.
- Βελτίωση εθνικών οδικών αξόνων - Βελτίωση πρόσβασης στην περιοχή της Νεμέας - Μείωση χρονοαπόστασης από	- Μη εφαρμογή Τοπικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων και Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
άλλα αστικά κέντρα και το μητροπολιτικό κέντρο της πρωτεύουσας.	
- Ενίσχυση δεσμών με Κόρινθο και Αθήνα στη βάση της αναβάθμισης των εθνικών οδικών αξόνων.	-Βασικές ελλείψεις Κέντρου Υγείας σε ιατρικό προσωπικό (συγκεκριμένων ειδικοτήτων) και σε μέσα μεταφοράς ασθενών (ασθενοφόρα).
- Τάσεις αποκέντρωσης ως προϊόν της οικονομικής ύφεσης και υψηλής ανεργίας στα μεγάλα αστικά κέντρα, που ενισχύει το παραγωγικό ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής.	-Ελλιπής ασφάλεια και φύλαξη περιοχής - Μικρός αριθμός αστυνομικών στα τοπικά τμήματα.
- Η κατάσταση Νεμέας ως οικισμού 3 ^{ου} επιπέδου δημιουργεί νέες αναπτυξιακές ευκαιρίες και προοπτικές.	-Ανεπαρκής ενημέρωση πολιτών για θέματα δημοτικής πολιτικής.
- Η Νεμέα κόμβος στα θεματικά δίκτυα των δρόμων του κρασιού.	-Μη εκσυγχρονισμένα και μη ενημερωμένα κοινωνικά δίκτυα Δήμου - Ελλιπής αλληλεπίδραση πολιτών με δημοτική αρχή.
- Ρύθμιση χρήσεων γης και προστασίας φυσικού & πολιτιστικού περιβάλλοντος που προβλέπονται από το ΓΠΣ.	
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
- Επικοινωνία και μικρή απόσταση από πολλά ιστορικά και τουριστικά κέντρα εντός ή εκτός της Π.Ε. Κορινθίας (Αργος, Ναύπλιο, Μυκήνες, Κιάτο, Κόρινθος, Ξυλόκαστρο).	- Μεγάλος ανταγωνισμός σε εγχώρια και διεθνή αγορά στον τομέα παραγωγής οινικών προϊόντων. - Ανταγωνισμός με αντίστοιχους προορισμούς στην περιοχή της Μεσογείου (Τοσκάνη, Κροατία κ.ά.).
- Αύξηση ζήτησης για προϊόντα ποιότητας και βιολογικών καλλιεργειών.	- Επιδείνωση δημογραφικού προβλήματος.
- Ανάπτυξη μορφών εναλλακτικού τουρισμού, κρατικές ενισχύσεις.	- Ένταση φαινομένου αστικοποίησης - Πληθυσμιακή αποψίλωση περιφερειακών κοινοτήτων - Γήρανση και μείωση επαρχιακού πληθυσμού.
- Αναβάθμιση ρόλου αγροτικής οικονομίας.	- Φαινόμενο μετανάστευσης.
- Ευκαιρίες χρηματοδότησης από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους για έργα και δράσεις πολιτισμού, διαχείρισης απορριμμάτων και κυκλικής οικονομίας, κ.λπ.	- Ύπαρξη οικονομικής ύφεσης που πλήττει κυρίως τα χαμηλότερα εισοδήματα.
- Βελτίωση οδικών συνδέσεων - Διεύρυνση πρόσβασης με σιδηροδρομική γραμμή.	- Κλιματική αλλαγή και οι επιπτώσεις της στον πρωτογενή τομέα - Συνθήκες ξηρασίας και μείωσης υδάτινων πόρων — αντίκτυπος στις εντατικές σε νερό καλλιέργειες της περιοχής.

Πίνακας 4.1: Ανάλυση SWOT Δήμου Νεμέας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

4.4. Σκιαγράφηση Κρίσιμων Ζητημάτων Μελλοντικής Εξέλιξης

Η προηγηθείσα ανάλυση αναδεικνύει μία σειρά από Κρίσιμα Ζητήματα, η διαχείριση των οποίων θα στηρίζει τη διαμόρφωση ενός στρατηγικού σχεδίου για τη μελλοντική ανάπτυξη της περιοχής και τη διαμόρφωση ενός επιχειρησιακού σχεδίου που θα το εξυπηρετεί.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

αυθεντικότητα, εμπειρία, παράδοση, φιλοξενία, ιστορία, πολιτισμός, φύση

Μία πρώτη αποτύπωση των κρίσιμων αυτών ζητημάτων, προϊόν της έως τώρα ανάλυσης της περιοχής μελέτης και του ευρύτερου (εξωτερικού) περιβάλλοντός της, παρουσιάζονται στο Σχήμα 4.1.

Κάποια από τα παρακάτω κρίσιμα ζητήματα, που προκύπτουν από την ανάλυση της παρούσας εργασίας, γίνονται αντιληπτά και επιβεβαιώνονται και από την έρευνα ερωτηματολογίου, που είχε ως αποδέκτες της τον τοπικό πληθυσμό. Άλλα κρίσιμα ζητήματα του Σχήματος 4.1 αποτελούν συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής της Νεμέας (μελέτη υπάρχουσας κατάστασης και δυναμική της), αλλά και από την εμβάθυνση στο εξωτερικό της περιβάλλον και τις τάσεις και εξελίξεις που καταγράφονται σε διάφορους τομείς (π.χ. τουρισμός, αγροτικός τομέας, κλιματική αλλαγή κ.ά.).

Ο εντοπισμός και η οριστικοποίηση των κρίσιμων ζητημάτων αποτελούν τα κυρίαρχα σημεία ή τα δομικά στοιχεία για τη διατύπωση ενός **Ολοκληρωμένου Στρατηγικού Σχεδίου** μελλοντικής ανάπτυξης της περιοχής.

ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΔΗΜΟΥ ΝΕΜΕΑΣ

- Προστασία γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας - Ορθολογική διαχείριση υδάτινων πόρων.
- Αξιοποίηση/ανάδειξη υδάτινων (ποτάμιων) διαδρομών στον αγροτικό χώρο – Δραστηριότητες στη φύση.
- Πολυλειτουργική αξιοποίηση οινοποιητικού τομέα – **Οινοτουρισμός/Γαστρονομία.**
- Ανάδειξη Νεμέας ως σημαντικού πόλου εκπαίδευσης στα θέματα της αμπελοκαλλιέργειας και οινοπαραγωγής – **Θερμοκοιτίδα** ανάπτυξης νεοφυούς επιχειρηματικότητας στα θέματα του κρασιού – Κέντρο έρευνας & ανάπτυξης στον κλάδο αμπελοκαλλιέργειας/οινοπαραγωγής – Προώθηση καινοτομίας / επιχειρηματικότητας στους εν λόγω τομείς.
- Ανάδειξη Νεμέας ως πολιτιστικού πόλου με όχημα τον πολιτιστικό τουρισμό και τον οινοτουρισμό – Δημιουργία του “**Branding**” / **Market Plan** του τόπου – **Τοποθεσίες-ορόσημα** με ευρύτερη αναγνωρισιμότητα.

ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΔΗΜΟΥ ΝΕΜΕΑΣ

- **Ανάπτυξη / ψηφιοποίηση / προβολή πολιτιστικών διαδρομών** – Ολοκληρωμένη ψηφιακή παρουσίαση του «Δρόμου του Κρασιού» – Ανάπτυξη πολιτιστικής διαδρομής που διασυνδέει τους αρχαιολογικούς πόρους / **Αφήγημα** – αναβίωση διάσημων μύθων (Land of Hercules) – Ψηφιοποίηση / Προβολή πολιτιστικής διαδρομής με ΤΠΕ – **Στρατηγικό Σχέδιο Πολιτιστικής Ανάπτυξης**.
-
- Αναβάθμιση **ανθρώπινου δυναμικού** – Ενδυνάμωση δεξιοτήτων για την υιοθέτηση και χρήση ΤΠΕ.
 - Προώθηση ενός **νέου μοντέλου διακυβέρνησης** με την ενεργό συμμετοχή των ομάδων του τοπικού οικοσυστήματος στις διαδικασίες λήψης τοπικών αποφάσεων.
 - Ενδυνάμωση **Clusters** στην αμπελοκαλλιέργεια και οινοπαραγωγή – Ανάπτυξη καθετοποιημένων αλυσίδων αξίας.
 - Διασύνδεση με γειτονικούς πολιτιστικούς τουριστικούς προορισμούς – Εξωστρέφεια – Ανάπτυξη σχέσεων **συνεργασίας** – **συνέργειας** – **συμπληρωματικότητας**.
 - Στρατηγική πολύγλωσσης διαδικτυακής πολυμεσικής επικοινωνίας

Σχήμα 4.1: Κατάλογος κρίσιμων ζητημάτων Δήμου Νεμέας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Αντικείμενο του συγκεκριμένου κεφαλαίου αποτελεί η ανάλυση και παρουσίαση των αποτελεσμάτων έρευνας ερωτηματολογίου, η οποία υλοποιήθηκε για τους σκοπούς της εμπλοκής της τοπικής κοινωνίας στο πλαίσιο της διαδικασίας του στρατηγικού σχεδιασμού και ειδικότερα στο στάδιο της αναγνώρισης των προβλημάτων της περιοχής μελέτης και της αποτύπωσης του βαθμού συμμετοχής των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων στην περιοχή μελέτης.

Πιο συγκεκριμένα, η μεθοδολογική προσέγγιση του στρατηγικού σχεδιασμού, την οποία αξιοποιεί η παρούσα διπλωματική εργασία, περιλαμβάνει την αλληλεπίδραση με την τοπική κοινωνία, με σκοπό την ανάδειξη των προβλημάτων, των δυσλειτουργιών και των προσδοκιών του τοπικού πληθυσμού, καθώς και του οράματος των κατοίκων του Δήμου της Νεμέας για την περιοχή τους. Το συγκεκριμένο στάδιο του στρατηγικού σχεδιασμού συμβάλλει καθοριστικά στον εμπλουτισμό της γνώσης του εσωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής και στην ανατροφοδότηση του οράματος για αυτή· και κατ' επέκταση στον εμπλουτισμό και ενημέρωση των στόχων και υποστόχων που τίθενται στην παρούσα εργασία.

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας ερωτηματολογίου και την ανάγνωση της εικόνας της περιοχής από τη σκοπιά των κατοίκων, ελέγχεται αν η εικόνα αυτή συμβαδίζει με αυτή που διαμορφώνεται στο στάδιο της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης. Επιπρόσθετα το όραμα των κατοίκων για την περιοχή τους οφείλει να ενσωματώνεται κατάλληλα στο όραμα που επιδιώκεται στο σχεδιαστικό μέρος της παρούσας εργασίας. Συνεπώς, τα προηγούμενα στάδια του σχεδιασμού, ενημερώνονται και εμπλουτίζονται με τη βοήθεια της εμπλοκής των πολιτών, μέσω των αποτελεσμάτων της έρευνας ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε για τον σκοπό αυτό (βλ. Παράρτημα Ι) κατασκευάστηκε με τη βοήθεια της εφαρμογής **Google forms**, η οποία παρέχει στον σχεδιαστή μία πληθώρα επιλογών· και διακινήθηκε μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την εν λόγω έρευνα παρουσιάζονται στη συνέχεια.

5.1. Έρευνα Ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε αναρτήθηκε στον διαδικτυακό τόπο του Δήμου Νεμέας (<https://www.nemea.gr/post/symmetoxikes-diadikasies-dhmoy-nemeas>). Την ανάρτησή του ακολούθησε η προώθησή του με τη χρήση του συγκεκριμένου συνδέσμου. Η προώθηση αυτή έγινε κυρίως με την αποστολή ηλεκτρονικών μηνυμάτων σε συγκεκριμένες ομάδες αποδεκτών, καθώς και μέσω της ανάρτησής του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Πιο συγκεκριμένα, ο παραπάνω σύνδεσμος απεστάλη, συνοδευόμενος από ένα ενημερωτικό κείμενο, στις τοπικές επιχειρήσεις οινοπαραγωγής, οι οποίες διέθεταν ηλεκτρονική διεύθυνση επικοινωνίας· στους αθλητικούς συλλόγους του Δήμου· και σε όλους τους λοιπούς φορείς και τις επιχειρήσεις, οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις των οποίων ήταν διαθέσιμες στον Δήμο. Επιπρόσθετα, ο σύνδεσμος του ερωτηματολογίου αναρτήθηκε και στις ομάδες του Δήμου στο περιβάλλον του Facebook. Σε αυτή τη διαδικασία, καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισε η συμβολή του Δήμου μέσω της παροχής όλων των διαθέσιμων

ηλεκτρονικών διευθύνσεων για την προώθηση του ερωτηματολογίου, καθώς και της ανάρτησής του στην ιστοσελίδα του.

Το χρονικό διάστημα της διακίνησης του ερωτηματολογίου διήρκησε περίπου έναν μήνα και συγκεκριμένα από τις αρχές Αυγούστου του 2020 έως τις αρχές Σεπτεμβρίου. Στο διάστημα αυτό συγκεντρώθηκαν συνολικά **εξήντα ένα (61) ερωτηματολόγια**. Παρά το γεγονός ότι το δείγμα αυτό δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλο αποφασίστηκε η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του, λαμβάνοντας υπόψιν ότι αυτό αποτελεί ένα σχετικά ικανοποιητικό αποτέλεσμα για μία κατ' εξοχήν αγροτική περιοχή, στην οποία ο τοπικός πληθυσμός δεν ήταν συνηθισμένος ή εξοικειωμένος με τέτοιου είδους διαδικασίες, αλλά κυρίως λαμβάνοντας υπόψιν τους χρονικούς περιορισμούς για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

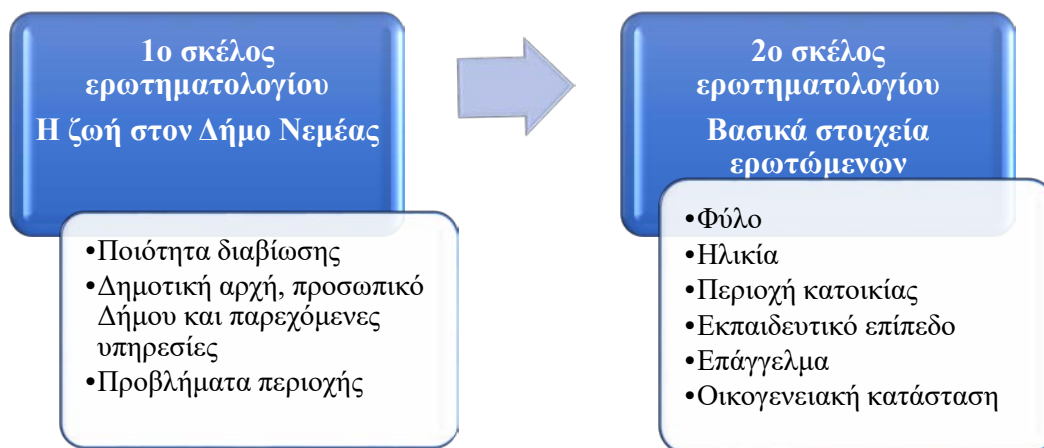
Σε αυτό το σημείο, αξίζει να σημειωθεί ότι εξαιτίας των δύσκολων συνθηκών που επικρατούσαν σε ολόκληρη τη χώρα από την εμφάνιση και εξάπλωση της πανδημίας του COVID-19, η διακίνηση των ερωτηματολογίων δεν κατέστη εφικτό να γίνει στον χρόνο που είχε αρχικά προγραμματιστεί για την εκπόνηση της εργασίας. Έτσι ο διά ζώσης προγραμματισμός της έρευνας αυτής, που είχε σχεδιαστεί να γίνει την άνοιξη του 2020, έλαβε μία μικρή αναβολή σε αναμονή των εξελίξεων, τόσο για λόγους διασφάλισης της υγείας όσο και για λόγους αποτελεσματικότητας της προσπάθειας (απροθυμία συμμετεχόντων να εμπλακούν στην δια ζώσης έρευνα). Με τις συνθήκες όμως να γίνονται δυσμενέστερες και την δια ζώσης υλοποίηση της έρευνας ερωτηματολογίου να κρίνεται απαγορευτική, αλλά και τους χρονικούς περιορισμούς υλοποίησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας, το ερωτηματολόγιο αυτό αποφασίστηκε τελικά να διακινηθεί **ηλεκτρονικά**, για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο διάστημα ήταν εφικτό. Επίσης, επειδή η ηλεκτρονική διακίνηση πραγματοποιήθηκε τελικά κατά τους θερινούς μήνες και συγκεκριμένα τον Αύγουστο, η συμμετοχή των πολιτών δεν ήταν όσο μεγάλη ήταν δυνατόν, κυρίως εξ αιτίας των θερινών διακοπών και της γενικότερης χαλάρωσης των υποστηρικτικών μηχανισμών της τοπικής διοίκησης κατά την περίοδο αυτή.

Η **δομή** του ερωτηματολογίου (βλ. Παράρτημα Ι) επιχειρείται να είναι απλή και κατανοητή για τους ερωτώμενους, ενώ ακολουθεί τους βασικούς κανόνες σύνταξης ενός ερωτηματολογίου.

Πιο αναλυτικά, το σχεδιασθέν ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει **δύο σκέλη** (Σχήμα 5.1).

Το **πρώτο σκέλος** αφορά σε ερωτήσεις που σχετίζονται με την περιοχή μελέτης και τη ποιότητα ζωής και υπηρεσιών σε αυτή, τις δυνατότητες συμμετοχής των ερωτώμενων στη λήψη αποφάσεων, τα προβλήματα όπως αυτά ιεραρχούνται από τον τοπικό πληθυσμό κ.ά.

Το **δεύτερο σκέλος** περιλαμβάνει ερωτήματα που αναφέρονται στα βασικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι ανώνυμη, αφού στο συγκεκριμένο σκέλος δεν γίνεται καμία προσωπική αναφορά που αφορά την ταυτοποίηση των ερωτώμενων, αλλά ζητούνται μόνο γενικές πληροφορίες.

Σχήμα 5.1: Δομικά μέρη ερωτηματολογίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πιο συγκεκριμένα, το **πρώτο σκέλος** του ερωτηματολογίου αποτελείται από **δώδεκα (12) ερωτήσεις**, οι οποίες εστιάζουν σε θέματα ποιότητας διαβίωσης των κατοίκων του Δήμου της Νεμέας. Οι ερωτήσεις αυτές είναι στην πλειονότητά τους ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών, ενώ ελάχιστες από αυτές απαιτούν από τον συμμετέχοντα να απαντήσει περιφραστικά. Σε αυτό το σημείο, οφείλει να γίνει αναφορά στον αριθμό των δυνατών επιλογών στις ερωτήσεις βαθμονόμησης, δηλαδή σε αυτές που ο ερωτώμενος μπορεί να επιλέξει μεταξύ σειράς δυνατών απαντήσεων τύπου κατάταξης. Επιλέχθηκε, ο αριθμός των επιλογών αυτών να είναι πέντε (5), καθώς σύμφωνα με σχετικές έρευνες ο αριθμός αυτός είναι ο πλέον κατάλληλος από την άποψη ότι βοηθάει τον ερωτώμενο να έχει καλύτερη εικόνα των διαφορών μεταξύ των δυνατών επιλογών· και συνεπώς να απαντάει με έναν πιο αξιόπιστο τρόπο.

Αναλυτικότερα, οι ερωτήσεις επιχειρούν να αποδελτιώσουν την άποψη των κατοίκων για:

- τη συνολική εικόνα της περιοχής μελέτης,
- τα έργα που έχουν υλοποιηθεί σε αυτή,
- τη δυνατότητα συμμετοχής τους στη διαμόρφωση των τοπικών πολιτικών,
- τους τρόπους συμμετοχής τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων της τοπικής διοίκησης,
- τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες που προσφέρονται από τον Δήμο, καθώς και
- τα προβλήματα που τους απασχολούν σε ποικίλους τομείς (κοινωνικές υπηρεσίες, καθαριότητα, κυκλοφοριακό, συγκοινωνιακές συνδέσεις, κ.ά.).

Το **δεύτερο σκέλος** αποτελείται από **επτά (7) ερωτήσεις**, οι οποίες αποσκοπούν στην αποδελτίωση των βασικών χαρακτηριστικών του κάθε συμμετέχοντα. Πιο αναλυτικά, το σκέλος αυτό εμπεριέχει ερωτήσεις σχετικές με το φύλο του ερωτώμενου, την ηλικία, την περιοχή κατοικίας, το εκπαιδευτικό επίπεδο, την επαγγελματική ιδιότητα και την οικογενειακή του κατάσταση.

5.2. Ανάλυση Αποτελεσμάτων Έρευνας Ερωτηματολογίου

Στη συγκεκριμένη ενότητα αναλύονται τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου και παρατίθενται με εποπτικό τρόπο (διαγράμματα) για κάθε μία από τις ερωτήσεις, με

σκοπό την καλύτερη ανάγνωση των αποτελεσμάτων αυτών μέσα από την εποπτική παρουσίαση.

Αναφορικά με τη γενική εικόνα που καταγράφεται από τους κατοίκους του Δήμου Νεμέας για τον Δήμο τους (Διάγραμμα 5.1), αυτή δεν είναι ικανοποιητική. Ένα σημαντικό ποσοστό των συμμετεχόντων, της τάξης του 23%, δήλωσε ότι οι συνθήκες διαβίωσής του δεν είναι καθόλου ικανοποιητικές. Ένα πολύ μικρό ποσοστό χαρακτήρισε τη διαβίωσή του πολύ ικανοποιητική (2%), ενώ οι υπόλοιποι την χαρακτήρισαν σχετικά (52%) και αρκετά (23%) ικανοποιητική.

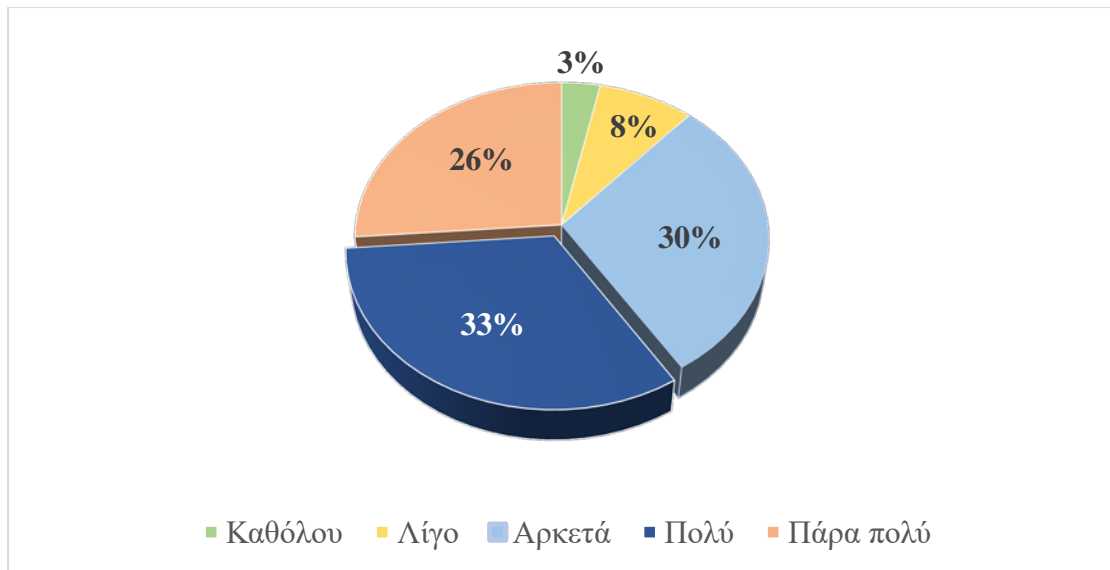

Διάγραμμα 5.1: Απόψεις πολιτών σχετικά με την ποιότητα ζωής στον Δήμο Νεμέας ⁴

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στον τομέα παροχής ουσιαστικών λύσεων από τη Δημοτική Αρχή για την αναβάθμιση της ποιότητας διαβίωσης των πολιτών (Διάγραμμα 5.2), οι κάτοικοι φαίνονται αρκετά ικανοποιημένοι. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό, της τάξης του 26%, δήλωσε πάρα πολύ ικανοποιημένο, 33% δήλωσε πως είναι πολύ ικανοποιημένο και 30% αρκετά ικανοποιημένο. Οι δύο πιο αρνητικές επιλογές συγκέντρωσαν μόνο 8% και 3%, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα πως η Δημοτική Αρχή μπορεί να παρέχει ουσιαστικές λύσεις στην ποιοτική αναβάθμιση της ζωής στη Νεμέα.

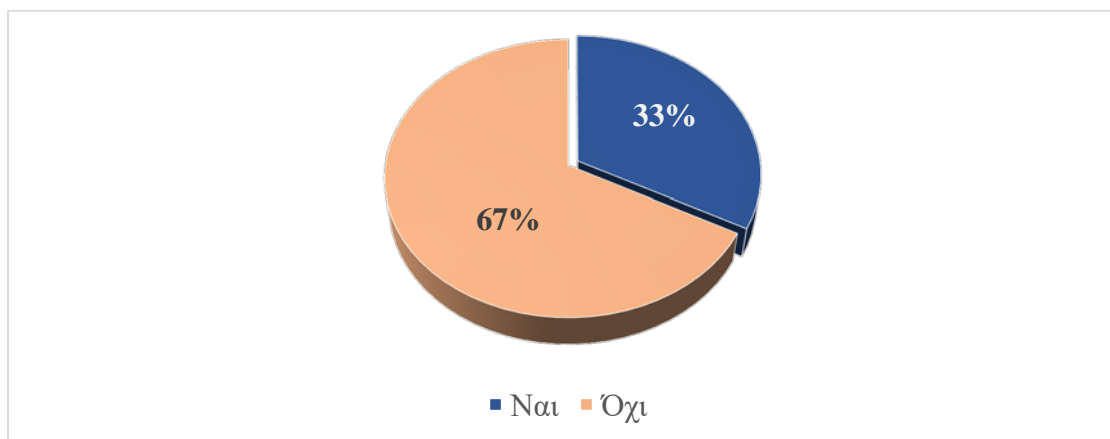
⁴ Η επιλογή «πάρα πολύ ικανοποιητική» συγκέντρωσε μηδέν (0) απαντήσεις.

Διάγραμμα 5.2: Απόψεις πολιτών σχετικά με την παροχή ουσιαστικών λύσεων, από τη Δημοτική Αρχή, για την αναβάθμιση της ποιότητας διαβίωσής τους

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αμέσως μετά ο κάθε συμμετέχοντας ρωτήθηκε για τα έργα που υλοποιούνται στην περιοχή και πιο συγκεκριμένα για το αν γνωρίζει την υλοποίηση κάποιου (Διάγραμμα 5.3). Επίσης, όσοι απάντησαν θετικά, σε επόμενη ερώτηση κλήθηκαν να αναφέρουν τα υλοποιούμενα έργα που γνώριζαν. Το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων δεν γνώριζε αν έχει υλοποιηθεί κάποιο σημαντικό έργο στην περιοχή του (67%), ενώ από όσους γνώριζαν (33%) μόνο το 30% ανέφερε κάποιο συγκεκριμένο έργο. Οι απαντήσεις αναφορικά με τα υλοποιούμενα έργα παρουσιάζονται στον Πίνακα 5.1 και στην πλειονότητά τους αφορούν έργα αναβάθμισης χώρων αναψυχής παιδιών και του οδικού δικτύου.

Διάγραμμα 5.3: Ποσοστιαία απεικόνιση της γνώσης πολιτών για την υλοποίηση κάποιου σημαντικού έργου στην περιοχή

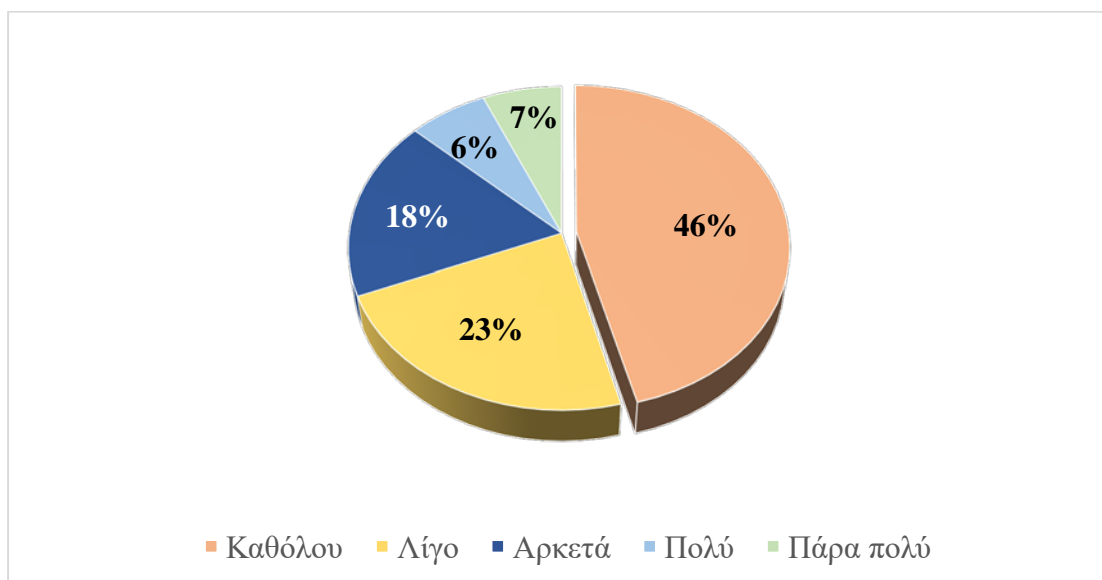
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Υλοποιούμενα έργα	Αριθμός απαντήσεων
Αναβάθμιση δημόσιων χώρων (πλατεία Δημαρχείου κ.ά.)	4
Έργα αναβάθμισης χώρων αναψυχής παιδιών (παιδικές χαρές)	5
Αναβάθμιση οδικού δικτύου (έργα συντήρησης δρόμων, φωτισμός, διασύνδεση με Εθνική οδό κ.ά.)	8
Έργα που αφορούν σε κυκλοφοριακές ρυθμίσεις	1
Αναβάθμιση εγκαταστάσεων αθλητισμού (κλειστό γυμναστήριο)	3
Δημιουργία εποχιακού τμήματος πυροσβεστικής	2
Έργα διαχείρισης αποβλήτων (Βιολογικός καθαρισμός και αποχετευτικό)	2
Αναβάθμιση ασύρματου δικτύου Δήμου	2
Καθαρισμός χειμάρρου «Ξεριά»	1

Πίνακας 5.1: Υλοποιούμενα έργα στην περιοχή μελέτης που γνωρίζουν οι συμμετέχοντες

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

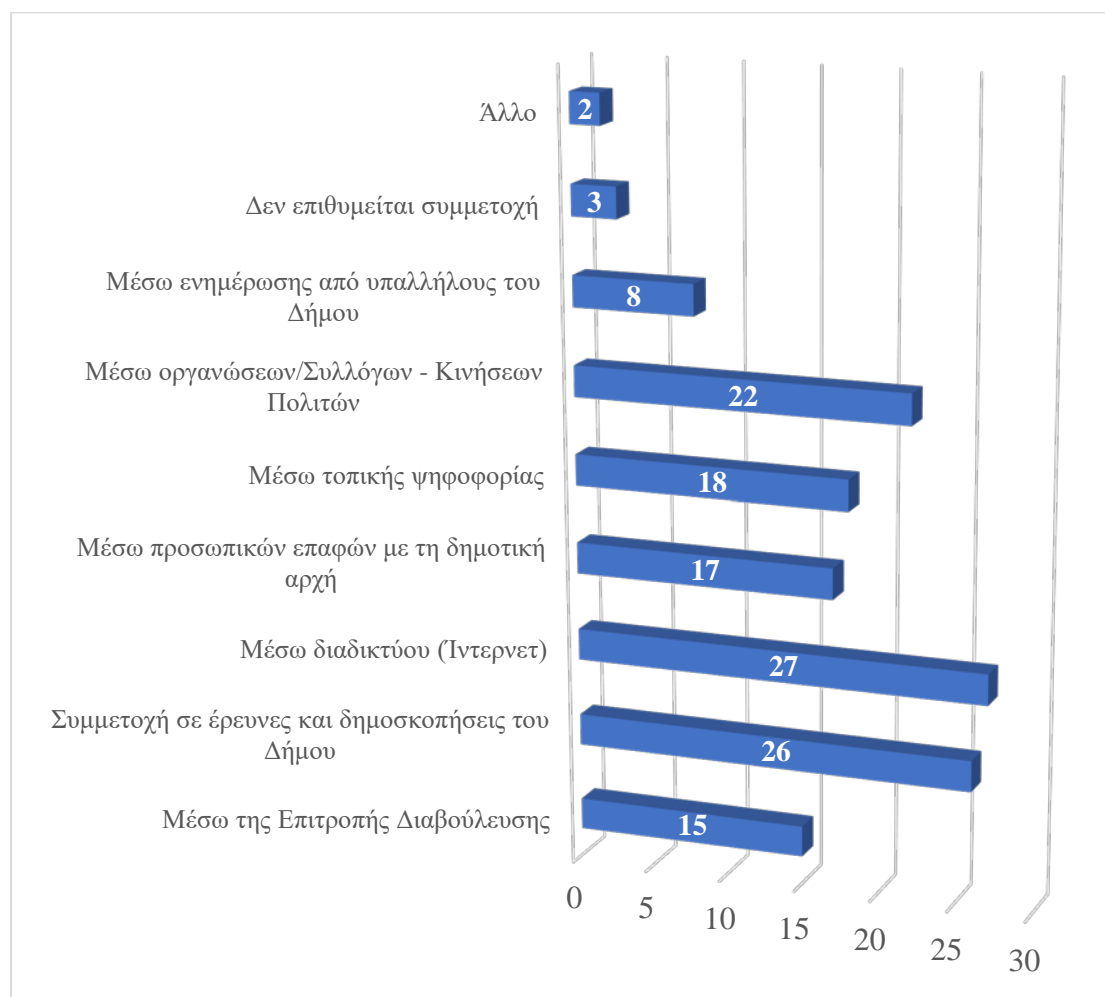
Οι επόμενες πέντε ερωτήσεις είχαν ως αντικείμενο τη συμμετοχή των ερωτηθέντων στα κοινά και την ενημέρωση των κατοίκων για το Δήμο τους. Πιο αναλυτικά, στο ερώτημα αν συμμετέχουν στη διαμόρφωση των τοπικών πολιτικών (αποφάσεις της Δημοτικής αρχής) για θέματα που τους αφορούν (Διάγραμμα 5.4), σχεδόν οι μισοί από τους ερωτηθέντες (46%), απάντησαν πως δεν συμμετέχουν καθόλου και 23% εξ αυτών ότι συμμετέχουν λίγο. Μόλις 18% απάντησε ότι συμμετέχει αρκετά, ενώ όσοι συμμετέχουν πολύ και πάρα πολύ κατέχουν ποσοστά μόλις 6% και 7% αντίστοιχα. Συνεπώς προκύπτει το συμπέρασμα ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων δεν συμμετέχει στη διαμόρφωση των τοπικών πολιτικών.

Διάγραμμα 5.4: Απόψεις πολιτών για τη συμμετοχή τους στη διαμόρφωση των τοπικών πολιτικών σε θέματα που τους αφορούν

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

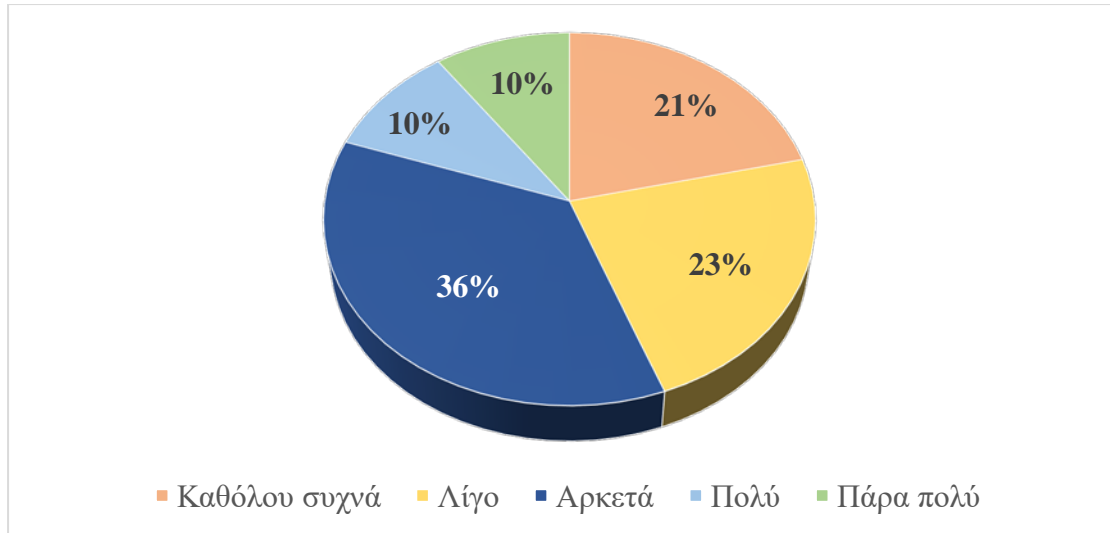
Αμέσως μετά οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν με ποιους τρόπους θα επιθυμούσαν να συμμετέχουν στη διαμόρφωση των τοπικών πολιτικών (Διάγραμμα 5.5). Στη συγκεκριμένη ερώτηση δόθηκαν πολλές εναλλακτικές επιλογές ενώ, αν κάποιος το επιθυμούσε, μπορούσε να επιλέξει παραπάνω από μία απάντηση. Τις περισσότερες απαντήσεις συγκέντρωσε η επιλογή της **συμμετοχής μέσω διαδικτύου** (20%) και η επιλογή της συμμετοχής σε **έρευνες και δημοσκοπήσεις** (19%), δηλαδή οι λιγότερο άμεσες επιλογές, οι οποίες δεν περιλάμβαναν την επαφή με κάποιον εκπρόσωπο του Δήμου.

Διάγραμμα 5.5: Επιθυμητοί τρόποι συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση τοπικών πολιτικών σε θέματα που τους αφορούν

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

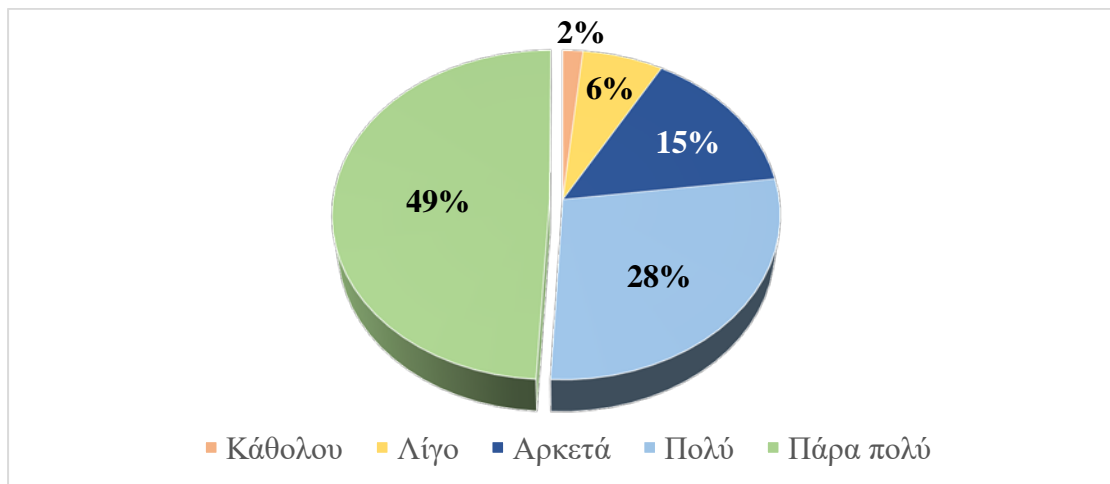
Αναφορικά με τη συχνότητα με την οποία επισκέπτονται οι κάτοικοι την ιστοσελίδα ή/και τις σελίδες του Δήμου στα κοινωνικά δίκτυα (Διάγραμμα 5.6) οι απαντήσεις φαίνεται να μοιράζονται στις διαθέσιμες επιλογές απαντήσεων. Έτσι, ένα ποσοστό της τάξης του 21% δήλωσε πως δεν τις επισκέπτεται καθόλου συχνά, το 23% τις επισκέπτεται λίγο και το 36% τις επισκέπτεται αρκετά. Επίσης, το 10% τις επισκέπτεται πολύ συχνά και το 10% πάρα πολύ συχνά.

Διάγραμμα 5.6: Συχνότητα επίσκεψης των ερωτηθέντων στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα ή/και στις σελίδες του Δήμου στα κοινωνικά δίκτυα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η ερώτηση που έχει ως θέμα την ανάγκη ενίσχυσης της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών από τον Δήμο (Διάγραμμα 5.7). Οι μισοί σχεδόν συμμετέχοντες (49%) ανέφεραν ότι η παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών οφείλει να ενισχυθεί πάρα πολύ. Ένα ποσοστό 28% πιστεύει ότι οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες πρέπει να ενισχυθούν «πολύ», ενώ με αισθητά χαμηλότερα ποσοστά ακολουθούν οι απαντήσεις «αρκετά», «λίγο» και «καθόλου». Συνεπώς, σύμφωνα με τους κατοίκους της περιοχής, η ενίσχυση παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών του Δήμου είναι απαραίτητη.

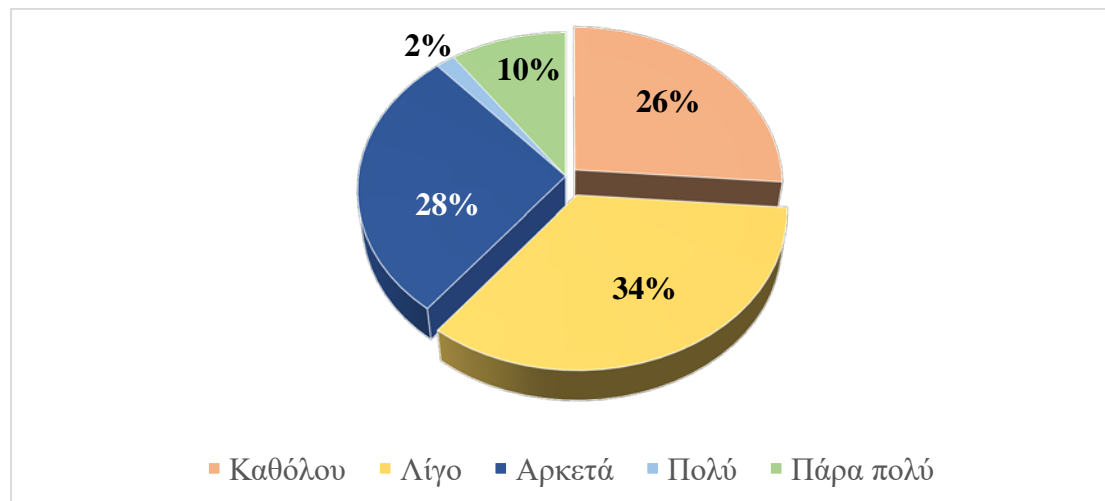

Διάγραμμα 5.7: Άποψη πολιτών για την ανάγκη ενίσχυσης της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών του Δήμου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η τελευταία ερώτηση, αναφορικά με την ενημέρωση και τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, είχε ως αντικείμενο τον βαθμό ικανοποίησής τους από την ενημέρωση που λαμβάνουν από τις Δημοτικές Αρχές (Διάγραμμα 5.8). Και σε αυτή την ερώτηση, οι συμμετέχοντες δεν φαίνονται ικανοποιημένοι, αφού οι δύο πιο αρνητικές επιλογές,

της μηδενικής και της μικρής ικανοποίησης, συγκέντρωσαν δύο από τα μεγαλύτερα ποσοστά, της τάξης του 26% και 34%. Αντίθετα, οι δύο πιο θετικές επιλογές συγκέντρωσαν τα δύο μικρότερα ποσοστά της τάξης του 2% και 10%. Συνεπώς, και στον συγκεκριμένο τομέα, οι κάτοικοι δεν είναι ικανοποιημένοι, καθιστώντας την ενίσχυση της ενημέρωσης, από τη πλευρά της Δημοτικής Αρχής, επιτακτική ανάγκη.

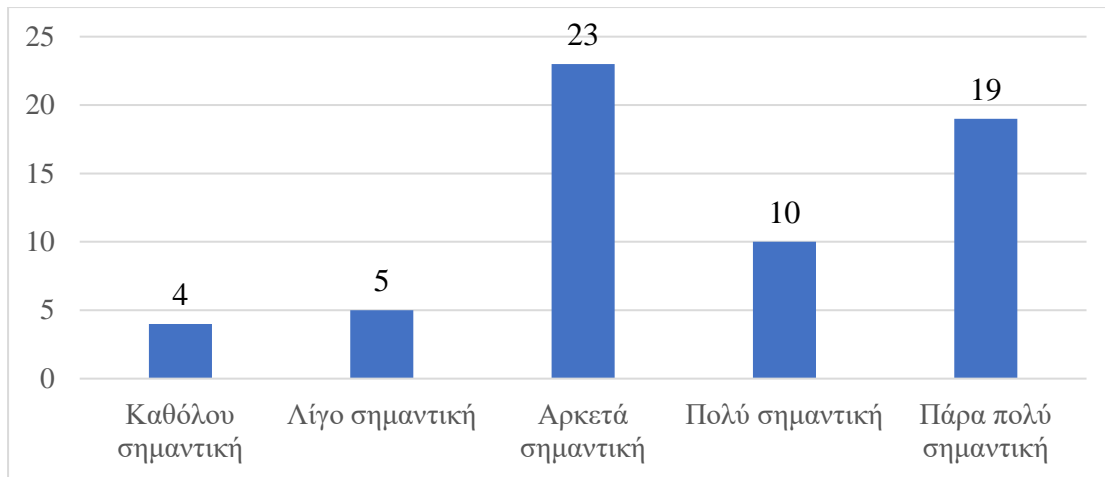

Διάγραμμα 5.8: Ικανοποίηση πολιτών από τον βαθμό ενημέρωσης που λαμβάνουν από τις Δημοτικές Αρχές για θέματα σχετικά με τις εξελίξεις στην πόλη τους

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αμέσως μετά, ακολουθεί μία ερώτηση με πολλά σκέλη, η οποία εστιάζει στα προβλήματα της περιοχής σε διάφορους τομείς και στη σημαντικότητά τους, από τη σκοπιά των κατοίκων. Πιο αναλυτικά, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν στο πόσο σημαντική θεωρούν την αντιμετώπιση κάποιων προβλημάτων για τη βελτίωση της διαβίωσης στην περιοχή. Οι επιλογές τους ήταν κλιμακωτές, από το ένα (1) έως το πέντε (5), με το ένα (1) να αντιστοιχεί στα καθόλου σημαντικά και το πέντε (5) στα πάρα πολύ σημαντικά προβλήματα.

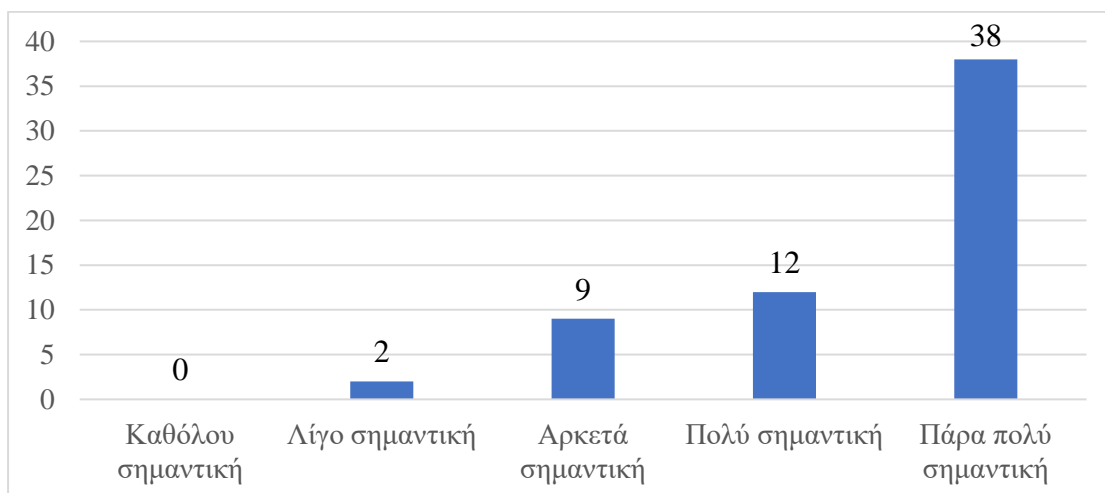
Ο πρώτος τομέας ο οποίος εξετάστηκε ήταν αυτός των κοινωνικών υπηρεσιών, όπως είναι τα ΚΑΠΗ, οι παιδικοί σταθμοί και άλλες (Διάγραμμα 5.9). Η αντιμετώπιση των προβλημάτων σε αυτόν τον τομέα, σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, ήταν ουδέτερη, με την επιλογή «3» να αποτελεί την επικρατέστερη ενώ μόλις δεκαεννέα (19) άτομα (31%) χαρακτήρισαν την αντιμετώπιση τέτοιου είδους προβλημάτων «πάρα πολύ σημαντική».

Διάγραμμα 5.9: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών (π.χ. ΚΑΠΗ, Παιδικόί σταθμοί κτλ.) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σε αντίθεση με τον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών, ο τομέας της καθαριότητας, της διαχείρισης των απορριμμάτων και της ανακύκλωσης (Διάγραμμα 5.10), θεωρήθηκε ιδιαίτερα σημαντικός για την ποιότητα της διαβίωσης στην περιοχή. Πιο συγκεκριμένα τριάντα οκτώ (38) πολίτες (62%) χαρακτήρισαν την αντιμετώπιση των προβλημάτων στον συγκεκριμένο τομέα «πάρα πολύ σημαντική» για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή, ενώ κανένας δεν την χαρακτήρισε «καθόλου σημαντική».

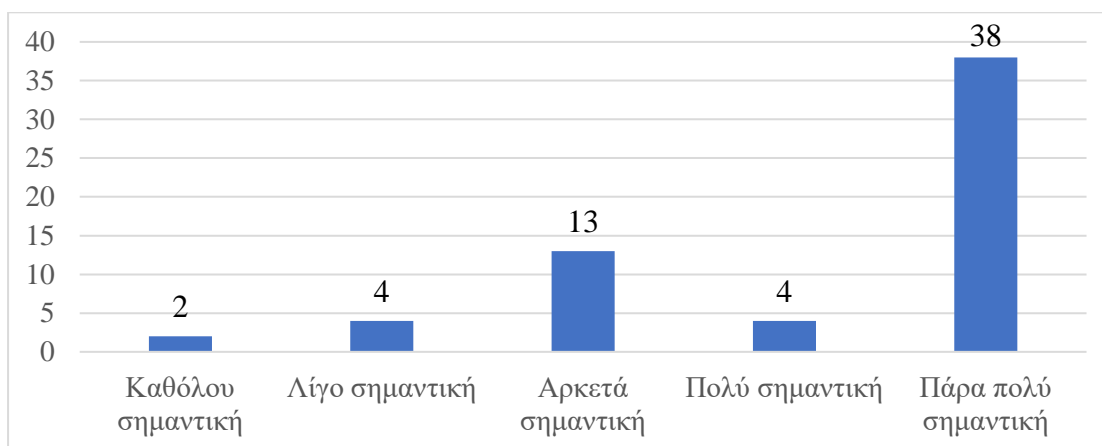

Διάγραμμα 5.10: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα της καθαριότητας-ανακύκλωσης (συχνότητα αποκομιδής σκουπιδιών, διαθέσιμοι κάδοι κτλ.) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Εξίσου σημαντική με την αντιμετώπιση των προβλημάτων καθαριότητας θεωρείται και η αντιμετώπιση των κυκλοφοριακών προβλημάτων (Διάγραμμα 5.11). Ένα ιδιαίτερα μεγάλο ποσοστό των πολιτών, της τάξης του 62%, χαρακτήρισε την αντιμετώπιση των κυκλοφοριακών προβλημάτων «πάρα πολύ σημαντική» για τη

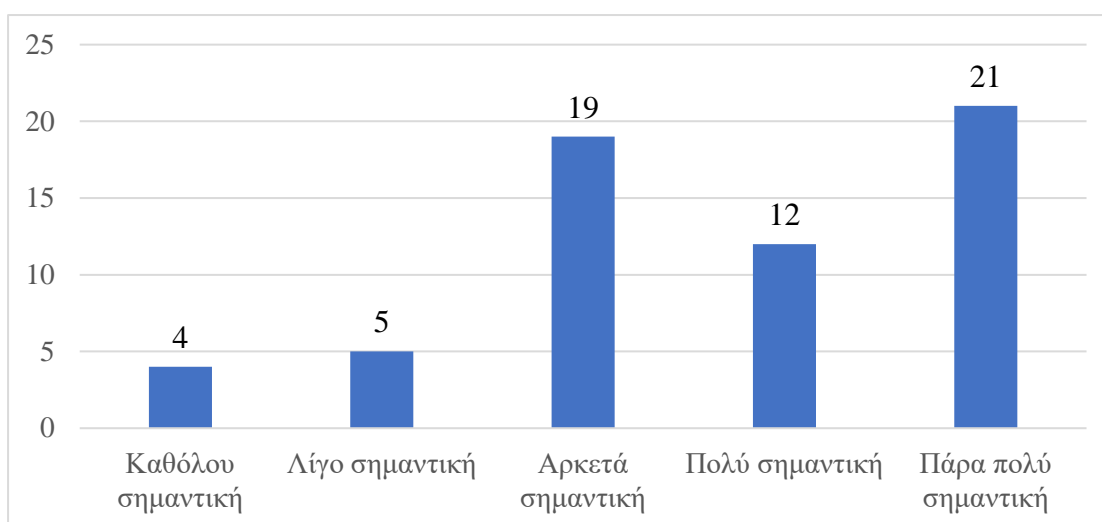
βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή, ενώ ελάχιστοι κάτοικοι (10%) χαρακτήρισαν την αντιμετώπιση αυτής της κατηγορίας προβλημάτων «καθόλου» (2) και «λίγο» (4) σημαντική.

Διάγραμμα 5.11: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον κυκλοφοριακό τομέα (κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, στάθμευση κτλ.) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

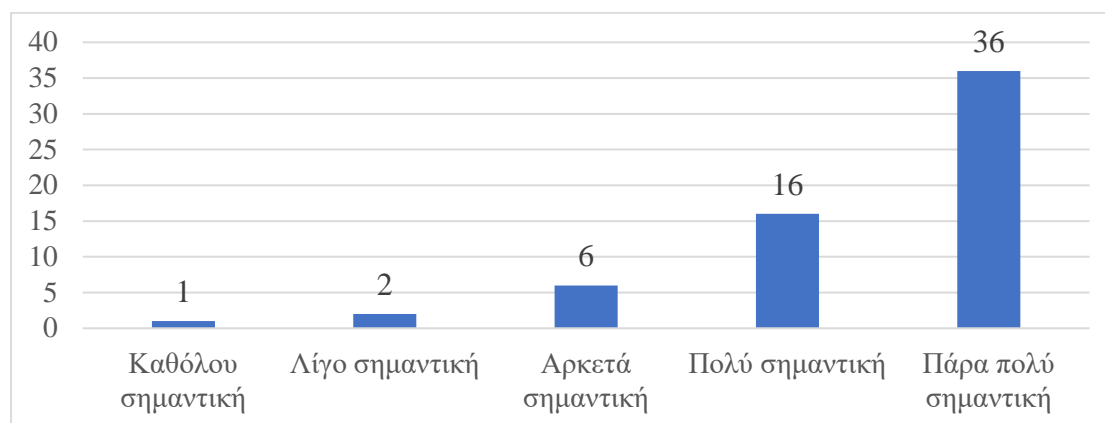
Στον τομέα των συγκοινωνιακών συνδέσεων και πιο συγκεκριμένα αναφορικά με τη συχνότητα και την ποιότητα των συγκοινωνιακών συνδέσεων μεταξύ των δημοτικών διαμερισμάτων αλλά και της υπερτοπικής συγκοινωνίας (Διάγραμμα 5.12), ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων χαρακτήρισε την αντιμετώπιση των υφιστάμενων προβλημάτων «αρκετά» (31%) και «πάρα πολύ σημαντική» (34%) για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή. Οι υπόλοιπες επιλογές συγκέντρωσαν αισθητά μικρότερα ποσοστά.

Διάγραμμα 5.12: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα των συγκοινωνιακών συνδέσεων (συχνότητα και ποιότητα συγκοινωνιακής σύνδεσης μεταξύ δημοτικών διαμερισμάτων, υπερτοπική συγκοινωνία) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

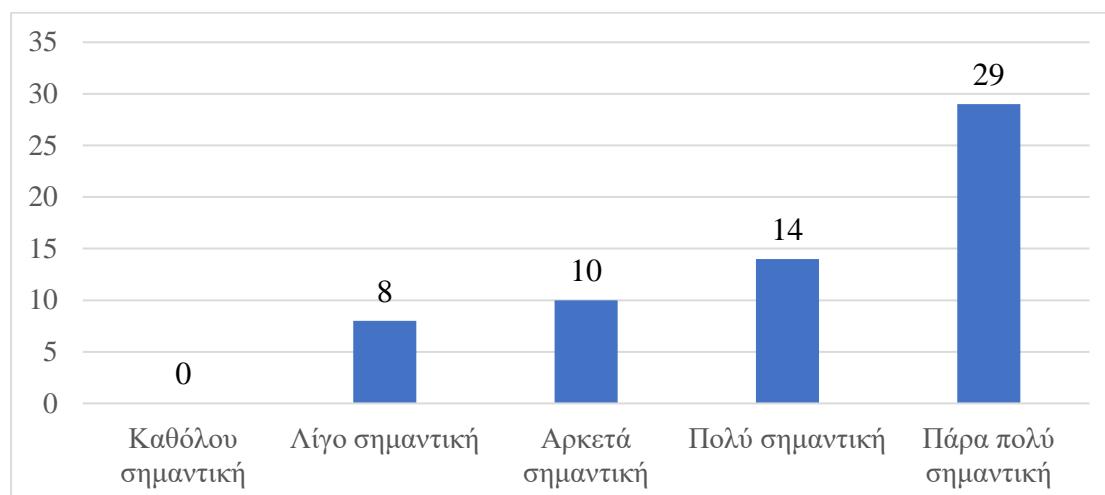
Τα προβλήματα στον τομέα του περιβάλλοντος (Διάγραμμα 5.13) συγκέντρωσαν και αυτά υψηλά ποσοστά σημαντικότητας, αφού τριάντα έξι (36) ερωτηθέντες (59%) χαρακτήρισαν την αντιμετώπισή τους «πάρα πολύ σημαντική» και δέκα έξι (16) άτομα (26%), «πολύ σημαντική». Οι επιλογές μικρότερης σημασίας συγκέντρωσαν πολύ χαμηλά ποσοστά της τάξης του 2%, 3% και 10% (οι επιλογές των «1», «2» και «3» αντίστοιχα).

Διάγραμμα 5.13: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα του περιβάλλοντος (απόβλητα γεωργικών καλλιεργειών, βιοτεχνιών, οινοποιών) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

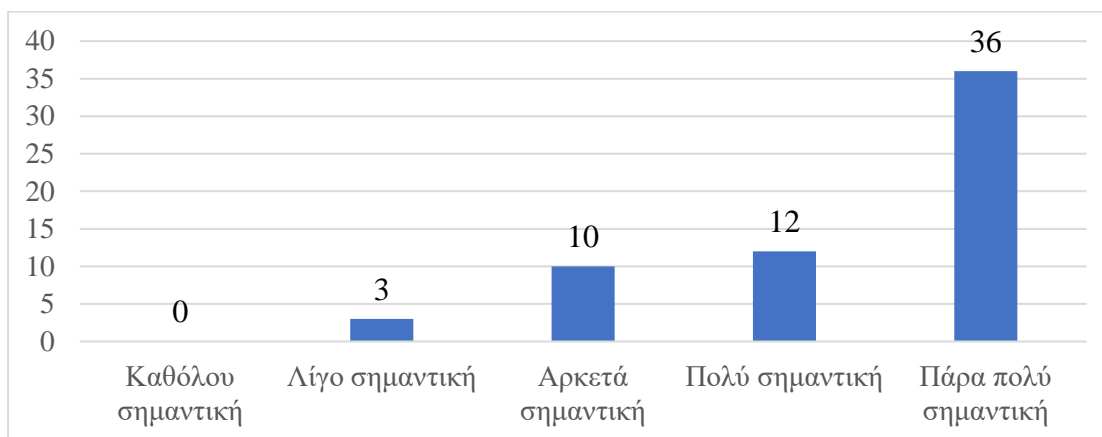
Αμέσως μετά, ακολούθησε η διερεύνηση της ικανοποίησης των πολιτών από τις υπάρχουσες υποδομές για άθληση στην περιοχή (Διάγραμμα 5.14). Κανένας από τους ερωτηθέντες δεν χαρακτήρισε «καθόλου σημαντική» την αντιμετώπιση των προβλημάτων στις εν λόγω υποδομές, ενώ οι επόμενες τρεις επιλογές συγκέντρωσαν κοντινά ποσοστά. Η επιλογή «πάρα πολύ σημαντικό», συγκέντρωσε ποσοστό της τάξης του 48%.

Διάγραμμα 5.14: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στις αθλητικές υποδομές (επάρκεια, συντήρηση αθλητικών χώρων κτλ.) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

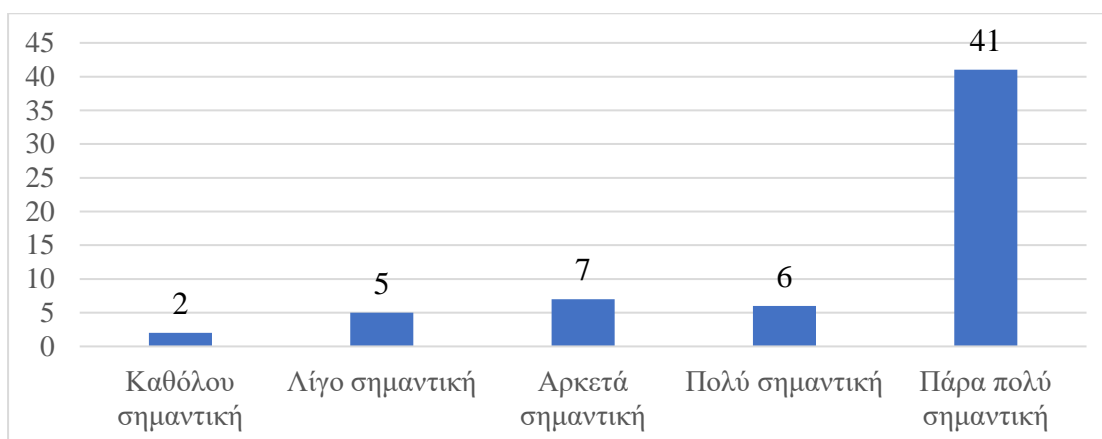
Ένας ακόμα τομέας ο οποίος συγκέντρωσε αρκετά υψηλό ποσοστό όσον αφορά τη σπουδαιότητα αντιμετώπισης των προβλημάτων του είναι αυτός του πολιτισμού (Διάγραμμα 5.15). Οι περισσότεροι ερωτηθέντες (59%) χαρακτήρισαν την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτού του τομέα «πολύ σημαντική» για τη βελτίωση της ποιότητας της διαβίωσης στην περιοχή, ενώ με χαμηλότερα ποσοστά, της τάξης του 20%, 16% και 5%, ακολούθησαν όσοι τη χαρακτήρισαν «πολύ», «αρκετά» και «λίγο σημαντική».

Διάγραμμα 5.15: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα του πολιτισμού (συντήρηση πολιτιστικών/ιστορικών υποδομών, διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

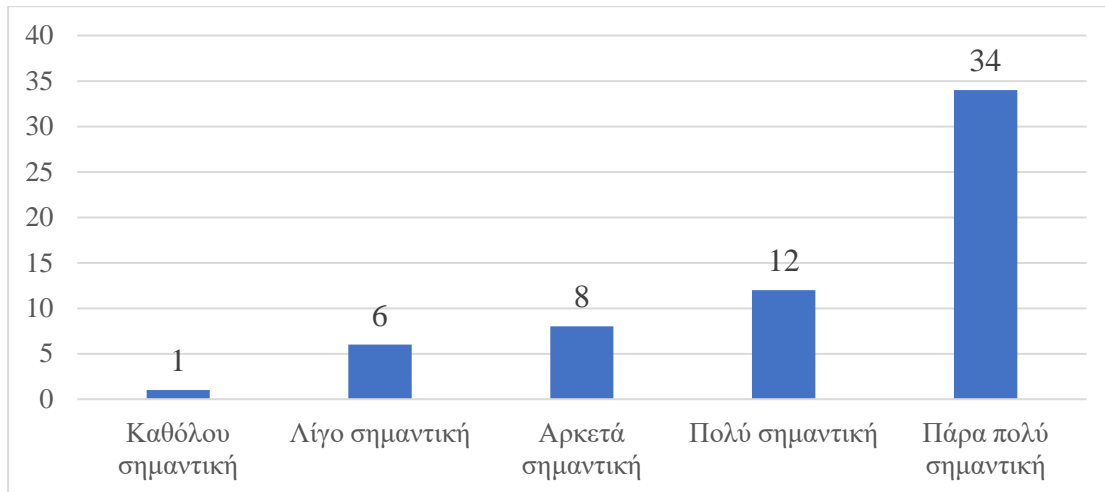
Τα προβλήματα στον τομέα της ασφάλειας και φύλαξης (Διάγραμμα 5.16), θεωρούνται σημαντικά, με ένα συντριπτικά μεγάλο ποσοστό των πολιτών (67%) να χαρακτηρίζει την αντιμετώπισή τους «πάρα πολύ σημαντική». Συνεπώς, η ιχνηλάτηση και η αντιμετώπιση των προβλημάτων φύλαξης και ασφάλειας μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης στο Δήμο Νεμέας.

Διάγραμμα 5.16: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα της ασφάλειας/φύλαξης ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

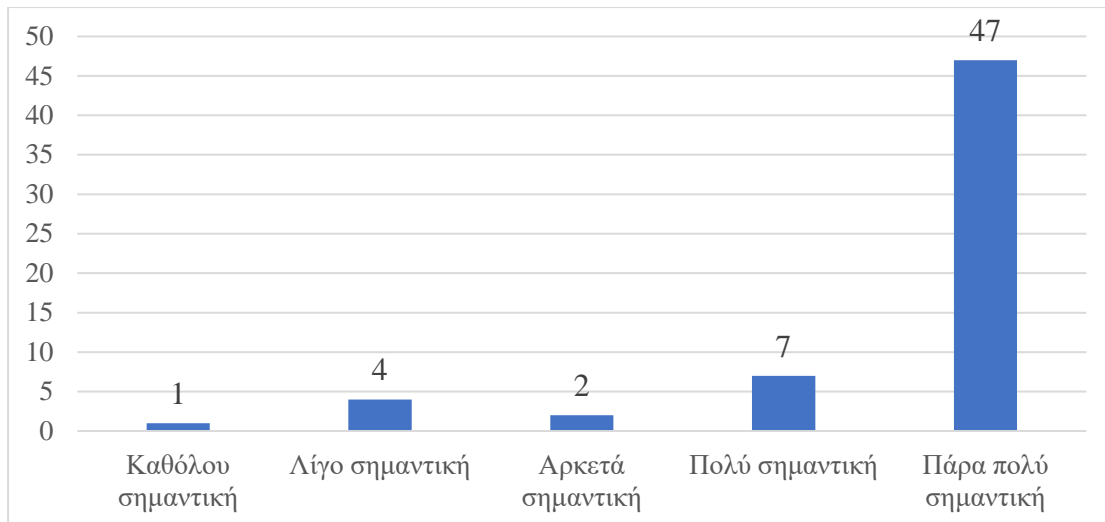
Ένα από τα βασικά συστατικά στοιχεία μίας περιοχής αποτελούν και οι εκπαιδευτικές της δομές. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων του συγκεκριμένου τομέα (Διάγραμμα 5.17) χαρακτηρίστηκε «πάρα πολύ σημαντική» από τριάντα τέσσερις (34) πολίτες (56%), πολύ σημαντική από δώδεκα (12) (20%), ενώ «αρκετά σημαντική», «λίγο σημαντική» και «καθόλου σημαντική» από οκτώ (8), έξι (6) και έναν (1) πολίτες αντίστοιχα (13%, 10% και 1%). Συνεπώς, η αντιμετώπισή τους, σύμφωνα με τις απόψεις των συμμετεχόντων, είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή.

Διάγραμμα 5.17: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα των εκπαιδευτικών υποδομών ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

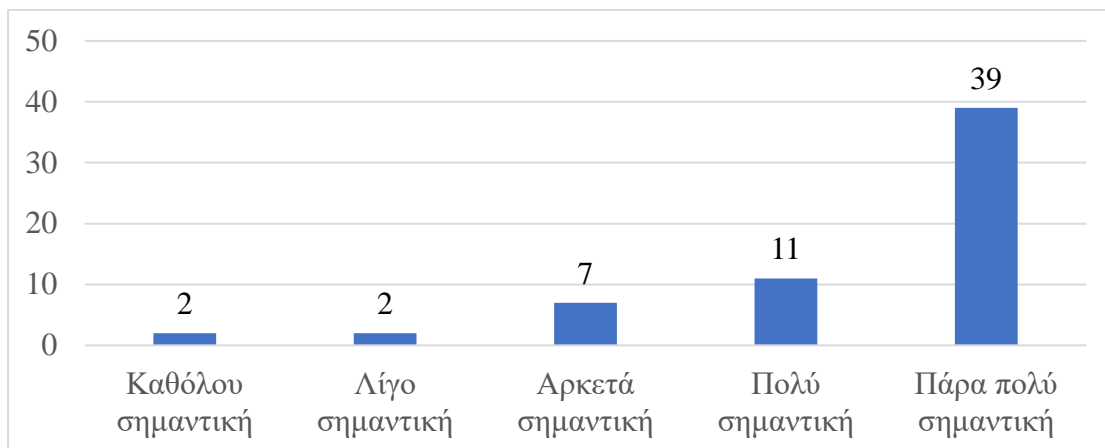
Η αντιμετώπιση των προβλημάτων στον κλάδο των υποδομών και της παροχής υπηρεσιών υγείας (Διάγραμμα 5.18) κρίθηκε από τους πολίτες ως αυτή με την μεγαλύτερη συμβολή στη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης στη περιοχή. Το 77% των συμμετεχόντων χαρακτήρισαν την αντιμετώπισή τους «πάρα πολύ σημαντική», τοποθετώντας τη στην κορυφή της πυραμίδας της σπουδαιότητας, όπως φαίνεται στο Σχήμα 5.2.

Διάγραμμα 5.18: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα των υποδομών και της παροχής υπηρεσιών υγείας ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Τα προβλήματα στον τομέα της οικονομίας και της απασχόλησης (Διάγραμμα 5.19) διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ποιότητα διαβίωσης στην περιοχή μελέτης, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων. Πιο αναλυτικά, τριάντα εννιά (39) κάτοικοι (64%) χαρακτήρισαν την αντιμετώπισή τους «πάρα πολύ σημαντική» για την ποιότητα διαβίωσής τους, ενώ έντεκα (11) κάτοικοι (18%), την χαρακτήρισαν «πολύ σημαντική». Τα προβλήματα του συγκεκριμένου τομέα, βρίσκονται στις κορυφαίες θέσεις της πυραμίδας του Σχήματος 5.2.

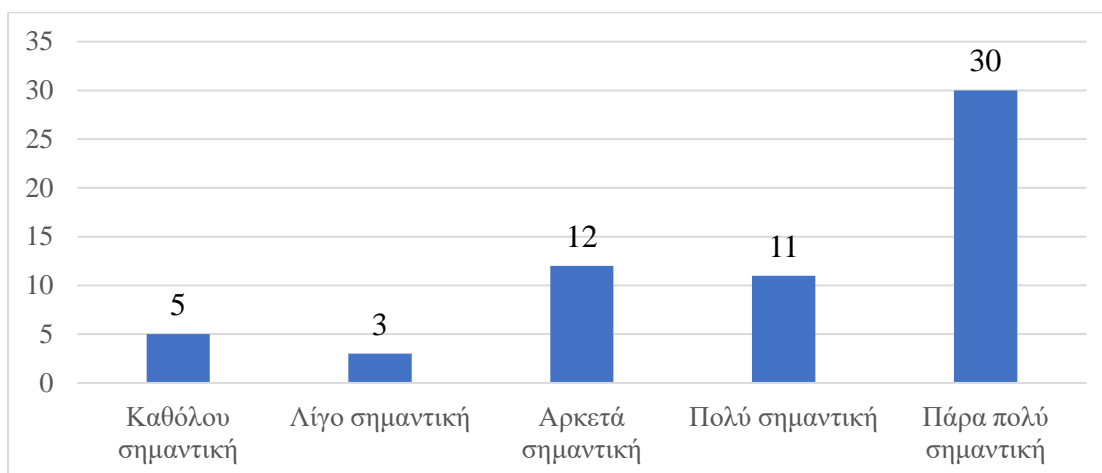

Διάγραμμα 5.19: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα της οικονομίας και της απασχόλησης (ανεργία, έμφαση τοπικής οικονομίας στη γεωργία) ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

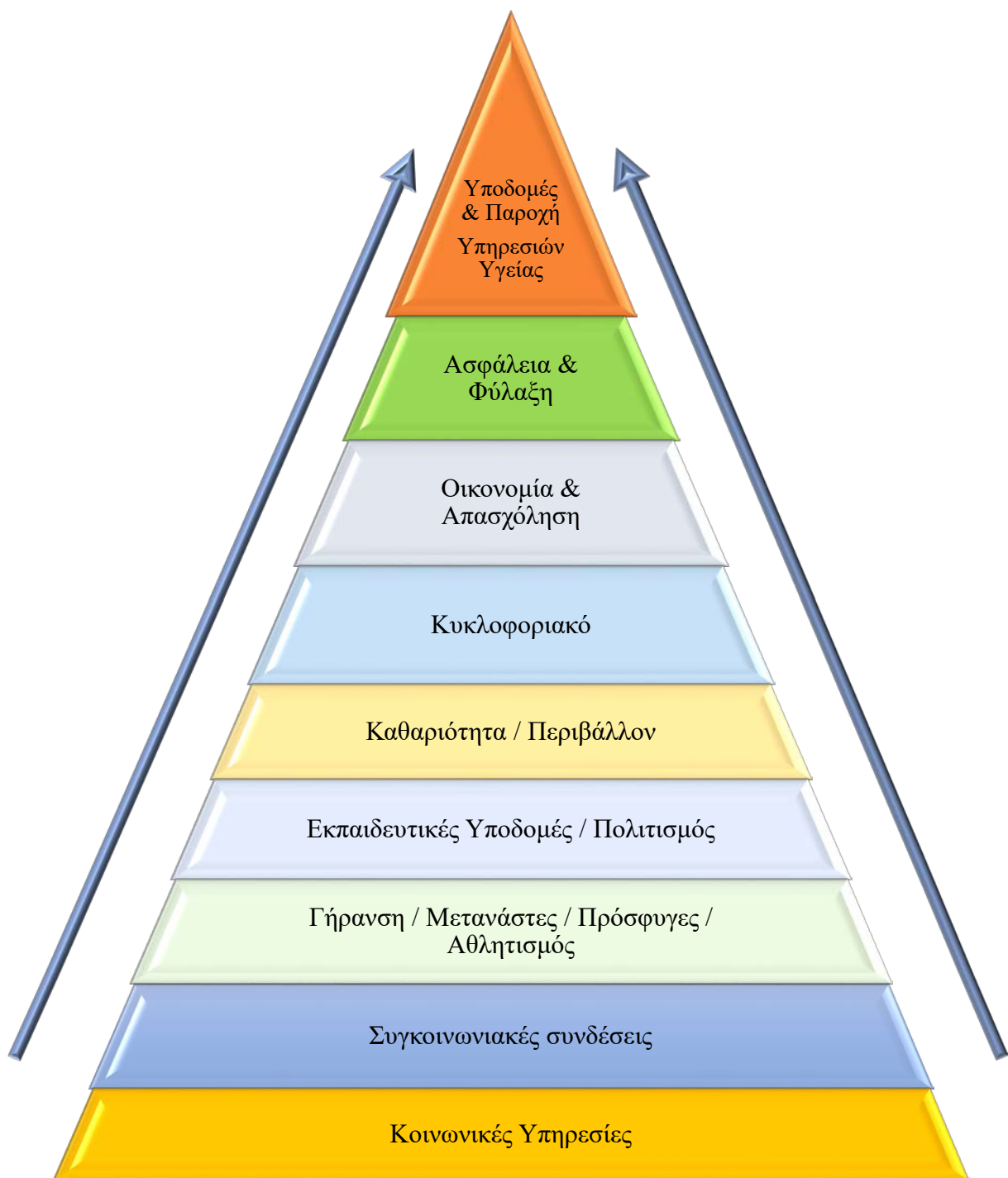
Τέλος, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν για το πόσο σημαντική θεωρούν την αντιμετώπιση των προβλημάτων της γήρανσης, της μετανάστευσης και των προσφύγων. Συνολικά, τριάντα (30) πολίτες (49%) χαρακτήρισαν την αντιμετώπισή τους «πάρα πολύ σημαντική», έντεκα (11) (18%) την χαρακτήρισαν «πολύ

σημαντική» και δώδεκα (12) (20%), τρεις (3) (5%) και πέντε (5) πολίτες (8%) την χαρακτήρισαν «αρκετά σημαντική», «λίγο σημαντική» και «καθόλου σημαντική» αντίστοιχα, τοποθετώντας τα στη βάση της πυραμίδας του Σχήματος 5.2.

Διάγραμμα 5.20: Απόψεις πολιτών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα της γήρανσης του πληθυσμού/μετανάστευσης ως παράγοντα της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σχήμα 5.2: Κατάταξη κατηγοριών προβλημάτων σύμφωνα με τις απόψεις των πολιτών ως προς τη σημαντικότητα αντιμετώπισής τους για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή μελέτης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στους ερωτηθέντες δόθηκε η ευκαιρία να αναφέρουν συγκεκριμένα προβλήματα, τα οποία οι ίδιοι αξιολόγησαν ως «πάρα πολύ σημαντικά» (Πίνακας 5.2) και να αναφέρουν έργα στην περιοχή τους, την υλοποίηση των οποίων θεωρούν απαραίτητη (Πίνακας 5.3). Στα προβλήματα, όπως φαίνεται και στον αντίστοιχο πίνακα, κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζουν αυτά τα οποία εντοπίζονται στον τομέα της υγείας, ενώ

ακολουθούν τα προβλήματα καθαριότητας, κυκλοφοριακών ρυθμίσεων και όσα σχετίζονται με την ανεργία. Αντίστοιχα, στον τομέα των έργων, αυτά τα οποία κρίνονται απαραίτητα για την περιοχή είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τα προβλήματα τα οποία χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης. Πιο αναλυτικά, απαραίτητη κρίνεται η υλοποίηση έργων καθαριότητας, αναβάθμισης του οδικού δικτύου και κυκλοφοριακών ρυθμίσεων. Αρκετοί συμμετέχοντες ανέφεραν την υλοποίηση έργων βιολογικού καθαρισμού, καθώς και την καθαριότητα και την αξιοποίηση του ποταμού Ασωπού. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση οφείλει να δοθεί στο γεγονός ότι πολλοί από τους συμμετέχοντες είχαν αρκετά προβλήματα να αναφέρουν (όλοι ανέφεραν τουλάχιστον δύο προβλήματα, ενώ ορισμένοι ανέφεραν και παραπάνω από δύο) αλλά ταυτόχρονα και πολλές προτάσεις (όλοι ανέφεραν από δύο (2) έως πέντε (5) προτάσεις) για υλοποιούμενα έργα, δείχνοντας έτσι μεγάλο ενδιαφέρον για την εικόνα και την αναβάθμιση του δήμου τους.

Τομέας προβλημάτων	Αριθμός απαντήσεων
Υπηρεσίες υγείας	18
Καθαριότητα-σκουπίδια (δημόσιοι χώροι-πεζοδρόμια, βιομηχανίες / βιοτεχνίες, ανακύκλωση, γεωργικά απόβλητα)	12
Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις (Αστυνόμευση, στάθμευση, πεζοδρόμια, παράνομο παρκάρισμα, φωτεινοί σηματοδότες, ταχύτητα)	12
Πολιτισμός	4
Περιβάλλον (διείσδυση βλαβερών αποβλήτων στον υδροφόρο ορίζοντα)	7
Εγκαταστάσεις για τους δημότες (αθλητικές κτλ.)	2
Μετανάστευση	3
Εκπαιδευτικές υποδομές	2
Ανεργία (οι νέοι απομακρύνονται από την επαρχία, έλευση μεταναστών και λαθρομεταναστών)	12
Ανάπτυξη	2
Ασφάλεια-φύλαξη (ελλιπής αστυνόμευση κατά τις νυκτερινές ώρες)	9
Τουρισμός (Αγροτουρισμός)	1
Αθλητισμός	1
Ενίσχυση αγροτικού τομέα	3
Γήρανση πληθυσμού	1

Πίνακας 5.2: Προβλήματα που αξιολογήθηκαν από τους συμμετέχοντες ως «πέρα πολύ σημαντικά» για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή του Δήμου Νεμέας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Έργα	Αριθμός απαντήσεων
Οδικό δίκτυο (βελτίωση / συντήρηση οδικού δικτύου, διαγράμμιση, λακκούβες, ασφάλεια, φωτισμός)	18
Πεζοδρόμια (Βελτίωση, συντήρηση)	4
Καθαριότητα (διαχείριση απορριμμάτων, ανακύκλωση, επιβολή προστίμων, δημιουργία υποδομών παραλαβής αποβλήτων, καλλιέργεια κουλτούρας καθαριότητας, ενημέρωση)	12
Στάθμευση (δημιουργία νέων χώρων)	5
Πολιτισμός (οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, πολιτιστικά δρώμενα, ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς περιοχής)	7

Έργα	Αριθμός απαντήσεων
Βιολογικός καθαρισμός	11
Ανάπλαση και αξιοποίηση κτιρίων οδού Δερβενακίων	2
Αρχαιολογικοί χώροι (διασύνδεση, ανάδειξη, αξιοποίηση, ενοποίηση)	4
Παρεμβάσεις για τον πρωτογενή τομέα	
Άρδευση	
Αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων (Covid-19)	
Υδροδότηση	2
Κυκλοφοριακό (κυκλοφοριακή αγωγή, ποδηλατοδρόμοι, πεζόδρομοι, μονοδρομήσεις)	10
Αντιμετώπιση ανεργίας	
Αποτελεσματική λειτουργία κέντρου υγείας (εξοπλισμός, ασθενοφόρο, ειδικότητες)	8
Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών	
Ανάδειξη ταυτότητας της πόλης και ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της	6
Αθλητικές εγκαταστάσεις - δρώμενα (γήπεδα, γυμναστήρια, δημοτικό γυμναστήριο)	11
Ασώπος ποταμός (καθαριότητα, δημιουργία μονοπατιού, ανάδειξη, φράγμα)	8
Αναπτυξιακά έργα	
Βασικά καταστήματα (φούρνος, σούπερ μάρκετ)	
Τουρισμός (ενίσχυση, προετοιμασία ιδιοκτητών των καταστημάτων ώστε να "ανταπεξέλθουν" σε συνθήκες μεγάλης επισκεψιμότητας, δημιουργία γραφείου τουρισμού)	7
Αναβάθμιση και εμπλουτισμός δημοτικών υπηρεσιών (Φιλοζωική, Δανειστική βιβλιοθήκη, Γηροκομείο)	4
Δωρεάν και πιο ποιοτική πρόσβαση στο Internet	3
Εκπαίδευση (οργάνωση σεμιναρίων κοινωνικού, εκπαιδευτικού και επαγγελματικού τύπου, οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, δημιουργία κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών)	3
Αναβάθμιση εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων (συντήρηση, δημιουργία διαβάσεων)	5
Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας (δημοτικοί ξενώνες, ξενοδοχεία)	5
Σινεμά	
Περιβάλλον	
Αστυνόμευση - Ασφάλεια (δημοτική αστυνομία)	4
Αποχετευτικό δίκτυο	3
Ενίσχυση επιχειρηματικότητας (κίνητρα για νέες επιχειρήσεις, συντονισμός δράσεων δήμου και εμπορικού κόσμου)	2
Οινικός χαρακτήρας Νεμέας (προώθηση, προβολή, δημιουργία μουσείου οίνου, Δημιουργία Σχολής Οινολογίας, διοργάνωση δημοτικών εκδηλώσεων)	5
Ανάπλαση και δημιουργία κοινόχρηστων χώρων (χώροι πρασίνου, πλατεία δημαρχείου, λοιπές πλατείες, δημιουργία δημοτικού χώρου στάθμευσης)	7
Συγκοινωνίες (αναβάθμιση, διασύνδεση Αηδονιών με λεωφορειακή γραμμή)	3
Αλλαγή συντελεστή δόμησης	2
Ενίσχυση εξωστρέφειας - επικοινωνιακή πολιτική	2
Ορισμός περιοχών για χωροθέτηση μονάδων παραγωγής ενέργειας από εναλλακτικές πηγές ενέργειας	
Ενίσχυση και ανάδειξη της γεωργικής σχολής	

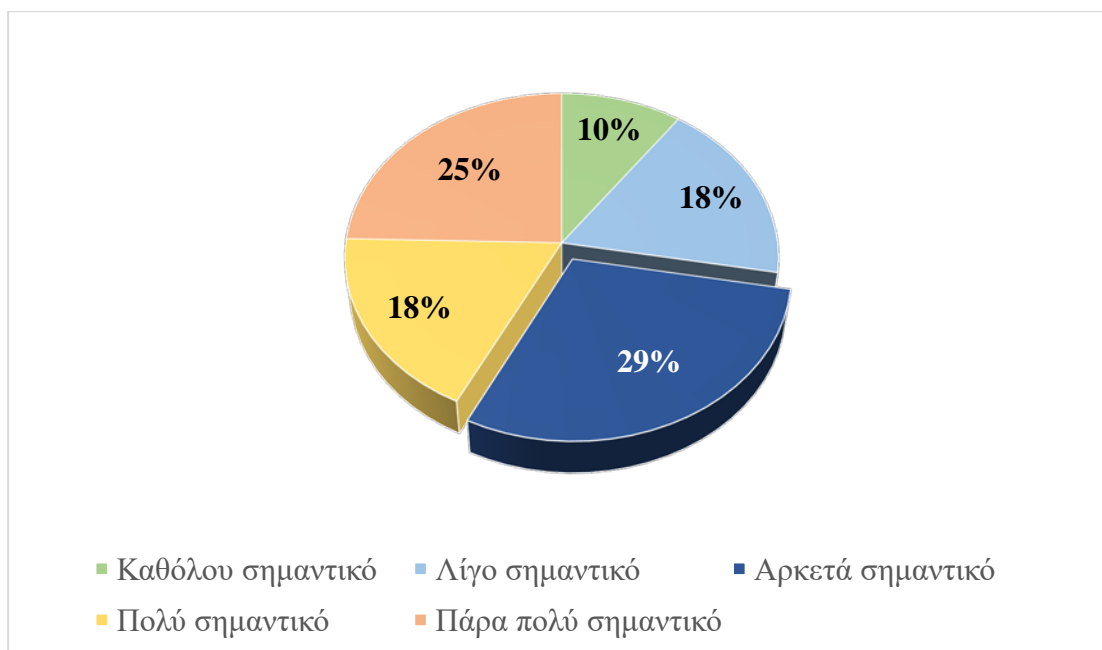
Έργα	Αριθμός απαντήσεων
Αναβάθμιση τεχνογνωσίας και μέσων συνεταιρισμού	

Πίνακας 5.3: Απαραίτητα έργα προς υλοποίηση σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, τόσο για την περιοχή τους, όσο και για την ευρύτερη περιοχή του Δήμου Νεμέας⁵

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Τελευταίο τμήμα της πρώτης ενότητας του ερωτηματολογίου, αποτελεί μία ερώτηση με τέσσερα σκέλη, αναφορικά με τα προβλήματα στην ποιότητα των παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών. Και σε αυτή την περίπτωση, οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να επιλέξουν την απάντηση που τους αντιπροσωπεύει, ανάμεσα σε πέντε κλιμακωτές απαντήσεις από το ένα (1) έως το πέντε (5), με το ένα (1) να αντιστοιχεί στα «καθόλου σημαντικά προβλήματα» και το πέντε (5) στα «πάρα πολύ σημαντικά».

Αρχικά, ερωτήθηκαν για την εξυπηρέτηση και τη συμπεριφορά των υπαλλήλων του Δήμου (Διάγραμμα 5.21), με τις απόψεις να ποικίλουν. Οι περισσότεροι (29%) δήλωσαν ότι τα προβλήματα σε αυτόν τον τομέα είναι «αρκετά σημαντικά», ενώ το 25% των συμμετεχόντων στην έρευνα αυτή θεωρούν το στοιχείο αυτό «πάρα πολύ σημαντικό».

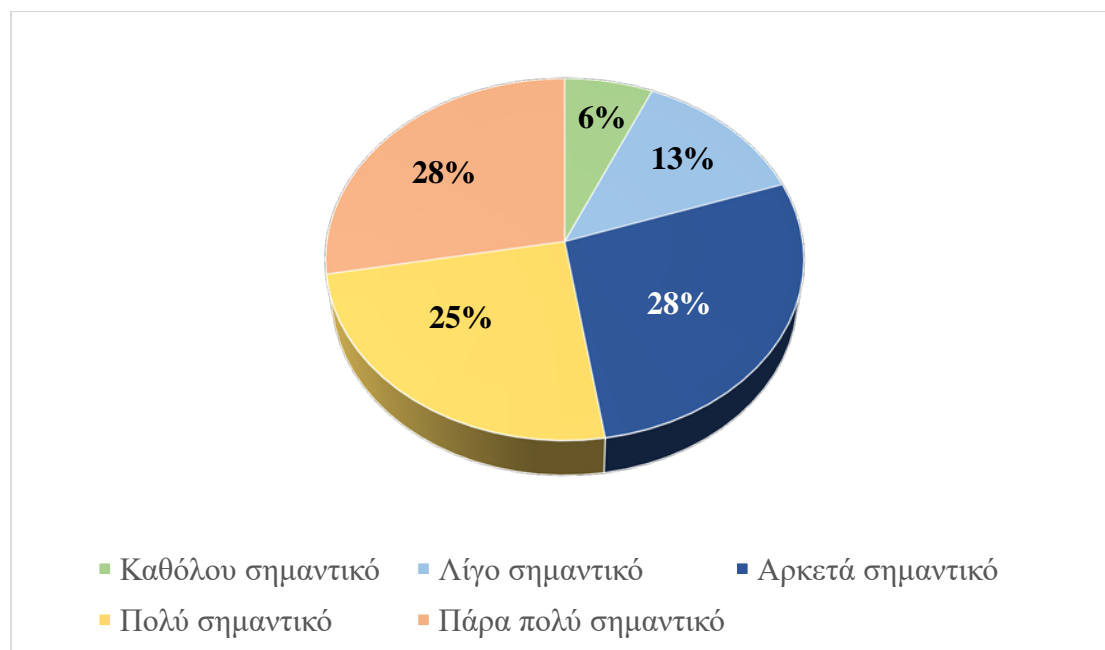
Διάγραμμα 5.21: Απόψεις πολιτών σχετικά με την ποιότητα των παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών προς αυτούς – Αξιολόγηση εξυπηρέτησης και συμπεριφοράς υπαλλήλων του Δήμου προς τους πολίτες

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αντικείμενο της επόμενης ερώτησης αποτέλεσαν οι απόψεις των πολιτών σχετικά με την κατάρτιση και το ενδιαφέρον των υπαλλήλων του Δήμου (Διάγραμμα 5.22). Πιο αναλυτικά, οι περισσότεροι συμμετέχοντες χαρακτήρισαν τα προβλήματα στον συγκεκριμένο τομέα «πάρα πολύ σημαντικά» (28%) και «αρκετά σημαντικά» (28%),

⁵ Στη συγκεκριμένη ερώτηση δόθηκαν τρεις (3) ασαφείς και μη ολοκληρωμένες απαντήσεις

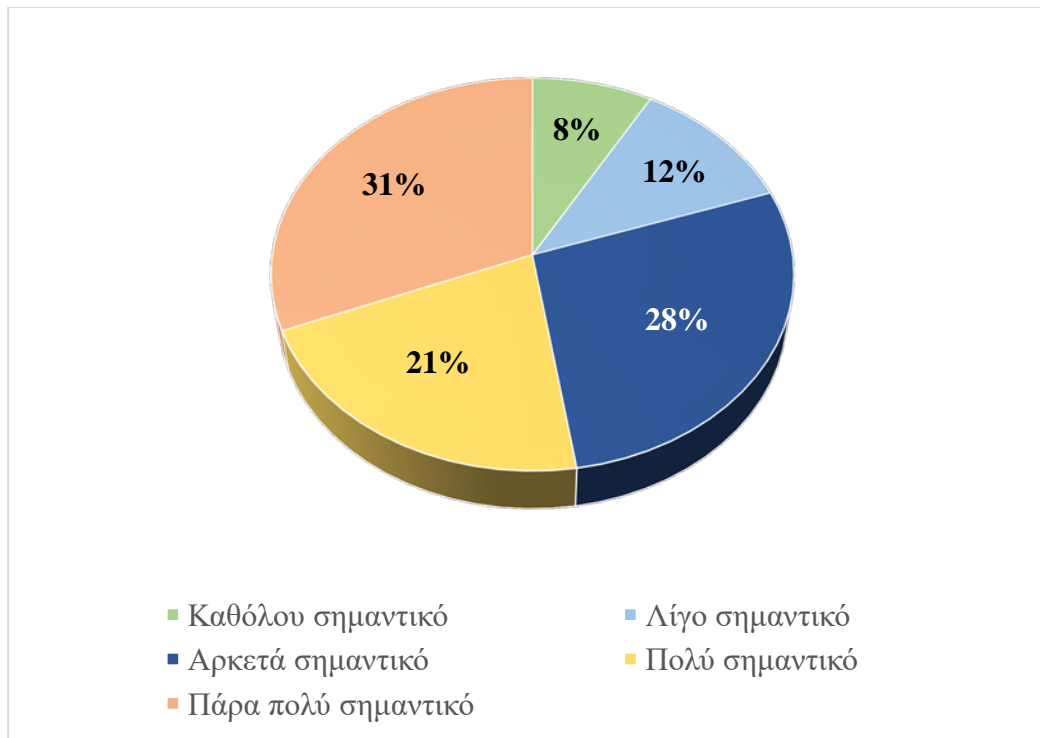
ενώ αρκετοί ήταν και όσοι τα χαρακτήρισαν «πολύ σημαντικά» (25%). Συνεπώς, συμπεραίνεται ότι τα προβλήματα σε θέματα κατάρτισης αλλά και το ενδιαφέρον των υπαλλήλων της Δημοτικής διοίκησης κρίνονται από τους πολίτες ως αρκετά σημαντικά για τη βελτίωση της παροχής υπηρεσιών προς αυτούς.

Διάγραμμα 5.22: Απόψεις πολιτών σχετικά με την ποιότητα των παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες – Αξιολόγηση κατάρτισης και ενδιαφέροντος υπαλλήλων του Δήμου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

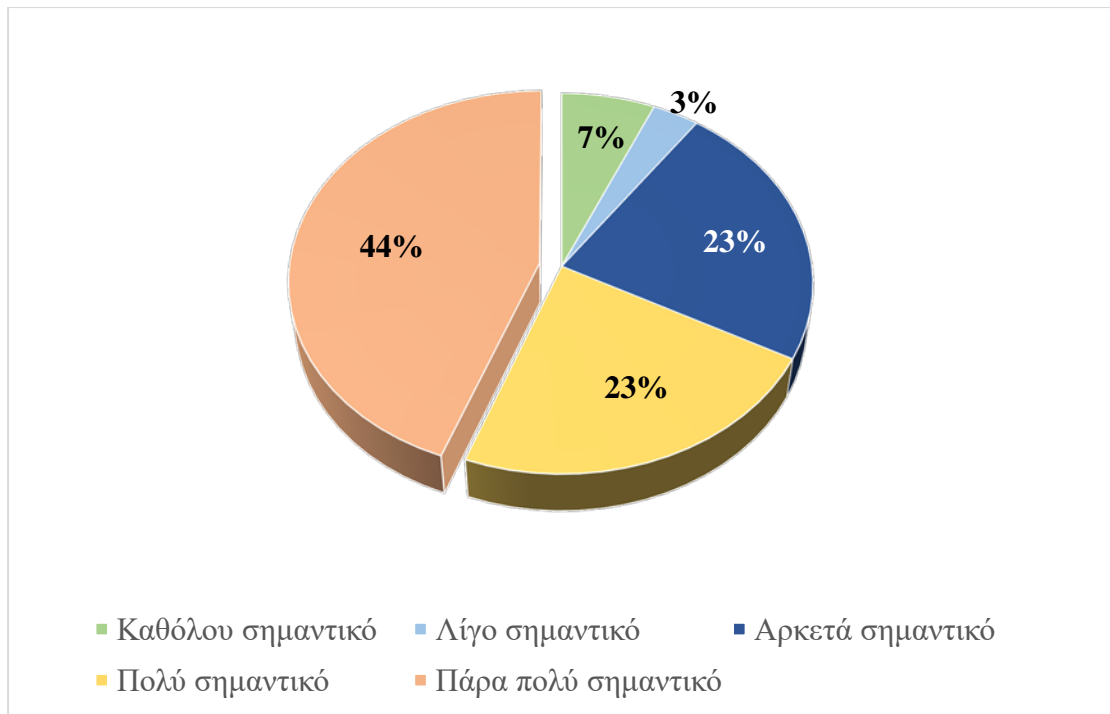
Αναφορικά με τα προβλήματα στην ποιότητα και την αμεσότητα των πληροφοριών του Δήμου (Διάγραμμα 5.23) και αυτά χαρακτηρίζονται ιδιαίτερης σημασίας, αφού οι περισσότεροι ερωτηθέντες τα χαρακτήρισαν «πάρα πολύ σημαντικά» (31%) και ακολούθησαν όσοι τα θεωρούν «αρκετά σημαντικά» (28%) και «πολύ σημαντικά» (21%).

Διάγραμμα 5.23: Απόψεις πολιτών σχετικά με την ποιότητα των παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες – Αξιολόγηση ποιότητας και αμεσότητας των πληροφοριών που παρέχει ο Δήμος

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Τέλος, εξαιτίας της έκτακτης κατάστασης που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η περιοχή, ολόκληρη η χώρα αλλά και ο κόσμος από την εμφάνιση του ιού COVID-19, οι κάτοικοι ερωτήθηκαν για τη σπουδαιότητα του προβλήματος της άμεσης αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων από την Δημοτική Αρχή. Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν, το πρόβλημα θεωρείται «πάρα πολύ σημαντικό» από την πλειονότητα των συμμετεχόντων (44%) και «πολύ σημαντικό» και «αρκετά σημαντικό» από το 23% και το 23% των ερωτηθέντων αντίστοιχα. Σε αυτό το σημείο επισημαίνεται ότι στις έκτακτες καταστάσεις περιλαμβάνονται οι πυρκαγιές, οι πλημμύρες, οι σεισμοί κ.ά.

Διάγραμμα 5.24: Απόψεις πολιτών σχετικά με την ποιότητα παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες – Αξιολόγηση αμεσότητας αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων από την Δημοτική Αρχή (πυρκαγιές, COVID-19 κτλ.)

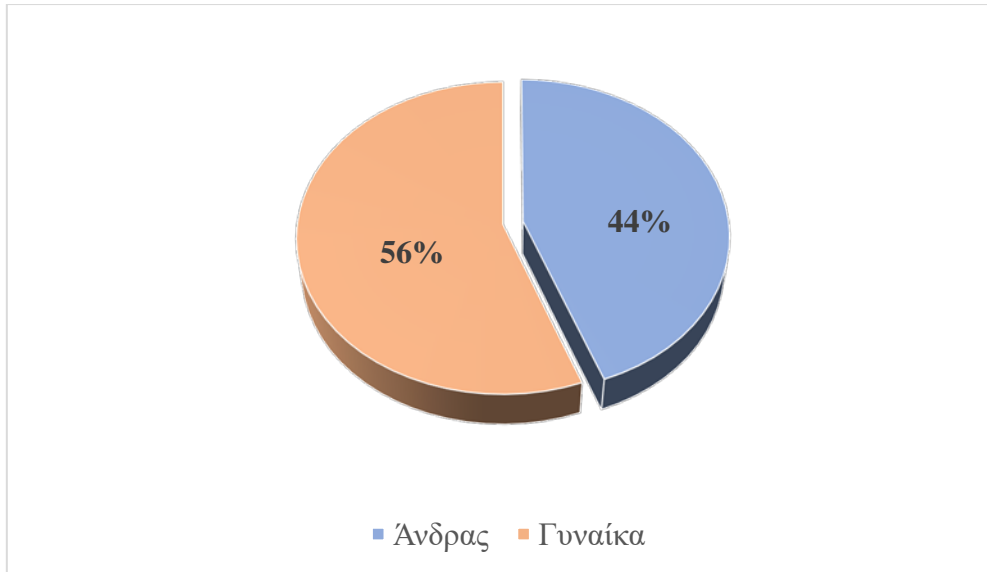
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Το **δεύτερο μέρος** του ερωτηματολογίου περιλάμβανε ερωτήσεις για τα βασικά στοιχεία των συμμετεχόντων.

Πιο αναλυτικά, συνολικά απάντησαν περισσότερες γυναίκες (Διάγραμμα 5.25) και το μεγαλύτερο μέρος των συμμετεχόντων ανήκε στις ηλικιακές ομάδες μεταξύ 18 έως 53 ετών (Διάγραμμα 5.26). Επιπρόσθετα, το 76% των συμμετεχόντων είναι κάτοικοι της περιοχής της Νεμέας, ενώ θετικό στοιχείο αποτέλεσε ακόμη το γεγονός ότι συμμετείχαν κάτοικοι όλων των κοινοτήτων του Δήμου (Διάγραμμα 5.27), παρέχοντας έτσι πληροφορίες σχετικά με τα ζητήματα που τίθενται από το ερωτηματολόγιο, η οποία απορρέει από όλες τις επιμέρους τοπικές κοινότητες του Δήμου της Νεμέας.

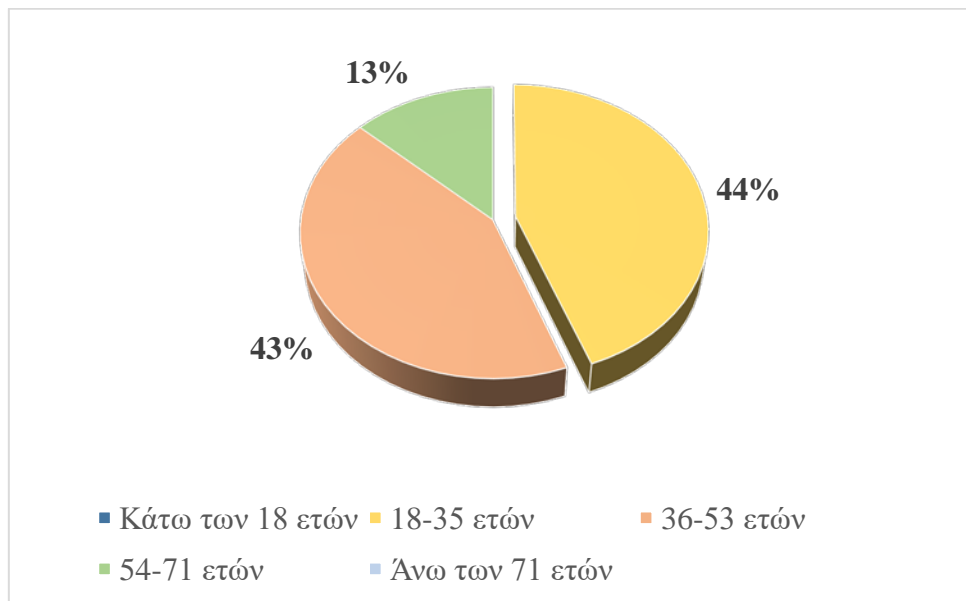
Αναφορικά με το **εκπαιδευτικό επίπεδο** όσων συμμετείχαν (Διάγραμμα 5.28), το μεγαλύτερο μέρος τους (39%) ήταν απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης. Ένα πολύ μικρό ποσοστό αποτελούσαν οι αναλφάβητοι (3%) και οι απόφοιτοι γυμνασίου (5%), ενώ δεν συμμετείχαν απόφοιτοι δημοτικού.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασε το **επάγγελμα** των ερωτηθέντων (Διάγραμμα 5.29), με τους περισσότερους να είναι ελεύθεροι επαγγελματίες (30%) και ιδιωτικοί υπάλληλοι (23%), ενώ σημαντικά μεγάλο ποσοστό σημείωσαν οι φοιτητές-μαθητές (18%) οι οποίοι συμμετείχαν, γεγονός ιδιαίτερα θετικό αφού η ματιά των νέων διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην εικόνα μιας περιοχής. Τέλος, αναφορικά με την οικογενειακή κατάσταση όσων ρωτήθηκαν (Διάγραμμα 5.30), στην πλειοψηφία τους ήταν έγγαμοι (56%) και άγαμοι (41%).

Διάγραμμα 5.25: Φύλο συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο

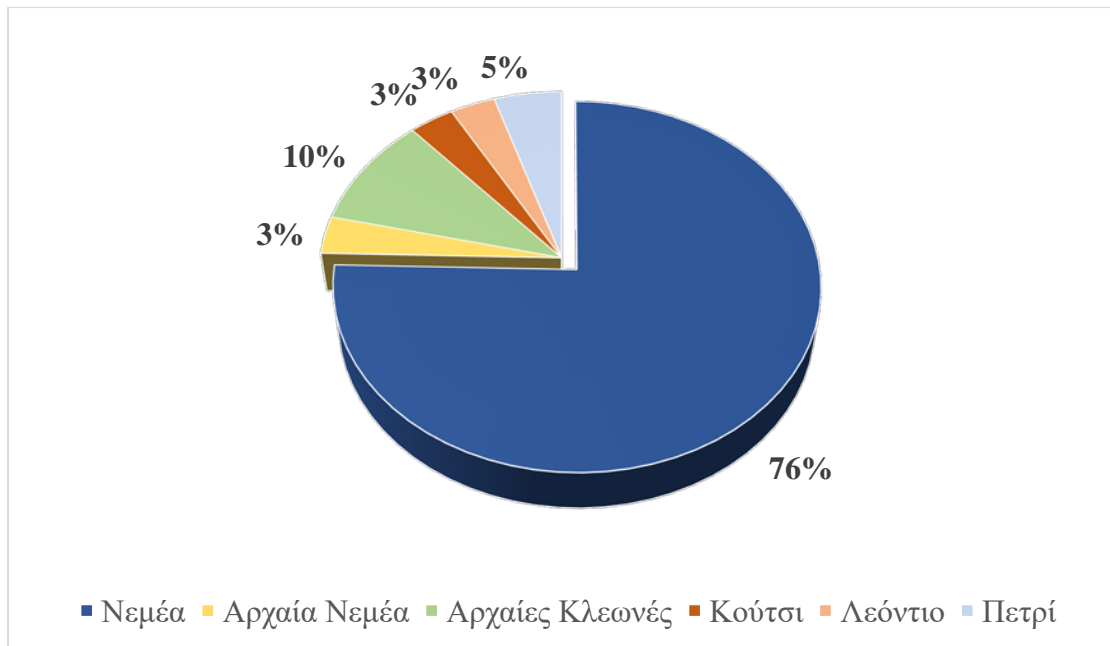
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

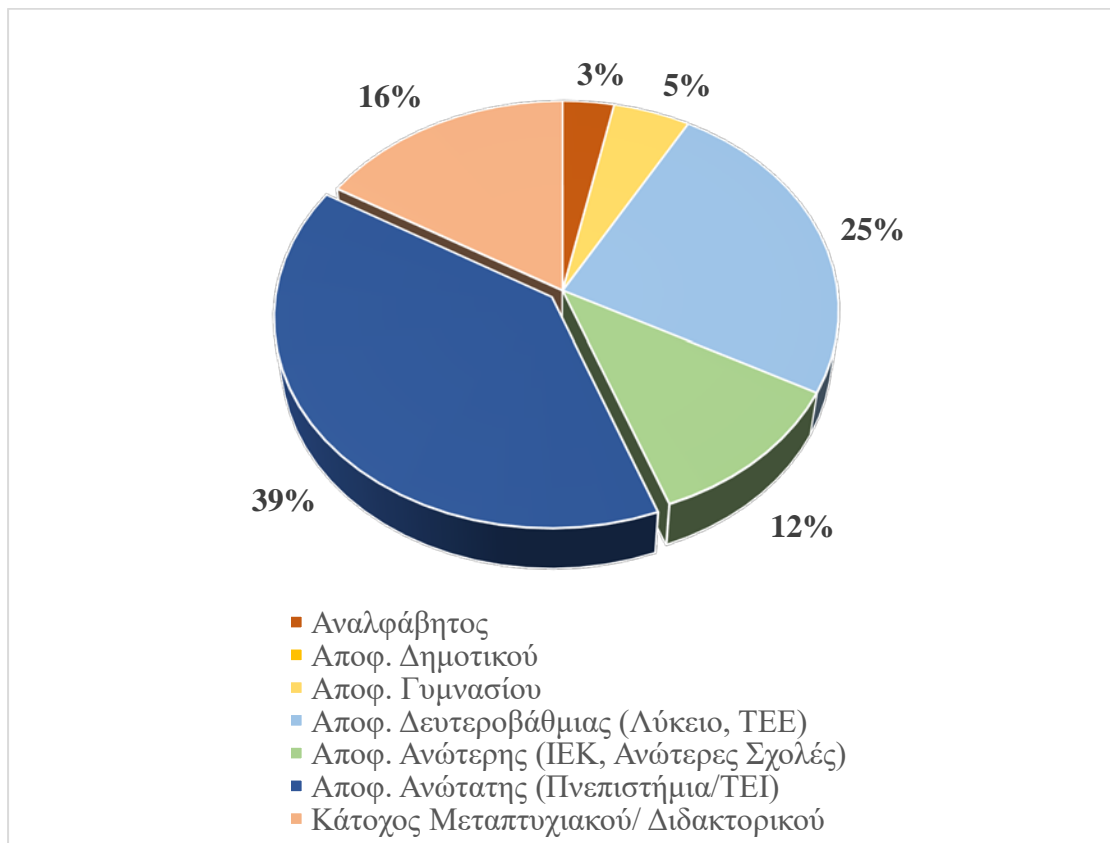
Διάγραμμα 5.26: Ηλικία συμμετεχόντων στην έρευνα ερωτηματολογίου⁶

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

⁶ Οι ηλικιακές ομάδες «Κάτω των 18 ετών» και «Άνω των 71 ετών» συγκέντρωσαν μηδέν (0) απαντήσεις.

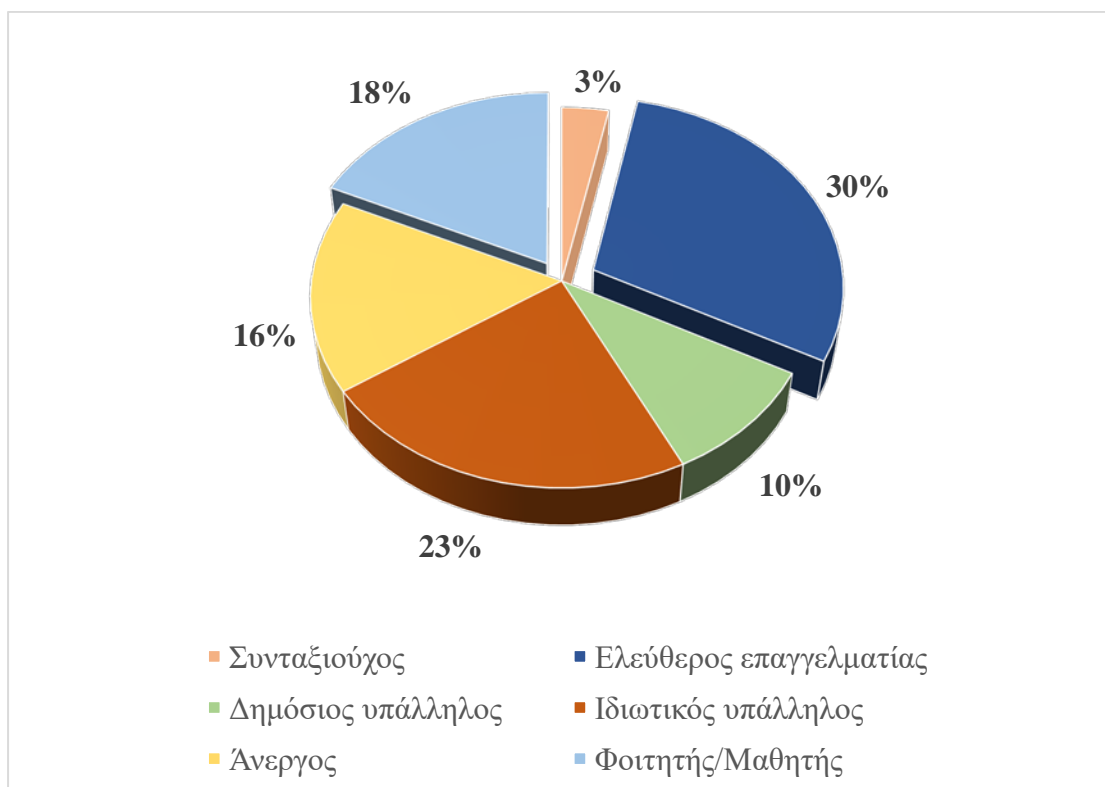
Διάγραμμα 5.27: Περιοχή κατοικίας συμμετεχόντων στην έρευνα ερωτηματολογίου
 Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 5.28: Μορφωτικό επίπεδο συμμετεχόντων στην έρευνα ερωτηματολογίου⁷

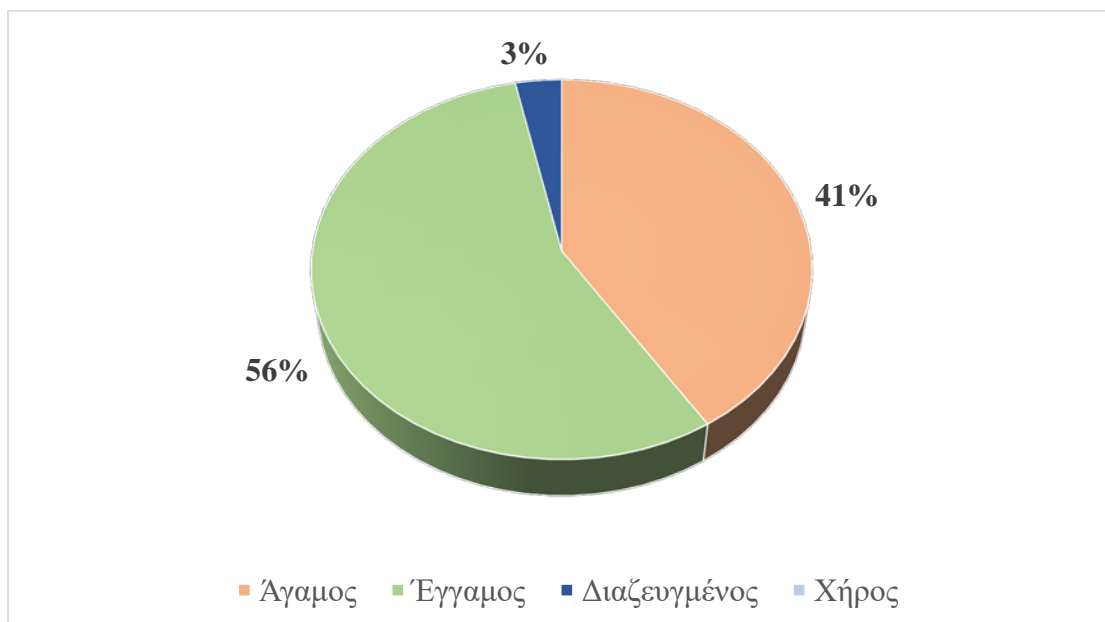
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

⁷ Η επιλογή «Απόφοιτος Δημοτικού» συγκέντρωσε μηδέν (0) απαντήσεις.

Διάγραμμα 5.29: Απασχόληση συμμετεχόντων στην έρευνα ερωτηματολογίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 5.30: Οικογενειακή κατάσταση συμμετεχόντων στην έρευνα ερωτηματολογίου ⁸

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

⁸ Η επιλογή «Χήρος» συγκέντρωσε μηδέν (0) απαντήσεις.

Συγκεντρωτικά για τον Δήμο Νεμέας, η εικόνα που παρουσιάζεται από τους συμμετέχοντες στην έρευνα ερωτηματολογίου **δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική**. Οι κάτοικοι δεν φαίνονται ικανοποιημένοι από την ποιότητα διαβίωσής τους στον Δήμο, στην πλειονότητά τους δεν γνωρίζουν αν έχουν υλοποιηθεί σημαντικά έργα στην περιοχή και θεωρούν ότι δεν συμμετέχουν στη διαμόρφωση των τοπικών πολιτικών σε θέματα που τους αφορούν. Επίσης ένα μεγάλο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα ερωτηματολογίου δεν επισκέπτεται την ιστοσελίδα του Δήμου για να ενημερώνεται για τα τοπικά δρώμενα.

Αναφορικά με τα προβλήματα της περιοχής, ιδιαίτερα σημαντικά κρίθηκαν αυτά που αναφέρονται στους τομείς της ασφάλειας και φύλαξης, της ποιότητας των υποδομών και των υπηρεσιών υγείας, καθώς και της οικονομίας και της απασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα, πολλοί εκ των συμμετεχόντων εστίασαν σε ζητήματα κυκλοφοριακών προβλημάτων της περιοχής, ποιότητας του οδικού δικτύου, καθαριότητας και κυρίως αναβάθμισης και ενίσχυσης των προσφερόμενων υπηρεσιών υγείας.

Τέλος, αναφορικά με την ποιότητα των παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών, η εξυπηρέτηση, η συμπεριφορά, η κατάρτιση και το ενδιαφέρον των υπαλλήλων του Δήμου συγκέντρωσαν αντιφατικές αξιολογήσεις, τόσο θετικές όσο και αρνητικές. Η ποιότητα και η αμεσότητα των πληροφοριών χαρακτηρίστηκε ικανοποιητική, το ίδιο και η αμεσότητα αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων, όπως πυρκαγιών και πανδημιών.

6. ΔΟΜΗΣΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

Η παρούσα ενότητα εστιάζει στη διατύπωση δύο **εναλλακτικών σεναρίων μελλοντικής ανάπτυξης** του Δήμου της Νεμέας, η οποία στηρίζεται στη γνώση που έχει αποκτηθεί σχετικά με την περιοχή μελέτης – εσωτερικό περιβάλλον –, στη διερεύνηση των τάσεων εξέλιξης στοιχείων του εξωτερικού περιβάλλοντος που μπορεί να επηρεάσουν τη μελλοντική εικόνα της περιοχής, καθώς και στη γνώση που αποκτήθηκε από τη συμμετοχή των πολιτών και αφορά την ποιότητα ζωής και υπηρεσιών που απολαμβάνουν στην περιοχή τους. Η διατύπωση των σεναρίων περιλαμβάνει το σχετικό αφήγημα που κάθε σενάριο οριοθετεί, ενώ δίνει έμφαση στη χωρική διάσταση και την οπτικοποίηση των προτεινόμενων σχεδιαστικών επιλογών, όπου αυτό είναι δυνατόν.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι τα σενάρια δεν αποτελούν ακριβείς προβλέψεις του μέλλοντος, αλλά παρουσιάζουν **δυνατές εξελίξεις** και αποτελούν εργαλεία για τη διαχείριση της αβεβαιότητας και την παραγωγή νέων ιδεών (Γιαουτζή και Στρατηγέα 2011, Στρατηγέα 2015). Καθώς το μέλλον είναι άγνωστο και μπορεί να πάρει πολλές διαφορετικές μορφές υπό το φως της εξέλιξης σειράς παραγόντων του εξωτερικού και εσωτερικού περιβάλλοντος, τα σενάρια ουσιαστικά συμβάλλουν στη διερεύνηση ενός φάσματος εκ των δυνατών μελλοντικών καταστάσεων, με βάση τις υποθέσεις και τη μεθοδολογική προσέγγιση που υιοθετείται για τη δόμησή τους.

Στην παρούσα ενότητα, η διατύπωση των σεναρίων συνοδεύεται από σχετικούς χάρτες και εικόνες για την οπτικοποίηση και καλύτερη κατανόησή τους, προϊόν **επεξεργασίας χωρικών δεδομένων** σε περιβάλλον Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών. Το εποπτικό αυτό υλικό είναι ιδιαίτερα χρήσιμο, καθώς δίνει τη δυνατότητα οπτικοποίησης και επικοινωνίας των σχεδιαστικών επιλογών, που γίνονται στη βάση της γνώσης που έχει αποκτηθεί στα προηγούμενα στάδια του σχεδιασμού. Αποσκοπεί δε στην καλύτερη κατανόηση των επιλογών αυτών τόσο από τους ειδικούς και τα κέντρα λήψης αποφάσεων, όσο και από τις λοιπές κοινωνικές και επαγγελματικές ομάδες, που δεν διαθέτουν ιδιαίτερη γνώση γύρω από τα θέματα του σχεδιασμού.

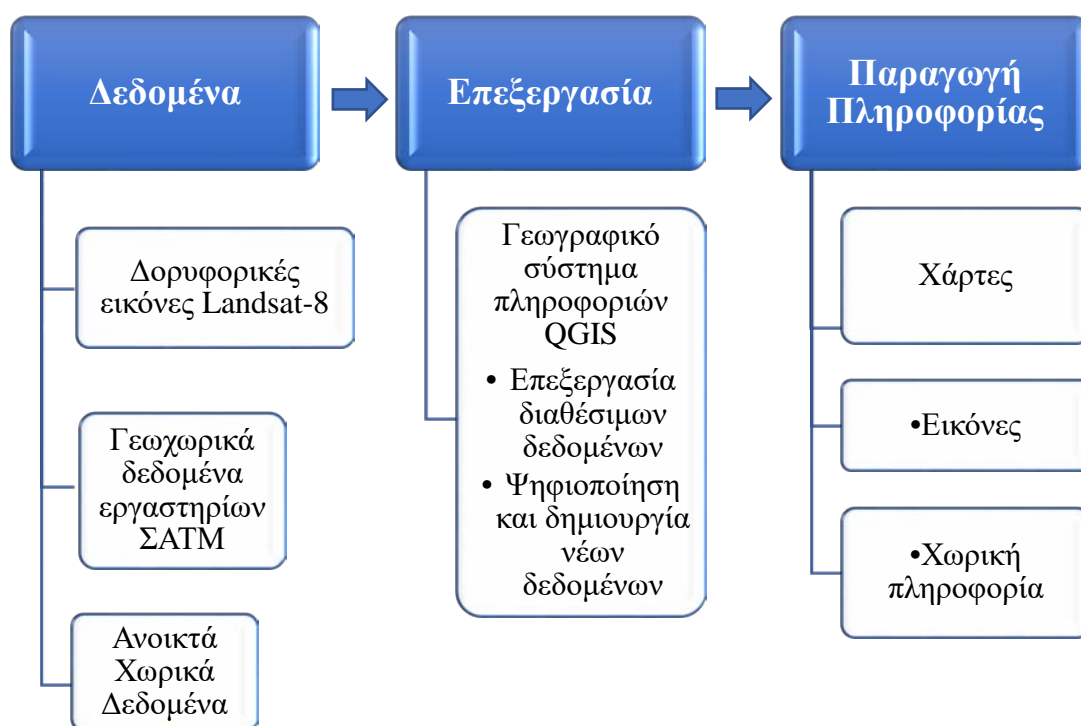
6.1. Διαχείριση Χωρικών Δεδομένων & Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών

Τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (GIS - Geographical Information Systems), αποτελούν ολοκληρωμένα συστήματα συλλογής, αποθήκευσης, διαχείρισης, ανάλυσης και απόδοσης πληροφοριών, οι οποίες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τον χώρο (γεωπληροφορία).

Στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσας εργασίας επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθεί το Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών QGIS, το οποίο παρέχει ποικίλες δυνατότητες στον χρήστη. Ακόμη αξιοποιήθηκαν ανοιχτά δεδομένα υψηλής ακρίβειας από διάφορες πηγές, ενώ ψηφιοποιήθηκαν τα δεδομένα εκείνα, τα οποία δεν ήταν διαθέσιμα.

Πιο αναλυτικά, ως αρχικά δεδομένα χρησιμοποιήθηκαν αυτά που προέκυψαν από δορυφορικές εικόνες του δορυφόρου Landsat-8 (Σχήμα 6.1). Ακόμη αξιοποιήθηκαν υπόβαθρα όπως το Open Street Map και οι χάρτες Google, καθώς και δεδομένα διανυσματικής και κανονικοποιημένης μορφής, τα οποία αντλήθηκαν από Εργαστήρια της Σχολής Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών (ΣΑΤΜ) του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Πολλά από τα δεδομένα που αξιοποιήθηκαν για την παραγωγή εικόνων και χαρτών, καθώς δεν ήταν επικαιροποιημένα και δεν ανταποκρίνονταν στην τρέχουσα πραγματικότητα, χρειάστηκε να ψηφιοποιηθούν στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Τα ψηφιοποιημένα και επικαιροποιημένα αυτά δεδομένα αποτέλεσαν πηγή χρήσιμων πληροφοριών, κάποιες από τις οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν αυτούσιες ή να υποστούν επεξεργασία για την περαιτέρω αξιοποίησή τους από την περιοχή μελέτης σε μελλοντικό χρόνο.

Τα στάδια που ακολουθήθηκαν για την παραγωγή των τελικών οπτικοποιημένων προϊόντων (χάρτες και εικόνες), που παρουσιάζονται στην ενότητα αυτή, φαίνονται στο Σχήμα 6.1, ενώ κάθε μία από τις παράγωγες εικόνες και χάρτες αναλύονται στα συστατικά τους στοιχεία στη συνέχεια.

Σχήμα 6.1: Στάδια επεξεργασίας χωρικών δεδομένων στο περιβάλλον QGIS

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η Εικόνα 6.1 αποτελεί προϊόν επεξεργασίας δορυφορικών εικόνων της περιοχής μελέτης, οι οποίες λήφθηκαν το έτος 2019 από τον δορυφόρο Landsat-8, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση ενός ψηφιακού μοντέλου εδάφους της περιοχής.

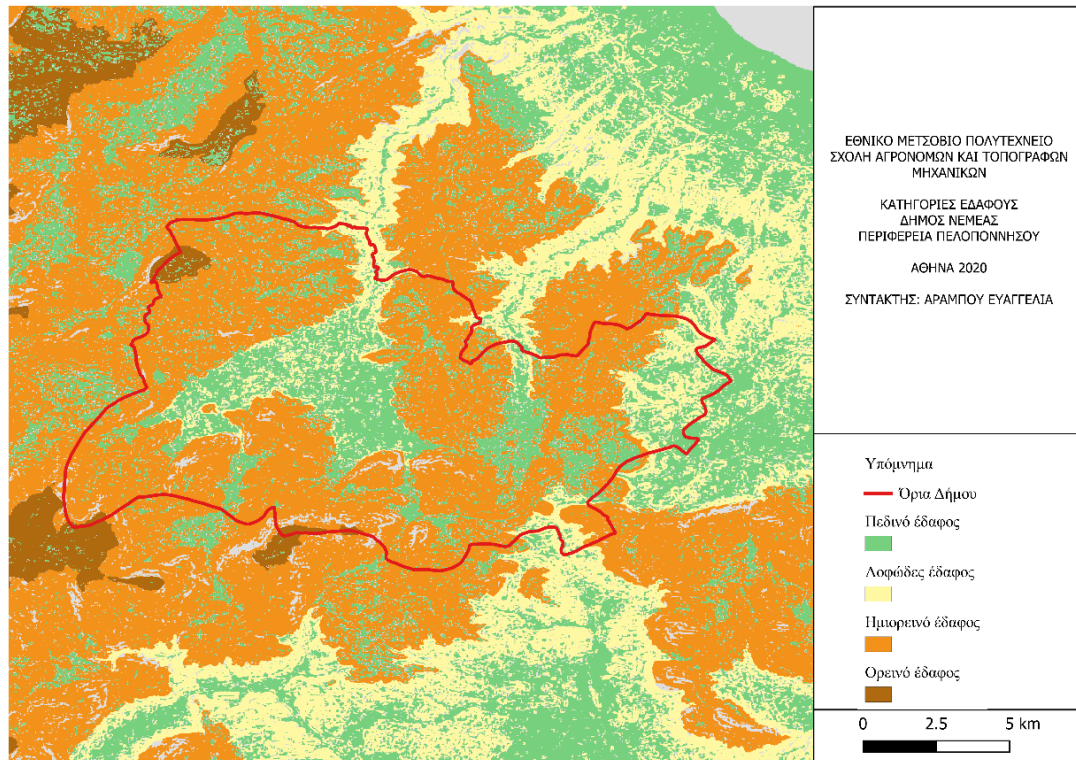
Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι οι εικόνες είναι πολύ πρόσφατες και έτσι ανταποκρίνονται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην τρέχουσα πραγματικότητα της περιοχής που μελετάται. Η επεξεργασία των εικόνων, σε συνδυασμό με την εφαρμογή του ψηφιακού μοντέλου, δίνουν τη δυνατότητα της τρισδιάστατης παρουσίασης της περιοχής, αναδεικνύοντας έτσι το **ανάγλυφό** της. Επιπρόσθετα, έχουν προστεθεί στην Εικόνα 6.1 και τα σύνορα του Δήμου Νεμέας, έτσι ώστε να είναι ευκρινές ποιο τμήμα της εικόνας αντιστοιχεί στην περιοχή μελέτης.

Μαζί με την Εικόνα 6.1, δημιουργήθηκε ο Χάρτης 6.1, στον οποίο παρουσιάζεται το ανάγλυφο της περιοχής, χωρισμένο σε τέσσερις κατηγορίες. Για τη δημιουργία του συγκεκριμένου χάρτη προηγήθηκε η δημιουργία ενός **χάρτη κλίσεων** της περιοχής, με την αξιοποίηση του ψηφιακού μοντέλου εδάφους. Ακολούθησε ο διαμερισμός των κλίσεων σε κατηγορίες. Αποτέλεσμα της κατηγοριοποίησης ήταν ο διαχωρισμός του εδάφους σε **πεδινό, λοφώδες, ημιορεινό και ορεινό**.

Εικόνα 6.1: Έγχρωμο σύνθετο της περιοχής μελέτης με την αξιοποίηση δορυφορικών εικόνων και ψηφιακού μοντέλου εδάφους

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

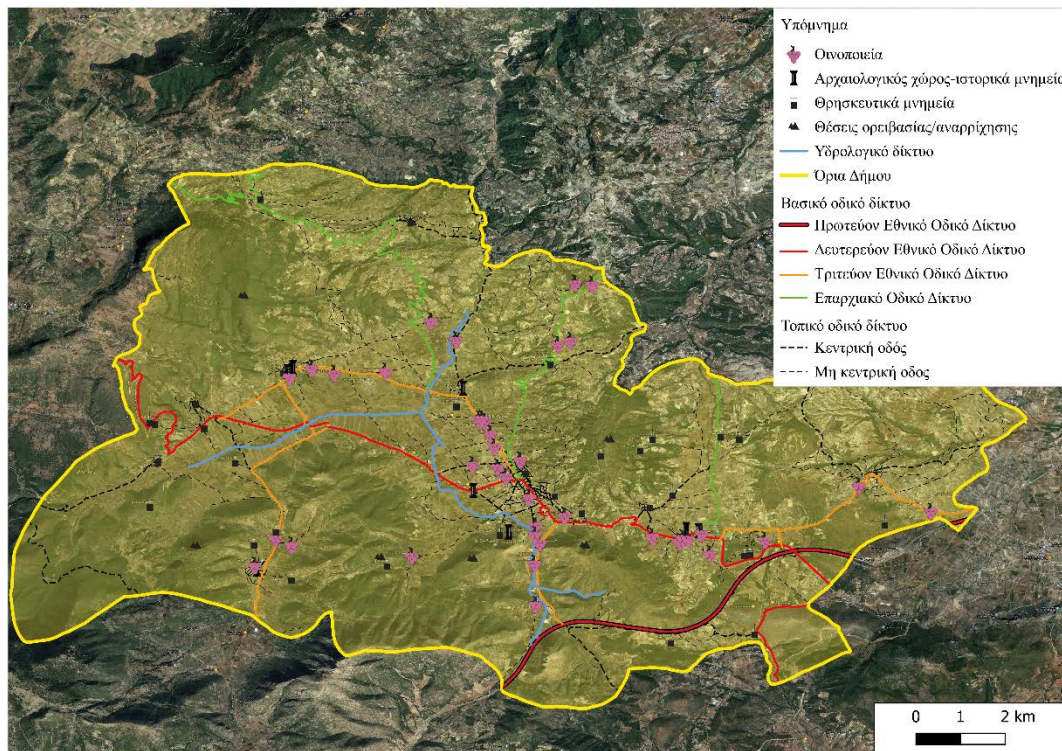
Χάρτης 6.1: Κατηγορίες εδάφους Δήμου Νεμέας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι ο Δήμος Νεμέας είναι ένας ημιορεινός δήμος, όπως προέκυψε και από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, με εξαίρεση τον κάμπο της Νεμέας με τους φημισμένους αμπελώνες, οι οποίοι αποτελούν τη μεγαλύτερη πεδινή έκταση της περιοχής.

Ιδιαίτερο τμήμα της επεξεργασίας των δεδομένων στο περιβάλλον QGIS αποτέλεσε η ψηφιοποίηση δεδομένων τα οποία δεν ήταν διαθέσιμα, αλλά κρίθηκαν απαραίτητα για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Ακόμη στοιχεία τα οποία, ενώ ήταν διαθέσιμα από άλλες μελέτες, δεν ανταποκρίνονταν στη σημερινή εικόνα της περιοχής μελέτης, επικαιροποιήθηκαν μέσα από την κατάλληλη ψηφιοποίηση, έτσι ώστε να αποδίδουν με ακρίβεια την τρέχουσα εικόνα της. Πιο συγκεκριμένα, επικαιροποιήθηκαν στοιχεία που αφορούσαν **το υδρολογικό και το οδικό δίκτυο** της περιοχής, ενώ δημιουργήθηκαν χωρικά δεδομένα σχετικά με τους **αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους, τα θρησκευτικά μνημεία, τα σημεία ορειβασίας και αναρρίχησης και τα οινοποιεία**. Σε ολόκληρη τη διαδικασία αυτή αξιοποιήθηκε ως **υπόβαθρο** το Google Hybrid και το Open Street Map, τα οποία χαρακτηρίζονται από υψηλή ακρίβεια και αξιοπιστία και ενημερώνονται συνεχώς.

Αναφορικά με το οδικό και το υδρολογικό δίκτυο, ψηφιοποιήθηκαν τα τμήματά τους εκείνα τα οποία δεν ήταν διαθέσιμα· και διαγράφηκαν κλάδοι που δεν ανταποκρίνονταν στην τρέχουσα πραγματικότητα της περιοχής μελέτης. Στο οδικό δίκτυο, απαραίτητη κρίθηκε η ανάλυσή του σε κατηγορίες, όπως αυτές παρουσιάζονται στο Χάρτη 6.2.

Χάρτης 6.2: Αποτελέσματα ψηφιοποίησης συστατικών στοιχείων του Δήμου Νεμέας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι αρχαιολογικοί χώροι, τα ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία, καθώς και τα σημεία ορειβασίας-αναρρίχησης ψηφιοποιήθηκαν σύμφωνα με τα υπόβαθρα που αξιοποιήθηκαν. Τέλος, αναφορικά με τα οινοποιεία, τα οποία αποτελούν το σήμα κατατεθέν της περιοχής, ψηφιοποιήθηκαν και αυτά με ιδιαίτερη προσοχή, με την βοήθεια τόσο του υποβάθρου όσο και διαδικτυακών πηγών. Πιο συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκε αναζήτηση και μελέτη των οινοποιείων ένα προς ένα, ώστε το τελικό αποτέλεσμα να ανταποκρίνεται στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό στην πραγματικότητα και να διακρίνεται από πληρότητα.

Στο Χάρτη 6.2 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ψηφιοποίησης σε συνδυασμό με το υπόβαθρο του Google Hybrid. Πιο αναλυτικά, τα όρια του δήμου απεικονίζονται με κίτρινο χρώμα και η επιφάνειά του με αχνή κίτρινη απόχρωση. Στην περιοχή είναι ορατό και το τοπικό οδικό δίκτυο, που αποτελείται από δύο κατηγορίες· καθώς και το βασικό οδικό δίκτυο, που αποτελείται από τέσσερις κατηγορίες. Σημειακά απεικονίζονται τα οινοποιεία, τα θρησκευτικά μνημεία, τα σημεία ορειβασίας και οι αρχαιολογικοί-ιστορικοί χώροι. Τέλος με γαλάζιο χρώμα απεικονίζεται το γραμμικό στοιχείο του υδρολογικού δικτύου.

6.2. Μεθοδολογική Προσέγγιση Δόμησης Σεναρίων Μελλοντικής Ανάπτυξης Δ. Νεμέας

Αντικείμενο της συγκεκριμένης ενότητας αποτελεί η δόμηση εναλλακτικών σεναρίων μελλοντικής ανάπτυξης της περιοχής. Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθείται στη διαδικασία δόμησης των σεναρίων είναι η προσέγγιση των δύο **αξόνων αβεβαιότητας** (Σχήμα 6.2) (Jäger και άλλοι, 2007).

Σχήμα 6.2: Μεθοδολογική προσέγγιση δύο αξόνων αβεβαιότητας για τη δόμηση των σεναρίων

Πηγή: Jäger και άλλοι, 2007 και ίδια επεξεργασία

Στην περίπτωση του Δήμου της Νεμέας, ως **δύο άξονες αβεβαιότητας** έχουν ληφθεί δύο κυρίαρχοι τομείς – με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, τους διαθέσιμους πόρους και την παραγωγική παράδοση της περιοχής – που εστιάζουν στην **οινοπαραγωγική παράδοση** και την ανάπτυξη **εναλλακτικού τουρισμού** μέσα από την αξιοποίηση των πόρων του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Μία πρώτη ποιοτική αξιολόγηση των τεσσάρων σεναρίων που δημιουργούνται μέσα από την προσέγγιση του Σχήματος 6.2 οδηγεί στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Το **Σενάριο 3** φαίνεται να αποτελεί το “worst-case scenario”, σκιαγραφώντας μία μελλοντική εικόνα της περιοχής στην οποία κανένας από τους τομείς που αντικατοπτρίζονται στους δύο άξονες αβεβαιότητας δεν εμφανίζει να έχει αξιόλογες επιδόσεις.
- Το **Σενάριο 4** φαίνεται να δίνει έμφαση στην προώθηση της περιοχής ως ενός πολυδιάστατου εναλλακτικού τουριστικού προορισμού, αφήνοντας όμως αναξιοποίητη τη μακρά οινοποιητική παράδοση και τη σχετική εμπειρική γνώση που έχει συσσωρευτεί στην περιοχή, στοιχείο που εκτιμάται ως αρνητικό για την περιοχή μελέτης. Ταυτόχρονα, αντίκειται στις στρατηγικές επιλογές που γίνονται στο επίπεδο της περιφέρειας (Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφ. Πελοποννήσου).

Με βάση τα παραπάνω, τα δύο αυτά σεναρία – Σενάριο 3 και 4 – απορρίπτονται και παραμένουν προς περαιτέρω εμβάθυνση τα **Σενάρια 1 και 2**, τα οποία φαίνεται ότι ταιριάζουν καλύτερα στο προφίλ και τις στοχεύσεις της περιοχής, τις δυνατότητες και

την παράδοσή της, την παρουσία των σχετικών φυσικών και ανθρωπογενών πόρων προς αξιοποίηση, τις εξελίξεις του ευρύτερου περιβάλλοντος (π.χ. ανοδική τάση ζήτησης εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων, γαστρονομία), τις στρατηγικές επιλογές σε περιφερειακό επίπεδο, κ.ά.

Οι **τίτλοι** που έχουν αποδοθεί στα δύο εναλλακτικά σενάρια 1 και 2 συνοψίζονται ως ακολούθως:

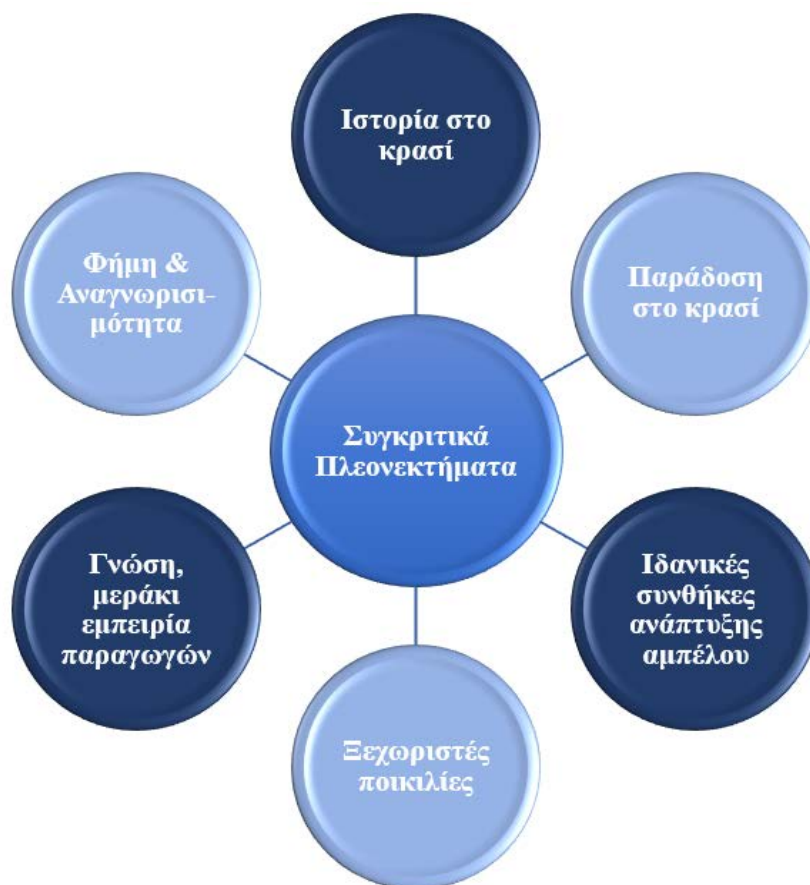
<p>ΣΕΝΑΡΙΟ 1 Νεμέα – Κέντρο Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης (ΚΕΚΑ) Οινοποιητικής Παραγωγής</p>		<p>ΣΕΝΑΡΙΟ 2 Νεμέα – Ένας Πολυδιάστατος Εναλλακτικός Τουριστικός Προορισμός</p>
---	---	---

Το αφήγημα που περιγράφουν τα δύο αυτά επικρατούντα σενάρια περιγράφεται στη συνέχεια. Ιδιαίτερη μέριμνα έχει ληφθεί ώστε η ανάπτυξή τους να καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τον στόχο και τους υποστόχους που έχουν τεθεί και να βρίσκονται σε αρμονία με το ισχύον θεσμικό περιβάλλον και τις στρατηγικές επιλογές ανώτερων σχεδιαστικά επιπέδων.

Επιπρόσθετα, αξιοποιώντας και τις δυνατότητες των **Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών**, για κάθε ένα από τα σενάρια δημιουργείται ο αντίστοιχος χάρτης, με τη βοήθεια του οποίου οπτικοποιείται το αφήγημα που το σενάριο παραθέτει, με σκοπό την καλύτερη κατανόηση της εικόνας της περιοχής με την εφαρμογή κάθε ενός από τα σενάρια αυτά.

6.3. ΣΕΝΑΡΙΟ 1 / Νεμέα – Κέντρο Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης (ΚΕΚΑ) Οινοποιητικής Παραγωγής

Στο πρώτο σενάριο, την κορωνίδα της αναπτυξιακής προοπτικής του Δήμου της Νεμέας αποτελεί το σήμα κατατεθέν της, **το αμπέλι και το κρασί**. Η περιοχή της Νεμέας είναι ήδη καταξιωμένη και γνωστή τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό για τα **Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ)** κρασιά της, ενώ αποτελεί τη μεγαλύτερη οινοπαραγωγική δύναμη της χώρας, με μακρά παράδοση, σχετική τεχνογνωσία και έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό στον εν λόγω κλάδο. Τα χαρακτηριστικά αυτά αποτελούν την ειδοποιό διαφορά της από τις υπόλοιπες οινοπαραγωγικές περιοχές της χώρας, αλλά και τον κεντρικό πυλώνα της μελλοντικής ανάπτυξης της περιοχής στη μελλοντική εικόνα που προβάλλεται από το Σενάριο 1.

Σχήμα 6.3: Θετικές προδιαγραφές / Συγκριτικά πλεονεκτήματα ανάπτυξης του Δήμου Νεμέας ως Κέντρου Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης της οινοπαραγωγής

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι θετικές προδιαγραφές της περιοχής προς μία τέτοια κατεύθυνση παρουσιάζονται στο Σχήμα 6.3. Πιο συγκεκριμένα, η περιοχή διαθέτει πλούσια ιστορία και παράδοση στον συγκεκριμένο κλάδο, η οποία ξεκινά από την αρχαιότητα και φτάνει έως σήμερα. Επιπρόσθετα, όπως μαρτυρούν και τα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης οινοποιητικά προϊόντα της, η Νεμέα διαθέτει εξαιρετικές εδαφολογικές και κλιματικές συνθήκες ανάπτυξης της αμπέλου· μοναδικές ποικιλίες αμπελιών, όπως το Αγιοργίτικο· καθώς και μία πληθώρα σύγχρονων υποδομών για την επεξεργασία και την προώθηση του σταφυλιού. Ιδιαίτερο συστατικό στοιχείο της αποτελούν ακόμη η παράδοση και το μεράκι όσων ασχολούνται με την αμπελοκαλλιέργεια / οινοπαραγωγή, καθώς και το απόθεμα της εμπειρικής γνώσης που έχει συσσωρευτεί στη διάρκεια του χρόνου σχετικά με τις τοπικές συνθήκες παραγωγής και τις ιδιαιτερότητες του τόπου. Ακόμη, με την πάροδο του χρόνου, η περιοχή έχει καταφέρει να αποκτήσει μεγάλη φήμη και αναγνωρισιμότητα στον εν λόγω τομέα, δύο στοιχεία τα οποία μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών προώθησής της ως Κέντρου Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης στον τομέα της οινοπαραγωγής και ενίσχυσης της περαιτέρω εξωστρέφειας της περιοχής μέσα από τον συγκεκριμένο κλάδο.

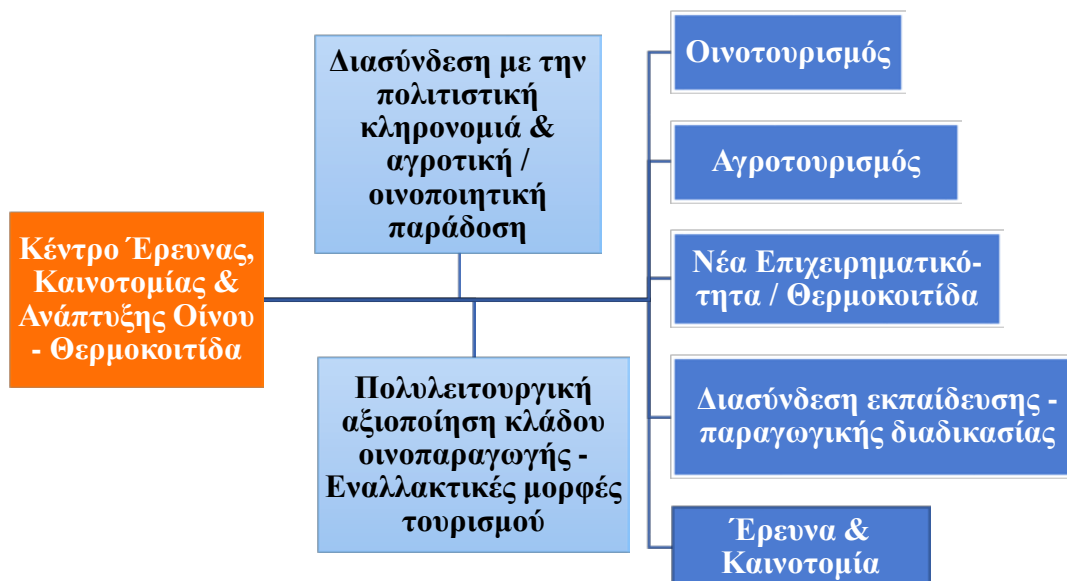
Με βάση τα παραπάνω, στο **Σενάριο 1** προβλέπεται ένας **υψηλός βαθμός αξιοποίησης της οινοπαραγωγικής παράδοσης** της περιοχής. Πιο συγκεκριμένα και με βάση της κυρίαρχη θέση που κατέχει η περιοχή της Νεμέας στην οινοπαραγωγή στη χώρα και την έντονη εξωστρέφεια του κλάδου, η περιοχή αναπτύσσεται ως **Κέντρο Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης (ΚΕΚΑ)** στον τομέα της οινοποιίας.

Ο κεντρικός άξονας ανάπτυξης του σεναρίου βρίσκεται σε αρμονία με τον **στρατηγικό στόχο**, που απορρέει από το **όραμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου**, για μία «... καινοτόμο και αειφόρο αυτοτροφοδοτούμενη εξωστρεφή ανάπτυξη, με διασφάλιση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής».

Η ανάπτυξη της περιοχής της Νεμέας ως Κέντρου Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης στον τομέα της αμπελοκαλλιέργειας / οινοπαραγωγής αναμένεται **να συμβάλει θετικά**:

- Στον **εκσυγχρονισμό** του σημαντικού αυτού τομέα της τοπικής οικονομίας, δηλαδή την οινοποιία και την καλλιέργεια της αμπέλου.
- Στην εισαγωγή **καινοτομιών** στη διαδικασία παραγωγής και την προώθηση περιβαλλοντικά φιλικών πρακτικών, αλλά και πρακτικών που συνάδουν με τις αρχές της κυκλικής οικονομίας, βελτιώνοντας έτσι τόσο την εικόνα του τομέα και της περιοχής αυτής καθαυτής, όσο και την ανταγωνιστικότητά του στις αγορές.
- Στην αύξηση της **παραγωγικότητας** του τομέα.
- Στη δημιουργία **αλυσίδων αξίας**, που διατρέχουν όλους τους παραγωγικούς τομείς (πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή), ικανοποιώντας έτσι ένα προεξέχον στοιχείο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Στην ενδυνάμωση της **ανταγωνιστικότητας / εξωστρέφειας** των τοπικών επιχειρήσεων του κλάδου και της περιοχής γενικότερα, αλλά και την **προσέλκυση νέων επιχειρηματικών δράσεων** σε αυτή.
- Στην ενίσχυση του **αγροδιατροφικού τομέα**, ο οποίος αποτελεί σημαντική προτεραιότητα στο επίπεδο του συνόλου της Περιφέρειας Πελοποννήσου στο πλαίσιο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Στην ανάπτυξη μιας **κουλτούρας επιχειρηματικής συνεργασίας**, καθώς και **δεσμών** μεταξύ των βασικών παραγόντων του τοπικού παραγωγικού συστήματος (επιχειρήσεις, εργαζόμενοι) με την επιστημονική-ερευνητική κοινότητα και τους φορείς κρατικής διοίκησης εντός και εκτός της περιοχής της Νεμέας.
- Στην αντιμετώπιση προβλημάτων που ενδέχεται να προκύψουν στην τοπική παραγωγή από τις εντεινόμενες επιπτώσεις της **κλιματικής αλλαγής** με τη διαρκή έρευνα στο συγκεκριμένο πεδίο για τη μείωση των επιπτώσεων αυτών.

Το Κέντρο Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης θα φιλοξενήσει επίσης μία **«θερμοκοιτίδα»** για την προσέλκυση νέας και καινοτόμου επιχειρηματικής δράσης γύρω από την καλλιέργεια της αμπέλου και την οινοπαραγωγή (Σχήμα 6.4). Οι ευνοϊκές συνθήκες της θερμοκοιτίδας, μπορούν να φιλοξενήσουν μία πληθώρα αντικειμένων που σχετίζονται με το κρασί.

Σχήμα 6.4: Συστατικά στοιχεία Κέντρου Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης Οίνου Δήμου Νεμέας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Το **ΚΕΚΑ** θα αποτελέσει έναν πυλώνα για την περαιτέρω εξειδίκευση της περιοχής και τη στήριξη του κλάδου της αμπελοκαλλιέργειας και της οινοπαραγωγής, προσελκύνοντας υψηλής στάθμης **ερευνητικό δυναμικό**, το οποίο θα προωθεί τον εκσυγχρονισμό και την εισαγωγή καινοτομιών και σύγχρονων τεχνολογιών στον κλάδο. Ταυτόχρονα θα παρέχει **υπηρεσίες υποστήριξης** στις επιχειρήσεις που θα δραστηριοποιούνται στη θερμοκοιτίδα. Ακόμη θα έχει έναν **υπερτοπικό χαρακτήρα**, παρέχοντας υπηρεσίες υποστήριξης σε ζητήματα αμπελοκαλλιέργειας και οινοπαραγωγής σε ευρύτερη χωρική εμβέλεια.

Στις υποδομές του θα διενεργούνται επίσης **συνεδριακού χαρακτήρα δράσεις**, με βασική θεματολογία γύρω από την αμπελοκαλλιέργεια και την οινοπαραγωγή, το αμπέλι και το κρασί. Στο πλαίσιο αυτό, το Κέντρο θα αποτελέσει **πόλο έλξης ερευνητών** αλλά και ειδικών του κλάδου από όλο τον κόσμο, δρομολογώντας ευρύτερες συνεργασίες, με θετικό αποτύπωμα στην περιοχή τόσο για τον κλάδο της αμπελοκαλλιέργειας και της οινοπαραγωγής, όσο και για την προβολή της περιοχής της Νεμέας και τη δημιουργία ενός **ιδιαίτερου και διακριτού “brand name”** στον συγκεκριμένο τομέα.

Το ΚΕΚΑ θα αποτελεί επίσης την **πηγή πληροφόρησης** της τοπικής επιχειρηματικής κοινότητας σχετικά με τις εξελίξεις του κλάδου, τις διαθέσιμες ευκαιρίες χρηματοδότησης, τις συνεργασίες και τις αλυσίδες αξίας, τις τεχνολογικές εξελίξεις και καινοτομίες του κλάδου, τις αγορές των προϊόντων της, κ.λπ. Θα υποστηρίξει επίσης **σεμιναριακού χαρακτήρα εκδηλώσεις** προς περαιτέρω επιμόρφωση της τοπικής επιχειρηματικής κοινότητας, οι οποίες θα απευθύνονται τόσο στο ανθρώπινο δυναμικό που εμπλέκεται στην πρωτογενή παραγωγή, όσο και στο δυναμικό που απασχολείται στη μεταποίηση, διαχείριση και προώθηση, logistics και εμπορία του προϊόντος.

Το **ΚΕΚΑ** θα αποτελέσει επίσης τη «γέφυρα» **διασύνδεσης** του κλάδου της αμπελοκαλλιέργειας και οινοπαραγωγής με την **ερευνητική και εκπαιδευτική κοινότητα**:

- αναπτύσσοντας σταθερές και διαρκείς σχέσεις με σχετικά πανεπιστημιακά τμήματα (π.χ. τα Τμήματα Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής, καθώς και Αγροτικής Οικονομίας & Ανάπτυξης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου· τα Τμήματα Οινολογίας & Τεχνολογίας Ποτών, καθώς και Επιστημών Οίνου, Αμπέλου & Ποτών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, τις Σχολές Μαγειρικών Σπουδών),
- διασφαλίζοντας τη σύνδεση της έρευνας και εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, αλλά και
- προσφέροντας θέσεις σε νέους σπουδαστές των εν λόγω εκπαιδευτικών φορέων για **πρακτική άσκηση και απόκτηση εμπειριών** στις επιχειρήσεις της περιοχής, μεταλαμπαδεύοντας σε αυτούς την εμπειρική γνώση και το μεράκι που απαιτείται για την παραγωγή του εν λόγω προϊόντος.

Τέλος, το ΚΕΚΑ θα οργανώνει δράσεις **περιβαλλοντικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης** σε θέματα αγροτικής παραγωγής και παράδοσης για την εμφύσηση στη μαθητική και νεανική κοινότητα της περιοχής της αγάπης για το παραδοσιακό αυτό προϊόν της περιοχής τους, του σεβασμού στο περιβάλλον και την περιβαλλοντική υπευθυνότητα, εκπαιδεύοντας έτσι τη μελλοντική γενιά παραγωγικά ενεργών πολιτών στη διατήρηση και ορθή διαχείριση της παράδοσης της περιοχής.

Αξίζει να σημειωθεί ότι για την ανάπτυξη της **υποδομής του ΚΕΚΑ** απαιτείται να διερευνηθούν εναλλακτικές θέσεις, οι οποίες να αξιολογηθούν με βάση κριτήρια εγγύτητας στο παραγωγικό πεδίο (αμπελώνες και οινοποιεία), προσβασιμότητας σε δίκτυα υπερτοπικής σημασίας (εθνικό & περιφερειακό δίκτυο), καταλληλότητας χώρου από άποψη διαθέσιμης έκτασης για την ανάπτυξη των απαιτούμενων κτιριακών και άλλων υποδομών, κ.λπ.

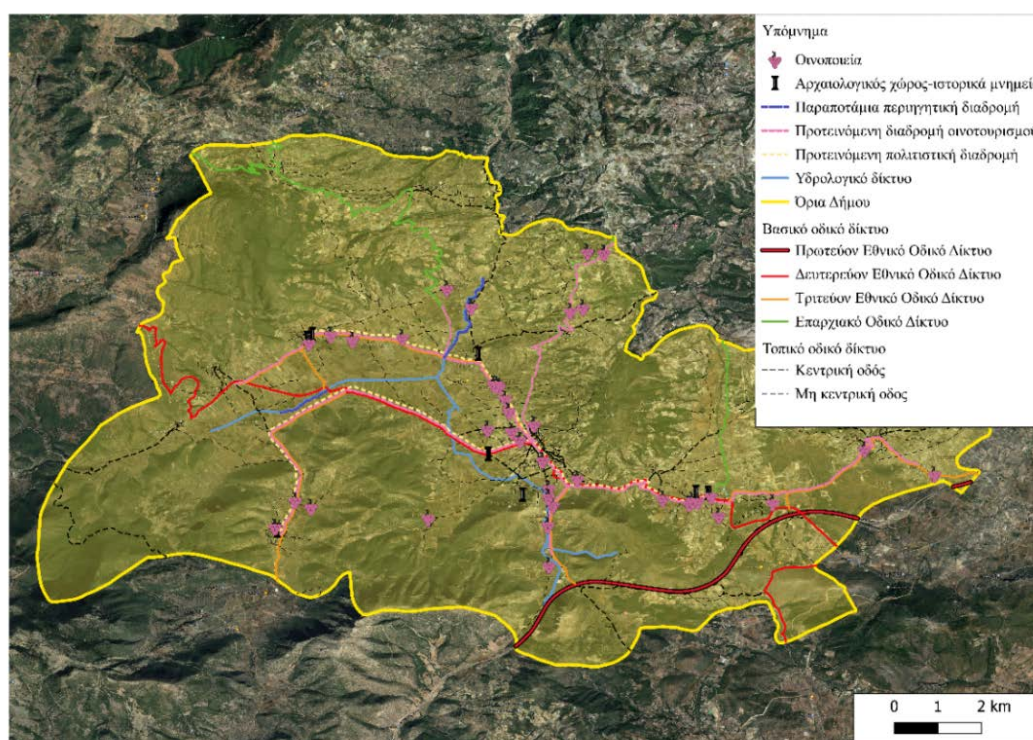
Πέραν της έμφασης που δίνεται στο Σενάριο 1 στον κυρίαρχο τομέα της αμπελοκαλλιέργειας και της οινοπαραγωγής, η διάρθρωση του σεναρίου αυτού δημιουργεί μία σθεναρή βάση για την ανάπτυξη ενός **πλέγματος μορφών εναλλακτικού τουρισμού** που συνδέονται με τον κυρίαρχο τομέα της αμπελοκαλλιέργειας / οινοπαραγωγής (Σχήμα 6.5).

Πιο συγκεκριμένα, η έμφαση στους κλάδους της αμπελοκαλλιέργειας και της οινοπαραγωγής αποτελούν το έναυσμα για την ανάπτυξη του **οινοτουρισμού**, ενός «ταξιδιού» δηλαδή στον κόσμο του κρασιού, από το πρώτο βήμα της αμπελοκαλλιέργειας μέχρι το στάδιο της μεταποίησης για να φτάσει «στο ποτήρι». Η δραστηριότητα αυτή εξελίσσεται τόσο μέσα από τη **διαδρομή του κρασιού**, που έχει σχεδιαστεί στην περιοχή και περιλαμβάνει ένα πλήθος οινοποιείων, όσο και μέσα από το ίδιο το ΚΕΚΑ.

Στα οινοποιεία της περιοχής ο επισκέπτης μπορεί να παρακολουθήσει όλα τα στάδια επεξεργασίας του κρασιού, ακόμη και να παράξει κρασί με τον παραδοσιακό τρόπο, νιώθοντας μέρος της αλυσίδας παραγωγής. Ξεχωριστό τμήμα του οινοτουρισμού αποτελεί και η δοκιμή και **γευσιγνωσία οίνων**, η επαφή και η αλληλεπίδραση με ειδικούς του κλάδου, καθώς και ποικιλία άλλων δραστηριοτήτων, οι οποίες λαμβάνουν χώρα σε αμπελώνες, κτήματα ή οινοποιεία.

Στο ΚΕΚΑ θα λειτουργεί ένα μικρό **μουσείο οίνου**, μέσα από το οποίο με σύγχρονα οπτικοακουστικά και άλλα μέσα οι επισκέπτες θα μπορούν να πληροφορούνται σχετικά με τη διαδρομή του εν λόγω τομέα στην περιοχή, τις παραδοσιακές πρακτικές αμπελοκαλλιέργειας, τις διεργασίες για την παραγωγή των ΠΟΠ οινικών προϊόντων κ.λπ. Επίσης οι επισκέπτες θα έχουν την ευκαιρία να γευτούν τα τοπικά κρασιά σε έναν ειδικά διαμορφωμένο, για τον σκοπό αυτό, χώρο του ΚΕΚΑ. Ο χώρος αυτός μπορεί να αξιοποιείται για τον ίδιο σκοπό στο πλαίσιο συνεδρίων, εκπαιδευτικών δράσεων, κ.λπ.

Στο πλαίσιο της ήπιας ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού με θεματολογία γύρω από την κυρίαρχη αγροτική και μεταποιητική διαδικασία για την παραγωγή του κρασιού δημιουργείται επίσης μία **περιηγητική διαδρομή** παράλληλη με το υδάτινο στοιχείο της περιοχής. Η διαδρομή αυτή συνδυάζει το **υδάτινο στοιχείο με την περιήγηση μέσα από τα αμπέλια** της περιοχής. Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί ανάμεσα σε αμπελώνες και να κατανοήσει τις συνθήκες ανάπτυξης του σταφυλιού, να παρατηρήσει τη διαδικασία της αμπελοκαλλιέργειας κ.ά. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί ακόμη να ενσωματώνει την εμπλοκή των επισκεπτών στις εργασίες της αμπέλου, προωθώντας έτσι δράσεις **αγροτουρισμού**.

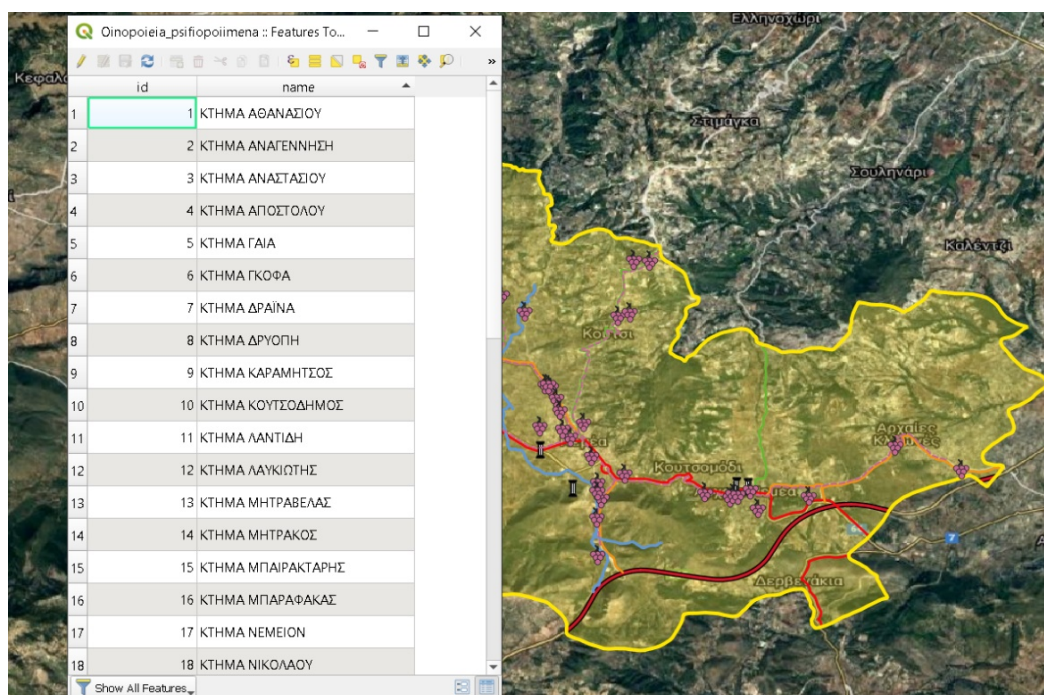
Χάρτης 6.3: Χαρτογραφική απόδοση σεναρίου 1 - Νεμέα – Κέντρο Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης (ΚΕΚΑ) Οινοποιητικής Παραγωγής

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο Χάρτη 6.3, που αποτυπώνει χαρτογραφικά το αφήγημα του Σεναρίου 1, παρουσιάζεται το δίκτυο οινοποιείων της περιοχής, καθώς και μία προτεινόμενη διαδρομή κρασιού στο πλαίσιο ανάπτυξης του οινοποιητικού τουρισμού. Η διαδρομή αυτή επιπλέον, μπορεί να αποτελέσει έναν άξονα τοπικής ανάπτυξης,

συγκεντρώνοντας νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες και αναβαθμίζοντας τις ήδη υφιστάμενες.

Σε αυτό το σημείο, σημειώνεται ότι τα οινοποιεία που απεικονίζονται στο Χάρτη 6.3 συνοδεύονται από έναν κατάλογο με πληροφορίες σχετικά με την ονομασία τους, τον διαδικτυακό τους τόπο, τη θέση τους, κ.λπ. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, δίνεται η δυνατότητα περαιτέρω επεξεργασίας τους, όπου αυτό είναι επιθυμητό. Ο κατάλογος αυτός στο περιβάλλον του QGIS παρουσιάζεται στην Εικόνα 6.2.

id	name
1	ΚΤΗΜΑ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
2	ΚΤΗΜΑ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ
3	ΚΤΗΜΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
4	ΚΤΗΜΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
5	ΚΤΗΜΑ ΓΑΙΑ
6	ΚΤΗΜΑ ΓΚΟΦΑ
7	ΚΤΗΜΑ ΔΡΑΪΝΑ
8	ΚΤΗΜΑ ΔΡΥΟΠΗ
9	ΚΤΗΜΑ ΚΑΡΑΜΗΤΣΟΣ
10	ΚΤΗΜΑ ΚΟΥΤΣΟΔΗΜΟΣ
11	ΚΤΗΜΑ ΛΑΝΤΙΔΗ
12	ΚΤΗΜΑ ΛΑΥΚΙΩΤΗΣ
13	ΚΤΗΜΑ ΜΗΤΡΑΒΕΛΑΣ
14	ΚΤΗΜΑ ΜΗΤΡΑΚΟΣ
15	ΚΤΗΜΑ ΜΠΑΡΑΦΑΚΤΑΡΗΣ
16	ΚΤΗΜΑ ΜΠΑΡΑΦΑΚΑΣ
17	ΚΤΗΜΑ ΝΕΜΕΙΟΝ
18	ΚΤΗΜΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Εικόνα 6.2: Ψηφιοποίηση δεδομένων οινοποιείων της περιοχής μελέτης σε περιβάλλον QGIS

Πηγή: Ϊδία επεξεργασία

Ολοκληρώνοντας την περιγραφή του Σεναρίου 1, σημειώνεται ότι οι δραστηριότητες του εναλλακτικού τουρισμού, που στηρίζονται στους κλάδους της αμπελοκαλλιέργειας και οινοπαραγωγής, εμπλουτίζονται περαιτέρω και ολοκληρώνονται με δράσεις που αφορούν την αξιοποίηση του σημαντικού **πολιτιστικού αποθέματος** της περιοχής, με τον **πολιτιστικό τουρισμό** να διασυνδέεται με το παρελθόν αλλά και το παρόν της περιοχής. Άλλωστε, τα αρχαιολογικά και ιστορικά μνημεία, σε ολόκληρη την έκταση της περιοχής είναι πλήρως εναρμονισμένα με το στοιχείο του αμπελιού, προσδίδοντάς του μία ξεχωριστή ομορφιά. Η προτεινόμενη πολιτιστική διαδρομή παρουσιάζεται στο Χάρτη 6.5.

6.4. ΣΕΝΑΡΙΟ 2 / Νεμέα – Ένας Πολυδιάστατος Εναλλακτικός Τουριστικός Προορισμός

Το Σενάριο 2 επιχειρεί να άρει την κυρίαρχη μονοτομεακή προσέγγιση στην αναπτυξιακή πορεία του Δήμου της Νεμέας και την κυριαρχία της αμπελοκαλλιέργειας / οινοπαραγωγής, αυξάνοντας το βάρος του τριτογενούς τομέα

και ειδικότερα του **εναλλακτικού τουρισμού** στην περιοχή. Επιχειρείται, στο πλαίσιο αυτό, ένα πιο ισορροπημένο, πολυτομεακό μοντέλο τοπικής ανάπτυξης, το οποίο αξιοποιεί με σεβασμό τα διαθέσιμα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής, αλλά και τη μακρά παράδοση και το ήδη διαμορφωμένο παραγωγικό πρότυπο και την εικόνα της περιοχής.

Υπό το παραπάνω πρίσμα και διατηρώντας στο σενάριο αυτό το προφίλ της Νεμέας ως μιας αγροτικής περιοχής και ενός σημαντικού, σε εθνικό επίπεδο, παραγωγού εξαιρετικής ποιότητας οίνου, στο Σενάριο 2 το ενδιαφέρον εστιάζει στη διεύρυνση του ρόλου της περιοχής της Νεμέας ως ενός **πολυδιάστατου εναλλακτικού προορισμού**, ο οποίος επιπρόσθετα μπορεί να διαδραματίσει **συμπληρωματικό ρόλο** στους λοιπούς, κυρίως μαζικού χαρακτήρα, προορισμούς της ευρύτερης περιοχής στην οποία εντάσσεται.

Η θεώρηση αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι η Νεμέα αποτελεί μία περιοχή με ιδιαίτερα στοιχεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος, τα οποία με την κατάλληλη οργάνωση και προώθηση μπορούν να δημιουργήσουν ελκυστικά «προϊόντα» για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Η προσέγγιση της ανάπτυξης του Δήμου Νεμέας ως **εναλλακτικού προορισμού** λαμβάνει υπόψιν τους διαθέσιμους πόρους και τον χαμηλό βαθμό αξιοποίησής τους, τις αναδυόμενες και σταθερά ανερχόμενες θετικές τάσεις εξέλιξης στην παγκόσμια τουριστική αγορά των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, τις στρατηγικές επιλογές σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και τις τάσεις **πολυλειτουργικής, ολοκληρωμένης και βιώσιμης αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων** μιας περιοχής.

Μέσα από την εμβάθυνση:

- στα χαρακτηριστικά του **εσωτερικού περιβάλλοντος** του Δήμου της Νεμέας,
- στις τάσεις εξέλιξης του **εξωτερικού περιβάλλοντος** (decision-making environment) της περιοχής, καθώς και
- στις **τάσεις εξέλιξης** της τουριστικής αγοράς γενικότερα και της αγοράς των εναλλακτικών μορφών τουρισμού ειδικότερα,

σκιαγραφούνται οι **μορφές εναλλακτικού τουρισμού** που μπορούν να αναπτυχθούν στην περιοχή της Νεμέας, αναδεικνύοντας αυτή σε έναν μοναδικό εναλλακτικό τουριστικό προορισμό, αξιοποιώντας αποτελεσματικότερα τους διαθέσιμους πόρους και αίροντας τη μονοτομεακή προσέγγιση της τοπικής οικονομίας.

Πιο συγκεκριμένα, οι μορφές εναλλακτικού τουρισμού, οι οποίες μπορούν να αναπτυχθούν, άλλες σε μεγαλύτερο και άλλες σε μικρότερο βαθμό, δημιουργώντας ένα «ψηφιδωτό» επιλογών, ικανό να προσελκύσει επισκέπτες όλων των διαφορετικών ηλικιακών ομάδων, οικονομικών δυνατοτήτων και ενδιαφερόντων στο άνοιγμα του χρόνου συνολικά, έχουν ως ακολούθως (Σχήμα 6.5):

- **Οινοτουρισμός:** η μορφή αυτή εναλλακτικού τουρισμού συνδέεται άρρηκτα με το αμπέλι και τα παράγωγά του και έχει ως στόχο της την πολύπλευρη επαφή του επισκέπτη με τις δράσεις της αμπελοκαλλιέργειας και της οινοποιητικής παραγωγής. Ο οινοτουρισμός από την ίδια του τη φύση εμπεριέχει και άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, όπως τον οικοτουρισμό και τον γαστρονομικό τουρισμό, αφού περιλαμβάνει την επαφή με τον τόπο και τη διαδικασία

καλλιέργειας του αμπελιού, τις μεθόδους επεξεργασίας και παραγωγής του κρασιού, την γευστιγνωσία και την αγορά τοπικών προϊόντων.

- **Αγροτουρισμός:** αποτελεί μία από τις πιο ανεπτυγμένες μορφές εναλλακτικού τουρισμού στον ελλαδικό χώρο, που έχει ως αντικείμενο την επαφή του επισκέπτη με την ύπαιθρο, σε συνδυασμό με τη συμμετοχή του σε όλες τις δραστηριότητες, γεωργικές και κτηνοτροφικές, που λαμβάνουν χώρα σε αυτή. Τέτοιου τύπου δραστηριότητες μπορούν να αναπτυχθούν στο πλαίσιο της αμπελοκαλλιέργειας, προσφέροντας μοναδικές εμπειρίες εμπλοκής των επισκεπτών στο πεδίο της αμπέλου.

Σχήμα 6.5: Μορφές εναλλακτικού τουρισμού προς ανάπτυξη στον Δήμο Νεμέας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

- **Πολιτιστικός τουρισμός:** διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη χώρα μας εξ αιτίας της αφθονίας των σχετικών πολιτιστικών πόρων της. Η μορφή αυτή εναλλακτικού τουρισμού απευθύνεται στον επισκέπτη που επιθυμεί να γνωρίσει τους ιστορικούς, αρχαιολογικούς και πολιτιστικούς θησαυρούς της εκάστοτε περιοχής, την παράδοση, τα ήθη και τα έθιμά της, την ιστορική της διαδρομή, κ.ά. Δεδομένου του πλήθους αλλά και της σημαντικότητας των διαθέσιμων

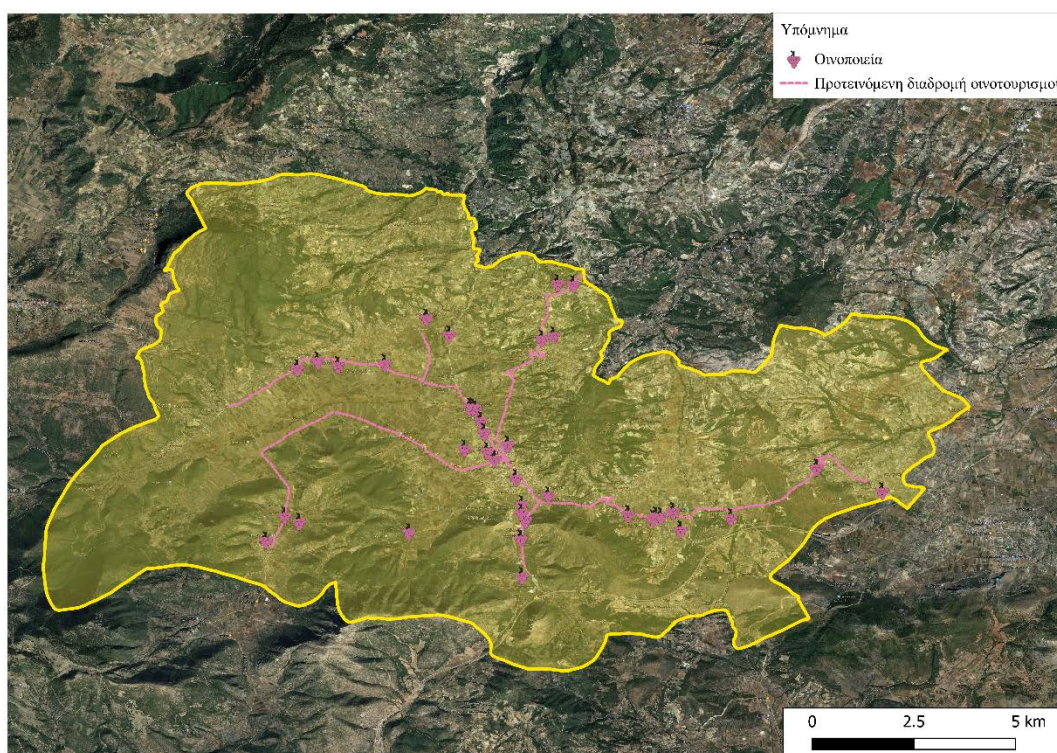
αρχαιολογικών και λοιπών πολιτιστικών πόρων της περιοχής της Νεμέας, το είδος αυτό μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στη δημιουργία ενός περισσότερο σύνθετου brand name της περιοχής, που επιδιώκεται από το σενάριο αυτό.

- **Αθλητικός τουρισμός:** εστιάζει σε επισκέπτες, τα ενδιαφέροντα των οποίων επικεντρώνονται σε δραστηριότητες άθλησης που προσφέρονται από μία περιοχή. Εκτός από τις συμβατικές δραστηριότητες, όπως είναι η πεζοπορία, ανάλογα με την μορφολογία του εδάφους, ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να περιλαμβάνει και πιο εντατικές και ιδιαίτερες δραστηριότητες, όπως είναι η αναρρίχηση, η ορειβασία, η ιππασία, κ.ά. Με βάση τους διαθέσιμους πόρους της, η περιοχή της Νεμέας μπορεί, όπως αναλύεται στη συνέχεια, να αναπτύξει δραστηριότητες που συνδέονται με την ορειβασία και την αναρρίχηση.
- **Θρησκευτικός τουρισμός:** επικεντρώνεται στην επαφή με τα θρησκευτικά μνημεία της περιοχής και με τις παραδόσεις που αυτά συνδέονται.
- **Γαστρονομικός τουρισμός:** έχει ως στόχο του την επαφή του επισκέπτη με την τοπική κουζίνα και τα τοπικά προϊόντα. Η οινοπαραγωγή της Νεμέας αποτελεί ένα σημαντικό πεδίο ανάπτυξης της συγκεκριμένης μορφής εναλλακτικού τουρισμού.
- **Εκπαιδευτικός τουρισμός:** αποσκοπεί στη διασύνδεση εκπαίδευσης με την αναψυχή. Πεδίο δράσης για την περιοχή της Νεμέας στη συγκεκριμένη μορφή τουρισμού μπορούν να αποτελέσουν τόσο η οινοποιητική της δραστηριότητα όσο και οι αρχαιολογικοί της πόροι.
- **Συνεδριακός τουρισμός:** εναλλακτική μορφή τουρισμού, με παράδοση σε αρκετές περιοχές της χώρας και αντικείμενο την επισκεψιμότητα σε μία περιοχή στο πλαίσιο της διοργάνωσης συνεδρίων, ημερίδων κ.λπ. Η εξειδίκευση της περιοχής στην αμπελοκαλλιέργεια και την οινοπαραγωγή μπορούν να αποτελέσουν κεντρικό πυλώνα ανάπτυξης σχετικών εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- **Οικοτουρισμός:** μορφή εναλλακτικού τουρισμού άρρηκτα συνδεδεμένη με το φυσικό περιβάλλον και τα στοιχεία που το συνθέτουν. Αναπτύσσεται σε περιοχές με ιδιαίτερο φυσικό κάλλος ή υψηλής αξίας οικοσυστήματα. Οι αμπελώνες της περιοχής της Νεμέας μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την ανάπτυξη της μορφής αυτής.
- **Εθελοντικός τουρισμός:** αποτελεί μία ιδιαίτερη μορφή τουρισμού που στοχεύει στην ενεργό συμμετοχή των επισκεπτών σε διάφορες δράσεις, οι οποίες βελτιώνουν της επικρατούσες συνθήκες διαβίωσης στην περιοχή, ενώ ταυτόχρονα προσφέρουν στον επισκέπτη μοναδικές αναμνήσεις και εμπειρίες, καθώς και το συναίσθημα της ανιδιοτελούς προσφοράς.

Πιο αναλυτικά, ο **οινοτουρισμός** αποτελεί την κυρίαρχη μορφή εναλλακτικού τουρισμού που μπορεί να αναπτυχθεί στην περιοχή και η οποία την καθιστά μοναδική, συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιοχές της Ελλάδας, στηρίζει δε και αναπτύσσει σημαντικές συνέργειες με τον κυρίαρχο τομέα της οινοπαραγωγής. Η Νεμέα, με την πλούσια ιστορία και παράδοση στον χώρο του κρασιού, αποτελεί την πρώτη οινοπαραγωγική δύναμη της χώρας, παράγοντας κρασιά Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης που ταξιδεύουν εντός και εκτός συνόρων. Αξιοποιώντας αυτό το μοναδικό της χαρακτηριστικό, είναι ικανή να μετατραπεί σε ένα **κέντρο ανάπτυξης οινοτουρισμού**. Ο επισκέπτης μπορεί να παρακολουθήσει όλα τα στάδια παραγωγής του κρασιού «από το αμπέλι μέχρι το ποτήρι», να συμμετέχει ενεργά σε αυτά, να γευτεί το κρασί και τα τοπικά προϊόντα που συνδέονται με αυτό, αλλά και να περιηγηθεί στους αμπελώνες και να παρακολουθήσει μία μεγάλη ποικιλία

δραστηριοτήτων (προβολές ταινιών, πολιτιστικά δρώμενα, μουσικές δραστηριότητες κ.ά.). Για τον πιο απαιτητικό και εξειδικευμένο επισκέπτη, μπορούν να αναπτυχθούν ειδικές δραστηριότητες, όπως σεμινάρια, συνέδρια και εκπαιδευτικές ημερίδες με αντικείμενο το κρασί. Τέλος, οι οινικές εμπειρίες, μπορούν να συνδυαστούν και με την αγορά τοπικών προϊόντων.

Στο Χάρτη 6.4 παρουσιάζονται τα οινοποιεία της περιοχής, σε συνδυασμό με μία διαδρομή, η οποία συνδυάζει την επίσκεψη στην πλειονότητα αυτών.

Χάρτης 6.4: Οινοποιεία και προτεινόμενη διαδρομή οινοτουρισμού Δήμου Νεμέας σε περιβάλλον QGIS

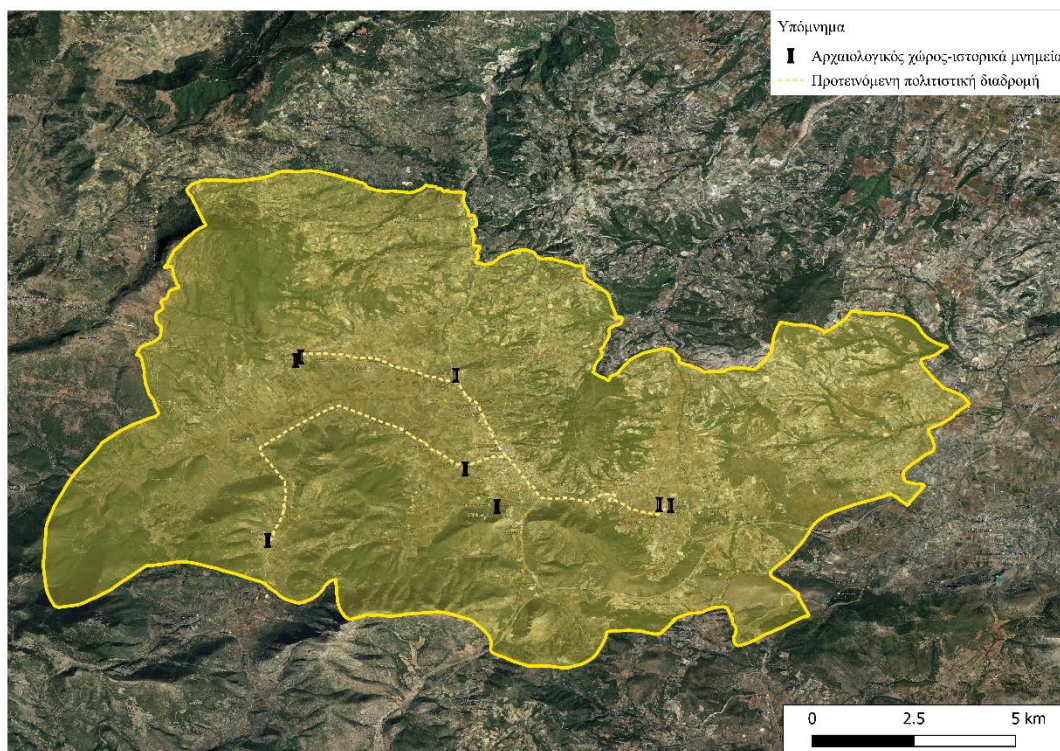
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στον τομέα του **αγροτουρισμού**, η περιοχή της Νεμέας μπορεί να προσφέρει στον επισκέπτη μία μοναδική εμπειρία επαφής με την ύπαιθρο. Ο μεγάλος κάμπος της Νεμέας, τα χαρακτηριστικά των ορεινών τμημάτων της, αλλά και το υδάτινο στοιχείο του Ασωπού ποταμού, σε συνδυασμό με τις γεωργικές κυρίως εργασίες που πραγματοποιούνται στην περιοχή, συμβάλλουν στην ουσιαστική και άμεση επαφή με τα στοιχεία της φύσης και τις δραστηριότητες που συνδέονται άμεσα με αυτή.

Αναφορικά με τον **πολιτισμό**, η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της ταυτότητάς της. Οι αρχαιολογικοί χώροι της περιοχής, όπως ο αρχαιολογικός χώρος της Φλειούς, των Αηδονιών και της Αρχαίας Νεμέας, το Στάδιο, καθώς και το αρχαιολογικό μουσείο αποτελούν σημαντικά τοπία της περιοχής και σημεία ιδιαίτερης ομορφιάς και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Επιπρόσθετα, η περιοχή της Νεμέας συνδέεται και με μυθολογικά στοιχεία, όπως το λιοντάρι της Νεμέας και ο μύθος του Ασωπού, τα οποία αποτελούν ιδιαίτερες πινελιές στον πολιτιστικό καμβά της. Τα παραπάνω στοιχεία, σε

συνδυασμό με την κατάλληλη αξιοποίηση και προώθησή τους, μπορούν να αποτελέσουν τη βάση περαιτέρω ανάπτυξης άλλης μίας εναλλακτικής μορφής τουρισμού, του **πολιτιστικού τουρισμού**.

Στο Χάρτη 6.5 παρουσιάζονται τα αρχαιολογικά και ιστορικά μνημεία της περιοχής μελέτης, όπως αυτά ψηφιοποιήθηκαν με τη βοήθεια του υποβάθρου του Google Hybrid. Κατά τη διάρκεια της ψηφιοποίησης, προστέθηκαν και στοιχεία για το είδος και το όνομα του κάθε μνημείου. Τα στοιχεία αυτά διαμορφώνουν την **πολιτιστική διαδρομή** που διατρέχει την περιοχή της Νεμέας.

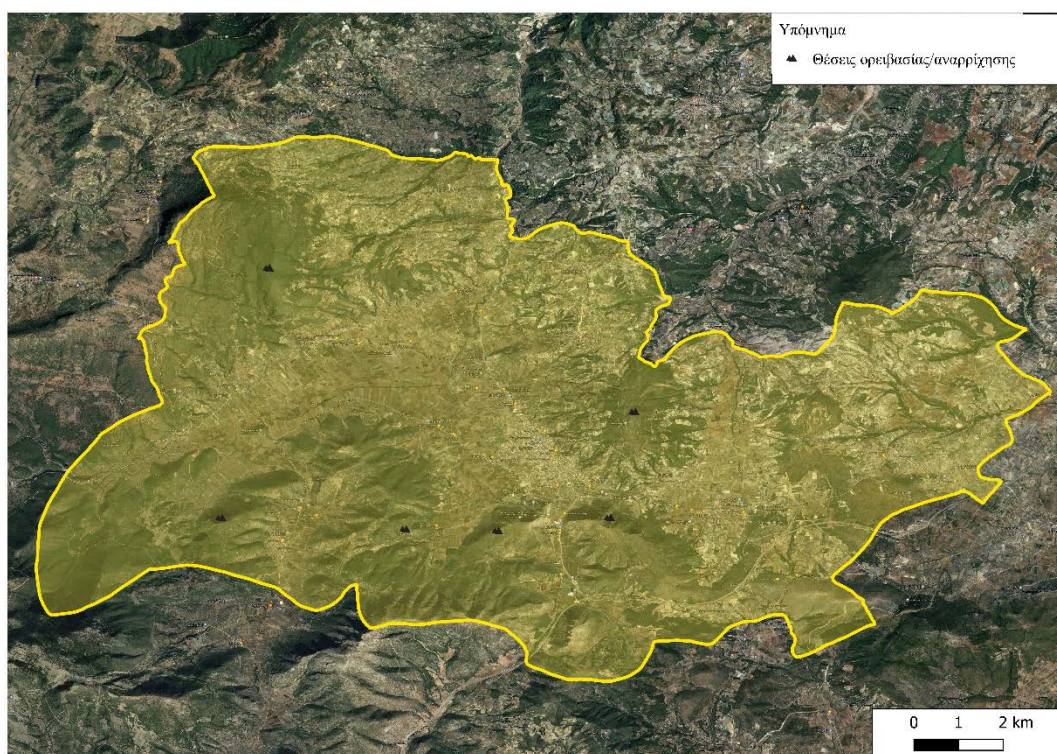

Χάρτης 6.5: Αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικά μνημεία του Δήμου Νεμέας, στο περιβάλλον QGIS – Πολιτιστική διαδρομή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Άλλη μία μορφή εναλλακτικού τουρισμού, για την ανάπτυξη της οποίας προσφέρεται η περιοχή μελέτης, είναι αυτή του **αθλητικού τουρισμού**. Η μορφολογία του Δήμου Νεμέας, η οποία περιλαμβάνει ορεινούς όγκους, τον ποταμό Ασωπό και πεδινά στοιχεία, προσφέρεται για την ανάπτυξη μίας μεγάλης ποικιλίας, συμβατικών και μη, δραστηριοτήτων. Πιο αναλυτικά, οι ορεινοί όγκοι που καλύπτουν περιμετρικά την περιοχή είναι ιδανικοί για ορειβασία και αναρρίχηση, τόσο για αρχάριους όσο και για πιο έμπειρους αναρριχητές. Στις περιοχές αυτές μπορεί να πραγματοποιηθεί και πεζοπορία και ιππασία, δίνοντας στον επισκέπτη την ευκαιρία να θαυμάσει το φυσικό κάλλος της περιοχής.

Στο Χάρτη 6.6 παρουσιάζονται οι ορεινοί όγκοι της περιοχής, οι οποίοι προσφέρονται για τις παραπάνω δραστηριότητες. Σε αυτό το σημείο, ιδιαίτερη αναφορά οφείλει να γίνει στον Βράχο της Παναγίας, ο οποίος αποτελεί ιδανικό σημείο για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αναρρίχησης.

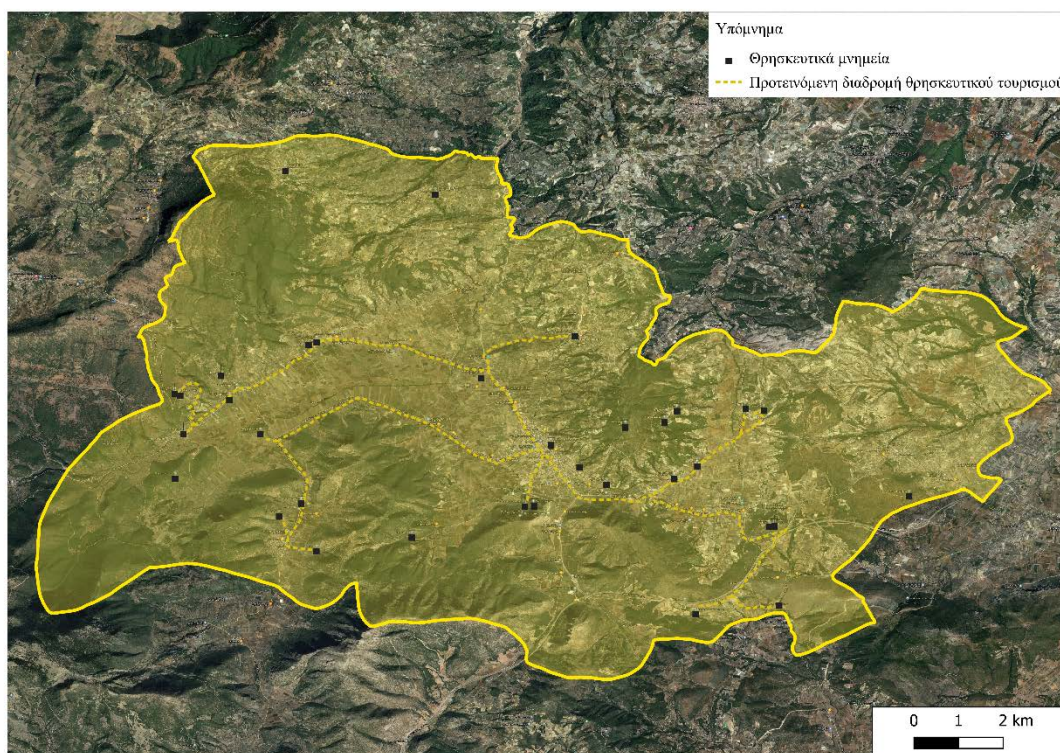
Χάρτης 6.6: Εν δυνάμει σημεία ανάπτυξης αθλητικού τουρισμού – ορειβάσις και αναρρίχησης – στον Δήμο Νεμέας σε περιβάλλον QGIS

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αναφορικά με τις παραποτάμιες δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν κατά μήκος του ποταμού Ασωπού και των παραποτάμων του, μπορούν να περιλαμβάνουν δραστηριότητες ράφτινγκ, κανό, κάθετη διάσχισή του με σκοινί (zip-line), αλλά και ιππασία και πεζοπορία στις όχθες του. Τέλος, πεζοπορία μπορεί να πραγματοποιηθεί και στον κάμπο της Νεμέας, όπως και ιππασία, αλλά και άλλες πιο συμβατικές ομαδικές και ατομικές αθλητικές δραστηριότητες (π.χ. διαδρομές τρεξίματος).

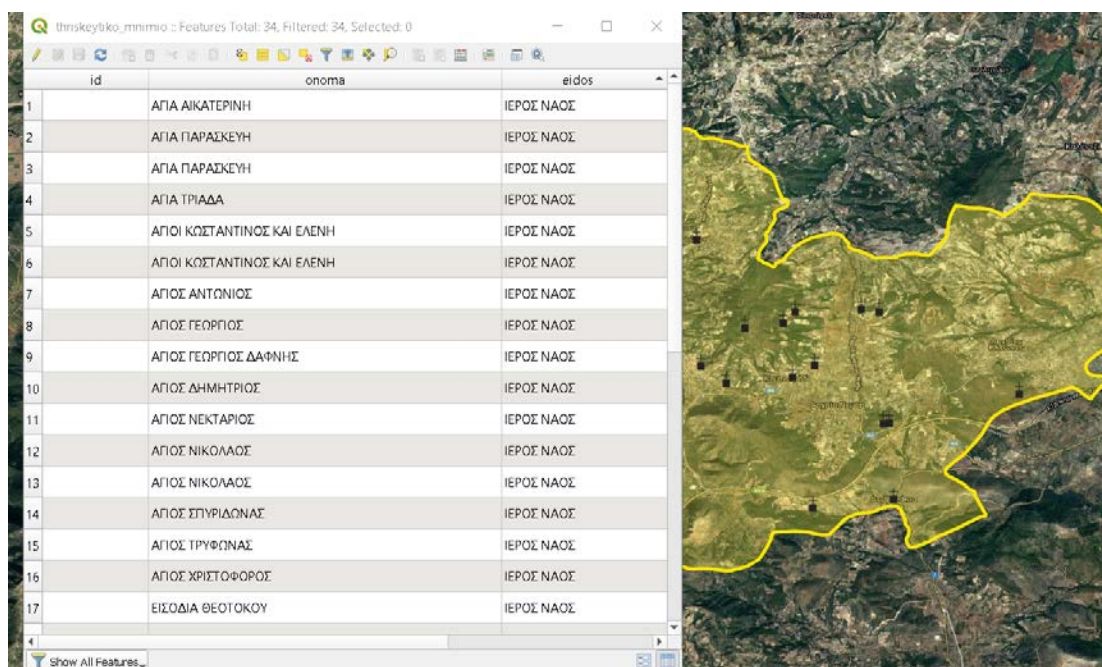
Μία ακόμα ιδιαίτερη μορφή εναλλακτικού τουρισμού, με δυνατότητες ανάπτυξης στο Δήμο Νεμέας είναι ο **θρησκευτικός τουρισμός**. Στην περιοχή υπάρχουν περισσότερες από 30 εκκλησίες, ξωκκλήσια και μονές, οι οποίες μπορούν να υποδεχτούν και να φιλοξενήσουν επισκέπτες. Ορισμένες από αυτές, βρίσκονται σε σημεία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, ενώ οι περισσότερες έχουν τόσο ιστορικό όσο και αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον. Κορωνίδα, στο πλαίσιο του θρησκευτικού τουρισμού, μπορεί να αποτελέσει η «Παναγία του Βράχου».

Στο Χάρτη 6.7 απεικονίζονται όλες οι εκκλησίες, οι μονές και τα ξωκκλήσια της περιοχής, όπως αυτά παρουσιάζονται στο υπόβαθρο που αξιοποιήθηκε. Επιπρόσθετα, το κάθε θρησκευτικό μνημείο συνοδεύεται από το είδος στο οποίο ανήκει (ιερός ναός, μοναστήρι, παρεκκλήσι και ξωκκλήσι) και από το όνομά του, όπως φαίνεται στην Εικόνα 6.3.

Χάρτης 6.7: Θρησκευτικά μνημεία / Διαδρομή θρησκευτικού τουρισμού Δήμου Νεμέας σε περιβάλλον QGIS

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Εικόνα 6.3: Θρησκευτικά μνημεία της περιοχής μελέτης σε συνδυασμό με δεδομένα σχετικά με το όνομα και το είδος τους στο περιβάλλον QGIS

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στον τομέα του **γαστρονομικού τουρισμού**, ο οποίος αποκτά αυξανόμενο κοινό με την πάροδο το χρόνου, η περιοχή είναι ικανή να προσφέρει στον επισκέπτη ξεχωριστές γευστικές εμπειρίες. Τα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης κρασιά της, με χαρακτηριστικότερο το Αγιωργίτικο από την ομώνυμη ποικιλία σταφυλιών (Εικόνα 6.4), η διάσημη κορινθιακή σταφίδα, τα σταφύλια αλλά και τα παραδοσιακά ψητά φούρνου και ιδιαίτερα αυτά με βασικό υλικό το χοιρινό, αποτελούν ορισμένες μονάχα γεύσεις που μπορούν να δοκιμάσουν οι επισκέπτες.

Εικόνα 6.4: Σταφύλια ποικιλίας "Αγιωργίτικου", χαρακτηριστική ποικιλία της περιοχής μελέτης

Πηγή: <https://www.clickatlife.gr/geusi/story/16474>

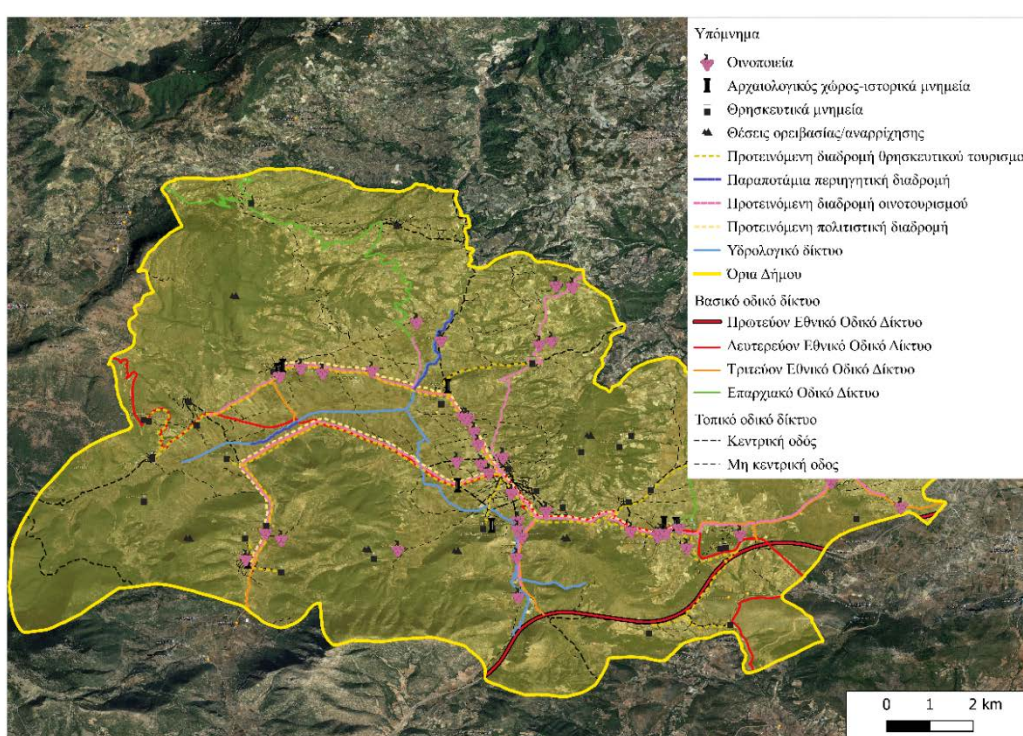
Αναφορικά με τον **εκπαιδευτικό** και τον **συνεδριακό τουρισμό**, στοχεύουν στον συνδυασμό της γνώσης με την διασκέδαση και την ψυχαγωγία. Έχοντας ως κύριο θέμα την οιοπαραγωγή και πιο μακροσκοπικά τη ζωή στην ύπαιθρο και τις γεωργικές εργασίες, μπορούν να οργανωθούν στην περιοχή εκπαιδευτικές εκδρομές για μικρότερες ηλικίες· καθώς και ημερίδες, συνέδρια και ποικίλες άλλες εκδηλώσεις για τις μεγαλύτερες ηλικίες και για επαγγελματίες των κλάδων της αμπελοκαλλιέργειας και της οιοπαραγωγής.

Μία από τις πλέον διαδεδομένες μορφές εναλλακτικού τουρισμού αποτελεί και ο **οικοτουρισμός**, ο οποίος αν και συχνά συγγέεται με τον αγροτουρισμό, έχει πολλές και έντονες διαφορές από αυτόν. Ενώ ο αγροτουρισμός στοχεύει στην επαφή του επισκέπτη με την ύπαιθρο και τις αγροτικές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στην περιοχή, ο οικοτουρισμός συνδέεται με την φύση και αναπτύσσεται κυρίως σε περιοχές με ιδιαίτερο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον, όπως είναι οι περιοχές NATURA. Αν και στην περιοχή μελέτης δεν υπάρχει κάποιου τέτοιου είδους θεσμοθετημένη περιοχή, ο οικοτουρισμός μπορεί να αναπτυχθεί σε μικρότερη κλίμακα, έχοντας ως βάση του τους **ορεινούς όγκους** της περιοχής και τα **οικοσυστήματα** που αυτοί φιλοξενούν.

Τέλος, ο **εθελοντικός τουρισμός**, ο οποίος αναπτύχθηκε κυρίως τα τελευταία χρόνια και συνδυάζει την αμφίδρομη προσφορά μεταξύ επισκεπτών και τοπικής κοινωνίας, μπορεί να αναπτυχθεί σταδιακά, σύμφωνα με τις ανάγκες της περιοχής. Πιο

συγκεκριμένα, όπως οι περισσότερες επαρχιακές περιοχές, έτσι και ο Δήμος Νεμέας, έχει ανάγκη από προσφορά, κυρίως σε εργατικά χέρια, για την αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος και των δημόσιων χώρων του, των ορεινών τμημάτων του κ.ά. Επισκέπτες ποικίλων ιδιοτήτων και επαγγελματικών κατευθύνσεων μπορούν να προσφέρουν τις γνώσεις, την εμπειρία και την πολύτιμη βοήθειά τους στην περιοχή, πραγματοποιώντας ταυτόχρονα τις διακοπές τους σε έναν ξεχωριστό προορισμό.

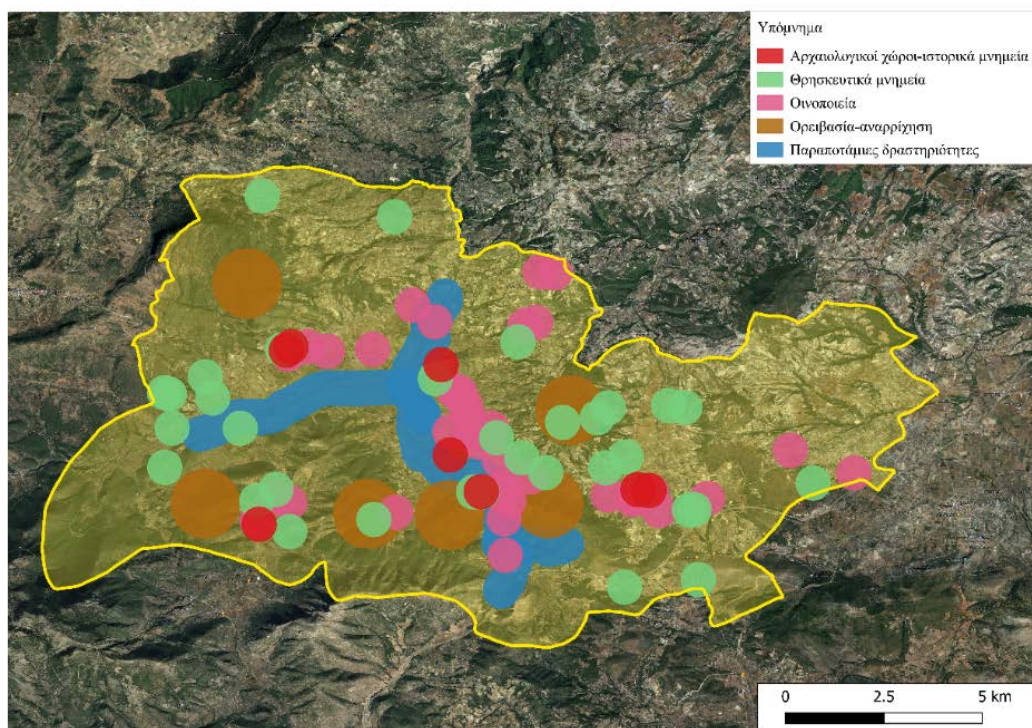
Τη συλλογή και επεξεργασία όλων των παραπάνω δεδομένων με χωρική υπόσταση αποτυπώνει ο Χάρτης 6.8, ο οποίος συνδυάζει όλες τις πληροφορίες που αφορούν τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν στην περιοχή. Ο χάρτης του συγκεκριμένου σεναρίου, περιέχει και κάποιες βασικές πληροφορίες, όπως είναι τα όρια του δήμου και το οδικό δίκτυο της περιοχής, για την δημιουργία μίας πιο σφαιρικής εικόνας για το σενάριο.

Χάρτης 6.8: Σημεία ανάπτυξης μορφών εναλλακτικού τουρισμού Σεναρίου 2- «Νεμέα – Ένας πολυδιάστατος εναλλακτικός τουριστικός προορισμός», στο περιβάλλον Qgis

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Συμπληρωματικά, δημιουργήθηκε και ο Χάρτης 6.9, ο οποίος παρουσιάζει την αλληλεπίδραση μεταξύ των μορφών εναλλακτικού τουρισμού της περιοχής. Πιο συγκεκριμένα, βασικό συστατικό στοιχείο του Σεναρίου 2 αποτελεί η συνδυαστική ανάπτυξη και η ανάδραση μεταξύ μίας ποικιλίας εναλλακτικών μορφών τουρισμού και των σχετικών διαδρομών που τις υλοποιούν, με σκοπό την ικανοποίηση επισκεπτών με διαφορετικά ενδιαφέροντα. Όπως φαίνεται στον χάρτη αυτό, σε πολλά σημεία της περιοχής, μπορούν να αναπτυχθούν περισσότερα από ένα είδη εναλλακτικού τουρισμού, παρέχοντας μία μοναδική εμπειρία στον επισκέπτη.

Χάρτης 6.9: Μορφές εναλλακτικού τουρισμού προς ανάπτυξη στην περιοχή μελέτης και χωρική εμβέλειά τους

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Τέλος, οφείλει να τονιστεί το γεγονός πως, συνδυαστικά με την ανάδειξη της περιοχής σε έναν εναλλακτικό πόλο, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί και στην αναβάθμιση και συντήρηση του υφιστάμενου οδικού δικτύου καθώς και στην καθαριότητα της περιοχής η οποία αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της εικόνας της. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει και στην πολύπλευρη ανάπτυξη της περιοχής στο πλαίσιο του συγκεκριμένου σεναρίου, η οποία περιλαμβάνει την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, την διασύνδεση των παραγωγικών τομέων και την ενίσχυση της απασχόλησης, ιδιαίτερα στην ηλικιακή κατηγορία 18 έως 35 ετών, δηλαδή στους νέους, οι οποίοι έχουν μία ξεχωριστή επαφή με τον τουρισμό και τις σύγχρονες τάσεις που τον χαρακτηρίζουν.

6.5. Διαδικτυακή Έρευνα Ερωτηματολογίου

Η μεθοδολογική προσέγγιση του Στρατηγικού Σχεδιασμού περιλαμβάνει την αλληλεπίδραση με την τοπική κοινωνία, με σκοπό την ανάδειξη όχι μόνο των προβλημάτων και των δυσλειτουργιών της περιοχής, αλλά και των προσδοκιών του τοπικού πληθυσμού και του οράματος των κατοίκων για την περιοχή τους.

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασης με την τοπική κοινωνία, εντάσσεται και η προβολή των δύο σεναρίων με στόχο την ανάδειξη των προτιμήσεων των κατοίκων. Για την προώθηση των σεναρίων στον τοπικό πληθυσμό, αξιοποιήθηκε η εφαρμογή Google forms, όπως και στην προηγούμενη έρευνα ερωτηματολογίου. Το σύντομο ερωτηματολόγιο, το οποίο σχεδιάστηκε, προωθήθηκε και πάλι με την **αποστολή ηλεκτρονικών μηνυμάτων σε συγκεκριμένες ομάδες**

αποδεκτών και κυρίως μέσω της ανάρτησής του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και πιο συγκεκριμένα στις ομάδες του Δήμου στο περιβάλλον του Facebook.

Το χρονικό διάστημα διακίνησης του ερωτηματολογίου διήρκησε λίγες ημέρες (15 ημέρες) και συνολικά συγκεντρώθηκαν ογδόντα επτά (87) ερωτηματολόγια. Λαμβάνοντας υπόψιν τους χρονικούς περιορισμούς για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας, οι οποίοι οδήγησαν στην ιδιαίτερα χρονικά περιορισμένη διακίνηση αυτού του ερωτηματολογίου, σε συνδυασμό με τη χαμηλή εξοικείωση του τοπικού πληθυσμού με τις ηλεκτρονικές διαδικασίες, η συμμετοχή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ιδιαίτερα ικανοποιητική.

Σε αυτό το σημείο οφείλει να τονιστεί πως αρχικά, για την προβολή των σεναρίων στην τοπική κοινωνία, είχε σχεδιασθεί να δημιουργηθούν και να δημοσιοποιηθούν δύο διαδικτυακοί χάρτες μέσω διαδικτυακών χαρτογραφικών υπηρεσιών (WebGis). Ωστόσο, παρά τη δημιουργία του απαραίτητου υποβάθρου, οι επικρατούσες συνθήκες (έξαρση COVID-19, χρονικοί περιορισμοί κ.ά.) κατέστησαν ανέφικτη την υλοποίηση του συγκεκριμένου πλάνου. Ως εναλλακτικός και εξαιρετικά πιο σύντομος τρόπος προβολής των σεναρίων, επιλέχθηκε η δημιουργία ενός σύντομου ερωτηματολογίου.

Το σχεδιασθέν ερωτηματολόγιο έχει ιδιαίτερα απλή μορφή και είναι σύντομο. Πιο αναλυτικά περιλαμβάνει **δύο σκέλη** (Σχήμα 6.6).

Το **πρώτο σκέλος** αφορά το Σενάριο 1 (Εικόνα 6.5 και Εικόνα 6.6). Έπειτα από μία σύντομη και περιεκτική παρουσίαση του σεναρίου, ακολουθεί η παράθεση των βασικών προτεινόμενων δράσεων που είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με αυτό (Εικόνα 6.5). Αμέσως μετά, παρατίθεται ο Χάρτης 6.3, ο οποίος αποτελεί το βασικό εποπτικό μέσο παρουσίασης του σεναρίου (Εικόνα 6.6). Στο τέλος του πρώτου σκέλους, οι ερωτώμενοι καλούνται να επιλέξουν αν και κατά πόσο συμφωνούν με το συγκεκριμένο σενάριο.

Το **δεύτερο σκέλος** έχει την ίδια δομή με το πρώτο, ωστόσο αφορά το Σενάριο 2 (Εικόνα 6.7 και Εικόνα 6.8). Όπως και στο προηγούμενο μέρος, αρχικά παρουσιάζεται το σενάριο, παρατίθενται οι βασικές προτεινόμενες δράσεις που το συνοδεύουν (Εικόνα 6.7) και ο Χάρτης 6.8, ο οποίος δημιουργήθηκε για αυτό και τέλος ζητείται η γνώμη των ερωτώμενων αναφορικά με το αν συμφωνούν ή όχι με την κεντρική ιδέα του (Εικόνα 6.8).

Σχήμα 6.6: Δομικά μέρη ερωτηματολογίου
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Εναλλακτικά Σενάρια Στρατηγικής Ανάπτυξης Δήμου Νεμέας

Στο πλαίσιο σύνταξης του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης του Δήμου Νεμέας, δομήθηκαν από την ομάδα έργου δύο εναλλακτικά σενάρια για την νέα αναπτυξιακή προοπτική του Δήμου μας! Ποιο από τα δύο σενάρια θα επιλέγατε εσείς, ως το καταλληλότερο για τον Δήμο μας;

* Απαιτείται

ΣΕΝΑΡΙΟ 1: Νεμέα – Κέντρο Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης (ΚΕΚΑ) Οινοποιητικής Παραγωγής

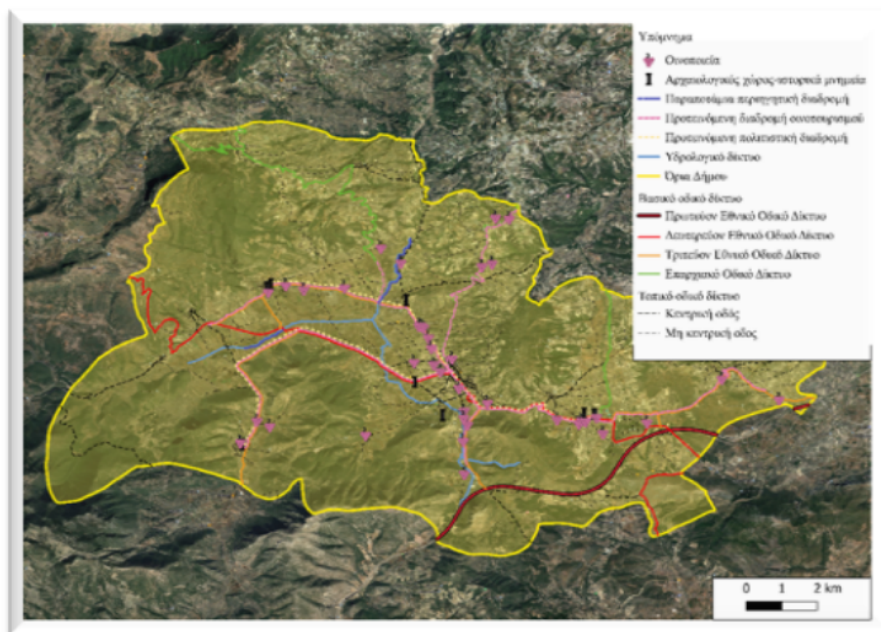
ΣΕΝΑΡΙΟ 1: Νεμέα – Κέντρο Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης (ΚΕΚΑ) Οινοποιητικής Παραγωγής

Το πρώτο εναλλακτικό Σενάριο εστιάζει στην κυρίαρχη δραστηριότητα της Νεμέας, έχοντας ως κεντρικό του άξονα την ήδη καταξιωμένη θέση της για τα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) κρασιά της. Αξιοποιεί τη θέση της ως της μεγαλύτερης οινοπαραγωγικής δύναμης της χώρας, με μακρά παράδοση, τεχνογνωσία και έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό στον εν λόγω κλάδο και μία ιδιαίτερα προνομιακή γεωγραφική θέση κοντά σε μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Προβλέπει έναν υψηλό βαθμό αξιοποίησης της οινοπαραγωγικής παράδοσης, με την ανάπτυξη της Νεμέας ως Κέντρου Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης (ΚΕΚΑ). Ειδικότερα, στο πλαίσιο του σεναρίου προτείνονται δράσεις όπως:

Εικόνα 6.5: Έρευνα ερωτηματολογίου Εναλλακτικών Σεναρίων Στρατηγικής, παρουσίαση Σεναρίου 1

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στο περιβάλλον Google Forms
(<https://docs.google.com/forms/d/1kHKf8v4NapK26Je5yvVbjG8eszMGywgwKPnEl2wcPMw/edit>)

α) Δημιουργία δομών στήριξης καινοτόμου επιχειρηματικότητας στον κλάδο της οινοποιίας, β) Υλοποίηση δράσεων συνεδριακού χαρακτήρα, γ) Δημιουργία κέντρου πληροφόρησης (info-point) υπερτοπικής εμβέλειας για την οινοποιητική παραγωγή, δ) Δημιουργία δομών και ανάπτυξη δράσεων και εκδηλώσεων σεμιναριακού/ενημερωτικού χαρακτήρα και διασύνδεση με την εκπαιδευτική/ερευνητική κοινότητα. Συμπληρωματικά, το σενάριο αναπτύσσει έναν αριθμό εναλλακτικών μορφών τουρισμού γύρω από την κυρίαρχη οινοποιητική δραστηριότητα που συνίσταται από τον οινοτουρισμό, τον αγροτουρισμό, καθώς και τον περιηγητικό τουρισμό (διαδρομή αυτή συνδυάζει το υδάτινο στοιχείο με την περιήγηση μέσα από τα αμπέλια της περιοχής), ενώ επίσης δίνει έμφαση στον πολιτιστικό τουρισμό για την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος. *

- Συμφωνώ απόλυτα με την κεντρική ιδέα του σεναρίου
- Συμφωνώ με την κεντρική ιδέα του σεναρίου
- Ούτε συμφωνώ /Ούτε διαφωνώ
- Δεν συμφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

Επόμενο

Εικόνα 6.6: Έρευνα ερωτηματολογίου Εναλλακτικών Σεναρίων Στρατηγικής, παρουσίαση Σεναρίου 1

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στο περιβάλλον Google Forms
<https://docs.google.com/forms/d/1kHKf8v4NapK26Je5yvVbjG8eszMgywkwKPNel2wcPMw/edit>

Εναλλακτικά Σενάρια Στρατηγικής Ανάπτυξης Δήμου Νεμέας

*Απαιτείται

ΣΕΝΑΡΙΟ 2 : Νεμέα – Ένας Πολυδιάστατος Εναλλακτικός Πολιτιστικός Προορισμός

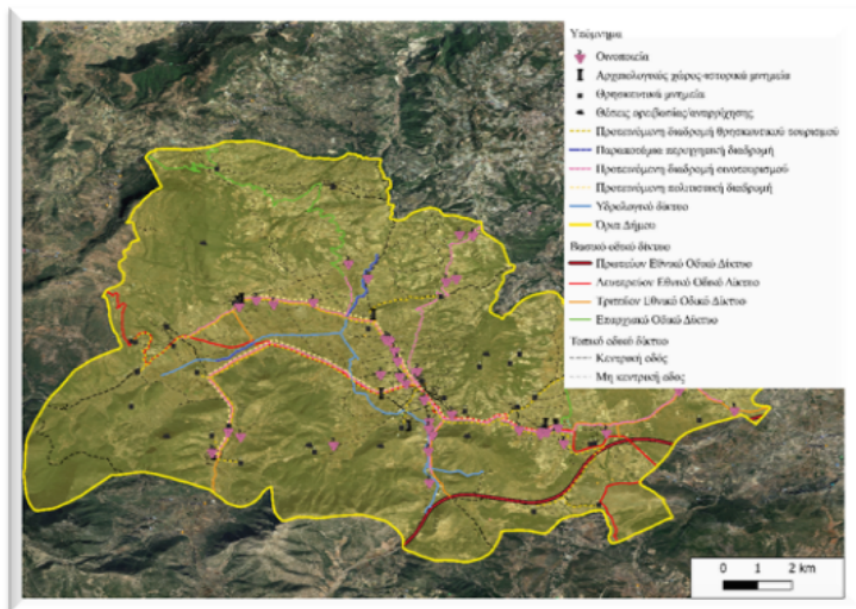
ΣΕΝΑΡΙΟ 2 : Νεμέα – Ένας Πολυδιάστατος Εναλλακτικός Πολιτιστικός Προορισμός

Το Σενάριο 2 διαφοροποιείται σε σχέση με το πρώτο σενάριο καθώς προτάσσει την ανάπτυξη δράσεων για τη διεύρυνση της παραγωγικής δομής της περιοχής και την άρση της μονοτομεακής στήριξης της στον οινοποιητικό τομέα. Ο Δήμος Νεμέας είναι προικισμένος με πλούσια ιστορική κληρονομιά, ήθη, έθιμα και παραδόσεις, σημεία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και μία μοναδική ιστορική παράδοση στον τομέα της αμπελοκαλλιέργειας και της οινοπαραγωγής. Διαθέτει συνεπώς ένα ιδιαίτερα ευνοϊκό υπόβαθρο για την ανάπτυξη σχετικών δραστηριοτήτων με τους κλάδους της αμπελοκαλλιέργειας-οινοπαραγωγής και ενός πλέγματος εναλλακτικών μορφών τουρισμού βασισμένων στην ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά του τόπου. Οι κλάδοι της αμπελοκαλλιέργειας και οινοπαραγωγής, συνιστούν επιπρόσθετα τη βάση για την ανάπτυξη του οινοτουρισμού (οινοποιεία και προτεινόμενη διαδρομή οινοτουρισμού) και του αγροτουρισμού (συμμετοχή σε αγροτικές εργασίες / δραστηριότητες), συμβάλλοντας έτσι στην πολυλειτουργική αξιοποίηση των κλάδων αυτών. Επιπρόσθετα, το 2ο Σενάριο επιχειρεί τη βιώσιμη και ανθεκτική αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής για την προώθηση της Νεμέας ως ενός πολυδιάστατου εναλλακτικού πολιτιστικού προορισμού με ενίσχυση τόσο των παραδοσιακών κλάδων απασχόλησης (αμπελουργία-οινοποιητική παραγωγή) όσο και τη δημιουργία νέων. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του παραπάνω σεναρίου προτείνονται δράσεις :

Εικόνα 6.7: Έρευνα ερωτηματολογίου Εναλλακτικών Σεναρίων Στρατηγικής, παρουσίαση Σεναρίου 2

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στο περιβάλλον Google Forms
(<https://docs.google.com/forms/d/1kHKf8v4NapK26Je5yvVbjG8eszMGywgwKPnEl2wcPMw/edit>)

α) ενίσχυσης του πολιτιστικού τουρισμού (αρχαιολογικοί χώροι – ιστορικά μνημεία και προτεινόμενη διαδρομή πολιτιστικού τουρισμού), β) ενίσχυσης του αθλητικού τουρισμού (θέσεις ορειβασίας και αναρρίχησης), γ) ενίσχυσης του θρησκευτικού τουρισμού (θρησκευτικά μνημεία και προτεινόμενη διαδρομή θρησκευτικού τουρισμού), δ) ενίσχυσης του γαστρονομικού τουρισμού (με βάση το αμπέλι και τα παράγωγά του), ε) ενίσχυσης του εκπαιδευτικού τουρισμού (με πεδίο δράσης την οινοποιητική δραστηριότητα και τους αρχαιολογικούς πόρους), στ) ανάπτυξης εκδηλώσεων συνεδριακού τουρισμού (οργάνωση συνεδρίων ειδικού περιεχομένου, σχετιζόμενου με την οινοπαραγωγή και την αμπελοκαλλιέργεια), ζ) ενίσχυσης του οικοτουρισμού (παραποτάμια περιηγητική διαδρομή), η) και τέλος, ανάδειξης δράσεων εθελοντικού χαρακτήρα και εθελοντικού τουρισμού (σύνδεση τουρισμού με εθελοντική εργασία). *

- Συμφωνώ απόλυτα με την κεντρική ιδέα του σεναρίου
- Συμφωνώ με την κεντρική ιδέα του σεναρίου
- Ούτε συμφωνώ /Ούτε διαφωνώ
- Δεν συμφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

Πίσω

Υποβολή

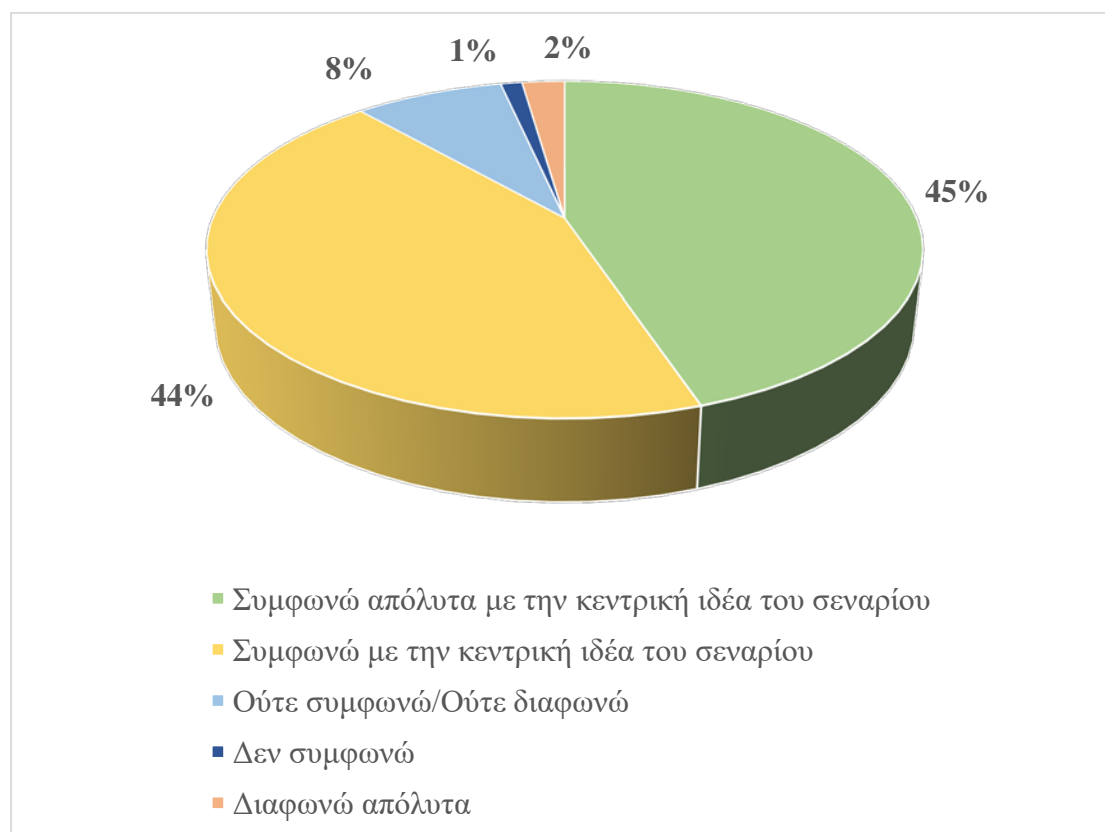
Εικόνα 6.8: Έρευνα ερωτηματολογίου Εναλλακτικών Σεναρίων Στρατηγικής, παρουσίαση Σεναρίου 2

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στο περιβάλλον Google Forms
(<https://docs.google.com/forms/d/1kHKf8v4NapK26Je5yvVbjG8eszMGywgwKPNEl2wcPMw/edit>)

6.5.1. Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας ερωτηματολογίου

Στη συγκεκριμένη ενότητα αναλύονται τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου και παρατίθενται με εποπτικό τρόπο για κάθε μία από τις ερωτήσεις.

Πιο αναλυτικά, αναφορικά με το πρώτο σενάριο (Διάγραμμα 6.1), το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων συμφωνεί με την κεντρική του ιδέα (89%), με το 45% αυτού του ποσοστού να συμφωνεί «απόλυτα». Η επιλογή «ούτε συμφωνώ/ούτε διαφωνώ» συγκέντρωσε ποσοστό της τάξης του 8% ενώ ακολούθησαν οι δύο πιο αρνητικές επιλογές «δεν συμφωνώ» και «διαφωνώ απόλυτα» με ποσοστά 2% και 1% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 6.1: Απόψεις πολιτών για το Σενάριο 1: Νεμέα - Κέντρο Έρευνας, Καινοτομίας και Ανάπτυξης (ΚΕΚΑ) Οινοποιητικής Παραγωγής

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Το δεύτερο σενάριο (Διάγραμμα 6.2) συγκέντρωσε ακόμα μεγαλύτερο ποσοστό ερωτηθέντων που να συμφωνούν με την κεντρική του ιδέα (91%). Ιδιαίτερη αναφορά οφείλει να γίνει στο ποσοστό των συμμετεχόντων, οι οποίοι «συμφωνούν απόλυτα» με την ιδέα του σεναρίου αυτού, το οποίο άγγιξε το 58%. Οι επιλογές «ούτε συμφωνώ/ούτε διαφωνώ» και «δεν συμφωνώ» συγκέντρωσαν ποσοστά 8% και 1% ενώ κανέναν εκ των ερωτηθέντων δεν αντιπροσώπευσε η επιλογή «διαφωνώ απόλυτα».

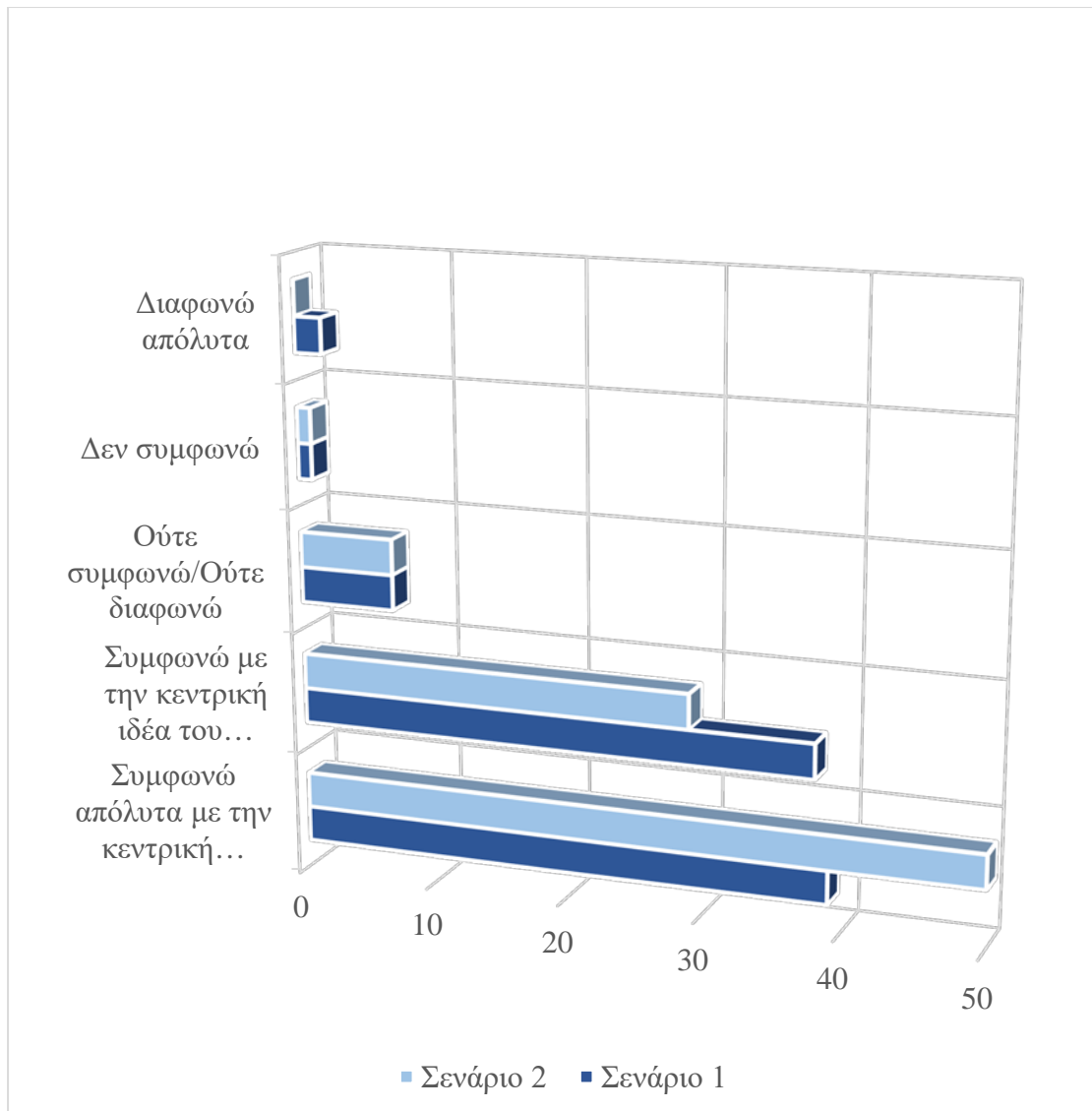

Διάγραμμα 6.2: Απόψεις πολιτών για το Σενάριο 2: Ένας Πολυδιάστατος Εναλλακτικός Πολιτιστικός Προορισμός⁹

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Τέλος, για την καλύτερη ερμηνεία των αποτελεσμάτων παρατίθεται το Διάγραμμα 6.3, στο οποίο παρουσιάζονται με εποπτικό τρόπο, οι απόψεις των ερωτηθέντων και για τα δύο σενάρια. Η πιο θετική από τις επιλογές, «συμφωνώ απόλυτα με την κεντρική ιδέα του σεναρίου», συγκέντρωσε και στις δύο περιπτώσεις το μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων, της τάξης του 45% και 58% για το πρώτο και για το δεύτερο σενάριο αντίστοιχα. Το Σενάριο 2 συγκέντρωσε μεγαλύτερο ποσοστό πολιτών που συμφωνούν με την κεντρική του ιδέα, έναντι του Σεναρίου 1, ενώ οι επιλογές «ούτε συμφωνώ/ ούτε διαφωνώ» και «δεν συμφωνώ» συγκέντρωσαν ίσα ποσοστά και για τα δύο σενάρια. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός πως το 2% των ερωτηθέντων διαφώνησε απόλυτα με το πρώτο σενάριο, ενώ η ίδια επιλογή στο δεύτερο σενάριο συγκέντρωσε μηδέν (0) απαντήσεις. Συνεπώς, η πλειονότητα των ερωτηθέντων συμφωνεί με τις κεντρικές ιδέες και των δύο σεναρίων, με υψηλότερο ποσοστό να συγκεντρώνει το δεύτερο σενάριο, ενώ αξιοσημείωτο είναι πως ορισμένοι από τους πολίτες εξέφρασαν την έντονη διαφωνία τους αναφορικά με το πρώτο σενάριο.

⁹ Η επιλογή «διαφωνώ απόλυτα» συγκέντρωσε μηδέν (0) απαντήσεις.

Διάγραμμα 6.3: Απόψεις πολιτών για το Σενάριο 1 και το Σενάριο 2

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη σύγχρονη εποχή των συνεχών και απότομων / απρόσμενων αλλαγών, των έντονων και πολύπλευρων πιέσεων κάθε μορφής, των υψηλών απαιτήσεων και των διαρκώς αυξανόμενων αναγκών, κάθε περιοχή, για την εξασφάλιση μιας βιώσιμης και ανθεκτικής ανάπτυξης για όλους, οφείλει να διαμορφώνει και να υλοποιεί με συνέπεια, αλλά και δυνατότητα προσαρμοστικότητας και ευελιξίας, μία στρατηγική και ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για τη διαμόρφωση ενός επιθυμητού μέλλοντος που να στηρίζεται στη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα και να εντάσσει σε αυτό τα ενδιαφέροντα όλων των κοινωνικών ομάδων. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις του σχεδιασμού για τη δημιουργία ενός τέτοιου σχεδίου εξελίσσονται παράλληλα και ενσωματώνουν τις αλλαγές που συντελούνται στην κοινωνία, την οικονομία, το περιβάλλον, τους θεσμούς, την τεχνολογία κ.λπ. Μία τέτοια προσέγγιση αποτελεί σήμερα ο Στρατηγικός Σχεδιασμός, ο οποίος ακολουθώντας μία συστηματική προσέγγιση επιχειρεί, στα διάφορα στάδιά του, να αναγνώσει τις δυνατότητες αλλά και τις αδυναμίες μιας περιοχής – εσωτερικό περιβάλλον· να διαγνώσει τις ευκαιρίες και τις απειλές που ελλοχεύουν στο ευρύτερο περιβάλλον της – εξωτερικό περιβάλλον· και να προωθήσει στα επιμέρους στάδια της διαδικασίας του το στοιχείο της συμμετοχικότητας. Επιπρόσθετα, διακρίνεται για τον προσανατολισμό του στην ανάληψη δράσης, στην εφαρμογή και στα αποτελέσματα. Ως εκ τούτου, αναδεικνύεται σε ένα πολύτιμο σχεδιαστικό εργαλείο για τον σχεδιασμό του μέλλοντος μιας περιοχής σε έναν περισσότερο μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, διαχειριζόμενος την πολυπλοκότητα και την αβεβαιότητα και συμβάλλοντας στη διαμόρφωση, με συναινετικές διαδικασίες, επιθυμητών μελλοντικών εξελίξεων.

Η αξιοποίηση της συγκεκριμένης σχεδιαστικής προσέγγισης σε τοπική κλίμακα στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας περιελάμβανε μία σειρά από διαφορετικά και άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους στάδια. Κάθε ένα από αυτά, συνέβαλλε με τον δικό του καθοριστικό τρόπο στη διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού και στην παραγωγή του προϊόντος αυτής, που είναι δύο δυνατές μελλοντικές αναπτυξιακές πορείες της περιοχής που μελετάται, του Δήμου δηλαδή της Νεμέας.

Το πρώτο στάδιο του στρατηγικού σχεδιασμού περιλαμβάνει τη διατύπωση του «οράματος» για την περιοχή μελέτης, καθώς και των στόχων και των υποστόχων που μπορούν να υλοποιήσουν το όραμα αυτό, με εστίαση στο μέλλον. Το στάδιο αυτό ακολούθησε η μελέτη του εσωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής της Νεμέας, η οποία συνέβαλε καθοριστικά στην αποσαφήνιση των συστατικών της στοιχείων και στην ανάδειξη των πλεονεκτημάτων και των αδυναμιών της. Η ταυτόχρονη μελέτη σειράς παραγόντων και τάσεων εξέλιξης του εξωτερικού περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με τις διαπιστώσεις που προκύπτουν από τη μελέτη του εσωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής, οδήγησε στην ανάδειξη των κρίσιμων ζητημάτων που καλείται να διαχειριστεί η εν λόγω περιοχή, τα οποία αποτελούν ζητήματα προς διαχείριση στη διαμόρφωση εικόνων για την μελλοντική αναπτυξιακή της πορεία. Τον καμβά του στρατηγικού σχεδιασμού συμπλήρωσαν, με βάση την πληροφορία που συγκεντρώθηκε και αξιολογήθηκε στα παραπάνω στάδια, δύο σενάρια, τα οποία δομήθηκαν με στόχο την κατάκτηση του οράματος. Τα σενάρια αυτά μπορούν στη συνέχεια να αποτελέσουν τη βάση για τη διαμόρφωση στρατηγικής και πακέτων πολιτικής που τα υλοποιούν.

Ιδιαίτερο ρόλο σε ολόκληρη τη διαδικασία διαδραμάτισε η **συμμετοχική προσέγγιση**, ως αναπόσπαστου στοιχείου του στρατηγικού σχεδιασμού, που υιοθετήθηκε σε επιμέρους στάδια της παρούσας διπλωματικής εργασίας, διασφαλίζοντας τη συμμετοχή των πολιτών και την καθοδήγηση επιλογών του σχεδιασμού που συνάδουν με την ιστορική τους διαδρομή και παράδοση, καθώς και με τις προσδοκίες τους για το μέλλον. Η αλληλεπίδραση με την τοπική κοινωνία, δεδομένου ότι η παρούσα διπλωματική εξελίχθηκε σε ένα μεγάλο μέρος της εν μέσω των επιπτώσεων του κοροναϊού, υλοποιήθηκε αξιοποιώντας σύγχρονες διαδικτυακές τεχνολογίες και υλοποιώντας στην πράξη την πρακτική της **e-συμμετοχής**. Πιο συγκεκριμένα, η συμμετοχή των πολιτών υλοποιήθηκε αρχικά με τη βοήθεια μίας διαδικτυακής έρευνας ερωτηματολογίου, η οποία αποσκοπούσε στην καλύτερη ανάγνωση ζητημάτων που αφορούσαν τη μελέτη της υπάρχουσας κατάστασης και την κατανόηση των προβλημάτων και των δυσλειτουργιών της περιοχής, όπως αυτά γίνονταν αντιληπτά από τους πολίτες της· καθώς και την αποδελτίωση των προσδοκιών και του οράματος του τοπικού πληθυσμού για την περιοχή τους. Οι πληροφορίες αυτές αποτέλεσαν εξαιρετικά χρήσιμο υλικό ανατροφοδότησης όλων των σταδίων του Στρατηγικού Σχεδιασμού. Εμπλούτισαν τα δεδομένα που αφορούσαν το εσωτερικό περιβάλλον, ανατροφοδότησαν το όραμα, ενώ τροφοδότησαν επίσης με πολύτιμες πληροφορίες το στάδιο της δόμησης των σεναρίων. Επιπρόσθετα, ιδιαίτερη αναφορά οφείλει να γίνει στο γεγονός πως, παρά τις δύσκολες συνθήκες που επικρατούσαν την περίοδο διακίνησης του ερωτηματολογίου (εμφάνιση και έξαρση πανδημίας COVID-19, χρονικοί περιορισμοί που οδήγησαν σε διακίνηση μικρού χρονικού διαστήματος, διακίνηση σε θερινούς μήνες), η συμμετοχή των πολιτών αποδείχθηκε ιδιαίτερα ικανοποιητική, γεγονός που μαρτυρά την επιθυμία τους να συμμετέχουν σε θέματα τοπικού χαρακτήρα.

Σε αυτό το σημείο είναι σκόπιμη η αναφορά στις διαφορές που εντοπίστηκαν στην εικόνα της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου της Νεμέας, όπως αυτή αποτυπώθηκε από τη γράφουσα, και το αποτύπωμα της περιοχής, όπως αυτό προέκυψε από τη συμμετοχική διαδικασία. Η υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής, όπως διαμορφώθηκε από τη μελέτη, καταγραφή και αξιολόγηση δεδομένων από διάφορες πηγές αποδείχθηκε ότι ταυτίζεται σε μεγάλο βαθμό με την εικόνα των κατοίκων για αυτή. Ο τρόπος ωστόσο που βλέπουν οι πολίτες τον Δήμο τους και ιεραρχούν τα προβλήματα και τις δυσλειτουργίες που επικρατούν σε αυτόν, εμπλούτισε τον σχεδιασμό με μοναδικές πληροφορίες, οι οποίες δεν θα μπορούσαν να αποκτηθούν με διαφορετικό τρόπο, ενώ συνέβαλε καθοριστικά στη διατύπωση του οράματος, που οι πολίτες έχουν για την περιοχή τους.

Επιπρόσθετα, συνέβαλε καθοριστικά και στο στάδιο δόμησης των σεναρίων παρέχοντας πληροφορίες για την μελλοντική επιθυμητή εικόνα της περιοχής από την οπτική γωνία της τοπικής κοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα, τονίζεται εδώ ο ρόλος των **συμμετοχικών προσεγγίσεων** στην ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τις επιλογές του σχεδιασμού για το μέλλον της περιοχής – δύο σεναρία –, μέσα από την διαδικτυακή επικοινωνία των σεναρίων αυτών προς την τοπική κοινωνία του Δήμου της Νεμέας. Οι πολίτες, μέσα από την επικοινωνία αυτή, είχαν τη δυνατότητα της επισκόπησης των επιλογών του σχεδιασμού· της μελέτης τους μέσα από την ανάρτησή τους στον διαδικτυακό τόπο του Δήμου Νεμέας· και της αποτύπωσης των **απόψεών** τους σε σχέση με αυτά. Η ανάγνωση αυτής της πληροφορίας δίνει τη δυνατότητα αφενός μεν της ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και ζύμωσης της τοπικής

κοινωνίας με τις σχεδιαστικές επιλογές, αφετέρου δε της ανάγνωσης της συμφωνίας ή διαφωνίας τους με αυτές, των πιθανών αντιστάσεων ή μη στην υλοποίησή τους και εν γένει της αξιολόγησής τους από την τοπική κοινωνία, στοιχείο κρίσιμο και χρήσιμο για την επανατροφοδότηση, αν αυτό είναι απαραίτητο, του σχεδιασμού και την οριστικοποίηση των επιλογών του.

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό του σχεδιασμού το οποίο αναδείχθηκε στο πλαίσιο εκπόνησης της εργασίας, ήταν η αξιοποίηση δεδομένων προερχόμενων από διαφορετικά γνωστικά πεδία και η συνεργασία διαφορετικών ομάδων συμμετεχόντων. Στα στάδια του σχεδιασμού συμμετείχαν, με το δικό τους τρόπο και σε διαφορετικό βαθμό, οι κάτοικοι της περιοχής, οι τοπικές επιχειρήσεις, οι αθλητικές οργανώσεις και οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Επιπρόσθετα, απαιτήθηκε ο συνδυασμός γνώσεων χωροταξικού και συμμετοχικού σχεδιασμού, προγραμματισμού, συστημάτων γεωγραφικών πληροφοριών, ψηφιακής τηλεπισκόπησης και χαρτογραφίας.

Τέλος, ιδιαίτερο ρόλο στον σχεδιασμό διαδραμάτισαν και τα σύγχρονα **τεχνολογικά μέσα**. Πιο συγκεκριμένα η συνεισφορά των νέων τεχνολογιών σε όλα τα στάδια του σχεδιασμού αποδείχθηκε ιδιαίτερα σημαντική. Η ελεύθερη διάθεση δεδομένων διαφορετικών μορφών και προερχόμενων από ποικίλες πηγές μέσω του διαδικτύου, η συμβολή στην απλούστευση και επιτάχυνση των συμμετοχικών διαδικασιών, καθώς και η αξιοποίησή των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών για τη συλλογή, την ανάλυση, την επεξεργασία και την παραγωγή χωρικών δεδομένων, συνέβαλαν καθοριστικά στην σχεδιαστική διαδικασία, βελτιώνοντας, από πλευράς χρόνου, κόστους και φυσικά ποιότητας τα επιμέρους τμήματά της. Ειδικά στις δύσκολες συνθήκες τις πανδημίας, που οι δια ζώσης διαδικασίες αποδείχθηκαν δύσκολες έως απαγορευτικές, η αξιοποίηση του διαδικτύου αποδείχθηκε κρίσιμης σημασίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

Brundtland Report (1987). «Our Common Future», Report of the World Commission on Environment and Development, United Nations.

Jäger J., Rothman D., Anastasi C., Kartha S., van Notten, P. (2007) Scenario Development and Analysis. GEO Resource Book, A Training Manual on Integrated Environmental Assessment and Reporting, Training Module 6, United Nations Environment Programme (UNEP), International Institute for Sustainable Development (IISD).

Koutsi, D. and A. Stratigea (2020), Releasing Cultural Tourism Potential of Less-privileged Island Communities in the Mediterranean: An ICT-enabled, Strategic and Integrated Participatory Planning Approach, In: R. Pedro Marques, A. I. Melo, M. M. Santos Natário and R. Biscaia (Eds.), *The Impact of Tourist Activities on Low-Density Territories: Evaluation Frameworks, Lessons, and Policy Recommendations*, Springer (in press).

Sendai Framework (2015), Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030, United Nations.

Ελληνική

Diadikasia Business Consulting SA (Μάιος 2018), Παροχή Υπηρεσιών Συμβούλων για την Εκπόνηση Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας του Δήμου Νεμέας.

Habitat III – Η Νέα Αστική Agenda (20116-2036) / Η διακήρυξη του ΚΙΤΟ/Επεξηγηματικές σημειώσεις.

Αειχώρος, Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης, Μάιος 2006, Τόμος 5, Τεύχος 1.

Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Κατσαρός, D. B., Σαπουλίδης, B. S. & Συνεργάτες Ε.Ε. (2016), Επικαιροποίηση-Ανασύνταξη Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Δήμου Νεμέας, Μάρτιος.

διαΝΕΟσις (2017), Οι Επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής στην Ανάπτυξη, Ιούνιος.

Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή (Οκτώβριος 2015) Επισπεύδοντες Α. Κοντογιάννη, Μ. Σκούρτος

Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού(ΦΕΚ 151/ΑΑΠ/13.04.2009).

Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού (ΦΕΚ 2464/Β/03.12.2008).

Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού (ΦΕΚ 1138/Β/11.06.2009).

Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής - ΕΜΕΚΑ (2011), Οι Περιβαλλοντικές, Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής στην Ελλάδα, Τράπεζα της Ελλάδος, Ευρωσύστημα, Αθήνα, Ιούνιος.

Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής – ΕΜΕΚΑ (2014), Ελληνικός Τουρισμός και Κλιματική Αλλαγή: Πολιτική Προσαρμογής και Νέα Στρατηγική Ανάπτυξης, Τράπεζα της Ελλάδος, Ευρωσύστημα, Αθήνα, Οκτώβριος.

Παροχή τεχνικής υποστήριξης στον Δήμο Νεμέας για την εκπόνηση σχεδίου βιώσιμης αστικής κινητικότητας (πράσινο ταμείο)

Περιφέρεια Πελοποννήσου (2015), Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕ.Σ.Δ.Α.).

Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτική Ελλάδα, Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων 2014-2020.

Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου (ΦΕΚ 1485/Β/10.10.2003).

Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Πελοποννήσου, 2014-2020.

Διαδικτυακοί τόποι

Corine Land Cover

<https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>

Επίσημη σελίδα Δήμου Νεμέας

<http://www.nemea.gr/>

Θέατρο Αρχαίων Κλεωνών

<http://greentheater.gr/>

Nemea press, Καθημερινή Ηλεκτρονική Εφημερίδα

<https://www.nemeapress.gr/>

ΦΙΛΟΤΗΣ - Βάση Δεδομένων για την Ελληνική Φύση

<https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AT1011095/>

Πρόγραμμα Διαύγεια, Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης

<https://diavgeia.gov.gr/f/dhmosnemeas>

Ομιλώ, Νεμέα: ιστορία, μυθολογία και κρασί

<https://www.omilo.com/el/%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%AF-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%BC%CF%85%CE%B8%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1/>

Δήμος Νεμέας, Ο δρόμος του κρασιού

<https://korinthiaguide.com/nemea/>

Οινοποιείο Αθανασίου

<http://athanasiouwines.gr/%CE%B7-%CE%BD%CE%B5%CE%BC%CE%B5%CE%B1/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%B1>

Οινοποιεία Κουτσοδήμου

<https://www.koutsodimos.com/gr/1/istoria-c32.html>

Βικιπαίδεια, η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια/ Δήμος Νεμέας

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%9D%CE%B5%CE%BC%CE%AD%CE%B1%CF%82

Οινοποιεία Venikos

<http://www.venikos.gr/>

Mapnall/ Δήμος Νεμέας

http://www.mapnall.com/el/%CE%A7%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%9D%CE%B5%CE%BC%CE%AD%CE%B1%CF%82_1423101.html

Οι Νέμεοι Αγώνες

<https://nemeangames.org/el/>

Εφημερίδα Καθημερινή

<https://www.kathimerini.gr/210257/article/epikairothta/ellada/ellada-h-mhtera-twn-kraiw-n-me-300-aytox8ones-poikilies>

Booking

<https://www.booking.com>

FILOXENO - Τουριστικός οδηγός για την Ελλάδα

<https://www.filoxeno.com/articles/intercept?categoryid=11363&lat=37.849918&lon=22.668228&place=%CE%9D%CE%B5%CE%BC%CE%AD%CE%B1&polygonType=municipality&seotitle=%CF%86%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BD%CE%B5%CE%BC%CE%B5%CE%B1&lang=el&flag=menu>

Αδέσμευτη σκέψη - Ιστορικά άρθρα

<https://adesmeutiskepsi.blogspot.com/2018/11/blog-post.html>

Τουριστική αγορά Επιμελητηρίου Κορινθίας
<http://www.visitkorinthia.gr/korinthos/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=206>

Pressroom, ηλεκτρονική εφημερίδα
<https://www.thepressroom.gr/ellada/christoygenna-2017-ethe-kai-ethima-apo-ten-peloponneso>

Πεμπτούσια/ Η παναγία των Βράχων στη Νεμέα και η τοπική παράδοση
<https://www.pemptousia.gr/2018/07/i-panagia-ton-vrachon-sti-nemea-ke-i-topiki-paradosi/>

Ιστοσελίδα Κορινθιακή Διάλεκτος
<http://alexandrosgeo0.blogspot.com>

Αέθλιος - Διεθνής Σύλλογος Αγώνων Υπεραποστάσεων
<http://www.aethlios.gr>

Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού
<https://www.unwto.org/>

Ιστοσελίδα Ανοικτών Γεωχωρικών Δεδομένων και Υπηρεσιών
<http://geodata.gov.gr/maps/?locale=el>

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
<http://www.ypeka.gr>

Σύνδεσμος Οινοποιών Π.Ο.Π. Νεμέα
<https://www.ellinikifoni.gr/nemeason.htm>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Επίσημος ιστότοπος της ΕΕ
<https://ec.europa.eu>

Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων – INSETE
<https://insete.gr/>

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
<http://www.agrotikianaptixi.gr/el/keimeno-synimmena-paa/imerides-diavoyleyseis>

Πρόγραμμα ΕΣΠΑ 2014-2020
<https://www.espa.gr/el/Pages/Default.aspx>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Ερωτηματολόγιο Έρευνας Ερωτηματολογίου

Δήμος Νεμέας

Στο πλαίσιο της ενεργής συμμετοχής σας στην διαδικασία λήψης των αποφάσεων για θέματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη της περιοχής σας, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να συμπληρώσετε το παρακάτω ανώνυμο ερωτηματολόγιο προκειμένου να αποτυπωθεί η άποψή σας.

Πως θα χαρακτηρίζατε τη διαβίωσή σας στον Δήμο Νεμέας ως προς την ποιότητα ζωής συνολικά;

Καθόλου Ικανοποιητική	Σχετικά Ικανοποιητική	Αρκετά Ικανοποιητική	Πολύ Ικανοποιητική	Πάρα πολύ Ικανοποιητική
☐	☐	☐	☐	☐

Σε ποιο βαθμό Θεωρείτε ότι η Δημοτική Αρχή μπορεί να παρέχει ουσιαστικές λύσεις στην αναβάθμιση της ποιοτικής διαβίωσής σας;

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
☐	☐	☐	☐	☐

Γνωρίζετε εάν έχει υλοποιηθεί κάποιο σημαντικό έργο στην περιοχή σας ;

Ναι	Όχι
☐	☐

και αν ναι ποιο ή ποια;

.....
.....
.....

Θεωρείτε ότι συμμετέχετε στην διαμόρφωση της Δημοτικής πολιτικής για θέματα που σας αφορούν;

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
☐	☐	☐	☐	☐

Με ποιους τρόπους θα επιθυμούσατε να συμμετέχετε; (επιλέξτε με ένα X)

Μέσω της Επιτροπής Διαβούλευσης	
Συμμετοχή σε έρευνες και δημοσκοπήσεις του Δήμου	
Μέσω Διαδικτύου (Ιντερνετ)	
Μέσω προσωπικών επαφών με την δημοτική αρχή	
Μέσω τοπικής ψηφοφορίας	
Μέσω Οργανώσεων /Συλλόγων –Κινήσεων Πολιτών	
Μέσω υπαλλήλων Δήμου	
Άλλο.....	
Δεν επιθυμώ να συμμετάσχω	

Πόσο συχνά επισκέπτεστε την ηλεκτρονική ιστοσελίδα ή/και τις σελίδες του Δήμου σας στα κοινωνικά δίκτυα;

Καθόλου 1 Λίγο 2 Αρκετά 3 Πολύ 4 Παρά πολύ 5

Πιστεύετε ότι είναι αναγκαία η ενίσχυση της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών από τον Δήμο σας;

Καθόλου 1 Λίγο 2 Αρκετά 3 Πολύ 4 Παρά πολύ 5

Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από το βαθμό της ενημέρωσης που λαμβάνετε από τις δημοτικές αρχές για θέματα σχετικά με τις εξελίξεις στην πόλη σας;

Καθόλου 1 Λίγο 2 Αρκετά 3 Πολύ 4 Παρά πολύ 5

Σε ποιον από τους παρακάτω τομείς έχετε διαπιστώσει προβλήματα, των οποίων την αντιμετώπιση θεωρείτε ως βασική προτεραιότητα για τη βελτίωση της διαβίωσης στην περιοχή σας;

Αξιολογείστε κάθε έναν βαθμολογώντας με κλίμακα από το 1 έως το 5 σύμφωνα με την σπουδαιότητα τους, (κλίμακα: 1=καθόλου σημαντική, 2=λιγότερο σημαντική, 3=αρκετά σημαντική, 4=πολύ σημαντική, 5=πάρα πολύ σημαντική)

Κοινωνικές Υπηρεσίες (π.χ. ΚΑΠΗ, Παιδικοί σταθμοί, κτλ.)	
Καθαριότητα - Διαχείριση απορριμμάτων - Ανακύκλωση (συχνότητα αποκομιδής σκουπιδιών, διαθέσιμοι κάδοι κτλ.)	
Κυκλοφοριακό (κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, στάθμευση κτλ.)	
Συγκοινωνία (συχνότητα και ποιότητα μεταξύ δημοτικών διαμερισμάτων, υπερτοπική συγκοινωνία)	
Περιβάλλον (απόβλητα γεωργικών καλλιεργειών, βιοτεχνιών, οινοποιιών)	
Αθλητισμός (επάρκεια, συντήρηση αθλητικών χώρων κτλ.)	
Πολιτισμός (συντήρηση πολιτιστικών/ιστορικών υποδομών, διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων)	
Ασφάλεια/Φύλαξη	
Εκπαιδευτικές Υποδομές	
Υποδομές και Παροχή Υπηρεσιών Υγείας	
Οικονομία και Απασχόληση (ανεργία, έμφαση τοπικής οικονομίας στη γεωργία)	

Γήρανση Πληθυσμού/Μετανάστες/Πρόσφυγες	
Άλλο.....	

Αναφερθείτε πιο συγκεκριμένα σε δύο από τα παραπάνω προβλήματα που τα αξιολογήσατε ως πάρα πολύ σημαντικά (βαθμολογία 5) για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής σας στην περιοχή του Δήμου:

1.....
.....
.....
.....

2.....
.....
.....

Συμπληρώστε μέχρι πέντε συγκεκριμένα έργα που θεωρείτε ότι απαραίτητα θα πρέπει να υλοποιηθούν στην περιοχή σας αλλά και στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου.

1.....
.....
.....

2.....
.....
.....

3.....
.....
.....

4.....
.....
.....

5.....
.....
.....

Σε ποιον από τους παρακάτω τομείς έχετε διαπιστώσει προβλήματα σε σχέση με την ποιότητα των παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών;

Αξιολογείστε κάθε έναν βαθμολογώντας με κλίμακα από το 1 έως το 5 σύμφωνα με τη σπουδαιότητά τους (κλίμακα: 1=καθόλου σημαντική, 2=λιγότερο σημαντική, 3=αρκετά σημαντική, 4=πολύ σημαντική, 5=πάρα πολύ σημαντική)

Την εξυπηρέτηση και τη συμπεριφορά των υπαλλήλων του Δήμου σας;	
Την κατάρτιση και το ενδιαφέρον των υπαλλήλων του Δήμου σας;	
Την ποιότητα και την αμεσότητα των πληροφοριών που παρέχει ο Δήμος σας;	
Την αμεσότητα αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων (πυρκαγιές, COVID-19 κτλ.).	

1	Έτος Γέννησης	
2	Κάτοικος	Νεμέας ☐ Αρχαίας Νεμέας ☐ Αρχαίων Κλεωνών ☐ Κουτσίου ☐ Λεοντίου ☐ Πετρίου ☐
3	Φύλο	Άνδρας ☐ Γυναίκα ☐
4	Εκπαιδευτικό Επίπεδο	Αναλφάβητος ☐ Αποφ. Δημοτικού ☐ Αποφ. Γυμνασίου ☐ Αποφ. Δευτεροβ. (Λύκειο, ΤΕΕ) ☐ Αποφ. Ανώτερης (ΙΕΚ, Ανώτερες Σχολές) ☐ Αποφ. Ανώτατης Πανεπιστήμια/ΤΕΙ ☐ Μεταπτυχιακό Διδακτορικό ☐
5	Επάγγελμα	Συνταξιούχος ☐ Ελ. Επαγγελματ. ☐ Δημ. Υπάλληλος ☐ Ιδ. Υπάλληλος ☐ Άνεργος ☐ Φοιτητής/Μαθητής ☐ Άλλο ☐
	Οικογενειακή Κατάσταση	Άγαμος ☐ Έγγαμος ☐ Διαζευγμένος ☐ Χήρος ☐

Ευχαριστούμε πολύ για τη συμμετοχή σας!

Εάν επιθυμείτε να σας ενημερώνουμε για τις δραστηριότητες του δήμου, συμπληρώστε το e-mail σας: